

171.9

๐ ๘๖ ๔ ๗

ร. ๓

พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิทธิที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน
และการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้

ปริญาวิทยานิพนธ์

ของ

อูษา ศรีจินดาวัฒน์

13 พ.ธ. 2533

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

กุมภาพันธ์ 2533

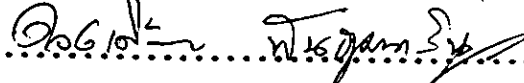
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

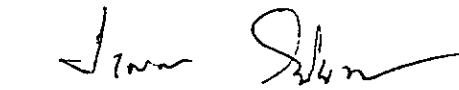
In 13234

171024

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานีหนังสือฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน
(ศ.ดร. ดวงเดือน พันธมนาวิน)

.....กรรมการ
(อ.งามดา วนันทานนท์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ศ.ดร. ดวงเดือน พันธมนาวิน)

.....กรรมการ
(อ.งามดา วนันทานนท์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร. สักดิ์ชัย นีรัตวี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานีหนังสือฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 16 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2523

ประกาศศุภปกการ

ในการทำปฏิญานพันธบัณนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างสูงของศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน และอาจารย์ งามดา วินิทานนท์ ที่ได้สละเวลาว่างเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาปฏิญานพันธบัณ รวมทั้งอาจารย์นงเล็ก สุทธิรักษ์ ซึ่งท่านเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัย และช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำปฏิญานพันธบัณนี้จนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิธิฤทธิ จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้กรุณาว่างเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมด้วยความเต็มใจยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แห่งสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ที่กรุณาให้ความรู้และให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ที่นี่

ขอขอบคุณ คุณดวงเดือน แต้ตั้ง และคุณจรัส อุนริติวัฒน์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นจำนวนมากและขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ สาขาวิจัยพฤกษศาสตร์ประยุกต์ ที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือจนงานวิจัยนี้สำเร็จ

ปฏิญานพันธบัณนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเงินงบประมาณแผ่นดิน ปีการศึกษา 2533 ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังรู้สึกเต็มใจในความรักความห่วงใยและการได้รับความสนับสนุนจากครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำปฏิญานพันธบัณให้สำเร็จ จึงขอโน้มระลึกถึงพระคุณผู้มีผู้ดี

อุษา ศรีจินดาวัฒน์

กุมภาพันธ์ 2533

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ความน่า	1
	/ ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอวิกสัน	3
	/ เอกลักษณะแห่งอีโก้ : ความหมายและพัฒนาการ	15
	/ วิธีการวัดพัฒนาการของเอกลักษณะแห่งอีโก้	20
	/ การวัดเฉพาะเอกลักษณะแห่งอีโก้ในช่วง 5	22
	/ การวัดในหลายช่วงของอายุ	26
	/ สาเหตุของพัฒนาการของเอกลักษณะแห่งอีโก้	28
	/ สาเหตุของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม	28
	/ สาเหตุทางครอบครัวกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล	30
	/ สาเหตุทางโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล	34
	/ ลักษณะบุคคลและสภาพแวดล้อมกับคุณลักษณะทางอาชีพ	37
	/ ค่านิยมทางอาชีพ	38
	/ ลักษณะบุคคลกับคุณลักษณะทางอาชีพ	43
	/ สภาพแวดล้อมกับคุณลักษณะทางอาชีพ	46
	/ ลักษณะบุคคลและสภาพแวดล้อมกับคุณลักษณะทางศาสนา	49
	/ ค่านิยมทางศาสนา	51
	/ การพัฒนาเครื่องมือการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา	54

จุดมุ่งหมายของการวิจัย	59
ประโยชน์ของการวิจัย	59
ขอบเขตของการวิจัย	60
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	61
สมมติฐาน	66
2 วิธีดำเนินการวิจัย	67
กลุ่มตัวอย่าง	67
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือวัดตัวแปร	68
/ แบบวัดเอกลักษณ์แห่งลัทธิ	68
แบบวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงาน	69
แบบวัดการรับรู้คุณค่าของศาสนา	70
แบบวัดประสิทธิภาพในการทำงาน	71
แบบวัดลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ	71
/ แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม	72
แบบวัดสุขภาพจิต	73
แบบวัดการได้รับการยอมรับเชิงคุณแบบรักสันนิบาต	73
แบบวัดการได้รับการยอมรับเชิงคุณแบบใช้เหตุผล	74
แบบสอบถามภูมิหลัง	74
การหาคุณภาพของเครื่องมือ	75
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล	75

การวิเคราะห์ข้อมูล	76
3 การวิเคราะห์ข้อมูล	79
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	78
ลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนสองประเภท	80
ลักษณะของนักเรียนจากสองศาสนา	82
ลักษณะของนักเรียนแบ่งตามเพศ	84
เอกลักษณ์แห่งอีโก้	86
เอกลักษณ์แห่งอีโก้กับประสบการณ์ที่บ้านและจิตลักษณะ	87
เอกลักษณ์แห่งอีโก้กับประสบการณ์ที่โรงเรียนและเพศ	93
เอกลักษณ์แห่งอีโก้กับประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะ	99
ปริมาณการทํานายเอกลักษณ์แห่งอีโก้	103
การรับรู้คุณค่าของการทำงาน	104
การรับรู้คุณค่าของการทำงานกับประสบการณ์ที่บ้านและจิตลักษณะ	108
การรับรู้คุณค่าของการทำงานกับประสบการณ์ที่โรงเรียนและเพศ	114
การรับรู้คุณค่าของการทำงานกับประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะ	121
ปริมาณการทํานายการรับรู้คุณค่าของการทำงาน	127
การรับรู้คุณค่าของศาสนา	131
การรับรู้คุณค่าของศาสนากับประสบการณ์ที่บ้านและจิตลักษณะ	132
การรับรู้คุณค่าของศาสนากับประสบการณ์ที่โรงเรียนและเพศ	139
การรับรู้คุณค่าของศาสนากับประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะ	146
ปริมาณการทํานายการรับรู้คุณค่าของศาสนา	150

ความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งอิทธิระหว่างการรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา	153
ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม	156
/ สุกภาพจิต	156
/ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม	174
4 สารและอภิปรายผล	180
สมมติฐานหนึ่ง	181
สมมติฐานสอง	183
สมมติฐานสาม	184
สมมติฐานสี่	187
สมมติฐานห้า	188
สมมติฐานหก	190
บทบาทของประสบการณ์ทางบ้าน	191
บทบาทของประสบการณ์ทางโรงเรียน	193
ความแตกต่างของนักเรียนในโรงเรียนสองประเภท	193
ความแตกต่างของนักเรียนนับถือศาสนาพุทธกับนับถือศาสนาอิสลาม	194
ความสำคัญของสุกภาพจิต	195
สุกภาพจิตกับการถูกรบกวนเลี้ยงดู	196
สุกภาพจิตกับการคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม	197
สุกภาพจิตตามทฤษฎีของเอริคสัน	197
สุกภาพจิตกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา	197

/ ความสำคัญของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม	197
กลุ่มที่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มาก	198
กลุ่มที่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ น้อย	199
ข้อดีของการวิจัย	199
ข้อจำกัดของการวิจัย	200
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	200
ข้อเสนอแนะประจักษ์ได้	201
 บรรณานุกรม	 203
 ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	215
ภาคผนวก ข	257
ภาคผนวก ค	258
 ประวัติชื่อของผู้วิจัย	 295

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงลักษณะของอีโก้ใน 8 ช่วงชีวิต	14
2 เปรียบเทียบค่านิยมภายใน - ภายนอกทางศาสนา	53
3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทาง อารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ เหตุผลร่วมกัน ในกลุ่มรวม	88
4 ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เมื่อพิจารณา ตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาสนุนและการอบรม เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลร่วมกันในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	89
6 ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เมื่อพิจารณา ตามประสิทธิภาพทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศร่วมกัน ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ	95
7 ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เมื่อพิจารณา ตามประสิทธิภาพทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิง สังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ	100
8 ปริมาณการทำนายนและลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอย พหุคูณของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	105
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตาม พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาสนุน และการอบรม เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลร่วมกัน ในกลุ่มรวม	109

10	คำเฝของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	111
11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวม	115
12	คำเฝของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	117
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวม	122
14	คำเฝของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ	124
15	ปริมาณการทำงานและลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอย พหุคูณของการรับรู้คุณค่าของการทำงาน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	128
16	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวม	133
17	คำเฝของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	134

18	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตาม ประสิทธิภาพทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกันในกลุ่มรวม	139
19	ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อ พิจารณาตามประสิทธิภาพทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	141
20	ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อ พิจารณาตามประสิทธิภาพทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์ เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	147
21	ปริมาณการทำนาศและลำดับความสำคัญของตัวทำนาศ โดยการวิเคราะห์แบบถดถอย พหุคูณของการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	151
22	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอิโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและ การรับรู้คุณค่าของศาสนา ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย	154
23	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์ เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล พร้อมกัน ในกลุ่มรวม	158
24	ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามพัฒนา การทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	159
25	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประสิทธิภาพในการ ทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวม	165
26	ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เป็นพิจารณาตาม ประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ใน กลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	166

27	ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตาม ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์ เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	171
28	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เมื่อพิจารณา ตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวม	176
29	ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ใน การทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศ พร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	178
30	สรุปผลเปอร์เซ็นต์ของการทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและ การรับรู้คุณค่าของศาสนา โดยใช้ตัวทำนาย 3 ชุด	191

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสสองส่วน คือ ส่วนภายในและส่วนภายนอก	17
2 แสดงกระบวนการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสอย่างต่อเนื่องครบวงจร	19
3 แสดงสถานภาพเอกลักษณ์สี่สถานภาพตามวิธีการของมาเซีย	23
4 แสดงระดับพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอ็อกัส ใน 4 สถานภาพ	25
5 ช่วงของการพัฒนาอาชีพ	41
6 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย	65

บทที่ 1

บทนำ

ความนำ

ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าและมั่นคงได้นั้น ประชากรในประเทศต้องมีลักษณะสำคัญสามด้านด้วยกัน ด้านแรกคือ ความแกร่งหมายความว่า ประชากรของประเทศนั้น จะต้องมีความสุขกายภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านที่สองคือมีความเก่ง หมายถึงความถึงเป็นผู้มีสติปัญญาดี มีความเฉลียวฉลาด ได้รับการศึกษาและมีทักษะในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพสูง สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและครอบครัวได้ มีพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม และด้านสุดท้ายคือมีความดี หมายความว่า เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรมสูง ยึดมั่นในหลักศาสนาของตน ก่อประโยชน์แก่ส่วนรวมและมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การมีความรับผิดชอบต่อสังคม การให้ความช่วยเหลือกันภายในสังคม เป็นต้น กล่าวอีกในหนึ่งได้ว่า บุคคลที่พึงปรารถนาในสังคมควรต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความประพฤติที่ถูกต้องตามกฎหมายส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ และมีความสามารถในการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง เพื่อประสิทธิผลสูงสุดในการทำงาน สรุปว่า ความแกร่ง ความเก่งและความดีเป็นคุณลักษณะสำคัญสามประการ ซึ่งถ้าปรากฏมากในประชากรของประเทศใดแล้ว จะทำให้ประเทศนั้นๆ ประสบความสำเร็จมั่นคงและมีความสงบสุข (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2531: 3 - 48)

บุคคลจะมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมเป็นประการใดนั้น นักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิด โดยมีระยะที่สำคัญที่สุดสองระยะคือ ระยะเด็กเล็กและระยะวัยรุ่น โดยเฉพาะในวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การรู้จักคิด บทบาททางสังคมและการเลือกอาชีพ เป็นช่วงที่เยาวชนจะต้องแสวงหาเอกลักษณ์ของตนก่อนที่จะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Achenbach, 1982 : 50-73) การศึกษาบางครั้งนี้จึงให้ความสนใจสภาพแวดล้อมทางสังคมของวัยรุ่นเกี่ยวกับการ

อบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวและการอบรมสั่งสอนจากทางโรงเรียนที่จะช่วยสร้างเสริมจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีตามหลักศาสนาของตน รักที่จะทำงานเพื่อเรียนรู้หรือได้รับการฝึกฝนทักษะทางอาชีพจากครอบครัว และโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการหล่อหลอมบุคคลวิเศษ เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่น่าปรารถนาของสังคมในอนาคต

ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่คำนึงถึงบทบาทของสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมว่ามีส่วนช่วยให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจ และพฤติกรรมของวัยรุ่นให้เป็นผู้ที่รักการทำงานและยึดมั่นในหลักศาสนา คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม (Theory of socio - emotional development) (Erikson, 1959, 1968, 1977) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่กำลังได้รับความนิยมศึกษากันมากในปัจจุบัน ทฤษฎีของเอริกสันมีความเหมาะสมกับการทำความเข้าใจพัฒนาการบุคลิกภาพของเด็กในวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งเด็กไทยด้วย เพราะได้นำลักษณะของระบบสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงอายุ โดยอธิบายถึงสาเหตุที่บุคคลที่มีการพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพลักษณะหนึ่งลักษณะใดในแต่ละช่วงอายุจะส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวของบุคคลอย่างสืบเนื่องตลอดชีวิตวัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดีจะมีความเข้าใจตนเองว่ากำลังดำเนินชีวิตไปทิศทางใด มีความเชื่อและค่านิยมทางศาสนาและอาชีพอย่างไร ส่วนวัยรุ่นที่ปรับตัวไม่ได้มักจะมีปัญหาทางจิตหรือมีปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในช่วงต่อไป (Bhanthumnavin and Sucaromana, 1985 : 229) ฉะนั้นตามแนวทฤษฎีของเอริกสัน จึงสามารถใช้ลักษณะทางจิตใจของวัยรุ่น เพื่อทำนายความสมบูรณ์ทางจิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ได้ด้วย นับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง การวิจัยครั้งนี้จะใช้ทฤษฎีนี้เป็นหลักและเป็นกรอบในการกำหนดตัวแปร ทั้งที่เป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการศึกษาครั้งนี้คัดเลือกตัวแปรที่ได้จากเนื้อหาของทฤษฎีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในด้านอาชีพและศาสนาเป็นสำคัญ และยังมีผลตัวแปรอื่นๆ ที่จำเป็นมาศึกษาประกอบด้วย ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสัน

นับแต่เกิดเป็นต้นมา บุคคลจะมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพไปจนตลอดชีวิต เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจและสังคมรอบข้างทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัว การปรับตัวจึงเป็นเครื่องแสดงความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่จะมีส่วนผลักดันหรือขัดขวางการปรับตัวและความสามารถในการปรับตัวที่มีอยู่ก่อนแล้วก็เป็นพื้นฐานสำคัญ ดังนั้นบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวจะแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ได้ผลดี ส่วนผู้ที่ปรับตัวไม่ได้มักจะมีปัญหาทางสังคมและการปรับตัวในช่วงต่อไปอีกด้วย ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสัน ได้กล่าวถึงปัญหาที่ส่งผลต่อการปรับตัวของบุคคลในทุกช่วงอายุ ซึ่งเป็นสาเหตุของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคลไว้สามประการ ประการแรกคือ การเปลี่ยนแปลงสรีระตามวัยทำให้เกิดความอหาคความต้องการและความสามารถในการกระทำในวัยนั้น ๆ ประการที่สองคือการเรี่ยรังจากสังคมและวัฒนธรรมผ่านบุคคลรอบข้าง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของบุคคลที่เพิ่มขึ้น ประการสุดท้ายคือ ความสามารถในการปรับตัวในช่วงก่อนของบุคคล สาเหตุทั้งสามประการนี้จะส่งผลร่วมกันต่อความสามารถในการปรับตัวของบุคคลในปัจจุบันและอนาคต (Bhanthuvanavin and Sucaromanak. 1985:229)

ทฤษฎีของเอริคสันเน้นถึงความสามารถในการปรับตัว แก่ปัญหาของบุคคลในทุกช่วงของชีวิต นับแต่ช่วงแรกของชีวิตซึ่งจะเป็นฐานของการปรับตัวในช่วงต่อไป โดยทั่วไปบุคคลในช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจค่อนข้างสูง จึงเป็นช่วงสำคัญที่จะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมตัวที่จะดำเนินชีวิตแบบผู้ใหญ่ในสังคมในวันข้างหน้า การวิจัยครั้งมุ่งศึกษาสิ่งที่วัยรุ่นต้องมีการปรับตัวที่สำคัญสองด้าน

ด้านแรก คือ การปรับตัวด้านการทำงานเพื่อเยาวชนจะได้เลือกประกอบอาชีพที่มีความเหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของตน จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง การที่วัยรุ่นจะมีความสามารถด้านงานอาชีพสูงนั้น จะต้องมึพื้นฐานการปรับตัวได้ตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ที่ได้รับการฝึกฝนทางทักษะในการทำงานทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รวมทั้งทักษะในการเล่นกับ

เพื่อน การที่เด็กได้เล่นหรือทำงานที่เหมาะสมตามวัยคือ มีลักษณะที่ทำได้ไม่ยากและไม่ง่ายเกินไป รวมทั้งเป็นสิ่งที่เด็กมีความสนใจที่จะเล่นหรืออยากทำด้วย จะทำให้เด็กเข้าใจและรู้จักเสียสละให้ผู้อื่น เด็กจะได้รับประสบการณ์ในการคิดและการวางแผนในสถานการณ์จริง พร้อมกันนั้นเด็กก็จะมีความสุขในการทำกิจกรรมเหล่านั้น ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มที่จะทำกิจกรรมที่ตนเองต้องการได้เอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องกับความถนัดเพราะตนเองมีประสบการณ์ด้านทักษะมาบ้างแล้ว จึงมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ก็จะไม่เข้าใจว่าการเล่นและการทำงานคืออะไร จะทำให้เด็กมีปมด้อยมีความรู้สึกวิตกกังวลคับข้องใจที่ไม่สามารถแก้ไขสิ่งที่ เป็นปัญหาขัดแย้งได้เพราะขาดประสบการณ์ด้านทักษะ จึงมีความสับสนในการเลือกอาชีพ

ด้านที่สองการยึดมั่นทางศาสนาและใช้ เป็นหลักในการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจมีความประพฤติดังงานสร้างความร่วมมือให้แก่สังคม การที่วัยรุ่นจะยึดมั่นในหลักศาสนาและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตจะต้องมีพื้นฐานการปรับตัวได้ตั้งแต่วัยเด็กเล็ก เช่นกันโดยได้รับการปลูกฝังความเชื่อการปฏิบัติทางศาสนาทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ทำให้เด็กยอมรับกฎเกณฑ์ของบุคคลของกลุ่มและชกาศไปสู่กฎเกณฑ์ทางสังคมที่จะทำให้เด็กยอมรับหลักการทางศาสนาไว้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตและเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้เนื่องจากไม่มีความเชื่อถือในบุคคลอื่น และสังคมรอบข้างทำให้ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของบุคคลของกลุ่มและสังคม ขาดการปลูกฝังความเชื่อการปฏิบัติทางศาสนา ทำให้ขาดความศรัทธาในแนวทางปฏิบัติของศาสนา มีความวิตกกังวลสูง ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจนเกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่ของตนจนไม่สามารถปรับตัวได้ใน ช่วงต่อไป

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบุคคลตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยรุ่นอายุประมาณ 80 ปี เอริกสันได้แบ่งช่วงของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมเป็น 8 ช่วง ดังนี้ (Erikson, 1959, 1968, 1977)

ช่วง 1 ความไว้วางใจ-ความไม่ไว้วางใจ (Trust-Mistrust) อายุประมาณ 0 - 2 ขวบ เด็กทารกวัยนี้ยังนอนแบเบาะหรือมีการเคลื่อนที่ได้ยังไม่คล่อง เด็กจึงต้องพึ่งพาผู้เลี้ยงดูตลอดเวลา เด็กต้องรอรับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นโดยการสื่อสารกันระหว่างผู้เลี้ยงดูจากการแสดงกริยาอาการทำให้ผู้เลี้ยงดู ทราบความต้องการของเด็ก เด็กที่ปรับตัวได้ดีจะมีความไว้วางใจผู้เลี้ยงดู จะ

มีความรู้สึกมั่นใจ และมีความปลอดภัยเพราะเด็กทราบว่าเมื่อเขามีความทุกข์ รู้สึกร้อนหรือหนาว
มากเกินไป เปียกชื้นหรือหิว เขาจะได้รับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขตามต้องการ เด็กก็จะเกิดความรู้สึก
ไว้วางใจขยายไปสู่สภาพแวดล้อมอื่น ในสิ่งที่ตนเองไม่เคยรู้จักและสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำนายได้
 ฉะนั้นผู้เลี้ยงดูจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำให้เด็กมีความรู้สึกไว้วางใจ ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้เป็น
 เด็กที่มีความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้เลี้ยงดู เนื่องจากการไม่ได้รับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขเมื่อเด็กมีความ
 ต้องการ จึงไม่มีความไว้วางใจขยายไปสู่สภาพแวดล้อม สิ่งที่ไม่เคยรู้จักและสถานการณ์ที่
 ไม่สามารถทำนายได้เพราะไม่สามารถพึ่งพาผู้เลี้ยงดู มักเกิดความกลัว วิตกกังวล เป็นต้น จึงไม่
 ค่อยมีความพอใจสิ่งที่ได้รับในชีวิตประจำวันเป็นผลให้ไม่มีการเตรียมตัวรับสิ่งเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับ
 ตนเองซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ซูลลิแวน (Crain, 1980 : 149; citing Sullivan,
 1953) เกี่ยวกับความไว้วางใจ-ไม่ไว้วางใจมารดาของบุตรในหนึ่งเดือนแรก พบว่าความรู้สึกของ
 บุตรมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของมารดา ถ้ามารดา รู้สึกวิตกกังวล บุตรก็จะพลอยวิตกกังวลหรือถ้า
 มารดามีความรู้สึกสงบสุขมีความสุข บุตรก็จะรู้สึกเช่นเดียวกัน

การเกิดความไม่ไว้วางใจสามารถพัฒนาไปสู่ความไว้วางใจได้ เมื่อเด็กสามารถแก้ไขปัญหา
 ถ้าได้รับประสบการณ์ทางบวกเพิ่มขึ้นภายหลัง ทำให้เด็กรู้สึกชื่นชมกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพิ่มขึ้น แต่
 ผลที่หลงเหลือทางลบก็ไม่สามารถจัดไปได้หมดโดยประสบการณ์ทางบวก เช่นเดียวกับกรณีที่เด็กมี
 ความไว้วางใจในช่วงปีแรกของชีวิตแล้ว อาจจะเปลี่ยนไปได้ภายหลัง หากต้องเผชิญกับผู้เลี้ยงดูที่
 เขาไม่สามารถพึ่งพาได้ แต่เขาจะยังคงมีความไว้วางใจในตนเองและบุคคลอื่นซึ่งมีรากฐานอยู่ก่อนใน
 ช่วงนี้ เพราะระดับการพัฒนาที่สมบูรณ์เพียงไรขึ้นอยู่กับปริมาณความไว้วางใจที่มีสูงกว่าปริมาณความ
 ไม่ไว้วางใจในชีวิตของบุคคล ส่วนเครน (Crain, 1980 : 150) เห็นว่า ควรจะสร้างประสบการณ์
 ที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจให้แก่เด็กเท่านั้น จึงจะช่วยสร้างเสริมความไว้วางใจได้แน่นอนและเป็น
 ฐานของพัฒนาการในช่วงต่อไป

ลักษณะการทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีพัฒนาอยู่ในช่วงนี้ คือ เด็กที่มีความไว้วางใจ จะมี
 ความพร้อมและทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของตน เด็กได้รับการฝึกฝนให้รู้จักชะกา
 เคลื่อนไหว นอกจากจะไม่กลัวสิ่งแปลกใหม่ของโลกแล้วยังเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นได้ดี ส่วนเด็กที่ไม่มี

ความไว้วางใจก็จะมีความกลัวเพราะไม่เคยได้รับฝึกให้รู้จักสิ่งแปลกใหม่ ไม่สามารถทำนาสสถาน การณ์ได้จึงไม่มีการเตรียมตัวหรือไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนด้านศาสนาเกี่ยวข้องกับเด็กในช่วงที่ เนื่องจากเด็กที่ปรับตัวได้ดีจะมีความไว้วางใจใน ผู้เลี้ยงดูแล้วแผ่ขยายความไว้วางใจมอบให้กับบุคคลอื่นรอบข้าง รวมทั้งสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำนาสได้ ทำให้เด็กได้เข้ามามีความใกล้ชิด สนใจที่จะศึกษาสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาการยอมรับกฎเกณฑ์ของผู้อื่นหรือของสังคมได้ง่ายในภายหลัง

ช่วง 2 ความเป็นตัวของตัวเอง-ความอับอายและสงสัย (Autonomy-Shame and Doubt)
อายุประมาณ 2 - 4 ขวบ เด็กในวัยนี้มีความเจริญของระบบประสาท สามารถควบคุมกล้ามเนื้อ ควบคุมการขับถ่ายและเคลื่อนไหวได้คล่องขึ้น จึงเริ่มสำรวจสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองและพยายาม ทดสอบความสามารถใหม่ ๆ ต้องการเป็นอิสระจากผู้เลี้ยงดู และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาชิก ในครอบครัว เด็กที่ปรับตัวได้ดีจะมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงพยายามค้นหาตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ทราบถึงความสามารถ ข้อจำกัดของผลกำลังและความแข็งแกร่งของตนเอง อีโก้จึงเริ่มเกิด ในช่วงนี้ ซึ่งนำไปสู่การควบคุมตนเองและการกำหนดตนเอง ในช่วงนี้ผู้เลี้ยงดูยังมีบทบาทอย่างสำคัญใน การตักเตือนห้ามปรามในสิ่งที่เห็นว่าเด็กทำแล้วจะเกิดอันตรายที่ไม่สามารถป้องกันได้ หรือเกินความ สามารถในการควบคุมของเด็ก และจะคอยส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งที่เด็กทำได้ตามระดับความสามารถที่ ไม่อาจหรือง่ายเกินไป เพื่อให้เด็กรู้จักการควบคุมสิ่งเหล่านั้นได้เอง ส่วนเด็กที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะมีความรู้สึกอับอายและสงสัยความอับอายเป็นความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่เจตน์ที่ควรสนใจใน สาธิตาผู้อื่น ความสงสัยเป็นความรู้สึกจากการตระหนักความจริงว่าจะมีผู้อื่นสามารถควบคุมตนเองและ แสดงออกได้ดีกว่าตนเอง ซึ่งเกิดจากการหวาดระแวงและมีความกดดันทางสังคมที่คาดหวังกับตนเอง เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะมักถูกขัดขวางการกระทำ อาจเกิดจากผู้เลี้ยงดูมิได้ ส่งเสริมให้ทำพฤติกรรมตามความสามารถของเด็กหรือคอยขัดขวางการกระทำของเด็ก ทำให้เด็กไม่ ค่อยกล้าแสดงออกในการกระทำสิ่งใหม่ หลังอีโก้จึงไม่พัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น จึงไม่รู้จักควบคุมตนเอง กำหนดตนเอง จึงมักแสดงออกด้วยอาการก้าวร้าวทั้งทางร่างกายและการใช้คำพูดเพื่อจะควบคุมผู้

เลี้ยงดูหรือผู้ใหญ่

การทำงานเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้ คือ เด็กที่มีความเป็นตัวของตัวเองยอม
 ออกจากสำรวจสภาพแวดล้อมและอยากลองทำสิ่งใหม่ เมื่อได้รับการส่งเสริมให้กระทำได้สำเร็จก็จะเกิด
 ความมั่นใจในตนเอง จึงอยากกระทำสิ่งที่ไม่เคยทำด้วยตนเองและพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่า และ
 ทำได้มากกว่าเด็กที่ยังไม่ได้ทดลองทำสิ่งใหม่

ส่วนด้านศาสนานั้น การพัฒนาในช่วงนี้เกี่ยวข้องกับการฝึกฝนเด็กให้รู้จักการควบคุมตนเองทาง
 ด้านการขับถ่ายและการห่อหุ้ม ซึ่งเป็นผลเริ่มต้นของการรู้จักว่าสิ่งใดดีควรทำสิ่งใดไม่ควรทำในระดับ
 สรีระ อันเป็นก้าวแรกของพัฒนาการของอีโก้ ซึ่งจะเป็นตัวประสานระหว่างข้อบังคับของสังคมและ
 ศาสนากับความอยากความต้องการทางสรีระของเด็ก เป็นจุดแรกของชีวิตที่บุคคลจะยอมรับกฎเกณฑ์
 ของสังคมเข้ามาเป็นลักษณะของตน ศาสนามีส่วนเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เด็กจะเริ่มยอมรับจากการ
 ชักนำของผู้เลี้ยงดูในช่วงอายุนี้เป็นต้น

ช่วง 3 ความคิดริเริ่ม-ความละอาย (Initiative - Guilt) อายุประมาณ 4 - 8 ขวบ
 เด็กในวัยนี้มีวุฒิภาวะทางร่างกายและจิตใจเพิ่มขึ้นซึ่งทำให้เด็กอยากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น
 ทั้งยังต้องการสำรวจสภาพแวดล้อมและพยายามค้นคว้าหาความรู้ในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ เด็กที่ปรับตัว
 ได้ดีจะสามารถควบคุมร่างกายและสภาพแวดล้อมได้ดี เรียนรู้ที่จะดูแลตนเองหรือผู้อื่น และมีการวาง
 แผนที่จะกระทำให้สำเร็จ เช่นการเล่นเกมนำให้ชนะ หากเด็กทำในสิ่งที่อยากเกินกำลังความสามารถแล้ว
 เกิดความล้มเหลว สำหรับเด็กที่ปรับตัวได้ก็ความล้มเหลวที่ได้รับจะทำให้เขาเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคม
 และล้มความล้มเหลวนั้นอย่างรวดเร็วแล้วจะเริ่มทำสิ่งใหม่อีก และเด็กในวัยนี้เริ่มพัฒนาบทบาททาง
 เพศแล้ว ดังนั้นบิดามารดาควรเป็นผู้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้ร่วมกับซูเปอร์อีโก้ที่เริ่มพัฒนาจะคอย
 ตรวจสอบความคิดที่เป็นอันตรายและสิ่งที่ไม่เป็นจริง ก็จะช่วยให้เกิดความสมดุล โดยการสำรวจ
 ควบคุม และลงโทษตนเอง ฉะนั้นซูเปอร์อีโก้จึงมีความจำเป็นต่อการขัดเกลาพฤติกรรม นอกจากนี้เด็ก
 ที่ปรับตัวได้ดีในช่วงนี้ทั้งมีพัฒนาการทางจิตวิทยาของอิด (id) อีโก้ (ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super
 Ego) ให้มีความสมดุลกัน ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความรู้สึกละอาย เพราะไม่มีความเป็นตัวของ
 ตัวเองอย่างเพียงพอที่จะเป็นอิสระจากผู้ใหญ่หรือบุคคลรอบข้าง ยังต้องพึ่งพาผู้อื่นในขณะเดี๋ยวก็นักต้อง

การมีความคิดริเริ่ม จึงมีความขัดแย้งเกิดขึ้น มีความพยายามน้อยที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้
สิ่งแวดล้อมก็ไม่เปิดโอกาสให้ช่วยตนเองได้ บิดามารดาหรือครอบครัวมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะให้เด็ก
ปรับตัวได้โดยการให้ความรัก ความเข้าใจ การสนับสนุน และเสริมสร้างกำลังใจแก่เด็กให้มีความ
พยายามกระทำจนให้พบความสำเร็จ

การทำงานเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้ ในด้านที่เด็กต้องการการเป็นอิสระและมี
ความรับผิดชอบมากขึ้น จึงต้องการเพิ่มทักษะและลองฝึกฝนทำสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มด้วย การให้เด็กทำงาน
ที่เขาชอบหรือการได้รับผิดชอบไว้ใจในการดูแลตนเองของเล่น สัตว์เลี้ยงหรือน้องคนใหม่ ทำให้เขามี
ความคุ้นเคยกับงานหลายประเภทเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่ยากเกินไป มีความเหมาะสมกับวัย
ในช่วงนี้ทำให้เด็กได้รู้จักความสำเร็จในการทำงาน ยิ่งได้รับแรงสนับสนุนและกำลังใจจากบิดามารดา
หรือบุคคลรอบข้างด้วยแล้ว เด็กจะมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานมากขึ้นส่งผลให้เด็กได้ทราบถึงความ
สามารถของตนว่าเหมาะสมกับงานประเภทใด เกิดความตระหนักถึงความมุ่งหมายที่จะนำไปสู่ความ
สำเร็จทางเศรษฐกิจในภายหลัง

ศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีพัฒนาการในช่วงนี้ เพราะเด็กวัยนี้เริ่มออกไปมี
ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนอกครอบครัว เริ่มไปโรงเรียน เริ่มรู้จักและเห็นคุณค่าของวัตถุทางศาสนา
เช่น วัด สุเหร่า บุคคลผู้สอนศาสนา เช่น พระสงฆ์ อิหม่าม เป็นต้น ทั้งได้เห็นพิธีการและวิถี
การปฏิบัติตามหลักศาสนา ก็จะทำให้เริ่มปฏิบัติตามศาสนาไปด้วย โดยอาศัยการเลียนแบบอย่าง
การกระทำของบุคคลนั้นไปก่อน

ช่วง 4 ความขยันขันแข็ง-ความมีปมด้อย (Industry-Inferiority) อายุประมาณ
9 - 14 ปี เด็กในช่วงนี้ช่างสู้วิญวุ่น ร่างกายจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว พัฒนาการการรู้คิดและ
สติปัญญาสูงขึ้นขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม เป็นวัยที่ต้องไปโรงเรียนเพื่อฝึกทักษะการรู้การคิดและสติ
ปัญญาในการเล่าเรียนวิชาการด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกหัด
ทำงานและการเล่นที่จะช่วยพัฒนาพลังของอีโก้ เด็กที่ปรับตัวได้ดีจะมีความขยันขันแข็ง ชอบแสดงความสามารถ
ทั้งการทำงาน การเรียนและการเล่น ส่วนเด็กที่ปรับตัวไม่ได้จะมีปมด้อย คือ ความรู้สึกขาด
ทักษะในการทำงาน การเรียนและการเล่น / จึงอาจได้รับความล้มเหลวเมื่อทำกิจกรรมเหล่านั้น นอก

จากการมีปมด้อยซึ่งเนื่องจากสาเหตุที่ไม่สามารถปรับตัวได้ในช่วงก่อนนี้ หรืออาจเนื่องมาจากสาเหตุ
 ขัดห้ามทางสังคมที่ทำให้เด็กต้องเก็บกด ความสามารถไม่ให้เห็นออกเพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมกับ
 เพศของตน จารีตประเพณีในบางวัฒนธรรม เป็นต้น เด็กที่มีปมด้อยจึงไม่ค่อยกล้าแสดงความสามารถ
 ต้องพึ่งพาบิดามารดาหรือบุคคลอื่นเป็นระยะเวลานาน ถ้าหากเด็กที่มีบิดามารดามีข้อบกพร่องจนไม่
 สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูและกลุ่มเพื่อนควรมีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่ทดแทน ในการ
 ช่วยค้นหาความสามารถของเด็กที่ซ่อนเร้นอยู่ และให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เห็นว่าเด็กมีความถนัด ให้
 เขาทดลองทำ คอชให้คำแนะนำแล้วให้คำชมเชยหรือรางวัล เมื่อเขาทำได้สำเร็จ จะช่วยให้เขามี
 ความขยันขันแข็งปรับตัวได้

การทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กในช่วงนี้มาก เด็กในวัยนี้เหมาะสมที่จะสร้างสรรค์ให้มีทัศนคติที่ดี
 ต่อการทำงานและรักการทำงาน โดยการฝึกฝนทักษะการทำงาน การเล่าเรียนจากครอบครัว
 โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน เด็กที่ปรับตัวได้จะทราบว่าตนเองมีความถนัดในการทำงานประเภทใด รัก
 งานประเภทใด เมื่อเด็กมีผลงานที่ปรากฏออกมาดีหรือประสบความสำเร็จมากก็จะทำให้ชอบทำงาน
 มากขึ้น ช่วยให้เกิดความขยันขันแข็งในการเล่าเรียนและการทำงาน มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเอง
 ทำ เป็นส่วนที่ผลักดันให้อีกพัฒนาไปได้มาก เพราะเริ่มรู้จักและเข้าใจตนเองที่เกี่ยวกับความสามารถ
 ในการทำงานประเภทต่าง ๆ มากขึ้น

ศาสนาเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมมีความสำคัญเพิ่ม
 มากขึ้น ประกอบกับเด็กวัยนี้ตั้งเฝ้าฟังคำแนะนำของบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้าง บุคคลเหล่านี้จึง
 มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความคิด คุณธรรม ค่านิยม ความเชื่อและหลักปฏิบัติทางศาสนา เพราะ
 วัยนี้อยู่ระหว่างการแสวงหาความรู้ความเข้าใจเพื่อเลือกแนวทางที่ตนเองควรจะมีทางจิตใจ

ช่วง 5 การมีเอกลักษณ์-ความสับสนในบทบาทหรือความสับสนในเอกลักษณ์ (Identity-
 Role Confusion หรือ Identity Diffusion) อายุประมาณ 15 - 25 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการ
 เปลี่ยนแปลงทางสรีระอย่างรุนแรง เกิดแรงขับทางเพศสูง จึงทำให้มีความต้องการทางเพศสูงและ
 แสดงออกด้วยความก้าวร้าว ซึ่งส่งผลต่ออีโก้ ช่วงนี้บุคคลมีพัฒนาการด้านการรู้การลึกลงในชั้น
 นามธรรม เดวิดสันเห็นว่าวัยรุ่นมีปัญหาในการปรับตัวค่อนข้างมากวัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้ดีสามารถแสวง

หาตนเองจนมีเอกลักษณ์ เข้ากับกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจร่วมกันอย่างรวดเร็ว มีความสนใจเตรียมตัว เพื่อเข้าสู่การทำงานในอนาคต มีความสนใจในเรื่องศาสนา การเมือง บทบาททางเพศ เป็นต้น ส่วน วัยรุ่นที่ไม่สามารถปรับตัวได้จะมีความสับสนในเอกลักษณ์ ขาดความมั่นใจเกี่ยวกับตนเอง เกิดความ วิตกกังวล/รู้สึกเสียวใจที่เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ต้องออกจากกลุ่มเพราะมีความแตกต่างจากผู้อื่น อาจ จะหันไปหาประสบการณ์ใหม่จนทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การติดยาเสพติด เป็นชิวลาชฎาการ ชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นต้น หรือในทางตรงข้ามอาจจะริบเร่งแสวงหาเอกลักษณ์โดยหาหัน ไปหากลุ่มอื่นที่มีความสนใจร่วมกัน ทำให้เขามีเวลาศึกษาความคิดแบบนามธรรมในเรื่องต่างๆ อาทิ เช่น ชาติ ศาสนา อาชีพ และการเมืองมากขึ้น นับเป็นการว่าช่วยสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลในเรื่อง ดังกล่าว และช่วยทำให้เกิดภาพที่ชัดเจนของความดีความเลวในโลกได้ ในช่วงนี้เอริคสันเน้นถึง อิทธิพลทางสังคมในการวางตัวให้เหมาะสมตามสถานการณ์และบทบาทของวัยรุ่น

ปัญหาเอกลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นในเรื่องการตกลงใจเลือกและการตัดสินใจกระทำ เอริคสัน (Erikson, 1959 : 123) ได้ยกปัญหาที่นักศึกษาหญิงที่มาจากครอบครัวอนุรักษนิยม เมื่อ เข้าเรียนในวิทยาลัยแห่งหนึ่งทำให้เธอประสบปัญหาในการเลือกคบเพื่อน การเลือกสาขาวิชาเพื่อจะ นำความรู้ไปประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาทำให้เธอประสบกับวิกฤติการณ์และมีการตกลง ใจ ช่วยทำให้เขามีเอกลักษณ์ แต่การตกลงใจแต่ละครั้งอาจจะลดความมั่นใจในอดีตของเธอลงเมื่อได้รับการ ปฏิเสธจากผู้อื่น เช่นในเรื่องการเลือกเรียนสาขาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่ ครอบครัวของเธอเห็นว่าเหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ได้แก่ อาชีพทนายความและวิศวกร เป็นต้น

ดังนั้นในช่วงที่ต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ด้านอาชีพ ผู้มีพัฒนาการของอีโก้สูงก็จะสามารถแก้ไข วิกฤติการณ์เอกลักษณ์ทางอาชีพได้ เขาจะพัฒนาความรู้สึกที่เป็นตัวของตัวเองในการเลือกหรือการ ตกลงใจในอาชีพหลังจากที่ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจได้อย่างครบถ้วน ทำให้เขาทราบและยอมรับความ เป็นจริงในวิถีการทำงานซึ่งเขาอาจจะได้เรียนรู้หรือฝึกฝนมาบ้างจากทางครอบครัวหรือทางโรงเรียน ส่วนผู้ที่อีโก้ยังพัฒนาไม่พอเพียง ก็จะไม่มีความสับสนในเอกลักษณ์การทำงาน เนื่องจากยังไม่เข้าใจ ตนเอง ขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการทำงาน ขาดความพยายามและความอดทนที่จะทุ่มเทให้กับ

การแสวงหาเอกลักษณ์ ทำให้เขาได้รับอิทธิพลจากผู้ใกล้ชิดที่เป็นผู้เลือกอาชีพให้ เลียนแบบผู้อื่นหรือ คล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย สำหรับผู้มีปัญหาในการปรับตัวในช่วงนี้ การทำงานของอด อีโก้ และซูเปอร์อีโก้ถูกรบกวนจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงควรใช้เวลาเขา ได้ค้นหาคำตอบโดยมีผู้ใกล้ชิด คอยชี้แนะให้เขามีเอกลักษณ์ทางอาชีพ นอกจากบุคคลในครอบครัวแล้ว กลุ่มอื่น ๆ ก็มีบทบาทสำคัญ ในเรื่องนี้เช่นกัน ได้แก่ กลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสังคม เป็นต้น

ศาสนาเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นในช่วงนี้ที่มีพัฒนาการการรู้การคิดในขั้นนามธรรม ทำให้เขาต้องการแสวงหาความจริงที่เป็นนามธรรมในชีวิต เช่นในเรื่องศาสนา เขามักจะมีข้อข้องใจและต้องการหาคำตอบเพื่อความกระจ่าง จะได้นำไปแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์จิตศึกษาหลักการสำคัญของศาสนาในส่วนของเนื้อหาสาระ การปฏิบัติและประโยชน์ของศาสนาเปรียบเทียบกับศาสนาอื่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มข้อมูลทำให้วัยรุ่นตกลงใจที่จะเลือกปฏิบัติโดยยึดมั่นในศาสนาของตนต่อไป

ช่วง 6 ความใกล้ชิด-ความโดดเดี่ยว (Intimacy-Isolation) อายุประมาณ 25 - 35 ปี อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเกี่ยวข้องกับความรักและให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น สำหรับผู้ปรับตัวได้ดีจะมีเอกลักษณ์สมบูรณ์แล้วในช่วงก่อนนี้ จึงมีความเป็นตัวของตัวเองและมีความรักต่อผู้อื่น ทำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดซึ่งโดยมากบุคคลในช่วงนี้เริ่มมีครอบครัวของตนเองและมีงานอาชีพแล้ว เป็นวัยที่รับผิดชอบสูงขึ้น มีความมั่นใจในการแสดงออก มีความพอใจในการทำงานและคุณสมบัติของตนประสาหลังเพื่อก่อตั้งครอบครัวพร้อมที่จะถ่ายทอดความมั่นใจความสามารถไปสู่บุตร ส่วนผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวได้จะมีความโดดเดี่ยว วิตกกังวล ไม่มีมั่นใจในตนเองหรืออาจมีอาการของโรคจิต ทำให้ขาดความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นหรือคู่สมรส จึงมีความโดดเดี่ยวแม้จะทำการสมรสแล้ว เป็นผลให้ถ่ายทอดความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ เหล่านี้ไปกึ่งบุตรได้ ดังนั้นคู่สมรสจึงควรผ่านช่วงการมีเอกลักษณ์เสียก่อนจึงค่อยแต่งงานกัน ความใกล้ชิดที่เกิดขึ้นมิใช่เฉพาะกับคู่สมรสเท่านั้น ยังครอบคลุมไปบุคคลอื่นด้วยการมีความคิดแบ่งปันที่เกื้อกูลกัน และทำให้เกิดความเท่าเทียมเป็นสิ่งจำเป็นต่อสังคมที่อยู่ร่วมกัน ฉะนั้นความใกล้ชิดจึงควรเกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไป

ในด้านการทำงาน บุคคลในวัยนี้มีความมุมานะที่จะประกอบอาชีพเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ครอบครัวและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานให้องการที่ปรึกษาทั้งในเรื่องส่วนตัว การทำงานและครอบครัวจากผู้ใกล้ชิดหรือคู่สมรส จึงต้องมีการจัดเวลาในการทำงาน การพักผ่อนให้พอเหมาะกัน

ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญของบุคคลในวัยที่มีครอบครัวและเริ่มมีบุตร เพราะเป็นผู้ถ่ายทอดความไว้วางใจและความเป็นตัวของตัวเองให้แก่บุตร อันเป็นพื้นฐานของความเชื่อการนับถือศาสนาของบุตรต่อไป บุคคลในช่วงนี้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หากมีการชักชวนให้ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนากับคู่สมรสหรือผู้ใกล้ชิด ก็จะทำให้เกิดการแบ่งปันความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาสนาให้กันและกัน หรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มทางศาสนา เพื่อสร้างความสงบคลายอารมณ์เครียดที่เกิดจากปัญหาส่วนตัวและการทำงาน

ช่วง 7 การสร้างชตา-ความล้าถอย (Generativity-Stagnation) อายุประมาณ 36 - 60 ปี เป็นช่วงที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีการะหน้าที่การงานเพิ่มขึ้น ครอบครัวก็ขยายออกไปสู่รุ่นลูก รุ่นหลาน ผู้ที่ปรับตัวได้ดีมีความต้องการสร้างชตา คือ มีลักษณะรับผิดชอบต่อสังคม ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่คนรุ่นหลัง เป็นผู้ที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคม ในด้านครอบครัวก็มีความรับผิดชอบต่อลูกหลานให้สามารถทำงานสร้างสิ่งที่ตั้งามในโลกต่อไป สำหรับผู้ที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความรู้สึกล้าถอยและสิ้นหวัง เนื่องจากพัฒนาการในขั้นก่อน ๆ ทั้งไม่สมบูรณ์ สังหารเสื่อม และคำนิยมในบางสังคมที่ต้องการความสำเร็จส่วนบุคคล โดยมิได้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้บุคคลประเภทที่เกิดความล้าถอย คับข้องใจ เห็นแก่ประโยชน์ตนเอง มักเป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ ปฏิเสธความช่วยเหลือจากสังคม สับสนในเอกลักษณ์ สุขภาพจิตเสื่อม และสนใจแต่เรื่องของตนเองหรือหาเรื่องให้ผู้อื่นมาสนใจตน

การทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลในช่วงนี้ เพราะมักมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างมาก สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานก็สูงไปด้วย มีความพยายามที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ทักษะในการทำงานและผลิตผลงานที่มีคุณภาพให้แก่คนรุ่นหลัง สำหรับการงานเพื่อสังคมของบุคคลในช่วงนี้ จะเป็นผู้สนับสนุนและผู้ชักนำที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคมตามความสามารถที่มีอยู่

ในด้านศาสนา บุคคลในช่วงนี้เห็นความสำคัญของการยึดมั่นปฏิบัติตามศาสนา สอดรับวิถีทางศาสนาที่เหมาะสมกับตน นำหลักศาสนามาช่วยในการปรับตัว และในบางครั้งอาจเป็นผู้ชักจูงผู้อื่นให้เห็นประโยชน์ของศาสนาที่จะช่วยผ่อนคลายอารมณ์เครียดซึ่งเกิดจากปัญหาส่วนตัว ปัญหาการทำงาน รวมทั้งและปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ศาสนาจึงมีส่วนช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ดีในช่วงนี้

ช่วง 8 ความภาคภูมิใจในเกียรติยศของตน-ความสิ้นหวัง (Ego - Integrity - Despair) อายุประมาณ 61 - 80 ปี เข้าสู่วัยชราเป็นช่วงแห่งความเสื่อมทางสรีระและการสูญเสียภาระหน้าที่ พ้นจากตำแหน่งที่รับผิดชอบเมื่อปลดเกษียณ บุคคลในวัยนี้อาจต้องสูญเสียคู่สมรสหรือเพื่อนสนิทที่ถึงแก่กรรมไปบุคคลที่ปรับตัวได้ดีก็จะเป็นคนชราที่ประสบความสำเร็จในชีวิตแล้วมีความสุข สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังขารและผลสะท้อนทางสังคมจึงไม่กลัวความตาย มีความพร้อมที่จะตายอย่างสงบโดยมิได้พะวงถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อตายไป จึงเห็นความต่อเนื่องของชีวิตย้อนกลับไปถึงช่วงที่หนึ่งคือ ความไว้วางใจในเพื่อนมนุษย์ สำหรับผู้ที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความรู้สึกสิ้นหวังในการเปลี่ยนแปลงทางสรีระและสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อได้ทบทวนชีวิตที่ผ่านมาเกิดความล้าถอยโดดเดี่ยว สับสนในบทบาท เนื่องจากเอาเปรียบสังคมมาก่อน ยังยึดติดกับอำนาจ โชคความงามเดิมจนรู้สึกเสียใจที่ไม่มีคนให้ความสนใจ เคารพนับถือเหมือนเดิม เกิดความกลัวผู้อื่นมาล้างแค้นทำร้ายตนเองบ้าง จึงชอบหลบเล็ดงจากสังคม หมกมุ่นกับตนเอง กลัวความตาย รู้สึกว่าเวลาที่ผ่านไปนั้นเป็นช่วงเวลาที่ดีมากจนไม่มีเวลาเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อีก เกิดความทุกข์ที่ไม่สามารถนำศาสนามาเป็นที่พึ่งได้ เพราะไม่มีความไว้วางใจในผู้อื่น เมื่อย้อนกลับไปช่วงที่หนึ่งอีกครั้ง

การทำงานของบุคคลในวัยชรา ซึ่งพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงานแล้ว การหยุดทำงานอาจทำให้รู้สึกได้และบทบาทของบุคคลในวัยนี้ลดลงกว่าเดิมมาก สำหรับผู้มีความภาคภูมิใจในผลการทำงานก็ต้องการที่จะให้งานที่ทำอยู่ได้มีการสืบทอดกันไป อาจมอบให้ลูกหลานหรือคนรุ่นหลังได้ต่อยอดไป และเห็นความเป็นอมตะของผลงานตนแทนความอมตะของชีวิต

ศาสนาเกี่ยวข้องกับบุคคลในวัยชรา ในด้านที่ศาสนามีส่วนช่วยให้บุคคลในวัยนี้เข้าใจถึงความตายนั้นเป็นอย่างไร เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติมิให้กลัวความตายจึงมีความพร้อมที่จะตายอย่างสงบและมีเกียรติ

สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริกสันกล่าวว่า บุคคลจะปรับตัวได้ดีเพียงใดในแต่ละช่วงชีวิตขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การเรียกร้องของบุคคลและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้าง และลักษณะทางจิตใจเดิมของแต่ละช่วงชีวิตทั้ง 8 ช่วง มีผลสืบเนื่องกัน เอริกสันเน้นบทบาทของอีโก้ที่เริ่มปรากฏในช่วง 2 นำไปสู่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วง 5 การมีเอกลักษณ์ เอกลักษณ์เกี่ยวข้องกับการทำงานและศาสนา ทำให้บุคคลมีความมั่นใจผลเลิศ และประพฤติดนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจริยธรรมที่งดงาม จึงเป็นการสร้างเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมเป็นคนเก่งและเป็นคนดีของสังคม จะเห็นว่าพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็นฐานของพัฒนาการในช่วงต่อไปของบุคคลวิเศษผู้ใหญ่ที่เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาบ้านเมืองประเทศชาติและสังคมทุกแห่ง เมื่อพิจารณาบทบาทของอีโก้แล้ว สามารถกำหนดพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นได้เพียง 5 ขั้น ที่ปรากฏใน 8 ช่วงชีวิต

ตาราง ๕ แสดงลักษณะของอีโก้ใน 8 ช่วงชีวิต

ขั้น	ลักษณะของอีโก้	ช่วงชีวิต
1	อีโก้ยังไม่ปรากฏ	ช่วง 1
2	อีโก้เกิด	ช่วง 2
3	อีโก้พัฒนา	ช่วง 3, 4
4	บรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้	ช่วง 5
5	นำผลของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ไปใช้	ช่วง 6, 7, 8

ถ้าชั้นที่ 1, 2 และ 3 ในพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคลปรับตัวได้ไม่ดี ทำให้บุคคลไม่บรรลุเอกลักษณ์ การใช้ผลของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในชั้น 5 ที่ประกอบด้วยช่วง 6, 7 และ 8 ก็ไม่สามารถใช้ได้ผลดี ดังนั้นพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในชั้น 1, 2 และ 3 จึงเป็นสาเหตุพื้นฐานส่วนบุคคลของในชั้น 4 สำหรับการศึกษาคั้งนี้เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ทางอาชีพ คือ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและเอกลักษณ์ทางศาสนาของวัยรุ่นที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี จึงใช้ลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในชั้น 1, 2 และ 3 เป็นตัวแปรอิสระ และชั้น 4 เอกลักษณ์ทางอาชีพและศาสนาเป็นตัวแปรตาม ส่วนในชั้น 5 มิได้นำมาใช้เพราะศึกษาเฉพาะกลุ่มเยาวชน

เอกลักษณ์แห่งอีโก้ : ความหมายและพัฒนาการ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสัน แบ่งเป็น 8 ช่วงชีวิตดังกล่าวไปแล้ว แท้จริงทางทฤษฎีนี้เน้นพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในทุกช่วงชีวิต จากช่วง 1 ถึงช่วง 5 เป็นพัฒนาการ ส่วนในช่วง 6 ถึงช่วง 8 เป็นการนำมาใช้ในชีวิตรประจำวันและแสดงผลของพัฒนาการในช่วง 1 ถึงช่วง 5 ว่าสมบูรณ์เพียงใดซึ่งจะปรากฏผลในบั้นปลายของชีวิต ฉะนั้นเอกลักษณ์แห่งอีโก้จึงเป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญที่สุดในทฤษฎีของเอริคสัน ต่อไปนี้จะได้นิยามความหมายลักษณะพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ และผลที่ปรากฏในบุคคล

วอเตอร์แมน (Waterman. 1988) กล่าวว่า เอกลักษณ์แห่งอีโก้ในความหมายของเอริคสันหมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม จุดมุ่งหมายและการแสดงตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ขอมรับว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลบางคนและเหมือนกับบุคคลอื่นในบางเรื่อง

คองเกอร์ (La Voice. 1976 : 372; citing Conger. 1973) เห็นว่าเอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็นสภาวะที่บุคคลยอมรับว่าตนเองต่างจากผู้อื่น ความแตกต่างกันนี้ทำให้เกิดบุรณาการให้คงที่อยู่อย่างสืบเนื่องกัน ระหว่างปัจจุบันกับในอดีต ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาร์เชียกล่าวถึงเอกลักษณ์แห่งอีโก้ทางด้านโครงสร้างแห่งคน (self - structure) ที่อยู่ในภายในบุคคล (Waterman. 1988 : 188; citing Marcia. 1980) ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตาม

แรงขับ ความสามารถความเชื่อและประวัติความเป็นมาในการปรับตัวของแต่ละบุคคล โครงสร้างของ
 ทัศนคติที่ค้ำทำให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง ความเหมือนและความแตกต่างกับผู้อื่น และทำให้เกิด
 จุดเด่นและจุดด้อยในแนวทางของตนเอง ส่วนโครงสร้างของทัศนคติที่ไม่ดีนั้น ทำให้บุคคลมีความ
 สับสนเกี่ยวกับตนเอง

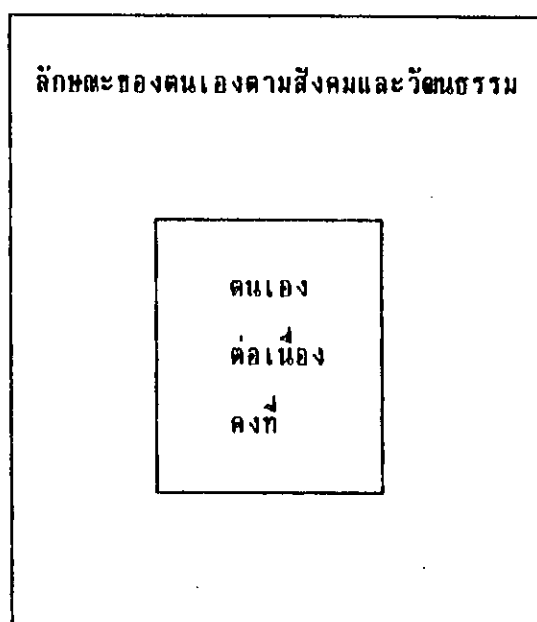
ส่วนความหมายของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในด้านเนื้อหา (Waterman, 1984) ประกอบด้วย
 จุดมุ่งหมาย ค่านิยมและความเชื่อที่บุคคลได้ตกลงใจอย่างไม่มีข้อสงสัย การตกลงใจนี้ต้องมีพัฒนาการ
 อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานแล้ว จึงจะทำการเลือกจุดมุ่งหมายและความเชื่อนั้นอย่างเหมาะสมกับแนว
 ทาง วัตถุประสงค์และวิถีชีวิตของเขา วอเตอร์แมนเน้นเนื้อหาที่ก่อให้เกิด

เอกลักษณ์แห่งอีโก้ ซึ่งได้แก่ การให้ความสำคัญ การแสดงออกและการกระทำของบุคคล ทำให้บุคคล
 แสดงจุดมุ่งหมายและวิถีการดำเนินชีวิต กล่าวถึงส่วนที่เป็นแรงเสริมและปรากฏการณ์ของบุคคลอื่นที่จะ
 เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับตัว แต่มิได้กล่าวถึงสาเหตุที่ไม่เหมาะสมต่อส่วนประกอบของเอกลักษณ์แห่งอีโก้

จึงสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งอีโก้จึงหมายถึงความเข้าใจในตนเองว่าตนเป็นใคร มีความคิด
 ในเรื่องการแสดงออกของตนเอง เพื่อการดำเนินชีวิตในแนวทางใดทางหนึ่งยอมรับความแตกต่าง
 และความเหมือนกันของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ เอกลักษณ์แห่งอีโก้พิจารณาจากความหมายแบ่งได้เป็น
 สองด้าน ด้านแรกคือ ด้านโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาได้ดี ทำให้บุคคลปรับตัวได้และบรรลุเอกลักษณ์
 ส่วนโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาไม่ดี ทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดการสับสนทางเอกลักษณ์และในด้าน
 ที่สองคือ ด้านเนื้อหาที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมาทำให้บุคคลแสดงออกอย่าง
 เหมาะสมตามช่วงชีวิตแล้วบุคคลก็จะบรรลุเอกลักษณ์จะเห็นว่า เอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความหมายต่างกันใน
 ด้านโครงสร้างแห่งตนและด้านเนื้อหา ดังนั้นวิถีการวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้จึงต้องต่างกันไปด้วย โดยจะ
 กล่าวในหัวข้อต่อไป

เมื่อพิจารณาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ตามความหมายแล้ว พอดีแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนภายในที่
 ทราบว่าตนเองเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยทารก
 จนเข้าสู่วัยรุ่นแล้วมีอะไรบ้างที่คงที่ไว้ และส่วนภายนอกที่บุคคลอื่นมองว่าตนเป็นอย่างไร มีการยอมรับ
 ลักษณะของตนในแง่สามัญที่ได้รับจากลักษณะของตนเองตามสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ การ

อบรมเลี้ยงดู การศึกษา การประกอบอาชีพ และศาสนา เป็นต้น ทำให้บุคคลมีคุณลักษณะสำคัญๆ ร่วมกับผู้อื่น ผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่สมบูรณ์ คือ ผู้ที่สามารถรับการคาดหวังจากบุคคลภายนอกมาเป็นลักษณะจริงของคนทั้งสองส่วนอย่างกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังภาพ 1

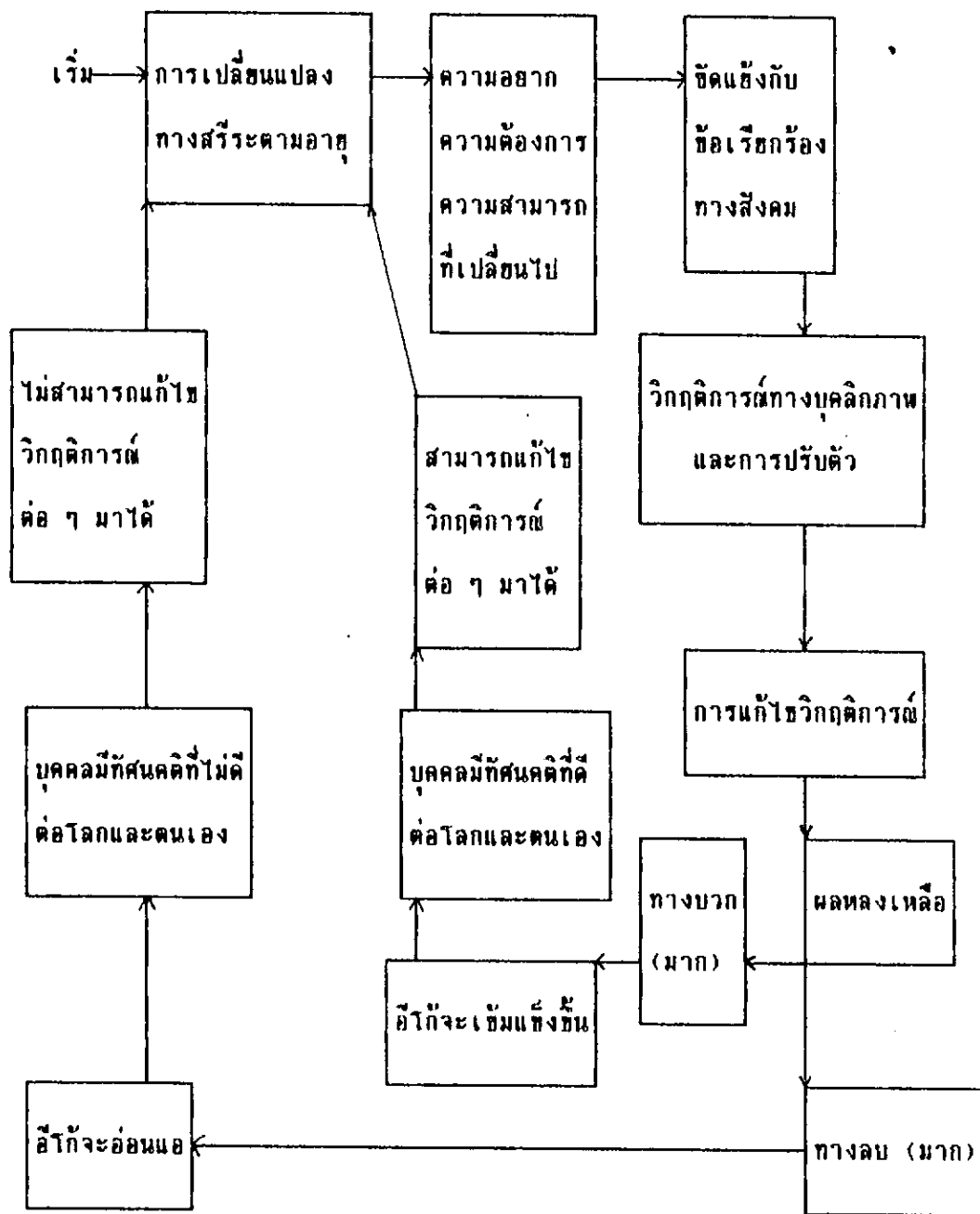

ภาพประกอบ 1 แสดงเอกลักษณ์แห่งอีโก้สองส่วน คือ ส่วนภายในและส่วนภายนอก

เอริกสัน (Erikson, 1968 : 87 - 211) ได้อธิบายลักษณะพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่ได้จากการนำเหตุการณ์ที่เป็นจริงในสังคมมาเปรียบเทียบกับทดสอบ คัดเลือกและบูรณาการด้วยจินตนาการแห่งความเชื่อในคนที่เกิดจากวิกฤติการณ์ทางจิตสังคมตั้งแต่วัยเด็กเล็ก โดยอีโก้เกิดขึ้นแล้วและพัฒนาไปในแต่ละช่วง ทำให้เขามีความเชื่อ ค่านิยม และจุดมุ่งหมายที่เป็นของตนเองและบรรลุเอกลักษณ์เมื่อถึงวัยรุ่น พัฒนาการของอีโก้ก็จะดำเนินต่อไป เพื่อนำผลของการบรรลุเอกลักษณ์ไปใช้ในช่วงชีวิตต่อไป พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้จึงเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องระยะยาวตลอดชีวิต กล่าวได้ว่าเอกลักษณ์แห่งอีโก้เกิดขึ้นจากการพิจารณาส่วนภายในของตนเองอย่างรอบคอบ จนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง โดยคำนึงถึงความเป็นจริงทางสังคมคือ การคาดหวังของ

สังคมและการเรียกร้องทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านเข้ามาทางผู้อบรมเลี้ยงดูเพื่อน โรงเรียน และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ซึ่งสภาพความเป็นจริงทางสังคมของบุคคลในแต่ละช่วงชีวิต จะมีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน สำหรับวัยเด็กนั้นบุคคลที่ใกล้ชิดคือ บิดา มารดา หรือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู เมื่อเติบโตขึ้นจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อน โรงเรียน และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ที่เขาเป็นสมาชิก

ตามความคิดของเอरिकสัน พัฒนาการของมนุษย์ประกอบด้วยพัฒนาการจากการไม่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ไปสู่การบรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้ นั้น กระบวนการพัฒนาการมีลักษณะขัดแย้งระหว่างคุณลักษณะภายในและคุณลักษณะภายนอก บุคคลจะผ่านพ้นวิกฤติการณ์แต่ละครั้งได้ด้วยคุณลักษณะภายในของบุคคลที่ค่อยเพิ่มขึ้น มีการตัดสินใจที่ถูกต้องมากขึ้น และมีความสามารถที่จะทำตามมาตรฐานของสังคมที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอนดังนี้คือ การเปลี่ยนแปลงทางสรีระตามวัยของบุคคลส่งผลต่อความอยาก ความต้องการ และความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ทำให้เกิดความขัดแย้งกับข้อเรียกร้องทางสังคม อันเป็นคุณลักษณะภายนอก วิกฤติการณ์ทางบุคลิกภาพจะปรากฏเพื่อการปรับตัวในแต่ละขั้น จะต้องใช้การตกลงใจที่ถูกต้องในการแก้ไขวิกฤติการณ์ ถ้าหากสามารถที่จะทำตามมาตรฐานของตนเองและสังคมแล้ว ผลที่หลงเหลือซึ่งเห็นทางบวกก็จะทำให้อีโก้เข้มแข็งขึ้น โดยบุคคลจะมีเอกลักษณ์ต่อเมื่ออีโก้มีความเข้มแข็งขึ้นก่อนการสังเคราะห์ (Slugoski, Marcia and Koopman, 1984) ทำให้เขามีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม อันเป็นพื้นฐานให้บุคคลสามารถแก้ไขวิกฤติการณ์ต่อ ๆ มาได้ ดังแสดงในภาพ 2 ตัวอย่างเช่น วัยรุ่นที่สามารถแก้ไขวิกฤติการณ์ที่ผ่านมาแล้วก็จะปรับตัวเข้าสู่ช่วงที่ 5 การมีเอกลักษณ์ หากไม่สามารถแก้ไขวิกฤติการณ์ทำให้ปรับตัวไม่ได้ก็จะมีผลลบในบทบาท ดังนั้นผู้ที่บุคลิกภาพที่สมบูรณ์ได้ ต้องเกิดจากการปรับตัวได้ดี สามารถเอาชนะสภาพแวดล้อมด้วยการกระทำ โดยไม่ปล่อยย่ำให้เวลาเป็นสิ่งที่แก้ไขปัญหา มีการรวมตัวเป็นหนึ่งในบุคลิกภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคมของโลกด้วย

ภาพประกอบ 2 แสดงกระบวนการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์แห่งอีโก้อย่างต่อเนื่องครบวงจร

เอริคสันเห็นว่าพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้จะมีผลต่อการเกิดบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ (Healthy Personality) เมื่อสามารถปรับตัวได้ดี อันเป็นจุดหมายของพัฒนาการที่มนุษย์พึงปรารถนา ลักษณะบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ที่เอริคสันเห็นว่าเหมาะสมได้มาจากความคิดของ มารี เจโฮดา (Erikson, 1959 : 51; citing Jahoda, 1950) ผู้กล่าวไว้ว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์จะสามารถเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของตน และสามารถที่จะรับรู้สิ่งคมในโลกและตนเองได้อย่างถ่องแท้ ส่วนผู้ที่มีบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพสังคมที่แวดล้อมได้จะเกิดปัญหาในการแก้ไขวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น มีผลให้สุขภาพจิตเสื่อมได้วิกฤติการณ์ทางบุคลิกภาพจะปรากฏเพื่อการปรับตัวในแต่ละช่วง และต้องการการตัดสินใจที่ถูกต้องถ้าหากสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับมาตรฐานของตนเอง และสังคมแล้วก็จะทำให้อีโก้พัฒนาเข้มแข็งขึ้นในแต่ละช่วงชีวิต จะช่วยให้มีการปรับตัวได้ดี โดยเฉพาะในช่วง 1 ถึงช่วง 4 นับเป็นช่วงสำคัญต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่น ได้สังเคราะห์เอกลักษณ์จากในวัยเด็ก เข้ามาเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงขึ้นเป็นหน่วยเฉพาะ (Unique Configuration) การถ่ายทอดทางสังคมด้านเอกลักษณ์ของเอริคสันจึงเป็นหลักการที่ทำให้เข้าใจการพัฒนาบุคลิกภาพจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่อันเป็นผลระยะยาวที่สร้างให้บุคคลในวัยผู้ใหญ่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวยุและสังคม สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง เป็นทั้งคนแกร่ง คนเก่ง และคนดีที่พึงปรารถนาของประเทศชาติและสังคมส่วนรวม

วิธีการวัดพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้

แม้ว่าเอริคสันจะได้อธิบายลักษณะของบุคคลไว้ในแบบที่เป็นสากล มีลักษณะที่ต่างกันตามช่วงอายุและมีการเปลี่ยนแปลงของอีโก้ในระยะยาว ตั้งแต่ในวัยเด็กจนถึงวัยชรา แต่งานวิจัยที่นำทฤษฎีของเอริคสันมาเป็นแนวทาง มักนิยมศึกษาเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและคนหนุ่มสาว (Ochse and Plug, 1986) ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่แสดงออกทาง สรีระอารมณ์สังคม และ สติปัญญา ที่มีผลต่อ เนื่องกับความ เป็นไปได้ทาง พฤติกรรม ฉะนั้นลักษณะทฤษฎีของเอริคสันจึงเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางที่เป็น กระบวนการ อย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้งในช่วงใดช่วงหนึ่ง การศึกษาทฤษฎีนี้ในช่วงใดช่วงหนึ่ง ทำให้

การศึกษาในทฤษฎีนี้ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากขาดเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานสำหรับการศึกษาทฤษฎีนี้อย่าง
ต่อเนื่อง

การสร้างเครื่องมือวัดในระยะแรกใช้วิธีสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบของบุคคลที่มี
อายุในแต่ละช่วงทั้ง 8 ช่วง แล้วให้คะแนนเพื่อแบ่งกลุ่ม วิธีการนี้ศึกษาได้เฉพาะคนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่ง
มีข้อบกพร่องโดยที่บางช่วงมีผู้ถูกศึกษาเพียงแค่ 2 - 3 คนเท่านั้น (Ochse and Plug. 1986 :
1240; citing Gruen. 1964) ต่อมาคอนสแตนติโนเปิล (Constantinople. 1969) ได้สร้าง
ประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ช่วงที่ 1 ถึงช่วงที่ 6 โดยมีข้อ
คำถามที่เป็นผลทางบวกและทางลบ และแบบสอบถามของราสมุสเซน (Rasmussen, 1964)
ซึ่งมีข้อคำถามบางข้อไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมทฤษฎี นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครื่องมือวัดเฉพาะ
ช่วงที่ 5 การมีเอกลักษณ์-การสับสนทางเอกลักษณ์โดยมาเซีย (Marcia. 1966) ซึ่งเป็นบุคคลแรก
ที่ได้พัฒนาแบบวัดถึงสัมภาษณ์เพื่อแบ่งเอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็น 4 สถานภาพ โดยใช้นิหาด้านศาสนา
อาชีพ และความคิดทางการเมือง ตัดสินโดยใช้สองมิติ คือ วิกฤติการณ์และการตกลงใจเพื่อแบ่งออก
เป็นสี่สถานภาพเอกลักษณ์ แต่เนื่องจากพัฒนาการเอกลักษณ์ของอีโก้มีเนื้อหาที่เกี่ยวเนื่องมาก จึงต้อง
พิจารณาเนื้อหาที่สำคัญให้เหมาะสมกับกลุ่มที่ศึกษา (Rogow, Marcia and Slugoski. 1983)
และจากการเปรียบเทียบเครื่องมือวัดสองแบบ (Tesch and Cameron. 1987) พบว่า แบบวัด
เอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่ดัดแปลงเป็นประโยคประกอบมาตรามีความแตกต่างจากวิธีการสัมภาษณ์เนื้อหา
สถานภาพของเอกลักษณ์ ดังนั้นเครื่องมือวัดเฉพาะช่วงที่ 5 จึงมีความยุ่งยากในการนำมาใช้ทั่วไป
เพราะขาดผู้ชำนาญที่สามารถดำเนินงานนี้ได้ และการที่จะศึกษาช่วงที่ 5 หรือบางครั้งเกี่ยวเนื่องถึง
ช่วงที่ 6 ด้วย ก็ยังไม่เหมาะสมที่จะนำมาทดสอบความเที่ยงตรงในทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิง
สังคมของเอริคสันทั้งทฤษฎี (Orlofsky, Marcia and Lesser. 1973)

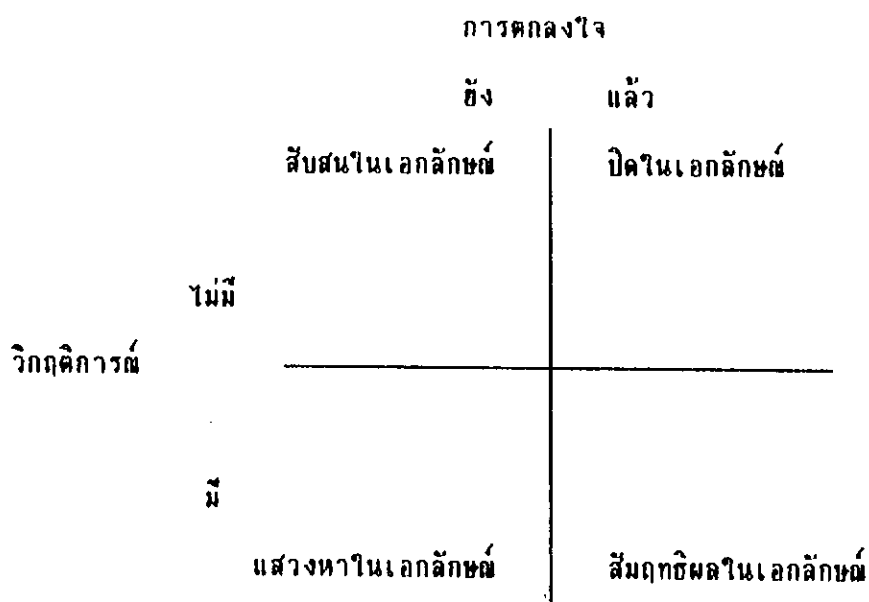
จนกระทั่งประมาณ ค.ศ. 1986 ได้มีความเจริญทางการสร้างเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง
ตามทฤษฎีของเอริคสัน โดยการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมในประเทศอัฟริกาใต้ (Ochse and Plug.
1986) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแบบรายงานโดยตนเองมีมาตราวัดเป็น 4 หน่วย สำหรับศึกษา
พัฒนาการทางจิตใจในช่วง 4 ถึงช่วง 7 แล้วยังมีแบบประเมินนิทานแห่งตนและพัฒนาการของอีโก้

ในช่วง 1 ถึงช่วง 5 ในการแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของแต่ละช่วงอีกด้วย (Hamachek, 1988) ทำให้วิธีการพัฒนาการเอกลักษณ์ของอีโก้ซึ่งยังไม่ค่อยมีการศึกษากัน ในปัจจุบันมีโอกาสดึกษาถึงวัยผู้ใหญ่ได้มากขึ้น และสามารถพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมได้หลายช่วงกว่าในระยะแรก ทำให้ทฤษฎีของเอริคสันได้รับความสนใจศึกษา เพื่อก่อประโยชน์ในแวดวงวิชาการมากขึ้น

เครื่องมือวัดตามทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสัน อาจจะแยกตามเนื้อหาที่นิยามวัดกันเป็น 2 ประเภท คือ การวัดเฉพาะเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วง 5 และการวัดในหลายช่วงอายุ

การวัดเฉพาะเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วง 5 ที่สร้างโดยมาเซีย (Marcia, 1966) เป็นแบบกึ่งสัมภาษณ์และต่อข้อความให้เต็มประโยค (SI-ISB) สำหรับแบบกึ่งสัมภาษณ์ (SI) ใช้เวลาตอบ 15 - 30 นาที การตั้งคำถามใช้ตามโครงสร้างของทฤษฎีและประเด็นตามที่ศึกษาแบบนำร่องมาแล้ว เพื่อกำหนดวิธีการแสวงหาของบุคคลในวิกฤติการณ์เอกลักษณ์หรือเอริคสัน เรียกว่าภาวะเชิงจิตสังคม เกณฑ์ที่ใช้กำหนดสถานภาพของเอกลักษณ์สี่สถานภาพ เป็นการผสมกันระหว่างสองมิติ คือ วิกฤติการณ์ (Crisis) ซึ่งใช้กับเหตุการณ์ที่กระตุ้นบุคคลให้จำเป็นต้องตัดสินใจเลือกวิถีทางต่าง ๆ และการตกลงใจ (Commitment) ซึ่งใช้กับระดับการแสดงออกหรือการกระทำของบุคคล ในด้านเนื้อหาที่ใช้จะถามเกี่ยวกับอาชีพ ศาสนา และการเมือง แล้วจัดแบ่งบุคคลตามลักษณะของแต่ละสถานภาพดังนี้คือ (1) สถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ (Identity Achievement Status) ผู้ที่อยู่ในสถานภาพนี้มีประสบการณ์ในช่วงวิกฤติการณ์ และมีการตกลงใจแล้วจึงมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเลือกอาชีพ ยึดมั่นในศาสนาของตนและมีความคิดในอุดมการณ์ทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ปราศจากอิทธิพลของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่อาจโน้มน้ำหนักใจได้ (2) สถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ (Identity Diffusion Status) ผู้ที่อยู่ในสถานภาพนี้อาจจะมีหรือไม่มีประสบการณ์ในช่วงวิกฤติการณ์ จุดสำคัญคือขาดการตกลงใจ ยังไม่ตัดสินใจในด้านใดไม่ว่าทางด้านอาชีพ ศาสนา และการเมือง ตัวอย่างเช่น แม้ว่าเขากำลังตัดสินใจเลือกอาชีพใดแล้ว แต่ยังมีความวุ่นวายในสิ่งเหล่านั้นน้อยและมีความชอบในอาชีพหลายประเภทพร้อมๆ กัน ส่วนอีกสองสถานภาพต่อไปนี้ เพิ่มขึ้นจากทฤษฎีของเอริคสันเพื่อเชื่อมโยงจุดเดิม คือ การมีเอกลักษณ์

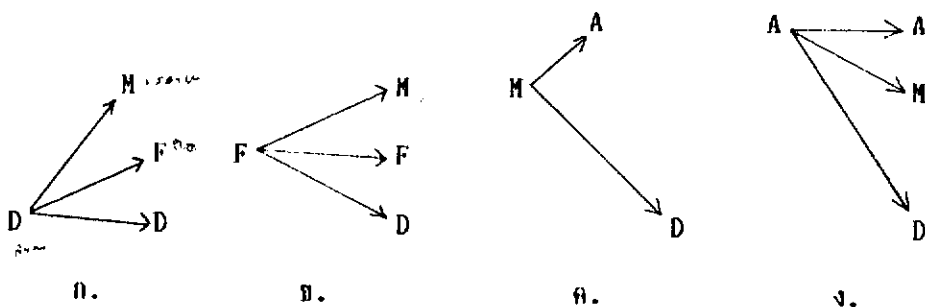
และความสับสนในเอกลักษณ์ให้มีช่องว่างแฉกบลง คือ (3) สถานภาพแสวงหาในเอกลักษณ์ (Moratorium Status) ผู้ที่อยู่ในสถานภาพนี้อยู่ในช่วงวิกฤติการณ์ที่กำลังจะตกลงใจ แต่ยังเห็นแนวทางไม่ค่อยชัดเจน ซึ่งมีลักษณะต่างจากผู้ที่อยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ ในด้านที่มีอุปสรรคในการตัดสินใจ ประเด็นที่มักพบในวัยรุ่น ได้แก่ การที่วัยรุ่นยังเห็นความสำคัญในความปรารถนาดี และความคิดเห็นของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และคำนึงถึงความต้องการของสังคม แล้วนำมาคิดทบทวนว่าเหมาะสมกับความสามารถของเขา ผู้ที่อยู่ในสถานภาพนี้จึงอยู่ในระหว่างหาคำตอบ (4) สถานภาพแบบปิดในเอกลักษณ์ (Foreclosure Status) คือ ผู้ที่อยู่ในสถานภาพนี้ แม้ไม่มีประสบการณ์ในวิกฤติการณ์ แต่ได้ตกลงใจไปแล้วโดยได้รับอิทธิพลจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และไม่สามารถบอกได้ว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเขาตั้งแต่เมื่อไร เพราะเขาได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่อย่างมาตั้งแต่เด็ก มีความศรัทธาในบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่เปลี่ยนแปลง จึงมีลักษณะทางจิตใจที่เคร่งครัดต่อคำสั่งสอนของบิดามารดา ซึ่งแสดงให้เห็นดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงสถานภาพเอกลักษณ์สี่สถานภาพตามวิธีการของมาเซีย

ส่วนแบบต่อข้อความให้เต็มประโยค (ISB) มีข้อความ 23 ข้อ คัดเลือกข้อที่เกี่ยวข้องตาม ทฤษฎีของเอริคสัน โดยข้อความแต่ละข้อจะเว้นช่องว่างให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ให้ไว้ ข้อคำตอบแต่ละ ข้อที่ให้เลือกมีลักษณะแสดงความรู้สึกจริง ๆ ของผู้ตอบ มี 3 คำตอบให้เลือกในแต่ละข้อให้คะแนนแบบ 3, 2 และ 1 จุดมุ่งหมายของแบบวัดนี้ เพื่อแสดงถึงพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ แบบต่อข้อความ ให้เต็มประโยคมีความเชื่อมั่นเป็น .76 ต่อมาได้ปรับปรุงแบบวัดสถานภาพเอกลักษณ์ให้สามารถนำไปใช้ได้สะดวก และมีความเที่ยงตรง ตามทฤษฎี จึงได้สร้างเป็นแบบประโยคประกอบมาตรฐาน 6 หน่วย เรียกว่า The New Objective Measure of Ego-Identity Status (OM-EIS) เป็นกลุ่ม ที่สร้างใช้หรือไม่ แบบสอบถามมีเนื้อหาด้านอาชีพ ศาสนา การเมือง และกิจกรรม นำมาทดสอบใช้กับ นักศึกษามหาวิทยาลัยสุทธานปีที 1 แต่ไม่สามารถใช้แทนได้ดีเท่าของมาร์แชล เพราะความคล้ายคลึง กันของนักศึกษา จึงไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพเปิดและแสวงหาในเอกลักษณ์ เนื่องจาก พัฒนาการสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ตั้งขึ้นอยู่กับบูรณาการในมิติของการตกลงในด้านศาสนา อาชีพ และ การเมือง ซึ่งอาจเกิดขึ้นแต่ละด้านไม่พร้อมกัน (Adams, Shea and Fitch, 1979) วอเตอร์แมน (Waterman, 1982) เห็นว่า สถานภาพเอกลักษณ์มีรูปแบบพัฒนาการที่ซับซ้อน มีลำดับพัฒนาการจาก สถานภาพหนึ่งไปอีกสถานภาพหนึ่งเป็นสามแนวทาง คือ อยู่ในสถานภาพเดิมอย่างคงที่ก้าวหน้า และ ถดถอยจากสภาพเดิมดังภาพ 4 แสดงระดับพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ทั้ง 4 สถานภาพ ตั้งแต่ ก. ถึง ง. ภาพ ก. ผู้ที่อยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ (D) จะมีพัฒนาการสองแนวทาง คือ คงที่ใน สถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ (D) และก้าวหน้าก็จะอยู่ในสถานภาพปิดในเอกลักษณ์ (F) หรือ สถานภาพแสวงหาในเอกลักษณ์ (H) ภาพ ข. ผู้ที่อยู่ในสถานภาพปิดในเอกลักษณ์ (F) จะมีพัฒนาการ สามแนวทาง คือ คงที่ในสถานภาพปิดในเอกลักษณ์ (F) ก้าวหน้าก็จะอยู่ในสถานภาพแสวงหาใน เอกลักษณ์ (H) และถดถอยก็จะอยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ (D) ภาพ ค. ผู้ที่อยู่ในสถานภาพ แสวงหาในเอกลักษณ์ (H) จะมีพัฒนาการสองแนวทาง คือ ก้าวหน้าก็จะอยู่ในสถานภาพสัมฤทธิ์ผลใน เอกลักษณ์ (A) และถดถอยก็จะอยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ (D) และภาพ ง. ผู้ที่อยู่ใน สถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ (A) จะมีพัฒนาการสองแนวทาง คือ คงที่ก็จะอยู่ในสถานภาพสัมฤทธิ์ ผลในเอกลักษณ์ (A) และถดถอยก็จะอยู่ในสถานภาพแสวงหาในเอกลักษณ์ (H) หรือสับสนใน

เอกลักษณ์ (D) เมื่อพิจารณาจากภาพประกอบ 4 ก. ถึง ง. ตามแนวคิดของวอเตอร์แมน ทำให้ทราบระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ผู้ที่อยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์และบิดในเอกลักษณ์ที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความก้าวหน้าจนอยู่ในสถานภาพแสวงหาในเอกลักษณ์ ก็จะสามารถที่จะพัฒนาต่อไปจนอยู่ในสถานภาพสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์ได้ นอกจากนี้บุคคลคนเดียวสามารถพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในเนื้อหาแต่ละด้าน คือ ศาสนา อาชีพ และการเมือง อาจจะอยู่ในสถานภาพเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกันก็ได้ในเนื้อหาแต่ละด้าน

ภาพประกอบ 4 แสดงระดับพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ใน 4 สถานภาพ คือ D หมายถึง สถานภาพ สับสนในเอกลักษณ์ F หมายถึง สถานภาพบิดในเอกลักษณ์ H หมายถึง สถานภาพแสวงหาในเอกลักษณ์ และ A หมายถึง สถานภาพสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์ (Waterman. 1982 : 343)

สรุปการวัดพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วง 5 ซึ่งวัดโดยใช้ข้อคำถามวิเคราะห์เนื้อหาจากทฤษฎีและการแบ่งเป็นสี่สถานภาพ ยังไม่สามารถใช้เป็นแบบวัดมาตรฐานสากลได้ เพราะใช้วิธีสัมภาษณ์เข้าร่วมด้วย ส่วนการปรับเครื่องมือวัดให้เป็นแบบประโยคประกอบมาตรฐานก็ยังไม่ได้มีการยอมรับอย่างแพร่หลายเพราะมีจุดบกพร่องหลายประการ และสิ่งสำคัญของทฤษฎีนี้ ก็คือ ความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันของแต่ละช่วง การที่จะศึกษาเบื้องหลังเด็วโดยมิได้สนใจพัฒนาการในช่วงที่ผ่านมา ข่อมทำให้ทฤษฎีนี้ขาดความรู้อ่างสมบูรณ์ที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์คือพัฒนาการของมนุษย์ต่อไป

การวัดในหลายช่วงของอายุ ในระยะต้นๆได้มีการสร้างเครื่องมือวัดแบบรายงานโดยตนเอง ช่วง 1 ถึงช่วง 6 สามแบบวัด แบบวัดแรกคือ Ego Identity Scale (EIS) แบบวัดนี้มีลักษณะ ประโยคประกอบใช้คำตอบเห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย ช่วงละ 12 ข้อ รวม 72 ประโยคแต่ละช่วงมี ประเด็นทางบวกและทางลบ ประโยคสร้างตามทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของแต่ละช่วง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 คน ช่วยคัดเลือกและแก้ไข โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นทหารเรือเกณฑ์ใหม่ จำนวน 70 คน ใช้เวลาตอบคำถาม 10 นาที ได้ค่าความเชื่อมั่นเป็น .851 (Rasmussen, 1964) แบบวัดที่สอง คือ Inventory of Psychosocial Development (IPD) แบบวัดนี้มีลักษณะเป็น ประโยคประกอบมาตรฐาน 7 หน่วย มีทั้งหมด 60 ประโยค แบ่งเป็นช่วงละ 10 ประโยค เป็นด้านบวก และด้านลบอย่างละ 5 ประโยค ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 150 คน ใช้เวลาตอบคำถาม 15 นาที ได้ ค่าความเชื่อมั่นเป็น .70 (Constantinople, 1969) แบบวัดที่สาม Ego Stage Development Inventory (ESDI) สร้างโดยทหารนิยามปฏิบัติการทั้งด้านบวกและด้านลบที่แก้ไขวิกฤติการณ์ใน 6 ช่วงแรก แล้วจึงตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ที่ทำให้เกิดความรู้สึกและพฤติกรรมตามนิยาม ปฏิบัติการ ได้ข้อคำถามเป็นประโยคประกอบมาตรฐานประเมิน 4 หน่วยประกอบทั้งหมด 216 ข้อ แบ่ง เป็นช่วงละ 36 ข้อ นำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในรัฐแคลิฟอร์เนีย จำนวน 74 คน อายุ 18 - 37 ปี อายุเฉลี่ย 21.22 ปี ได้ค่าความเชื่อมั่นเปลี่ยนไปตามช่วงพัฒนาการ เท่ากับ .68 ถึง .90 (Caillet, 1980) ต่อมาไคล้เลกและไมเคิล (Caillet and Michael, 1983) ได้ทดสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของเครื่องมือวัดแบบรายงานโดยตนเองทั้ง 3 แบบ วัดนี้ กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวน 180 คน พบผลไม่สนับสนุนความ เที่ยงตรงตามโครงสร้าง เนื่องจากยังมีบางข้อคำถามไม่สามารถวัดได้ตามโครงสร้าง ระดับการ แก้ไขวิกฤติการณ์ในช่วง 5 การมีเอกลักษณ์กับช่วง 6 ความใกล้ชิดเป็นไปตามอายุของนักศึกษา และ พัฒนาการของอีโก้ ตั้งแต่ในวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่เป็นช่วงอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงตามทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์ เชิงสังคมของเอริกสัน ในประเทศอัฟริกาใต้ทั้งหมดสีขาวและคนผิวดำ จำนวน 1,859 คน โดยออกซ์ส์ และพลัก (Ochse and Plug, 1986) สร้างเครื่องมือวัดแบบรายงานโดยตนเองเป็นประโยค

ประกอบด้วยมาตรา 4 หน้วค เพื่อวัดพัฒนาการของจิตใจตั้งแต่ช่วง 1 ถึงช่วง 7 ผู้วิจัยให้อาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ 2 คน และนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยแห่งอัฟริกาใต้ (UNISA) เป็นผู้คัดเลือกข้อคำถามที่เป็นทั้งด้านบวกและด้านลบให้เที่ยงตรงตามทฤษฎีได้ 171 ข้อ ทาคคุณภาพรายข้อแล้วคัดเลือกข้อคำถาม 76 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .93 จึงนำไปศึกษาความเที่ยงตรงของทฤษฎีในกลุ่มตัวอย่างชาวอัฟริกาที่กล่าวมาแล้ว พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของมาตรารวมมีความเชื่อมั่นสูงทั้งในกลุ่มคนผิวขาวและคนผิวดำ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยในด้านพัฒนาการทางจิตสังคม โดยเฉพาะพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ สามารถวัดได้ในแบบที่เป็นสากลตามที่เฮริคสันอธิบายถึงพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมตามระบบบูรณาการ

ต่อมาฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) ได้ประเมินพัฒนาการของอีโก้ในช่วง 1 ถึงช่วง 5 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในขอบเขตของจิตสังคม ซึ่งช่วยให้ความเข้าใจในพัฒนาการของมโนภาพแห่งตน ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับประสบการณ์ในแต่ละช่วง โดยในแต่ละช่วงมีพฤติกรรมด้านบวกและด้านลบ จำนวนด้านละ 10 ข้อ ลักษณะของพฤติกรรมเหล่านี้ยังเป็นผลของการแสดงออกของบุคคลแบบรวม การแสดงทางพฤติกรรมในข้อใดข้อหนึ่งยังไม่อาจเชื่อถือได้ว่า เป็นแนวทางของพัฒนาการทางจิตใจของบุคคลนั้นโดยเฉพาะ จึงต้องมีการเปรียบเทียบกับส่วนกัน การที่สามารถชี้คได้รวบรวมลักษณะพฤติกรรมของบุคคลไว้ทั้ง 5 ช่วง ช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในแต่ละช่วงว่าเป็นอย่างไร นับเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพัฒนาการทางจิตใจของบุคคล สามารถนำไปใช้กับงานด้านแนะแนวได้อีกด้วย

สรุปได้ว่า นักวิชาการได้ให้ความสนใจในการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือวัดพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้อยู่เสมอ เพื่อให้มีมาตรฐานแบบสากลที่ถูกต้องตามทฤษฎีและสามารถใช้นำไปได้โดยทั่วไป การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือของออซส์และพลัก กับของฮามาเช็คเป็นหลักในการวัดพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่นไทย

สาเหตุของพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้

พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในช่วงวัยรุ่น หมายถึง พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในบุคคลที่มีการปรับตัวได้ดีจนบรรลุเอกลักษณ์ ส่วนบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะมี ความสับสนในเอกลักษณ์ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสันนั้น การมีเอกลักษณ์ในช่วงวัยรุ่นแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นนั้นมีสุขภาพจิตดี สามารถปรับตัวได้ดีจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในวัยนี้ มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทตามที่สังคมนั้นๆ เรียกร้องได้อย่างเหมาะสม จนไม่เกิดความขัดแย้งภายในตนเอง นอกจากนี้การปรับตัวได้ดีเพียงไรยังขึ้นอยู่กับความสามารถปรับตัวของบุคคลในช่วงที่ผ่านมาด้วย

แต่เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงที่จะเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญก็คือ ครอบครัวในฐานะให้การอบรมเลี้ยงดู และโรงเรียนในฐานะให้การอบรมสั่งสอนเป็นหน้าที่หลัก แต่สถาบันทางสังคมทั้งสองมีความใกล้ชิดกับวัยรุ่นมาก จึงทำหน้าที่อื่น ๆ สอดแทรกไปด้วย ซึ่งสามารถถ่ายทอดค่านิยมทางอาชีพที่ส่งผลต่ออาชีพ ส่วนด้านศาสนาจะถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธาและการยึดมั่นในการปฏิบัติตามหลักการของศาสนาของตน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะชอกล่าวถึงสาเหตุของพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในส่วนของสาเหตุพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมที่เป็นไปตามทฤษฎี สาเหตุทางครอบครัวและสาเหตุทางโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล

สาเหตุของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีของเอริคสันเริ่มโดยกรุน (Ochse and Plug. 1986 : 240; citing Gruen. 1964) ได้ศึกษาองค์ประกอบทางจิตใจต่อพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในกลุ่มชนชั้นกลางระดับสูงกับระดับต่ำและชนชั้นกรรมกร เป็นผู้ชาย 56 คน และผู้หญิง 52 คน โดยการศึกษาเพื่อแบ่งบุคคลเป็น 8 ช่วงตามลักษณะจิตเจตนาผลสนับสนุนทฤษฎีของเอริคสัน ในด้านพัฒนาการทางสรีระและคะแนนในแต่ละช่วงมีความสัมพันธ์กันทางบวก ส่วนตัวแปรด้านอายุ เพศ และชนชั้น

ทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกันน้อย ยกเว้นในประเทศหญิงที่เป็นชนชั้นกลางระดับสูง มีความรู้สึกใกล้ชิดในช่วง 6 มากกว่าเพศชาย แต่การศึกษาของกรุนมีข้อบกพร่องที่จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างมีน้อยเกินไป ส่วนออกส์และพลัก (Ochse and Plug, 1986) ได้ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงตามทฤษฎีของเอริคสันในประเทศอัฟริกาใต้ทั้งคนผิวขาวและคนผิวดำ จำนวน 1,859 คน ศึกษาเฉพาะช่วง 1 ถึงช่วง 7 พบว่า พัฒนาการทางจิตใจในวัยเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพัฒนาการในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ผู้หญิงผิวขาวสามารถแก้ไขวิกฤติการณ์ด้านเอกลักษณ์ได้ดีกว่าและมีความรู้สึกใกล้ชิดมากกว่าผู้ชายผิวขาว ส่วนผู้ชายผิวดำแก้ไขวิกฤติการณ์ด้านเอกลักษณ์เมื่ออายุเกิน 40 ปี และยังพบว่าผู้หญิงผิวดำมีปัญหาในพัฒนาการทางจิตสังคม นอกจากนี้มีคเคลน (Ochse and Plug, 1986; citing McClain, 1975) ได้ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมเช่นเดียวกันในวัยรุ่นตามทฤษฎีของเอริคสันในช่วง 1 ถึงช่วง 8 จาก 6 ประเทศ ในยุโรปและอเมริกา รวมกลุ่มตัวอย่าง 2,609 คน พบว่าความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมแตกต่างกันของบุคคลซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี

ในเรื่อของความต่อเนื่องของทฤษฎีในแต่ละช่วง ได้มีการศึกษาในช่วง 1 ถึงช่วง 6 โดยโคลเล็ทและไมเคิล (Caillet and Michael, 1983) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวน 160 คน พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการแก้ไขวิกฤติการณ์ในช่วง 5 การมีเอกลักษณ์กับช่วง 6 ความใกล้ชิดเป็นไปตามอายุของนักศึกษาและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล ตั้งแต่ในวัยเด็กจนถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่เป็นช่วงที่เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง ฮาร์เปอร์ (Harper, 1985) ได้อภิปรายถึงสาเหตุของการพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ว่า วัยรุ่นจะมีการปรับตัวจนมีเอกลักษณ์ได้เมื่อค้นพบความสำเร็จในการค้นหาและแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ในช่วงนี้ ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับตัวในวัยรุ่นผู้ใหญ่ได้ดี ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของระบบชีววิทยาสภาพในร่างกายของเขา เขาจึงต้องการอิสระ ความเป็นตัวของตัวเองแยกตัวออกจากบิดามารดา เพื่อเปิดรับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เป็นจริงทางสังคม ส่วนผู้ที่สับสนในเอกลักษณ์มักมาจากการไม่ทราบถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ และสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นเริ่มจากสิ่งใดจึงมักชอบเพ้อฝัน (Fantasies) ในเอกลักษณ์ที่กำหนดจากบิดามารดา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์จอมปลอมจนเกิดความสับสนที่ต้องเผชิญกับ

วิกฤติการณ์เอกลักษณ์ จนทำให้เขาต้องหาทางออกใหม่หรือหลีกเลี่ยงไป

สรุป ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริกสัน มีความต่อเนื่องกันจากช่วงหนึ่งเข้าสู่อีกช่วงหนึ่งตามลำดับ ทฤษฎีอธิบายถึงพัฒนาการของบุคคลตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่นได้ครบวงจรชีวิต และผลของการปรับตัวในช่วงหนึ่งจะกระทบช่วงต่อไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้อธิบายว่าพัฒนาการในวัยเด็กส่งผลต่อการปรับตัวในวัยรุ่นได้หรือไม่เพียงไร ซึ่งวัยรุ่นเป็นช่วงของการมีเอกลักษณ์กับความสับสนในเอกลักษณ์ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับตัวเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตแบบผู้ใหญ่ในช่วงต่อไปที่เขาต้องมีหลักชวสติดมันทางจิตใจ โดยใช้ความเชื่อและศรัทธาต่อศาสนา และการแสวงหาปัจจัยในการดำเนินชีวิตที่ได้จากการทำงานประกอบอาชีพ เพื่อสนับสนุนความถูกต้องในทฤษฎีของเอริกสันที่อธิบายสาเหตุของการพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ได้มีการนำทฤษฎีไปใช้ศึกษาในสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ เกือบทั่วโลก ทำให้ทฤษฎีนี้มีลักษณะเป็นสากล สามารถนำไปใช้ได้ทั่วไป

สาเหตุทางครอบครัวกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับครอบครัวในปัจจุบันที่ได้รับความสนใจมาก ในฐานะที่ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาจิตใจในช่วงชีวิตของบุคคล เอริกสันเป็นผู้หนึ่งที่สนใจพัฒนาการของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด และผลของการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวต่อพัฒนาการของบุคคล โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้จึงมีจุดเริ่มต้นในวัยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวแล้วจึงขยายไปสู่สถาบันอื่น ๆ ทางสังคมที่เป็นสภาพแวดล้อม อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่เรียกร้องให้เด็กมีการปรับตัว สาเหตุทางครอบครัวที่เข้ทำการศึกษาแล้วศึกษาในแง่ของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ มาเซีย (Waterman, 1982 : 351 - 352; citing Marcia, 1980) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องครอบครัวกับสถานภาพเอกลักษณ์ พบว่า แบบปิดในเอกลักษณ์มีความใกล้เคียงกับบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู เพราะบุตรเป็นศูนย์กลางของการเอาใจใส่ดูแลของบิดามารดา บิดาของบุตรที่มีสถานภาพแบบปิดในเอกลักษณ์มักมีความหวงแหนและให้การคุ้มครองแก่บุตรชายมาก ในขณะที่ให้ความช่วยเหลือ

และเอาใจใส่กับบุตรหญิงมากเช่นเดียวกัน ส่วนบุตรชายก็ปรารถนาให้ครอบครัวช่วยตัดสินใจในเรื่องสำคัญในชีวิต ตรงข้ามกับผู้มีสถานภาพสืบสนในเอกลักษณ์ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างรายงานว่า คนไม่มีความใกล้ชิดกับครอบครัว บิดามารดาไม่ให้ความสนใจ เมินเฉย มีความแตกแยก และไม่มี ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้บุตรกับบิดามารดาจึงไม่สามารถเข้ากันได้ ส่วนผู้มีสถานภาพแสวงหา ในเอกลักษณ์และสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์ทั้งผู้หญิงและผู้ชายรายงานว่า คนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใ้เหตุผลและมีความทัดแย้งกับครอบครัวอยู่บ้าง บุตรชายที่อยู่ในสถานภาพนี้รายงานว่าไม่จำเป็นต้อง ปรึกษากับครอบครัวเมื่อต้องตัดสินใจ เรื่องสำคัญในชีวิตการมีความคิดเห็นขัดแย้งกันบ้างภายใน ครอบครัวช่วยให้เป็นตัวของตัวเอง ทำให้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขวิกฤติการณ์เอกลักษณ์แห่ง อีโก้ได้พัฒนาให้เข้มแข็งขึ้น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวก็จะดีขึ้นใหม่ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของ บิดาหรือมารดาที่มีต่อบุตร เพศเดียวกันกับคนมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้มากกว่า ความสัมพันธ์ของบิดาหรือมารดาที่มีต่อบุตรต่างเพศกับตน คือ บิดาก็จะมีความสำคัญต่อบุตรชายมากกว่า มารดา และมารดาก็จะมีความสำคัญต่อบุตรหญิงมากกว่าบิดาในความสำเร็จของการแก้ไขวิกฤติการณ์ เอกลักษณ์ สอดคล้องกับการวิจัยของโกรทแวนและคูเปอร์ (Grotevant and Cooper, 1985) ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาที่บุตรวัยรุ่นและพัฒนาการทางจิตสังคม ในกลุ่มตัวอย่าง 84 ครอบครัว ที่มีบุตรเรืกคนคู่ที่มักชมพลาซและมีบุตรวัยเด็กอีกหนึ่งคนโตที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกการสนทนาที่ใช้ เวลาประมาณ 20 นาที โดยให้แต่ละครอบครัววางแผนทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงวันหยุด 2 สัปดาห์ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณเพื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัวเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและ การร่วมกันปรับแผนการ เพื่อการมีส่วนร่วมของบุตรวัยรุ่นในครอบครัว พบว่า รูปแบบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุตรชายกับบิดาเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ นอกจากนี้ยังพบว่าความสามารถ สื่อสารกันภายในครอบครัวสัมพันธ์กับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ และความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวที่แตกต่างกันในวัยรุ่นหญิงทั้งสองสถานภาพ

สรุป ผลที่พบสนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การบรรลุเอกลักษณ์ที่นิยามไว้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกแห่งคนที่ได้เปรียบเทียบกับผู้อื่น จากการวิจัยหลายเรื่องกับวัยรุ่น การได้รับความรู้ต่างๆ และได้เข้าร่วมกิจกรรม จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ช่วยสร้างพื้นฐานให้เขาได้บรรลุ

เอกลักษณ์ ผลที่ได้รับจากงานวิจัยดังกล่าวมานี้ ทำให้ทราบถึงความสำคัญของรูปแบบของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างบิดามารดาและบุตร ช่วยให้ผู้ครมมีประสบการณ์ด้วยตนเอง รู้จักการคิดค้นหาคำตอบ ทำให้เขามีความพยายามเพื่อความสำเร็จ เมื่อบิดามารดาให้การสนับสนุนบุตรให้ทำกิจกรรมในขอบเขตของความสามารถที่เหมาะสมกับช่วงชีวิตตามทฤษฎีของเอริคสัน นับเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้ทดลองสำรวจตนเองก่อนที่จะออกไปแสวงหาเอกลักษณ์จากประสบการณ์ภายนอกครอบครัว

สำหรับในวัยรุ่นที่เป็นโรคจิต ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร ที่แสดงถึงลักษณะของครอบครัวที่เป็นสาเหตุของพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ มีการเปรียบเทียบวัยรุ่นสองกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ป่วยโรคจิตในโรงพยาบาล 27 คน กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมปลายปกติ 34 คน ที่คัดเลือกจากผู้ที่มิได้มีลักษณะภูมิหลังคล้ายคลึงกับกลุ่มแรกไว้ระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ปรากฏว่ากลุ่มผู้ป่วยโรคจิตมีระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำกว่ากลุ่มนักเรียนปกติ แล้วสร้างสถานการณ์ในห้องทดลอง โดยให้บุตรกับบิดามารดาช่วยอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา ตั้งคำถามหาเหตุผลและค้นหาข้อตกลงในข้อสรุปต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม โดยให้มีบรรยากาศเป็นลักษณะการสนทนาในครอบครัว แล้วใช้วิธีการทางจิตวิเคราะห์และการรู้ความคิด พบว่าระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สัมพันธ์กับรูปแบบปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว คือ การสนทนาที่หอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน และการสนทนาที่ไม่หอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน การวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดจะร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขปัญหา จะมีการสนทนาที่หอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน ทำให้วัยรุ่นในครอบครัวนั้นมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ในขณะที่ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันห่างเหินชอบการบังคับควบคุมบุตร จะมีการสนทนาที่ไม่หอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน ทำให้วัยรุ่นในครอบครัวประเภทหลังนี้มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ ฉะนั้นรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ (Hauser and others, 1984)

สำหรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวที่มีผลต่อการเกิดเอกลักษณ์ของวัยรุ่นในออสเตรเลีย มีการวิจัยที่แสดงว่าสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมสมัยที่เปลี่ยนไป ทำให้วัยรุ่นในปัจจุบันต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์เอกลักษณ์ที่มีความสับสนมากกว่าที่เอริคสันได้หยิบยกมาเป็นสาเหตุของพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เป็นผลให้ต้องแสวงหาสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมากขึ้น เช่น

ในด้านบทบาททางเพศที่แน่นอน เอกลักษณ์ทางอาชีพและการรับจริยธรรม อันจะมีส่วนทำให้พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคลเกิดขึ้น (Wearing, 1985)

ในด้านลักษณะทางจิตใจของวัยรุ่น มีการศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในนักเรียนชั้นมัธยมปลายอายุ 15 - 18 ปี การวิจัยสนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสันในเรื่องพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ กลุ่มที่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงปรับตัวได้ดี และมีการยอมรับเพื่อปรับตัวในด้านสรีระ จริยธรรม ครอบครัว และลักษณะของตนตามสังคม (social-self) ได้ดีกว่ากลุ่มที่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ แต่การที่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับกรอบมเลสงคจากครอบครัว วัยรุ่นชายที่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงได้รับการยอมรับแบบควบคุมน้อย และได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดาในขณะที่วัยรุ่นหญิงที่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงได้รายงานว่า บิดามารดาได้เข้มงวดและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น ผู้ที่พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง จะมีความเข้าใจตนเองเพราะเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเองตามสภาพร่างกายและเพศของตนเองแล้ว จึงมีความก้าวหน้าด้านความคิด อุดมการณ์ และอาชีพของตนเอง เนื่องจากการได้ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ช่วยให้เกิดประสบการณ์ทำให้เขาสามารถปรับตัวในวัยรุ่น (La Voice, 1976) สอดคล้องกับการวิจัยในประเทศไทยในวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชิววัลย์, 2524) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจทั้งห้าด้าน คือ ความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดาและผู้อาวุโสความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูแก่เวทีกและการยึดบาปบุญ มากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย สอดคล้องกับทฤษฎีของเอริคสันที่ว่า การที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างพอเพียง จะทำให้บุตรมีความมั่นคงทางอารมณ์และเกิดความรู้สึกมั่นใจในความต้องการในโลกนี้

จึงสรุปสาเหตุทางครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล วัยรุ่นที่อยู่ในช่วงพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เกี่ยวข้องกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกล่าวคือ การแสดงความสนิทสนม รักใคร่ ชื่นชม เอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของบุตรสนับสนุนช่วยเหลือและการให้ความสำคัญกับบุตร และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การที่บิดามารดา

ได้อธิบายเหตุผลให้บุตรขณะที่มีการส่งเสริมหรือจัดวางการกระทำของบุตร และให้รางวัลหรือลงโทษอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของบุตรด้วย วิธีการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ โดยช่วยให้วัยรุ่นสามารถแก้ไขวิกฤติการณ์เอกลักษณ์จนบรรลุเอกลักษณ์ของตนจนเป็นบุคคลที่ปรับตัวได้ดีในเวลาต่อมา และเกี่ยวข้องกับการณ์สุภาพจิตที่ดีด้วย ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นหน่วยทางสังคมหน่วยแรกที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ได้

สาเหตุทางโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคล

เนื่องจากการคำนึงถึงความสำคัญของการได้รับการศึกษาอย่างมาก บทบาทของโรงเรียนจึงเพิ่มสูงขึ้นในฐานะที่ให้การอบรมความรู้ที่พื้นฐานต่าง ๆ ในด้านวิชาการ และให้การฝึกฝนทักษะการทำงานโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องการแสวงหาเอกลักษณ์ทางอาชีพ สถานแวดล้อมที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดค่านิยมทางอาชีพและการเลือกอาชีพ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้ที่อยู่ในวัยนี้ ได้แก่โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน จากการรวบรวมผลการวิจัยตามทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วงวัยรุ่นพบว่า มีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ดังจะกล่าวต่อไป

สภาพแวดล้อมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อสภาพเอกลักษณ์และพัฒนาการของอีโก้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเท่า ผลวิจัยแสดงว่า นอกจากนักศึกษาจะเลือกสาขาวิชาที่เรียนตามระดับพัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของตนแล้ว ยังพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อนด้วยกันเองให้มีความตระหนักต่อสังคมสูงจะช่วยพัฒนาผู้เรียนในช่วงอายุนี้ให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพเหมาะสม มีการปรับตัวได้ดียอมรับบทบาททางบวกในสังคมและเป็นผู้ที่จะทำประโยชน์มากให้แก่สังคมได้ต่อไป สาขาวิชาที่ส่งเสริมความตระหนักเชิงสังคม จะสอนให้ผู้เรียนมีการรับรู้ให้ออกนอกตนเอง มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับรู้และพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน มีการสังเกตและได้ประสบการณ์จากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของหลายฝ่าย และได้เข้าร่วมกันแก้ไขปัญหา จึงช่วยพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนักศึกษาได้มาก ส่วนสาขาวิชาที่ไม่เน้นความตระหนักต่อ

สังคมนั้น ทำให้ลักษณะทางจิตใจดกดกช ปรับตัวได้น้อยลงเ้าเอนักศึกษาเมื่อเรียนอยู่ใส่ค้ท้ย (Adams and Fitch. 1983) ส่วนการวิจัยระยะเวลาที่ศึกษาและสาขาวิชาที่เรียนกับพัฒนาการของเอกลัษณ์แห่งอี้ก้ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ที่วิทยาลัยฮาร์ทวิก (Hartwick) เป็นการศึกษาระยะชวตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 จำนวน 59 คน ทำให้เห็นพัฒนาการของเอกลัษณ์แห่งอี้ก้ได้ชัดเจนในความก้าวหน้าของสภาพแสงหาในเอกลัษณ์ ไปสู่สถานภาพสัมฤทธิผลในเอกลัษณ์เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยาลัยชวเ้าให้นักศึกษานักทวิฤทธิการณเอกลัษณ์ได้สำเร็จ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มากกว่าครึ่ง จึงมีสถานภาพสับสนในเอกลัษณ์ ฉะนั้นรูปแบบของพัฒนาการของเอกลัษณ์แห่งอี้ก้ในนักศึกษาที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยไปแล้ว ยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอน เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับพัฒนาการของเอกลัษณ์แห่งอี้ก้ ระหว่างนักศึกษากลุ่มนี้กับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์วิทยาลัยเรนส์เซเลาร์ (Rensselaer) พบว่ามีรูปแบบคล้ายกันและนักศึกษาทั้งสองวิทยาลัยได้เผชิญกับวิกฤติการณด้านเอกลัษณ์ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมปลายมาแล้ว 79% และ 72% ตามลำดับ นักศึกษาทั้งสองวิทยาลัยที่ได้รับคะแนนสัมฤทธิผลในเอกลัษณ์ในด้านใดด้านหนึ่งจากสองด้าน คือ ศาสนาและความคิดทางการเมือง จะได้รับคะแนนสูงในด้านอาชีพ ทั้งในปีแรกและปีสุดท้ายของการเรียนสูงกว่าผู้ที่ไม่สัมฤทธิผลในเอกลัษณ์ในด้านใดด้านหนึ่งเลย แสดงว่าการมีเอกลัษณ์ด้านอาชีพมีความสำคัญต่อการมีเอกลัษณ์ทางด้านอื่นด้วย นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมและสาขาวิชาที่ศึกษาแล้ว (Waterman and Goldman. 1976)

ในส่วนที่เกี่ยวกับการได้ฝึกฝนทักษะจากโรงเรียนชวเ้าให้บุคคลได้เผชิญกับวิกฤติการณโดยการได้แสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ เมื่อได้กระทำหรือใช้ความคิดของตนเอง จากการศึกษาสภาพเอกลัษณ์ โดยแยกความสามารถของนักศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมปลายจากงานประพันธ์ งานประพันธ์ในที่นี้ได้แก่ การประพันธ์แบบร้อยแก้ว แบบร้อยกรอง และการเขียนบันทึกประจำวัน ผลแสดงให้เห็นความสามารถทางการประพันธ์ชวเ้าให้ประสบผลสำเร็จในการค้นหาเอกลัษณ์ โดยเฉพาะผู้มีความสามารถในงานประพันธ์บร้อยกรอง มักเป็นผู้ที่อยู่ในสถานภาพสัมฤทธิผลในเอกลัษณ์ได้มากกว่าเพื่อนร่วมชั้น ผู้ที่ไม่เคยเขียนบร้อยกรองเลย เนื่องจากงานประพันธ์บร้อยกรองและบร้อยแก้วชวเ้าให้ผู้เขียนแสดงออกทางอารมณ์และความคิดเห็น ส่วนการเขียนบันทึกประจำวัน เป็นเพียงจรรย

ละเอืลศกกิจกรรมประจำวันในเรื่องความสัมพันธ์กับบิดามารดาและเพื่อนฯ มักเป็นผู้ต้องการความเป็นส่วนตัว ปิดบังตนเองกับผู้อื่น จึงมักอยู่ในสถานภาพปิดและสับสนในเอกลักษณ์ (Waterman and Archer. 1979)

นอกจากนี้ประสพการณ์ทางสังคมที่ได้รับนอกเหนือจากประสพการณ์และสภาพแวดล้อมทางศึกษาชวลาให้บุคคลแก้ไขวิกฤติการณ์เอกลักษณ์ จากผลการศึกษาความสัมพันธ์กับสถานภาพเอกลักษณ์ของนักศึกษาหญิงวัยรุ่นนออายุ 18 - 23 ปี เปรียบเทียบกับนักศึกษาหญิงผู้ใหญ่ชวเกิน 30 ปี ที่เข้ามาเรียนร่วมกัน พบว่านักศึกษาหญิงผู้ใหญ่ผู้มีสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์มากกว่าและมีผู้สับสนในเอกลักษณ์น้อยกว่านักศึกษาหญิงวัยรุ่นเมื่อนำสัดส่วนมาเปรียบเทียบกัน ส่วนความสัมพันธ์ของการกลัวความสำเร็จกับสถานภาพเอกลักษณ์ ผู้มีสถานภาพปิดและสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์มีความกลัวความสำเร็จน้อยกว่าผู้มีสถานภาพสับสนและแสวงหาในเอกลักษณ์ เนื่องจากกลุ่มที่ปิดและสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์เป็นกลุ่มที่แสดงลักษณะที่ตกลงใจโดยปราศจากการลังเลในวิกฤติการณ์ไปแล้ว จึงมีความกลัวความสำเร็จต่ำ ซึ่งผลนี้ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยสถานภาพเอกลักษณ์ของนักศึกษาหญิงก่อนหน้า (Marcia and Friedman. 1970 ; Toder and Marcia. 1973) การวิจัยนี้แสดงการคาดปิดในเอกลักษณ์ อาจจะสามารถปรับตัวได้คืออีกสองสถานภาพ

สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนทางด้านหลักสูตรเนื้อหา สาขาวิชาที่เรียนที่มีกฝนให้ ผู้เรียนตระหนักถึงสังคมภายนอก ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ตนเองแยกแยะความแตกต่างกันทั้งของบุคคลและเหตุการณ์ทางสังคมที่กว้างขึ้นได้อย่างถูกต้อง เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถนำไปแก้ไขใญ่ปัญหาวิกฤติการณ์เอกลักษณ์ และใญ่เหตุที่เกิดจากความขัดแย้งภายในสังคมได้ จึงทำให้เป็นบุคคลที่ปรับตัวได้ดี พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้เพิ่มขึ้นตามชั้นปีศึกษาและประสพการณ์ที่เพิ่มขึ้นตามวัย เนื่องจากได้รับสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนเอื้อให้บุคคลเพิ่มทักษะในการคิดอย่างตรรกตรงได้เปิดกว้างขึ้น

นอกจากนี้ในกลุ่มวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องกาไร้ตนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนของตน ฉะนั้นการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนในการแสดงออกของตนจากเพื่อนจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ จากการศึกษาของบราวน์และลอห์ (Brown and Lohr. 1987) พบว่าวัยรุ่นที่

เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนจะมีความภาคภูมิใจสูง ช่วยให้วัยรุ่นเกิดมโนภาพแห่งตนเองที่ ซึ่งจะมีผลต่อการเลือกกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจร่วมกัน และมีค่านิยมเป็นของตนเอง ซึ่งบราวน์และลอร์เห็นว่า เป็นวิธีของการพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิกโก้ในด้านพฤติกรรมคล้อยตามของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 กับสถานภาพเอกลักษณ์ได้มีผู้วิจัยว่า (Adams and others, 1984) พฤติกรรมคล้อยตามจะเกิดในกลุ่มนักศึกษาที่สืบสานทางเอกลักษณ์ที่รับเอาอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่กดดันให้ยอมทำตาม ส่วนนักศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์รายงานว่า จะมีพฤติกรรมคล้อยตามก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และเมื่อทำแล้วจะมีความสำเร็จ นอกจากนี้การมีเอกลักษณ์ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้มีกวิตคติสนใจด้านอาชีพหรือการยอมรับเอากฎเกณฑ์ทางสังคม ศาสนา และระเบียบปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวมต่อไป และไม่พบความแตกต่างทางเพศในรูปแบบสถานภาพเอกลักษณ์กับพฤติกรรมทางสังคม สอดคล้องกับข้อเสนอผลงานวิจัยของวอเตอร์แมน (Waterman, 1982) ที่รวบรวมไว้

ลักษณะบุคคลและสภาพแวดล้อมกับคุณลักษณะทางอาชีพ

วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบสำรวจโดยการสังเกตพฤติกรรมทางอาชีพ ในวัยนี้อยู่ในช่วงการค้นหาบทบาทของผู้ใหญ่และตนเอง ก่อนที่จะก้าวไปใช้ชีวิตด้วยตนเองในวัยผู้ใหญ่ อันเป็นกระบวนการต่อเนื่องนับตั้งแต่วัยเด็ก แล้วมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ใหม่เข้ามาในช่วงวัยรุ่น สถานการณ์ใหม่ที่สำคัญได้แก่การมีภาระหน้าที่ในการเล่าเรียนและการฝึกหัดงานอาชีพระหว่างการศึกษา ดังนั้นการสำรวจอาชีพและการวางแผนด้านอาชีพมิใช่กิจกรรมส่วนตัวของบุคคลใดโดยเฉพาะจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างทั้งด้านขอบเขต ความสามารถของตนเองและส่วนประกอบอื่น เช่น ระบบครอบครัว ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ที่จะต้องจัดการเพื่อการวางแผนด้านอาชีพให้บุคคล ฉะนั้นการพัฒนาอาชีพจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลจัดการกระทำขึ้น โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลกับสภาพแวดล้อม ที่จะมีผลต่อการเลือกอาชีพหลังจากได้ทำการแสวงหาและสำรวจแล้ว เมื่อตกลงใจเลือกอาชีพตามที่ตนเองปรารถนาจะช่วยให้การทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ และบทบาทต่าง ๆ ได้ดีที่สุดตามความสามารถที่มีอยู่ในฐานะสมาชิกผู้ร่วมอาชีพ สมาชิกในครอบครัว

และในส่วนรวมด้วย

การประกอบอาชีพนอกจากจะเป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งค่าตอบแทน เพื่อนำไปสรรหาปัจจัยต่างๆ มาตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่สนองความต้องการทางจิตใจและความต้องการทางสังคมของบุคคลด้วย เนื่องจากอาชีพมีหลายสาขา บุคคลจึงต้องตกลงใจเลือกอาชีพใด อาชีพหนึ่งเป็นหลัก แต่ละบุคคลย่อมเลือกอาชีพตามเหตุผลของตน ค่านิยมโดยทั่วไปช่วยให้บุคคลตกลงใจด้วยตนเองในการเลือกหรือจัดลำดับสถานการณ์ในชีวิตด้านต่าง ๆ เพราะว่าบุคคลหนึ่ง ๆ มีมากกว่าหนึ่งค่านิยม จึงต้องมีการนำค่านิยมไปใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องราวหรือสถานการณ์ การพัฒนาระบบค่านิยมที่ดีของบุคคลอยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงสำรวจและการวางแผนการประกอบอาชีพ โดยการสังเกตพฤติกรรมทางอาชีพของผู้ใหญ่ และในสถานการณ์ใหม่ที่เข้ามาอย่างสม่ำเสมอที่จะทำให้เขาได้รับภาระหน้าที่การทำงานหรือทักษะการฝึกฝนอาชีพในโรงเรียน ซูเปอร์และฮอลล์ (Super and Hall, 1978) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่นักเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมของตน เพราะกระบวนการปรับตัวทางอาชีพเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ ค่านิยมเกี่ยวข้องกับอาชีพที่มีใช้เฉพาะวิชาที่ศึกษาเท่านั้นยังขยายไปถึงกิจกรรมที่เขาได้ร่วมและมุ่งมั่นมากที่สุดที่เขาประสงค์ด้วย ค่านิยมทางอาชีพที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจที่จะได้รับจากการทำงาน มีส่วนในการตกลงใจเลือกอาชีพถ้าหากเลือกอาชีพที่ไม่ตรงกับค่านิยมของอาชีพ ก็อาจทำให้ไม่พอใจและมีความคับข้องใจในการทำงาน เนื่องจากไม่ทราบจุดหมายที่ได้จากการทำงานจนไม่อาจเลือกวิธีการอื่นที่เหมาะสมกับเขา จนกว่าจะเข้าใจเป้าหมายในการทำงานที่มีอยู่ในค่านิยมทางอาชีพ (Yuprasert, 1976 : 9)

ค่านิยมทางอาชีพ ทฤษฎีการพัฒนารูปแบบอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1957 : 99 - 108) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความพอใจในการทำงาน รวมทั้งการดำเนินชีวิตด้วยนั้น หมายรวมถึงความชอบที่จะทำงานนั้นอย่างมีความสุข การเลือก และการพิจารณาตัดสินใจเพื่อการเข้าประกอบอาชีพนั้น พอจะสรุปแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ ลักษณะของบุคคลและลักษณะสภาพแวดล้อมของบุคคลที่สัมพันธ์กับอาชีพ ลักษณะของบุคคล ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคล สติภาพและรูปแบบความสามารถใน

อาชีพของคุณ ส่วนลักษณะสภาพแวดล้อมของคุณได้แก่ เหตุจูงใจจากการได้เลือกแบบและบทบาทของตัวแบบที่คุณคนั้นมีความใกล้ชิด การได้รับการแนะแนวด้านอาชีพ การที่คุณคนได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมช่วยเปิดโอกาสให้ค้นพบความสามารถของคุณเมื่อได้ทดลองกระทำ ประเภทของอาชีพที่เป็นที่ต้องการของคุณและสังคม และช่วงพัฒนาการในด้านอาชีพ สำหรับการศึกษาที่มีความสนใจพัฒนาการของเอกลักษณ์ในด้านอาชีพ ซึ่งเกิดขึ้นในวัยรุ่น ซึ่งซูเปอร์ได้จัดลำดับของช่วงชีวิตเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไว้ข้างเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของคุณในการพัฒนาอาชีพ แบ่งออกเป็น 5 ช่วง คือ

ช่วงการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนอายุประมาณ 14 ปี

ช่วงการสำรวจ (Exploration Stage) อายุประมาณ 14 - 25 ปีเป็นช่วงที่คุณคนพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองสวมบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การแสวงหาคูครอง การแสวงหาอาชีพและตำแหน่งทางสังคม เป็นต้น

ช่วงการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) อายุประมาณ 25 - 45 ปี เป็นช่วงที่คุณคนตั้งครอบครัวของตนเอง มีที่อยู่อาศัยของตนเองมีการประกอบอาชีพที่แน่นอนและมีบทบาทในสังคม

ช่วงชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage) อายุประมาณ 45 - 65 ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามสร้างที่เสถียรแก่วงศ์ตระกูล และหาความก้าวหน้าในการทำงาน

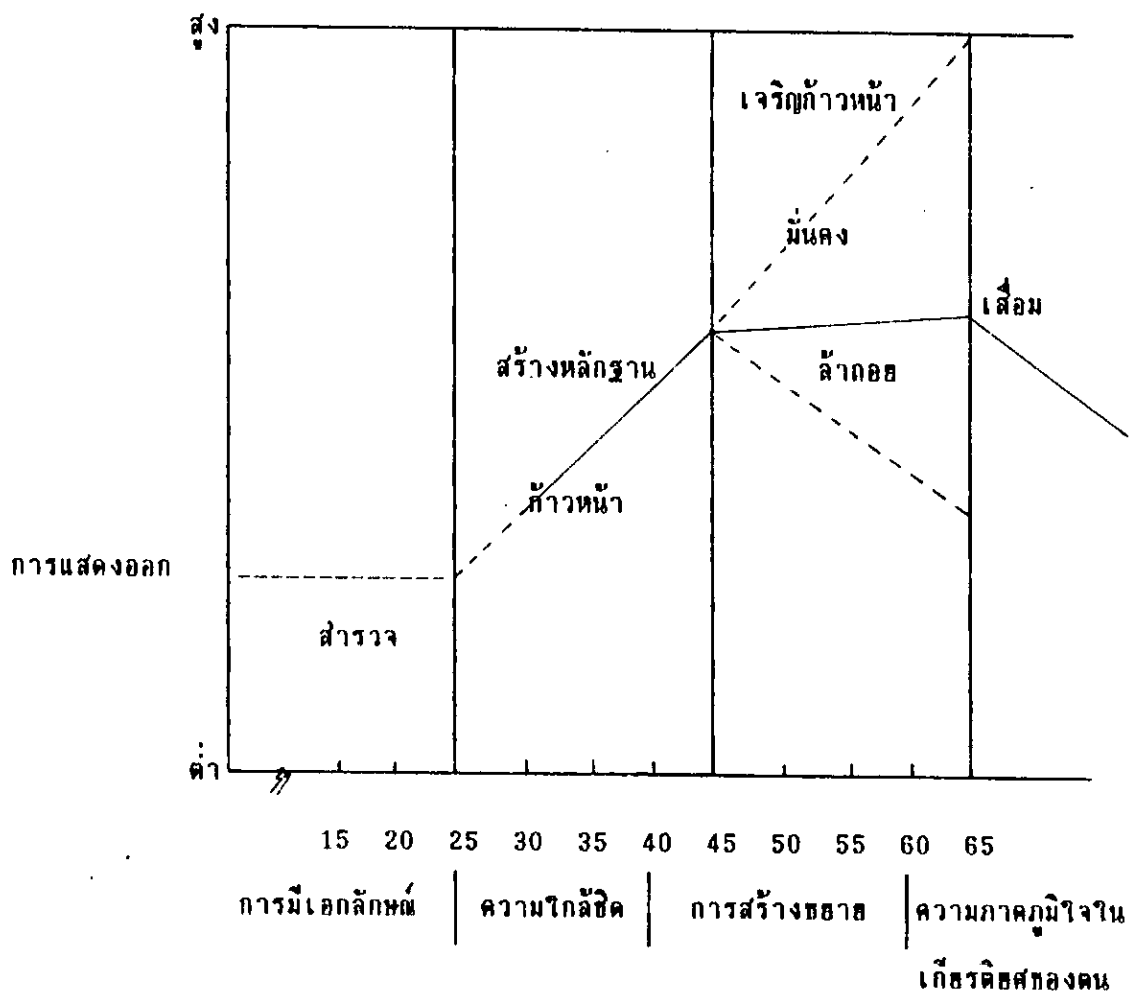
ช่วงความเสื่อม (Decline Stage) ตั้งแต่อายุประมาณ 65 ปี จนกระทั่งถึงแก่กรรม เมื่อเข้าสู่วัยชราเป็นช่วงที่การทำงานและความรับผิดชอบในหน้าที่ลดลงทำให้มีบทบาทในสังคมน้อยตามไปด้วย

สรุป พัฒนาการทางอาชีพจึงเป็นกระบวนการระยะยาวที่คุณคนมีความเข้าใจในความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ซึ่งได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมนับแต่การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว การได้รับการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การได้รับการฝึกฝนทักษะทางอาชีพและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม นำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพเมื่อถึงวัยที่ต้องทำงานในช่วงการสำรวจจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการที่จะมีรูปแบบการดำรงชีวิตอย่าง ผู้ใหญ่ที่จะประสบผลสำเร็จในการทำงานในช่วงต่อไป จนถึงช่วงความเสื่อมในวัยชรา

นอกจากนี้ เลวินสัน (Super and Hall. 1978 : 351; citing Levinson and others. 1974) เป็นอีกผู้หนึ่งที่แบ่งช่วงชีวิตพัฒนาการของบุคคลตามลำดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม วิจารณ์เป็นผู้ที่กำลังย่างเข้าโลกของผู้ใหญ่ แล้วจึงเริ่มตั้งครอบครัว ต่อมาเข้าสู่วัยกลางคนที่สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเอง

ซูเปอร์และฮอลล์ (Super and Hall. 1978) ได้นำทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการของเอริคสัน (Erikson) และเลวินสัน (Levinson) ผสมกับทฤษฎีการพัฒนาวัยของซูเปอร์ (Super) มาอธิบายช่วงของการพัฒนาอาชีพดังภาพ 5 โดยนำช่วงพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสันในช่วง 5 ถึงช่วง 8 และการพัฒนาอาชีพ 4 ช่วง นับตั้งแต่บุคคลมีอายุ 10 - 20 ปีขึ้นไป เป็นช่วงวัยรุ่นต้องการสำรวจตนเองในด้านอาชีพ โดยการแสวงหาอาชีพและทดลองฝึกทักษะด้านอาชีพเช่นเดียวกับวัยผู้ใหญ่ เพื่อจะได้มีเอกลักษณ์ทางอาชีพ จะมีลักษณะทางอาชีพ (trial jobs) เริ่มต้นประกอบอาชีพอย่างจริงจัง เมื่อได้มีการตกลงใจในอาชีพที่สร้างความพอใจ^{แล้ว} มุ่งที่ทำงานในช่วงความใกล้ชิด (Intimacy) ที่ต้องการสร้างหลักฐาน (Establishment) ฐานะทางครอบครัว เมื่ออายุประมาณ 40 ปี ก็จะสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเอง อยู่ในใจกลางของชีวิตการทำงาน เวลานี้เป็นจุดเปลี่ยนที่มีทั้งการเจริญก้าวหน้าหรือมั่นคงหรือล่าถอย (Stagnation) ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการทำงานและลักษณะบุคคล เมื่อถึงช่วงสุดท้ายของการทำงานในเวลานี้เกี่ยวกับว่าบุคคลได้สร้างสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับคนรุ่นต่อไปตามทฤษฎีของเอริคสัน และเป็นช่วงความเสื่อมตามสมมติฐานของซูเปอร์ และบุคคลเริ่มถอนตัวจากหน้าที่การงาน เริ่มวางแผนสำหรับการเกษียณจากการทำงาน เมื่อมาถึงช่วงนี้บุคคลผู้นั้นก็ถือว่าได้ดำเนินชีวิตมาครบวงจรชีวิตแล้ว เมื่อเข้าสู่ช่วงความภาคภูมิใจในเกียรติยศของตน ต่อมาเอ็นทรีคินและเอเวอเรตต์ (Entrekin and Everett. 1984) ได้นำแนวความคิดของซูเปอร์และฮอลล์มาทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย พบว่า ผู้บรรลุเอกลักษณ์สามารถแสวงหาแบบอย่างอาชีพของตนเองได้ ส่วนผู้ล้าสมัยในเอกลักษณ์ไม่สามารถแสวงหาเอกลักษณ์ทางอาชีพ อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นค้นหาตรวจสอบความรู้สึกเกี่ยวกับอาชีพและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ที่ต้องร่วมทำงานด้วยในที่นี้ ได้แก่ นักศึกษา นอกจากนี้ผู้มีเอกลักษณ์ยังสามารถปรับตัวเพื่อการยอมรับสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่มี

การเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสาเหตุที่มาจากบุคคลและหน้าที่การงาน ทำให้เขาบรรลุในช่วง 7 การสร้างธชาสที่จะสร้างสรรคผลงานที่ดีที่สุดที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์มาตลอดชีวิตเพื่อฝากผลงานไว้ให้คนรุ่นหลัง

ภาพประกอบ 5 ช่วงของการพัฒนาอาชีพ (Super and Hall. 1978 : 351)

จากทฤษฎีการพัฒนาค่านิยมจะเห็นความเกี่ยวข้องกันระหว่างทฤษฎีของเอริคสันและทฤษฎีของซูเปอร์ต์ ที่แสดงให้เห็นการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพจะเกิดขึ้นช่วงวัยรุ่น ทำให้มีความเข้าใจวัยรุ่นเกี่ยวข้องกับอาชีพในด้านแสวงหาเอกลักษณ์วัยรุ่นที่บรรลุเอกลักษณ์ในอาชีพช่วยให้เขาสามารถปรับตัวได้ดี เพื่อที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน้าที่การงานที่เจริญก้าวหน้าต่อไปในช่วงชีวิตของการทำงาน และในด้านสำรวจค่านิยม/ผลของการได้สำรวจค่านิยมวิชาชีพให้วัยรุ่นมีค่านิยมทางอาชีพ การมีค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ ทำให้บุคคลเป็นตัวของตัวเองที่แตกต่างจากผู้อื่น ค่านิยมทางอาชีพจึงเหมาะสมที่นำมาใช้กับวัยรุ่น ผู้ที่ต้องการสำรวจตนเองเพื่อการมีเอกลักษณ์ในอาชีพ สำหรับการศึกษาคั้งนี้จึงนำค่านิยมทางอาชีพของซูเปอร์ต์ที่นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้ศึกษาในเด็กวัยรุ่นของไทย (Yuprasert. 1976) เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทยและอเมริกันมีความแตกต่างกัน และเพื่อให้วิธีการศึกษาคั้งนี้รัดกุมยิ่งขึ้น จึงได้นำทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กมาใช้ประกอบ โดยสร้างแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางอาชีพในการรับรู้คุณค่าของการทำงานดังจะกล่าวต่อไป

ค่านิยมทางอาชีพที่โพสท์-กัมเมอร์ได้รวบรวมไว้ (Post-Kammer. 1987) หมายถึง การแสดงให้เห็นถึงความต้องการและมีหลักการสำรวจอาชีพ/ค่านิยมทางอาชีพเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลกับงาน ส่วนการศึกษานี้จะใช้ทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในประเด็นค่านิยมทางอาชีพที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เนื่องจากค่านิยมทางอาชีพในที่นี้หมายถึง จุดมุ่งหมายที่มุ่งใจให้บุคคลทำงานที่ประกอบด้วยค่านิยมภายนอกและค่านิยมภายในของการทำงาน ทำให้บุคคลมีความพอใจในการทำงานและผลของงาน (Yuprasert. 1976 : 6; citing Super. 1970) ดังนั้นการศึกษาเอกลักษณ์ทางอาชีพจึงเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของค่านิยมทางอาชีพในประเด็นต่างๆ

การวัดค่านิยมทางอาชีพของการศึกษานี้ ใช้หลักการพัฒนาค่านิยมทางอาชีพของซูเปอร์ต์ คือ Work Values Inventory (WVI.) มาประกอบการวัดค่านิยมทางอาชีพของการศึกษาคั้งนี้ ซึ่งได้รับการปรับเพื่อใช้ศึกษากับเด็กวัยรุ่นของไทย โดย ฟองพรณ อสุประเสริฐ (Yuprasert. 1976)

การวัดค่านิยมทางอาชีพแบ่งเป็น 2 มิติ คือ ค่านิยมภายในและค่านิยมภายนอก ค่านิยมภายในมี 7 ด้าน ประกอบด้วย ความสัมฤทธิ์ผล ความมีอิสระในการทำงาน การเกิดผลดีต่อผู้อื่น การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา การจัดการ และการสร้างควมรื่นรมย์ และค่านิยมภายนอกมี 8 ด้าน ประกอบด้วย วิถีชีวิตผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง ความภาคภูมิใจในเกียรติยศ การได้รับความสัมพันธ์กับผู้ที่ทำงานระดับสูง การได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย การได้รับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี และการได้รับความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน จะเห็นว่าค่านิยมทางอาชีพที่แบ่งเป็นสองมิติ ไม่สามารถอธิบายถึงระดับของคุณลักษณะทางอาชีพให้เป็นต้นตอที่ละเอียดลงไป เพราะความต้องการของบุคคลในส่วนประกอบของแต่ละมิติแยกเป็นอิสระกัน จึงต้องมีการนำค่านิยมทางอาชีพของซูเปอร์มาปรับเสียใหม่ ซึ่งการวิจัยนี้จะกล่าวต่อไปในเรื่องการพัฒนาเครื่องมือวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา

ลักษณะบุคคลกับคุณลักษณะทางอาชีพ บุคคลอาจแตกต่างกันทางด้านความชอบ ความถนัด ความสามารถ และความต้องการในการเลือกอาชีพ สำหรับวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงของการแสวงหาอาชีพนั้น จะต้องมีการพัฒนาความรู้ลึกซึ้งของตนเองเพื่อการตกลงใจให้เกิดค่านิยมในอาชีพ เพื่อจะได้รู้จักตนเองว่ามีความสามารถมีความสนใจและความถนัดทางด้านใด บุคคลจำเป็นจะต้องมีการสำรวจด้านอาชีพเสียก่อน โมเบอร์ลี (Moberly, 1986) ได้ทำการวิจัยในกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยฟลอริดา จำนวน 245 คน เพื่อประเมินพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในมิติของการสำรวจและการตกลงใจด้านอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศ และด้านอุดมคติ พบว่า ทุกด้านนี้มีความแตกต่างในอำนาจจำแนกในพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ หญิงจะมีการสำรวจและการตกลงใจในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและด้านเพศ ส่วนชายจะมีการสำรวจและการตกลงใจในด้านอุดมคติ ส่วนด้านอาชีพพบว่า ระดับความเท่าเทียมกันในการสำรวจและการตกลงใจในอาชีพของทั้งสองเพศ ส่วนการศึกษา เรื่องการสำรวจอาชีพเพื่อเป็นตัวกำหนดความคล้ายคลึงกันในกลุ่มบุคลิกภาพที่มีต่อการเลือกอาชีพของวัยรุ่น ในกลุ่มนักเรีksenมัธยมปลายชาวอเมริกันเป็นชาย 45 คน หญิง 57 คน อายุเฉลี่ย 17.6 ปี โดยการศึกษาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในด้านการเลือกอาชีพใน 4 มิติ คือ เกียรติภูมิในอาชีพ

ความซับซ้อนของงาน มีสิ่งแวดล้อมที่สนใจ (Interest Environment) และลักษณะอาชีพที่เหมาะสมกับเพศของผู้ทำพบว่า เด็กที่มีความรู้ในมิติการสำรวจอาชีพในลักษณะอาชีพที่เหมาะสมกับเพศของตนมากกว่าในอีก 3 มิติ และยังใช้การสำรวจลักษณะอาชีพที่เหมาะสมกับเพศของผู้ทำเป็นตัวทำนายความคล้ายคลึงกันในกลุ่มภาพที่มีต่อการเลือกอาชีพทั้งหญิงและชายได้สำหรับหญิง ยังมีสิ่งแวดล้อมที่สนใจเป็นตัวทำนายการเลือกอาชีพด้วย การศึกษานี้แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ในการสำรวจอาชีพที่เริ่มในครอบครัวแล้วเข้ามาได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น อาจจะมีผลต่อลักษณะบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพเมื่อต้องไปเรียนในชั้นสูงหรือการเข้าทำงาน (Grotevant and Cooper, 1986)

การวิจัยในเรื่องการตัดสินใจทางอาชีพและบุคลิกภาพ (Holland, Gottfredson and Power, 1980) พบว่า ในกลุ่มนักเรียนหญิงชาวอเมริกันชั้นมัธยมปลาย นักศึกษาในวิทยาลัยและคนงานรวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 824 คน พบว่า กลุ่มที่บรรลุนอกเอกลักษณ์แห่งอีโก้และมีปัญหาในการตัดสินใจทางอาชีพน้อย ก็จะมีความสนใจในการทำงานประดิษฐ์ทางบวกมากกว่ากลุ่มที่มีความสับสนในเอกลักษณ์และมีปัญหาในการตัดสินใจทางอาชีพมาก ส่วนการวิจัยพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการตัดสินใจในอาชีพ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 104 คน ปรากฏว่าผู้ที่สามารถแก้ไขวิกฤตการณ์เอกลักษณ์ในช่วง 4 ขณะเข้าสู่ช่วง 5 ได้สำเร็จจนเป็นผู้บรรลุนอกเอกลักษณ์แห่งอีโก้ จะได้รับคะแนนของการตัดสินใจในอาชีพสูง แสดงว่าผู้บรรลุนอกเอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความพร้อมที่จะเลือกการประกอบอาชีพแล้วตามที่ตนต้องการ (Weyhing, Bartlett and Howard, 1985)

มิลเลอร์ (Miller, 1985) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่อาจเป็นสาเหตุของทัศนคติของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในสามลักษณะ คือ การมีอคติลักษณะชอบเป็นใหญ่และอาการที่เกี่ยวข้องกับโรคจิต (Psychoticism) พบว่า ผู้ที่อยู่ในสภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์มีลักษณะทางจิตใจโดยมีอคติ ชอบเป็นใหญ่และอาการที่เกี่ยวข้องกับโรคจิตน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในสภาพสับสนในเอกลักษณ์ นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในสภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ที่สุดใน 4 สถานภาพ แล้วค่อย ๆ ลดลงในสถานภาพแสวงหาในเอกลักษณ์ สถานภาพปิดในเอกลักษณ์และสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์มีความสมบูรณ์ทางสุขภาพจิตน้อยที่สุด

ค่านิยมทางอาชีพกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ คอลิน (Dolin. 1986) ได้พบว่าจากการประเมินสาเหตุของการเลือกอาชีพในผู้หญิงอายุ 19 - 62 ปี จำนวน 139 คน ที่มาขอรับการปรึกษาเกี่ยวกับอาชีพ โดยการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบค่านิยมทางอาชีพ 4 มิติ คือ ค่านิยมทางอาชีพด้านภายใน ค่านิยมทางอาชีพด้านภายนอก ความสัมพันธ์กับสถานการณ์และความสัมพันธ์กับบุคคลพบว่า พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ส่งผลโดยตรงและค่านิยมทางอาชีพส่งผลทางอ้อมต่อการเลือกอาชีพ ผู้ที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ มีค่านิยมทางอาชีพด้านภายนอก และจะเลือกระดับอาชีพที่ต่ำ ส่วนผู้หญิงที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง มีค่านิยมทางอาชีพด้านภายในสูงกว่า และจะเลือกอาชีพที่สูง สำหรับการศึกษานิเทศศาสตร์ของค่านิยมทางอาชีพ โดยใช้เครื่องมือวัดของซูเปอร์และมโนภาพแห่งตน ของวัยรุ่นชายและหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงในนักเรียนชั้นเกรด 8 จำนวน 152 คน พบความแตกต่างทางเพศในค่านิยมทางอาชีพในด้านการเกิดผลดีต่อผู้อื่น และผลตอบแทนที่ได้รับทางเศรษฐกิจ ผู้ชายมีค่านิยมในด้านผลตอบแทนที่ได้รับทางเศรษฐกิจสูงกว่าผู้หญิง ส่วนผู้หญิงมีค่านิยมในด้านการเกิดผลดีต่อผู้อื่นสูงกว่าผู้ชาย ส่วนตัวทำนายที่สำคัญต่อระดับของการแสดงออกทางอาชีพของผู้ชาย ได้แก่ การกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา สำหรับผู้หญิงได้แก่ ผลตอบแทนที่ได้รับทางเศรษฐกิจ การเกิดผลดีต่อผู้อื่น ความภาคภูมิใจในอาชีพ และความมีอิสระในการทำงาน ดังนั้นชายและหญิงจึงมีค่านิยมทางอาชีพที่แตกต่างกันในด้านต่างๆ (Brown. 1985)

สรุปบุคคลที่มีเพศต่างกันมักมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ไม่แตกต่างกันแต่แตกต่างกันทางด้านค่านิยมทางอาชีพ ส่วนการตกลงใจเลือกอาชีพของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ผู้บรรลุเอกลักษณ์ซึ่งมีพัฒนาการของอีโก้สูงมักไม่รู้สึกรู้ว่ามีความวิตกกังวลด้านอาชีพ อาจทำนายได้ว่าเยาวชนไทยที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ซึ่งหมายถึงว่าได้บรรลุเอกลักษณ์แล้ว จะเลือกประเภทอาชีพที่สูง และมีค่านิยมทางอาชีพด้านภายในมากกว่าเยาวชนที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ ซึ่งมีความสับสนในเอกลักษณ์ ก็จะส่งผลให้มีสุขภาพจิตไม่ดีมีปัญหาในการตัดสินใจด้านอาชีพ การเลือกประเภทอาชีพที่ต่ำและมีค่านิยมทางอาชีพด้านภายนอกมาก และผลการเรียนของเขาวงศ์ก็ส่งผลต่อค่านิยมทางอาชีพด้วย

สภาพแวดล้อมกับคุณลักษณะทางอาชีพ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอาจเอื้อให้นักเรียนมีค่านิยมทางอาชีพสูงได้ โดยการที่โรงเรียนมีฝ่ายแนะแนวด้านอาชีพ และมีหลักสูตรที่ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะทางอาชีพ ซึ่งจะเป็นการสร้างและพัฒนาความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับงานและอาชีพให้นักเรียนนอกเหนือจากที่เด็กอาจจะได้รับจากที่บ้าน เช่น เรียนรู้จากอาชีพของบิดามารดา หรือเคยช่วยบิดามารดาในงานอาชีพบางอย่าง

การศึกษารายกรณีเกี่ยวกับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในรัฐอลาบามา จำนวน 266 คน ที่เข้าร่วมทำงานกับโรงเรียนระหว่างปีการศึกษา 1982 - 1983 โดยโรงเรียนเป็นผู้ว่าจ้างนักเรียนให้เข้าร่วมโครงการนี้ เด็กนักเรียนแต่ละคนอยู่ในสถานภาพเศรษฐกิจสังคมและอาชีพของบิดามีสภาพคล้ายคลึงกันมากที่สุด ผลของการจัดโครงการนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีค่านิยมทางอาชีพในทางบวกมากขึ้น และการที่ได้ทำงานในโรงเรียนทำให้อัตราการมาโรงเรียนสายของนักเรียน นอกจากนี้ระยะเวลาที่ได้ทำงานและประเภทของงาน ยังทำให้เกิดค่านิยมทางอาชีพดังกล่าว การที่นักเรียนได้รับทักษะประสบการณ์และรู้จักการใช้เวลาว่าง โดยการทำงานในโรงเรียน ทำให้เขาตระหนักในค่านิยมทางอาชีพ (Baker. 1985) สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่ทำงานหารายได้ระหว่างการเรียนนั้น จากการศึกษาแบบระยะยาวในการทำงานของนักเรียนวัยรุ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมทำผิดกฎหมายของนักเรียนชั้นเกรด 9 และเกรด 11 จำนวน 531 คน ในรัฐแคลิฟอร์เนีย นักเรียน 212 คน ได้เริ่มทำงานครั้งแรกมาแล้ว ส่วนนักเรียน 319 คน ที่ยังไม่เคยทำงานเลยได้ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามแล้วทิ้งช่วงไป 1 ปี ในกลุ่มนักเรียนที่เดิมไม่เคยทำงาน บางคนได้เริ่มทำงานในภายหลัง ต่อมาให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบแบบสอบถามชุดเดิม พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ทำงานมาแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกับนักเรียนที่ไม่เคยทำงานในตอนแรกแล้วมาทำงานทีหลังในเรื่องการใช้ยาเสพติด การใช้เงินความห่างเหินจากโรงเรียนและครอบครัว และความเครียดจากการทำงานช่วยเพิ่มพฤติกรรมการทำผิดกฎหมายมากขึ้น เพราะการทำงานไม่ช่วยลดความก้าวร้าว จึงเกิดผลเสียของการมีงานทำในนักเรียนชั้นมัธยมปลายชาวอเมริกันที่ต้องทำงานกันมาก ฉะนั้นลักษณะของงานที่ทำของบุคคลวัยรุ่นเป็นงานที่ยังคงมีความผูกพันกับบุคคลที่ทำงานที่โรงเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัว (Ruggiero. 1985)

ส่วนการศึกษาสถานภาพเอกลักษณ์โดยมูนโรและอดัมส์ (Munro and Adams. 1977) เปรียบเทียบพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ในนักศึกษาที่ทำงานแล้วที่อยู่ในวัยเด็วกับนักศึกษาและไม่ได้ศึกษาต่อ มีอายุ 18 - 21 ปี แบ่งสถานภาพเอกลักษณ์ในสามด้าน คือ อาชีพ ศาสนา และการเมือง วัยรุ่นที่ทำงานแล้วมีสถานภาพเอกลักษณ์ในสามด้านนี้สูงกว่านักศึกษา แม้ว่าวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มไม่ได้แตกต่างกันมากทางพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ในด้านอาชีพ แต่มีความแตกต่างกันมากในด้านศาสนาและด้านการเมือง เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในวิทยาลัยมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างมากทางด้านอาชีพ มีอิสระในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น ส่วนสาขาวิชาที่เรียนยังบอกถึงเจตนาที่จะประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน จึงไม่พบการเปลี่ยนแปลงสถานภาพเอกลักษณ์ด้านอาชีพมากนัก ส่วนวัยรุ่นที่ทำงานมีความมุ่งมั่นในงานที่ทำ จึงได้มีการตกลงใจเรียบร้อยแล้วในอาชีพ การเมืองและศาสนา มากกว่านักศึกษา

นอกจากนี้การศึกษายังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางอาชีพในการศึกษาค่านิยมทางอาชีพและวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นเกรด 9 และเกรด 11 ทั้งหญิงและชาย ที่พบว่า ค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นเกรด 9 มีพัฒนาการในค่านิยมทางอาชีพด้านภาษาในเพิ่มขึ้นจาก 3 ด้าน เป็น 6 ด้าน เมื่อเรียนชั้นเกรด 11 การที่ค่านิยมทางอาชีพด้านภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามชั้นเรียนที่เพิ่มขึ้นของนักเรียน ดังนั้นจะเห็นว่าค่านิยมทางอาชีพด้านภาษาจะพัฒนาขึ้น ส่วนค่านิยมทางอาชีพด้านภาษานอกควรจะลดลงเมื่อการศึกษาสูงขึ้นหรืออยู่ระดับเดิม (Post-Kamher. 1987)

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยได้มีการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน (กิ่งแก้ว พูลคลองตัน. 2523) พบว่า นิสิตนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 และนิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรปานกลางและมาก มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรน้อย จากการวิจัยในต่างประเทศสองเรื่องข้างจากโพสท์-แกมเมอร์ (Post-Kamher. 1987) ที่พบว่าวุฒิภาวะทางอาชีพมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางอาชีพ และความสัมพันธ์นี้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา จากการที่ค่านิยมอาชีพภาษานอกลดความสำคัญลง และมีค่านิยมทางอาชีพภาษาในเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กอายุมากขึ้น คือ เมื่อเขาเป็นนิสิตนักศึกษา

สรุป ประสบการณ์ในสถานศึกษากับคุณลักษณะทางอาชีพ เกี่ยวข้องกันในเรื่องการมี
 ประสบการณ์ทำงาน ทั้งที่เป็นการหารายได้ การอาสาสมัครหรือกิจกรรมพิเศษ ช่วยให้นักเรียนมี
 ค่านิยมทางอาชีพด้านภาษาในสูงขึ้น และเอกลักษณ์แห่งอ็อกักด้านอาชีพสูงขึ้นด้วย จึงคาดว่าในการวิจัย
 นักเรียนที่มีประสบการณ์ทำงานมีเอกลักษณ์แห่งอ็อกักสูงกว่า และมีค่านิยมด้านภาษาในสูงกว่านักเรียน
 ไม่ได้ทำงาน เมื่อเปรียบเทียบภาษาในครอบครัวที่มีสถานภาพเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาของหัวหน้า
 ครอบครัวเท่าเทียมกัน ส่วนการศึกษาสภาพแวดล้อมทางบ้าน ซึ่งอยู่ในรูปของศาสนาของบิดามารดา
 และการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับ พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมทางอาชีพของเด็กดังนี้

วิกรม กมลสุโขศล (2518) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความวิตกกังวลและ
 ค่านิยมของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า
 นักเรียนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป มีค่านิยมในอาชีพรับราชการสูง
 กว่านักเรียนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธที่ได้รับการอบรม
 เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่านิยมทางการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามที่ได้รับการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน ส่วนนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
 แบบให้ความคุ้มครองจนเกินไปมีค่านิยมทางอาชีพรับราชการสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ได้รับ
 การอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน ส่วนการศึกษาของ นิตยา ชรรณพันธ์ (2523) ในเรื่องค่านิยมในอาชีพ
 และการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนมัธยมของรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์สอน
 ศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนครราชสีมา ค่านิยมทางอาชีพในด้านเกียรติยศชื่อเสียง และ
 ความมีอำนาจของนักเรียนโรงเรียนมัธยมของรัฐบาลมีสูงกว่านักเรียนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา
 อิสลาม นักเรียนในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามมีค่านิยมทางอาชีพด้านความมีระเบียบแบบแผน
 สูงกว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมของรัฐบาล เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างศาสนา นักเรียนที่นับถือศาสนา
 อิสลามมีค่านิยมทางอาชีพด้านการบริการสังคม และด้านความมีระเบียบแบบแผนสูงกว่านักเรียนที่นับถือ
 ศาสนาพุทธ ดังนั้นนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามอาจจะมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอ็อกักที่อยู่ใน
 สถานภาพบิดในเอกลักษณ์ เนื่องจากศาสนาอิสลามมีลักษณะเป็นทั้งกฎหมายและระเบียบประเพณีที่ต้อง
 ปฏิบัติตามคำสั่งสอนอย่างเคร่งครัด คำสั่งสอนทางศาสนาในด้านอาชีพนั้น มุ่งให้สมาชิกทุกคนของสังคม

มีความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน ต้องเฉลี่ยรายค่าใช้จ่ายเป็นบริการสาธารณะ ส่วนการเลือกอาชีพของนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เลือกหมวดที่ใช้วิชาการมากเป็นอันดับหนึ่งเหมือนกัน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ อารี เพชรนุค และคนอื่น ๆ (2520) ที่ศึกษาอิทธิพลของสถาบันทางสังคมที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยพุทธและไทย-มุสลิมจังหวัดนครศรีธรรมราชที่พบว่า บิดามารดาของนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธต้องการให้ลูกเลือกอาชีพที่ใช้วิชาการ จะเห็นว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมาก

สรุป จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองมากในครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลาม มีค่านิยมทางอาชีพที่รับราชการสูงและชอบอาชีพที่มีระเบียบสูง อาจแสดงให้เห็นว่ามีสถานภาพบิดาในเอกลักษณ์ในการวิจัยนี้จึงอาจคาดได้ว่า นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ใช้เหตุนี้ชก แต่รักสนับสนุนมากมีเอกลักษณ์แห่งอ็อกอย่างรวดเร็ว โดยการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ และมีค่านิยมทางอาชีพด้านภาษาในคำ ส่วนนักเรียนไทยพุทธที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ใช้เหตุผลมาก จะบรรลุเอกลักษณ์แห่งอ็อกอย่างรวดเร็วโดยการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ และมีค่านิยมทางอาชีพด้านภาษาในสูงด้วย

ลักษณะบุคคลและสภาพแวดล้อมกับคุณลักษณะทางศาสนา

ศาสนาเข้ามามีส่วนให้เกิดพัฒนาการในบุคคลผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและการปฏิสัมพันธ์จากบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู และกลุ่มเพื่อน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรที่มีศาสนาของบิดามารดาเป็นตัวกำหนดวิถีอบรมเลี้ยงดูบุตรที่สอดคล้องจากระบบสังคมและวัฒนธรรม อย่างเช่นการที่บิดามารดาเลือกโรงเรียนให้บุตรเข้าเรียน โดยพิจารณาจากศาสนาที่โรงเรียนสังกัดอยู่หรือเกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างไร นักเรียนส่วนมากของโรงเรียนนับถือศาสนาใดเป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีการอบรมสั่งสอน ภาวะเบี่ยงของโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนด้วย ด้วยเหตุนี้การนับถือศาสนาของบิดามารดาจึงมีส่วนในการคัดเลือกสภาพแวดล้อมให้แก่บุตร สำหรับวัยรุ่นนั้นสถาบันทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มเพื่อน โรงเรียน และศาสนา ซึ่งจะเข้ามา

มีบทบาทมากขึ้นต่อพัฒนาการของบุคคล ได้มีการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมปลาย จำนวน 1,207 คน ในประเทศอิสราเอลที่มีเชื้อสายตะวันตกมาจากสังคมอุตสาหกรรมในทวีปยุโรปและอเมริกากับเชื้อสายตะวันตกมาจากสังคมเกษตรกรรมแถบตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือและเอเชียใต้ (Tzuriel, 1984) เป็นนักเรียนในโรงเรียนทางศาสนาและโรงเรียนปกติที่ไม่อยู่ในสังกัดทางศาสนา พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนทางศาสนามีเอกลักษณ์ของอิโก้ด้านการตกลงใจ (Commitment) และการวางจุดประสงค์ (Purposefulness) ของชีวิตสูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนปกติ ส่วนนักเรียนเชื้อสายตะวันตกมีเอกลักษณ์ของอิโก้ในด้านการตกลงใจ การวางจุดประสงค์ของชีวิตและเอกลักษณ์ของอิโก้รวมทุกด้านสูงกว่านักเรียนเชื้อสายตะวันออก เนื่องจากศาสนาและวัฒนธรรมของชาวอิสราเอลเชื้อสายตะวันตกมีการวางแผนและตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตในการตกลงใจในด้านอาชีพและอุดมการณ์ทางความคิด โดยการปรับวิถีการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้เพื่อให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ พัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง ทำให้บุคคลมีจุดมุ่งหมายของชีวิตที่จะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ และมีอุดมการณ์ทางความคิดของตนเอง จึงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่ประชาชนภายในประเทศมีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาจึงทำให้ประเทศมีความสงบสุขอีกด้วย เพราะบุคคลที่เคร่งศาสนาให้ผลเสียคือสังคมน้อยและชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น (Gorsuch, 1988) การศึกษาบุคคลที่เคร่งศาสนาโรมันแคธอลิก 474 คน อายุ 27 - 34 ปี กับพัฒนาการทางจิตสังคม พบว่าบุคคลที่มีพัฒนาการทางเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง จะมีความเครียดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิตน้อยกว่าบุคคลที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ต่ำ จึงมีความทุกข์ (noxious) มากกว่า เนื่องจากไม่มีความมั่นใจ มีความวิตกกังวลในเหตุการณ์ชีวิตในอนาคตว่า จะมีความล้มเหลวหรือความสำเร็จในชีวิตครอบครัวและในหน้าที่การงาน (Sammon, Reznikoff and Geisinger, 1985)

ศาสนาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อม ศาสนาจะมีอิทธิพลต่อบุคคลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับจิตใจของบุคคลและสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่จะเกื้อหนุน การยึดมั่นปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพความ

ต้องการของสังคมและวัฒนธรรมที่ประเทศต้องการการพัฒนาสูงขึ้น และเกิดความสงบสุขต่อสังคมส่วนรวมด้วย

สำหรับการตกลงใจยอมรับศาสนาใดศาสนาหนึ่งมาเป็นของตนนั้นนอกจากอิทธิพลของบิดามารดาแล้ว ยังมีเหตุผลมาจากความกดดันทางสังคมประสพการณ์ที่ได้รับมา และความใกล้ชิดกับศาสนาจากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาอยู่เสมอ ส่วนผู้ไม่มีศาสนากับผู้ที่มีศาสนาซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาตรีประเทศอังกฤษ 70 คน มีการวิจัยพบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกลงใจทางศาสนาแตกต่างกัน นักศึกษาที่นับถือศาสนาได้รายงานเหตุผลการเลือกนับถือศาสนา เนื่องจากมีประสบการณ์ที่ได้รับมาเกี่ยวข้องกับศาสนา ส่วนนักศึกษาที่ไม่มีศาสนาเห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่ล้างสมองบุคคล ทำให้ขาดลักษณะการแสวงหาความจริง และสนองตอบความต้องการความปลอดภัยของมนุษย์เท่านั้น (Loewenthal. 1986) การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ศาสนาเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคม

ค่านิยมทางศาสนา จากการศึกษาด้วยวิธีการทางสังคมวิทยาช่วยให้เรามีความเข้าใจถึงความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และแนวทางปฏิบัติทางศาสนาของกลุ่มคนในแต่ละศาสนาที่เป็นลักษณะเฉพาะตามสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์สืบทอดมา แต่ลักษณะทางจิตใจที่เด่นชัดของแต่ละบุคคลที่เป็นผลจากการนับถือศาสนานั้น จำเป็นที่ต้องศึกษาโดยใช้วิธีการทางจิตวิทยา เนื้อหาการวิจัยด้านจิตวิทยาศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมเริ่มตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พอจะสรุปจากการรวบรวมผลงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ (1) ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ จะมีอคติต่อสังคมน้อย ส่วนผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาจะมีอคติต่อสังคมมาก (2) ผู้ที่มีลักษณะอคติมาก จะให้ความสำคัญต่อศาสนาน้อย ส่วนผู้ที่มีลักษณะอคติน้อยจะให้ความสำคัญต่อศาสนามาก (3) ค่านิยมภายใน (Intrinsic Orientation) ทางศาสนาสัมพันธ์กับการไม่มีอคติ ในขณะที่ค่านิยมภายนอก (Extrinsic Orientation) ทางศาสนาสัมพันธ์กับการมีอคติ นอกจากนี้ยังพบว่า ค่านิยมภายใน - ภายนอก (Intrinsic - Extrinsic Orientation) ทางศาสนาเป็นลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางศาสนามากที่สุด (Gorsuch. 1988)

ค่านิยมทางศาสนามีความสัมพันธ์กับการมีอคติ ซึ่งเริ่มแรกศึกษาโดยแอลล์พอร์ทและรอสส์ (Allport and Ross, 1967) ได้ให้ความหมายของค่านิยมภายใน - ภายนอกทางศาสนาของบุคคลไว้ดังนี้

ค่านิยมภายในทางศาสนา หมายถึง การมีความมุ่งมั่นที่สำคัญที่สุดในชีวิตทางด้านศาสนา ส่วนความอยากความต้องการอื่นๆ แม้จะรุนแรงแต่ก็มีความสำคัญเป็นรองในที่สุด ความต้องการอื่น ๆ เหล่านี้ ในที่สุดจะถูกนำมาสู่ความสอดคล้องกับความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา บุคคลประเภทนี้จะมีการดำเนินการที่จะยอมรับหลักทางศาสนาเป็นลักษณะทางจิตของตน และปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ โดยที่บุคคลประเภทนี้จะมีชีวิตอยู่กับศาสนาของตน

ค่านิยมภายนอกทางศาสนา หมายถึง การใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อบำบัดความต้องการของตน บุคคลจะมีความสนใจในศาสนาเพราะเป็นทางที่เขาจะสำเร็จประโยชน์ทางด้านอื่น ค่านิยมภายนอกมักเกี่ยวข้องกับประโยชน์และเป็นวิถีทางเพื่อสิ่งอื่น บุคคลที่มีค่านิยมภายนอกทางศาสนามักเห็นว่าศาสนามีประโยชน์ต่างๆ เช่น สร้างความมั่นคงทางจิตใจ ปลอดภัยให้เข้าสู่สังคม เพิ่มสภาพทางสังคมและช่วยให้เกิดความสมดุลแก่ตนเองส่วนหลักทางศาสนาที่ยอมรับก็จะบางเบาและบิดเบือน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการเบื้องต้นของตน บุคคลที่ยึดค่านิยมภายนอกนี้จะหันเข้าหาพระเจ้าโดยมิได้หันออกจากตนเองเลย

สรุป ค่านิยมภายในทางด้านศาสนามีไว้เพื่อบุคคลจะได้บรรลุจุดหมายของศาสนา บุคคลประเภทนี้ต้องการค้นหาหลักการทางศาสนาอย่างจริงจัง เพื่อจะได้นำมาปฏิบัติอย่างถูกต้องสมกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่วนค่านิยมภายนอกมีไว้เพื่อใช้ศาสนาสร้างความมั่นคง ความสะดวกสบายและการสนับสนุนทางสังคมให้กับตนเอง จึงนำศาสนาไปใช้อย่างไม่ถูกต้องเพราะเป็นการเสริมสร้างสิ่งที่เป็นส่วนเกินในชีวิต

โดนาฮิว (Donabue, 1985) ได้สรุปสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อข้องระหว่างค่านิยมภายใน - ภายนอกทางศาสนาไว้ดังนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่านิยมภายใน - ภายนอกทางศาสนา

ค่านิยมภายในทางศาสนา	ค่านิยมภายนอกทางศาสนา
1. มีผลเกี่ยวข้องกับทุกส่วนของชีวิต	1. มีผลเกี่ยวข้องกับบางส่วนของชีวิต
2. ใช้เหตุผลไตร่ตรองด้วยความอดทน	2. ชาคเหตุผลไม่ไตร่ตรองแตกแยกกัน
3. มีวุฒิภาวะ	3. ไม่มีวุฒิภาวะ มีการพึ่งพาเพื่อความ สุขสบายและความปลอดภัย
4. บุรณาการ เป็นตัวของตัวเอง	4. เป็นวิถีทางเพื่อช่วยเหลือตนเอง
5. ปฏิบัติเพื่อสุขภาพจิต	5. ใช้เป็นกลไกป้องกันตนเอง

ค่านิยมภายใน - ภายนอกทางศาสนา นอกจากจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์แล้ว โคนาฮิว ยังพบว่า ค่านิยมภายในทางศาสนาสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตน การวางจุดประสงค์ในชีวิต (purpose in life) และการไม่มีความวิตกกังวล (lack of anxiety) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสและการใช้ยาเสพติด (Donahue, 1985) สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยชราที่มีค่านิยมภายในทางศาสนา จะเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีเพราะมีความพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ของตน (Van Hattsum, 1986) และมีความวิตกกังวลต่อความตายน้อย (Kraft, Litwin and Barrer, 1987)

จะเห็นได้ว่าค่านิยมภายใน - ภายนอกทางศาสนาเกี่ยวข้องกับจิตใจของบุคคล นักวิชาการ จึงนิยมใช้เป็นเครื่องมือวัดลักษณะจิตใจด้านศาสนา ในขณะที่เดียวกันก็ได้ปรับปรุงเครื่องมือวัดค่านิยมด้านภายใน - ภายนอกทางศาสนา โดยแยกองค์ประกอบของค่านิยมทางศาสนาเป็นด้านภายใน (I) เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความต้องการของบุคคล (Ep) กับส่วนที่เป็นความต้องการของสังคม (Es) ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมภายใน (I) กับค่านิยมภายนอก (E) เพิ่มอีกสองแบบ คือ

I. Ep กับ I. Es จากเดิมมีเพียงหนึ่งแบบ คือ I. E เท่านั้น จึงต้องใช้เวลาศึกษาวิจัยอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีการใช้เหตุผลถึงการเพิ่มมิติที่ประกอบในส่วนของคำนิยามภายนอกทางศาสนามีปัญหาใน ส่วนประกอบที่เพิ่มเข้าไป ทำให้แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นต่ำ ดังนั้นวิธีการวัดคำนิยามภายใน - ภายนอกทางศาสนาจึงต้องอาศัยการพัฒนาโดยการศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมอีก (Gorsuch. 1988) ซึ่ง การวิจัยครั้งนี้ได้นำคำนิยามภายใน - ภายนอกทางศาสนามาใช้ โดยปรับปรุงให้สามารถวัดได้อย่าง ต่อเนื่องในมิติเดียวกัน ส่วนการวัดคำนิยามทางด้านอาชีพก็ใช้หลักการอย่างเดียวกันดังจะได้กล่าว ต่อไป

การพัฒนาเครื่องมือการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา การวัดคำนิยามทาง ศาสนา โดยแบ่งเป็นด้านภายในและภายนอกได้มีการวัดแยกจากกันเป็นสองตัวแปรหรือสองมิติ แต่ถ้า นำเอาทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กมาใช้เป็นหลักในการเลือกหลักหรือคำนิยามมา ใช้ในแบบวัด ก็สามารถนำคำนิยามภายนอกมาเชื่อมโยงกับคำนิยามภายใน และวัดรวมกันเป็นตัวแปร เดียวได้ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางด้านคำนิยามทางศาสนาของบุคคลได้อย่างชัดเจนด้วย ดังจะได้ กล่าวต่อไป การวัดคำนิยามทางอาชีพก็ใช้หลักเดียวกันนี้ด้วย

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 33 - 36) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้ เป็นเครื่องมือแสดงถึงพัฒนาการของบุคคล ซึ่งสามารถทำการศึกษาได้ บุคคลมีความเข้าใจและ สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ 6 ชั้น การพัฒนาการทางด้านความรู้คิดและประสบการณ์ในชีวิต แสดงให้เห็นพัฒนาการตามอายุ (Kohlberg. 1976 : 33 - 36) คือ (1) ชั้นการหลบหลีกการ ลงโทษ (2) ชั้นการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ (3) ชั้นการทำตามที่ยอมรับเห็นชอบ (4) ชั้น การทำตามหน้าที่ทางสังคม (5) ชั้นการเคารพตนเอง (6) ชั้นยึดหลักอุดมคติสากล

ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ ตั้งแต่แรกเกิดถึง 7 ขวบ ในช่วงนี้บุคคลจะเชื่อฟัง คำสั่ง เพื่อหลีกเลี่ยงความทรมานทางกาย จะตัดสินใจหรือผิดจากผลของการกระทำที่ตนได้ รับ กล่าวคือ ถ้าทำแล้วถูกลงโทษก็จะถือว่าเป็นสิ่งผิดหรือไม่ดี แต่ถ้าทำแล้วไม่ถูกลงโทษก็ถือว่าเป็น สิ่งที่ดีและถูกต้อง ดังนั้นเมื่อทำงานก็ต้องทำงานที่ให้ความสะดวกสบายทางกาย สภาพของที่ทำงานดี

เป็นงานที่ไม่ใช้แรงกายมาก และไม่ทำให้เหนื่อยเกินไป พร้อมทั้งใช้เวลาพักผ่อนมากด้วย สำหรับด้านศาสนาในชั้นนี้จะปฏิบัติตามข้อบัญญัติทางศาสนาประพฤตินคนเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพราะกลัวการแก้แค้นตอบแทนหากรังแกผู้อื่น และกลัวการตกนรก คำสาปแช่งหากทำความชั่ว และเห็นว่า ศาสดาในศาสนาของตนเป็นผู้ทำหน้าที่ลงโทษให้เกิดความทุกข์ทรมานทางกายแก่มนุษย์

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล พบชัดเจนตั้งแต่ 7 - 10 ขวบ ในชั้นนี้บุคคลจะเลือกกระทำในสิ่งที่จะส่งผลให้ตนได้รับความพึงพอใจและการได้รับการตอบสนองตามความต้องการด้วย วัตถุประสงค์ของ กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนที่คุ้มค่า ดังนั้นเมื่อทำงานก็ต้องการผลตอบแทน คือ สิ่งของ เงินตรา เพื่อตนเองหรือเพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนเหล่านี้กับผู้อื่นหรือโทษที่จะได้รับเมื่อไม่กระทำก็อดได้รับรางวัล ในด้านศาสนาเห็นว่า ศาสนาที่ตนนับถือจะให้ผลตอบแทนที่เป็นสิ่งของ เงินตรา และเห็นว่า ศาสดาในศาสนาของตน จะคลบคลานวัตถุประสงค์ของให้ตนอย่างอุดมสมบูรณ์

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ พบชัดเจนตั้งแต่อายุ 13 ปีขึ้นไป บุคคลในชั้นนี้จะเริ่มให้ความสำคัญของบุคคลอื่น แต่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเช่น บิดามารดา ญาติพี่น้องหรือเพื่อน เป็นต้น บุคคลในชั้นนี้จะตัดสินใจพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดี โดยคำนึงถึงความเห็นชอบและการยอมรับของบุคคลใกล้ชิดดังกล่าวดังนั้นเมื่อทำงานก็มุ่งหวังจะได้รู้จักกับบุคคลที่ต้องการคบหาไว้มาก ๆ เพื่อแสวงหาพรรคพวก การตัดสินใจกระทำเพื่อประโยชน์ที่จะได้ เช่น การยกย่องและเป็นที่รักใคร่ชอบพอ หรือโทษที่จะได้รับ เช่น การได้รับการตำหนิ การนิินทว่าร้าย และการไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลใกล้ชิด ในด้านศาสนาเห็นว่า การนับถือศาสนาช่วยให้สามารถเข้ากลุ่ม ถูกรักใคร่คบหาได้ด้วยกัน ถ้าหากไม่นับถือศาสนาใดแล้วต้องเป็นคนไม่มีพรรคพวก และต้องการให้ตนเป็นที่รัก เป็นคนดีของศาสนาในศาสนาของตน จึงพยายามทำตามแบบอย่างของศาสนาที่บัญญัติไว้

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ปรากฏเด่นชัดเมื่ออายุ 16 ปีขึ้นไป ช่วงนี้บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ของสังคม ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มุ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนของสังคม ดังนั้นเมื่อทำงานก็ยึดมั่นในปทัสถานของสังคม ประกอบงานอาชีพสุจริตในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดย

ไม่เปิดเป็นต่อผู้อื่น เพื่อประโยชน์สุขของสังคมจึงปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีที่คนในสังคมร่วมกันสร้าง หรือถ้าหากไม่ทำตามในขั้นนี้ก็จะทำลาชระเบียบกฎเกณฑ์และ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นผลเสียที่ไม่ช่วยพัฒนาสังคมและอาจจะทำลายสังคม ในด้านศาสนาในขั้น นี้เห็นว่า ระเบียนวินัยทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามทางศาสนา เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และมีความสำคัญในตัวเอง และเห็นว่าศาสนาในศาสนาของคนให้หลักการคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคมเมื่อปฏิบัติตาม

ขั้นที่ 5 หลักการเคารพตนเอง หลักนี้จะปรากฏสูงเหนือหลักอื่นได้เมื่อบุคคลอย่างเข้าสู่วัย ผู้ใหญ่ ในขั้นนี้บุคคลจะตัดสินใจตามความต้องการตามการยอมรับและ เป็นไปตามข้อตกลงของคนส่วนใหญ่ใน สังคม เข้าใจในเรื่องสิทธิของตนและบุคคลอื่น สามารถควบคุมตนเองได้ ไม่ยึดมั่นในกฎระเบียบของ สังคมอย่างมั่งงายมุ่งกระทำเพื่อความสุขของสังคมโดยส่วนรวม ดังนั้นเมื่อทำงานก็ยึดมั่นในการทำงาน อาทิเช่น เพื่อเกิดความภาคภูมิใจในตนเองเป็นหลักถ้าหากไม่ทำงานก็จะเกิดความละลาชใจตนเองที่ มิได้ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ดังเช่นคนส่วนใหญ่ในสังคมในด้านศาสนาการยึดมั่นในศาสนาทำให้รู้จักควบคุม ตนเอง เมื่อได้กระทำความดีด้วยความถูกต้องแล้วก็จะได้รับความสบายจิตใจ เป็นรางวัลต่อตนเองและ จะรู้สึกภูมิใจ เห็นว่าหมองทางจิตใจ เมื่อทำชั่วก็เป็นการลงโทษตนเองที่ทางพุทธศาสนาเรียกว่า หิริ คือ ความละลาชใจ

ขั้นที่ 6 หลักการถือคุณคติสากล จะปรากฏชัดเจนในวัยผู้ใหญ่ขึ้นไปขั้นนี้จะ เป็นขั้นสูงสุด เป็นขั้นที่แสดงออกถึงความเป็นสากลนอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคม มุ่งกระทำเพื่อประโยชน์สุขของ มนุษยชาติทั้งมวล ดังนั้นเมื่อทำงานก็เพื่อได้ผลการทำงานที่มีคุณภาพของงานและปริมาณสูงสุดในด้าน ศาสนาทำให้บุคคลยึดมั่นในหลักธรรมประจำใจในการไม่ทำชั่ว เพราะการทำชั่วแม้เพียงเล็กน้อยก็ อาจเป็นสาเหตุที่ต้องทำชั่วที่ถึงใหญ่กว่า และการทำชั่วมากขึ้นทุกเมื่อ เพื่อปิดบังความชั่วเพียง น้อยนิดก็ได้กระทำไปในตอนแรก ในหลักการข้อนี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2524: 30) ได้ให้ความ เห็นว่า เป็นหลักที่ตรงทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า โอตตปปะ คือ ความกลัวบาป

เมื่อพิจารณาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ตามคำนิยามภายใน - ภายนอกทางการ ทำงานและศาสนาก็พอจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับคำนิยามภายนอกทางการทำงานและศาสนาอยู่

ในชั้น 1 ถึงชั้น 3 ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เนื่องจากการตัดสินใจที่เห็นแก่ประโยชน์ต่อตนเอง และกลุ่มพวกพ้อง และระดับค่านิยมภายในทางการทำงาน และศาสนาอยู่ในชั้น 4 ถึงชั้น 6 ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เนื่องจากการคิดอย่างไตร่ตรอง รู้จักใช้เหตุผลที่ออกจากตนเอง จึงตัดสินใจไปตามความสำคัญและหลักความจริงที่เป็นสัจธรรมยิ่งขึ้น

ส่วนพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเชื่อว่าเป็นไปตามนั้นจากชั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละชั้นจนถึงชั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นได้ด้วยความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงทำให้ใช้เหตุผลในขั้นสูงต่อไปมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะใช้น้อยลงและเลิกใช้ในที่สุด นอกจากนี้ทุกคนไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นสูงสุดแต่อาจหยุดชะงักในขั้นใดขั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าได้ จากการศึกษาของสแนเรย์ (Snarey, 1985) ถึงพัฒนาการจริยธรรม โดยรวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 45 เรื่อง จาก 27 ประเทศ ก็พบผลเป็นเครื่องยืนยันว่า บุคคลมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้นโดยพบว่าผู้มีอายุ 10 - 12 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 1 ถึง 3 ผู้มีอายุ 13 - 17 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 1 กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 2 ถึงชั้น 3 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 4 ส่วนผู้มีอายุ 18 - 22 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 2 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 3 ถึงชั้น 4 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 5 ส่วนผู้มีอายุ 28 ปีขึ้นไป พบว่า มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตั้งแต่ชั้น 1 ถึงชั้น 6 โดยผู้มีใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 1 และชั้น 5 น้อยมากส่วนใหญ่มักจะกระจุกอยู่ตั้งแต่ชั้น 2 ถึงชั้น 4 ที่กำลังเลื่อนเป็นชั้น 5 สำหรับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทยที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี พบว่า ผู้มีการศึกษาค่าเรียนจบมานานแล้วให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่าที่เพิ่งเรียนจบ ส่วนผู้มีการศึกษาสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงคือ ชั้น 5 และชั้น 6 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่า และผู้มีการศึกษาค่าให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่ำ คือ ชั้น 2 และชั้น 3 มากกว่าผู้มีการศึกษาสูง (ศิริพร อัมมิลล. 2530) เห็นว่าการศึกษาและประสบการณ์ในชีวิตจะเป็นฐานให้บุคคลสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปในขั้นสูงขึ้น เมื่อเขามีอายุมากขึ้น

สรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น พัฒนาได้ไม่เท่ากันและไม่จำเป็นต้องพัฒนาถึงขั้นสูงสุดเสมอไป อาจหยุดชะงักในขั้นใดขั้นหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่าง นักเรียนวัยรุ่นอายุไม่เกิน 25 ปี โดยมุ่งศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว การอบรมสั่งสอนทางศาสนาและประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียน ทำให้บุคคลมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมอย่างไร และมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนาเป็นอย่างไรในกลุ่มวัยรุ่นที่นับถือศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม

การศึกษาว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เพื่อที่จะเป็นหลักฐานที่แสดงว่า เอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งการวิจัยนี้นำมาเปรียบเทียบกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา พอดด์ (Podd. 1972) ได้วัดระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ และระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชายปีที่ 3 และ 4 ในวิทยาลัยแห่งหนึ่งจำนวน 134 คน ผลปรากฏว่าผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง เป็นผู้ที่อยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ส่วนพวกที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำนั้น เป็นผู้มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำหรือกำลังอยู่ระหว่างการเลื่อนระดับ ส่วนคาเบิล (Cauble. 1976) ได้ศึกษานิสิตหญิงอายุ 18 - 22 ปี จำนวน 90 คน พบว่าพัฒนาการทางการรู้คิดตามทฤษฎีของเพิกเจมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในระดับที่สูงมาก ส่วนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ตามทฤษฎีของเลวิคสันไม่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามที่โคลเบอร์กคาดไว้ โดยผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นว่าอาจจะเพราะเครื่องมือวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ยังไม่มีความเที่ยงตรงในการจำแนกคนก็ได้ ค่อมมาไวส์ (Weiss. 1986) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการรู้คิดในนักศึกษาหญิงอายุระหว่าง 18 - 51 ปี จำนวน 114 คน พบว่า สถานภาพแสวงหาและสัมฤทธิผลในเอกลักษณ์ เกี่ยวข้องกับการเพิ่มระดับพัฒนาการทางการรู้คิด ส่วนระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงตามประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นตามวัย

ดังนั้นพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ อาจเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งการวิจัยนี้ได้นำเหตุผลเชิงจริยธรรมจัดเป็นประเด็นการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา จาก การวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว นักเรียนที่มีเอกลักษณ์ซ่อนได้รับประสบการณ์ทั้งทางบ้าน และทางโรงเรียนอย่างเหมาะสมจึงสามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้ จะเกี่ยวข้องกับการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง สำหรับการวิจัยนี้จึงคาดว่านักเรียนที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ซ่อมเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนาอยู่ในระดับสูงด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางครอบครัวและจิตลักษณะ กับเอกลักษณ์แห่งอีโก้และการรับรู้คุณค่าของศาสนา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ประสบการณ์ทางโรงเรียนและจิตลักษณะ กับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ และการรับรู้คุณค่าของการทำงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและ การรับรู้คุณค่าของศาสนา ในนักเรียนประเภทต่างๆ
4. เพื่อหาตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของ ศาสนา จากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางครอบครัว ประสบการณ์ในโรงเรียน และจิตลักษณะบาง ประการของนักเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะเลือกประโยชน์ในด้านการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการดังนี้

1. การวิจัยนี้นำทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเอริคสันมาใช้ซึ่งจะทำให้ทราบว่า ทฤษฎีของเอริคสันในช่วงที่ 1 ถึง ช่วงที่ 5 จะใช้ได้ในวันรุ่นไทยเพียงใด เพื่อสร้างความต่อเนื่อง

ของทฤษฎีในสังคมไทยโดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้ทำการวิจัยต่อไปในเรื่องนี้

2. ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่อาจเป็นสาเหตุและผลของพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในวัยรุ่น จะนำไปเป็นข้อมูลในการศึกษาหารูปแบบการพัฒนาวัยรุ่นไทยต่อไป

3. การเสริมสร้างลักษณะเอกลักษณ์แห่งอีโก้จะช่วยให้เยาวชนไทยได้มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าทางศาสนาในชั้นสูง

4. ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ซึ่งจะเป็นสาเหตุของการรับรู้คุณค่าการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนาของเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในภาคใต้จะเป็นข้อมูลในการวางแผนทางพัฒนาเยาวชนไทยในการปลูกฝังคุณค่าของการทำงาน และคุณค่าของศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตจำกัดอยู่ในเรื่องต่อไปนี้

1. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะวัยรุ่นในภาคใต้ ซึ่งเป็นนักเรียนในสองจังหวัดคือ ปัตตานีและยะลา เฉพาะที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) และมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 (ปวช.1) และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 (ปวช.3) ในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา

2. ตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรเฉพาะทางจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาสังคม ศึกษาศาสตร์ และสังคมวิทยา ได้แก่ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน การรับรู้คุณค่าของศาสนา สุขภาพจิต ประสิทธิภาพในโรงเรียน (ประกอบด้วยตัวแปรย่อยคือลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและประสิทธิภาพในการทำงาน) การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว (ประกอบด้วยตัวแปรย่อยคือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) และตัวแปรภูมิหลังทางชีวสังคม (อันได้แก่ เพศ ศาสนา ชั้นเรียน ประเภทของโรงเรียน ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของบิดา และอาชีพของบิดา) เป็นต้น

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

เอกลักษณ์แห่งอีโก้ หมายถึง ปริมาณความเข้าใจตนเอง การมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง อย่างสัมพันธ์กัน มีการยอมรับความแตกต่าง และความเหมือนกันของบุคคลในการแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบที่พบว่าตนเองมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะที่คาดหวังเกี่ยวกับคนในสังคม และวัฒนธรรมรอบตัวเพียงใด เพื่อทราบว่าตนเป็นใครมีลักษณะอย่างไรวัดได้โดยใช้แบบสอบถามที่มีประโยชน์ประกอบด้วยมาตร 6 หน่วย จาก "ไม่จริงที่สุด" ถึง "จริงที่สุด" จำนวนทั้งหมด 23 ข้อ คะแนนรวมสูงแสดงว่า ผู้ตอบได้บรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้ หมายความว่า โครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาได้ดี ทำให้บุคคลปรับตัวได้ ส่วนผู้ได้คะแนนรวมต่ำแสดงว่า มีความรู้สึกสับสนในเอกลักษณ์แห่งอีโก้ หมายความว่า มีโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาไม่ดี ทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้

การรับรู้คุณค่าของการทำงาน หมายถึง การมองเห็นประโยชน์ของการทำงานในด้านต่างๆ ซึ่งมีตั้งแต่การเห็นประโยชน์ระดับต่ำถึงระดับสูง ระดับต่ำสุดคือ การทำงานเพราะโดนบังคับ ทำงานเพื่อหลบหลีกการโดนลงโทษทางภาษ ระดับสองคือ ทำงานเพื่อจะได้รับการรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ เงินทองระดับสามคือ ทำงานเพื่อเอาใจผู้อื่น ระดับสี่คือ การทำงานไปตามหน้าที่ระเบียบตามปกติธรรมดาทางสังคมหรือศาสนา ระดับห้าคือ ทำงานเพื่อแสดงความสามารถของตนว่า ตนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ควรภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ระดับหกคือ การคิดหลักอุดมคติสากล เช่น ทำงานเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อความยุติธรรมและมนุษยธรรม แต่จะไม่ทำงานที่เป็นการทำความชั่วเพราะเกลียดกลัวความชั่ว วัดได้โดยขอให้ผู้ตอบพิจารณาประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าวของการทำงานว่า ประโยชน์ใดจะตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบมากถึงน้อย วัดได้โดยให้ใช้ประโยค 6 หน่วย จาก "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ~~_____~~ มี 6 ชั้น ๆ ละประมาณ 3 ประโยครวมทั้งสิ้น 25 ข้อ ผู้ที่ได้รับคะแนนรวมสูง แสดงว่ามองเห็นคุณค่าของการทำงานในระดับสูง

การรับรู้คุณค่าของศาสนา หมายถึง การมองเห็นประโยชน์ของศาสนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่การมองเห็นประโยชน์ในระดับต่ำถึงระดับสูง ระดับต่ำสุดคือ การนับถือศาสนาเพราะโดนบังคับ นับถือศาสนาเพื่อหลบหลีกการโดนลงโทษทางกาย ระดับสองคือ การนับถือศาสนาเพื่อจะได้รับรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของของเงินทอง ระดับสามคือ การนับถือศาสนาเพื่อเอาใจผู้อื่น ระดับสี่คือ การนับถือศาสนาไปตามหน้าที่ ระดับห้าคือ การนับถือศาสนาเพื่อแสดงให้เห็นว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องควร ภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ระดับหกคือ การยึดหลักอุดมคติสากล เช่น ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ กระทำทุกอย่างเพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและมนุษยธรรม วัดได้โดยขอให้ผู้ตอบพิจารณาประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าวของศาสนา ว่าประโยชน์ใดจะตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบมากถึงน้อยวัดได้โดยให้ประโยชน์ประกอบมาตรฐาน 6 หน่วย จาก "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ~~ระดับต่ำสุดคือ การนับถือศาสนาเพราะโดนบังคับ~~ มี 6 ชั้น ๆ ละประมาณ 3 ประโยค รวมทั้งสิ้น 23 ข้อ ผู้ที่ได้รับคะแนนรวมสูงแสดงว่ามองเห็นคุณค่าของศาสนาในระดับสูง

ประสบการณ์ในโรงเรียน ประกอบด้วยตัวแปร ประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ มีรายละเอียดดังนี้

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ปริมาณของการรายงานของผู้ตอบว่ามีการฝึกฝนทักษะในการทำงานและความรู้สึกว่าคุณได้พัฒนาความสามารถในโรงเรียนและการทำงานพิเศษในระหว่างที่ศึกษาอยู่มากน้อยเพียงใด วัดได้โดยให้ประโยชน์ประกอบด้วยมาตรฐาน 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" มีทั้งสิ้น 20 ประโยค ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานมาก

ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ หมายถึง ปริมาณการรายงานของผู้ตอบว่ามีความชอบและเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติอันดีงามตามที่สังคมปรารถนาและตามหลักศาสนา ได้แก่ การมีความประพฤติดี กิริยาวาจาอ่อนโยน และมีความเมตตาโอบอ้อมอารี ส่วนที่เกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ มีความตั้งใจในการทำงานมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และขยันขันแข็งในการศึกษาเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอ วัดได้โดยให้ประโยชน์ประกอบด้วยมาตรฐาน 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน

20 ประโยค ผู้ที่ได้รับคะแนนรวมสูงแสดงว่าเป็นผู้ที่เลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาก

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปร การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก
สนับสนุนและการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีรายละเอียดดังนี้

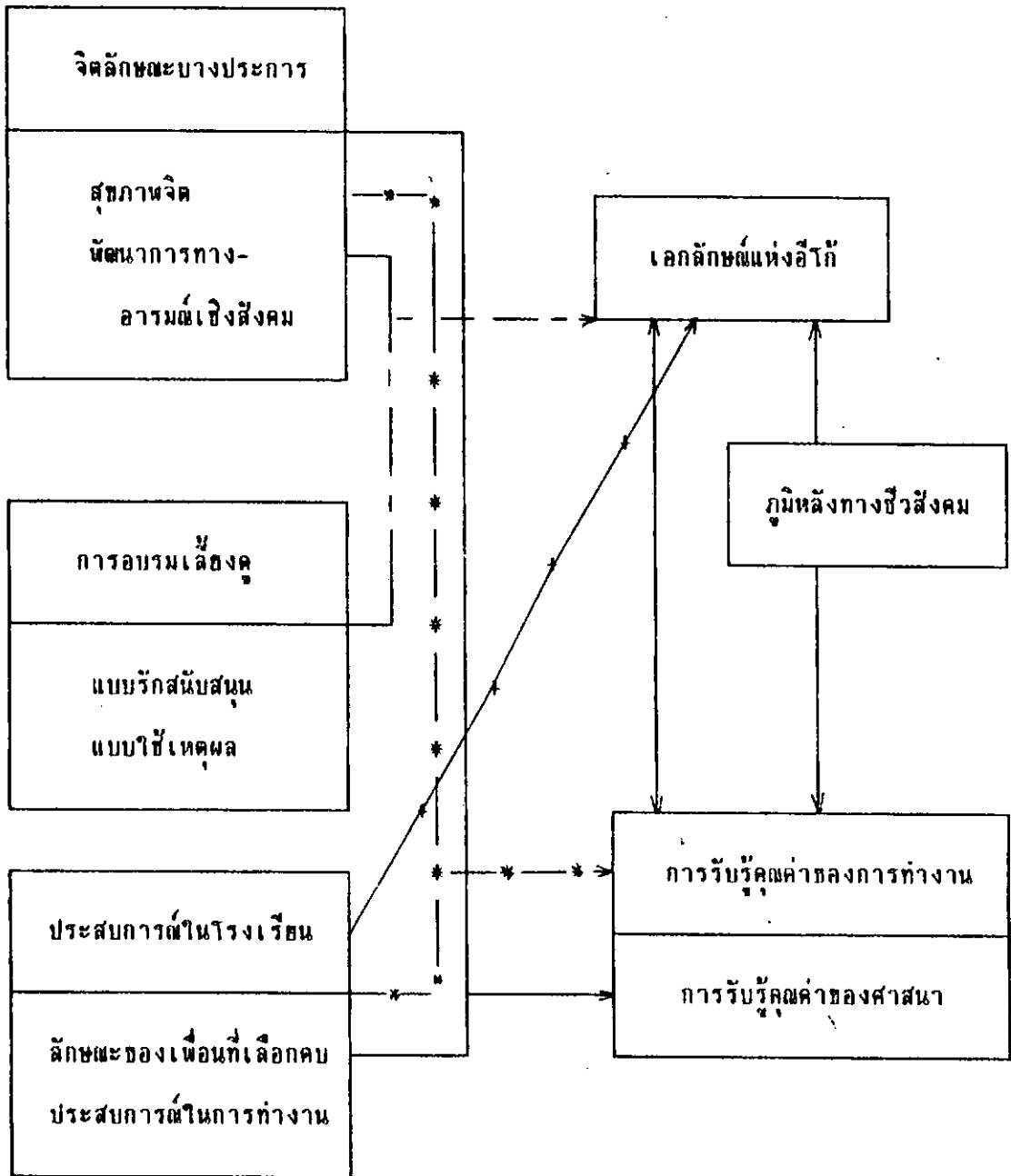
การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง ปริมาณการรายงานของผู้ตอบว่า
มารดาหรือผู้ใกล้ชิดที่ให้การอบรมเลี้ยงดูของตนยอมรับคน เช่นสมคน ให้การสนับสนุน ให้ความใกล้ชิด
ความสนใจเอาใจใส่คนในปริมาณต่าง ๆ การถูกรู้อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ในการวิจัยนี้วัดโดยแบบ
วัดการถูกรู้อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และงามตา วณิชทานนท์ (2532)
ซึ่งวัดโดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตร 6 หน่วส จาก "ไม่จริงเลย" ถึง "จริงที่สุด" จำนวน 20
ประโยค คะแนนรวมค่า แสดงว่าผู้ตอบรู้สึกวามารดาเลี้ยงดูคนแบบรักสนับสนุนน้อยคะแนนรวมสูง
แสดงว่าผู้ตอบมีความรู้สึกวามารดาเลี้ยงดูคนแบบรักสนับสนุนมาก

การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง ปริมาณการรายงานของนักเรียนว่า
มารดาหรือผู้ใกล้ชิดที่ให้การเลี้ยงดูของตนได้อธิบายเหตุผลให้แก่คนในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวาง
การกระทำของบุตร มีการปฏิบัติด้วยเหตุผลมากกว่าการทำตามอารมณ์ที่เป็นอยู่ขณะนั้น ทำให้ผู้ตอบ
สามารถทำนาส และควบคุมการปฏิบัติของบิดามารดาต่อตนได้บ้างตามสมควร การถูกรู้อบรมเลี้ยงดูแบบ
ใช้เหตุผล ในการวิจัยนี้ วัดโดยแบบวัดการถูกรู้อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน
และงามตา วณิชทานนท์ (2532) ซึ่งวัดโดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตร 6 หน่วสจาก "ไม่จริงเลย"
ถึง "จริงที่สุด" จำนวน 20 ประโยค คะแนนรวมค่าแสดงว่าผู้ตอบรู้สึกวามารดาเลี้ยงดูคนแบบใช้เหตุผล
น้อย คะแนนรวมสูง แสดงว่าผู้ตอบรู้สึกวามารดาเลี้ยงดูคนแบบใช้เหตุผลมาก

จิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ 2 ตัวแปร คือ ทัศนคติทางอารมณ์เชิงสังคม
และสุขภาพจิต มีรายละเอียดดังนี้

พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม หมายถึง ปริมาณความรู้สึกของผู้ตอบในการปรับตัวในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ ความเป็นตัวของตัวเอง - ความอับอายและสงสัย ความคิดริเริ่ม - ความละอาย และความขยับเขยื้อน - ความมีปมด้อย ซึ่งตรงกับช่วงพัฒนาการ 4 ช่วง ตามทฤษฎีของเอริกสัน จึงเป็นการประเมินความรู้สึกของผู้ตอบทั้งในกรณีที่ปรับตัวได้และปรับตัวไม่ได้ วัดได้โดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตรา 6 หน่วย จาก "ไม่จริงเลย" ถึง "จริงที่สุด" จำนวน 23 ข้อ ผู้ที่ได้รับคะแนนรวมสูง แสดงว่าเป็นผู้สามารถปรับตัวได้ดีในหลายด้าน จึงมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง

สุขภาพจิต หมายถึง สภาพทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลอันประกอบด้วยความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ความกลัวใจ ความโกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ซาดสมาธิ อารมณ์แปรปรวนง่ายและกลัวผิวดำได้โดยแบบวัดสุขภาพจิตของ ดวงเคียน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก (2524) ใช้ประโยคประกอบด้วยมาตรา 6 หน่วย จาก "ไม่จริงเลย" ถึง "จริงที่สุด" จำนวน 20 ข้อ ผู้ที่รายงานว่ามีอาการที่เกิดจากความวิตกกังวลเหล่านี้บ่อยจะได้คะแนนสูง ซึ่งแสดงว่ามีสุขภาพจิตดี ส่วนผู้ที่รายงานว่ามีอาการเหล่านี้มาก จะได้คะแนนต่ำ ซึ่งแสดงว่ามีสุขภาพจิตไม่ดี

ภาพประกอบ 6 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย

สมมติฐาน

1. นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ อีกเจ็ดกลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน
2. นักเรียนที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูงและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงกว่านักเรียนที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย
3. นักเรียนที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูง ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ อีกเจ็ดกลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน
4. นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง มีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ อีกเจ็ดกลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน
5. เอกลักษณ์แห่งอิโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน
6. ตัวแปรชุดที่หนึ่ง คือ จิตลักษณะพื้นฐานของนักเรียน ประกอบด้วยพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต รวมสองตัวแปร ตัวแปรชุดที่สองคือการได้รับการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวประกอบด้วย การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล กับประสิทธิภาพที่โรงเรียน ประกอบด้วยประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ ร่วมกันทำนายเอกลักษณ์แห่งอิโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา ได้มากกว่าตัวแปรชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและ ศาสนาของวัยรุ่นไทยภาคใต้ เป็นการศึกษาภาคสนาม โดยขอให้นักเรียนมัธยมปลายและนักเรียน อาชีวศึกษาตอบแบบวัดต่าง ๆ การวิจัยนี้ใช้แนวการวิจัยทางจิตวิทยาสังคมเป็นหลัก ประกอบด้วย สาขาสังคมวิทยาและการศึกษารวมเรียกว่า นวัตกรรมศาสตร์ ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่ม ตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวัดตัวแปร วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ประกอบด้วยนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 4 (ม.4) และปีที่ 6 (ม.6) ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนสายสามัญศึกษาและนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 (ปวช.1) และ ปีที่ 3 (ปวช.3) ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเทคนิค ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนสายอาชีวศึกษาจำนวน 480 คน ที่มีอายุระหว่าง 15 - 21 ปี สถานศึกษาของนักเรียนดังกล่าว เป็นสถานศึกษาของรัฐบาล ในจังหวัดปัตตานีและยะลา

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดปัตตานีและยะลา โดยเลือกโรงเรียนที่ ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในแต่ละจังหวัด ที่ประกอบด้วยโรงเรียนสายสามัญศึกษาและสาย อาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในละแวกเดียวกัน โดยการสุ่มนักเรียนจากโรงเรียนเหล่านี้ที่เรียนชั้น ม.4 และ

ชั้นม.6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ชั้นปวช.1 และชั้นปวช.3 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาแต่ละแห่ง ทำการสุ่มเพื่อให้ได้นักเรียนชายหญิงและนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามและพุทธเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน จำนวนรวม 120 คน มีนักเรียนทั้งหมด 4 ชั้นเรียน ฉะนั้นรวมนักเรียนที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา ครั้งนี้ 480 คน ซึ่งมีวิธีสุ่มนักเรียนของแต่ละชั้นในแต่ละแห่ง ดังนี้

1. สุ่มห้องเรียนมาประมาณ 3 ห้องของแต่ละโรงเรียน เพื่อสำรวจจำนวนนักเรียนในแต่ละเพศและศาสนา
2. สุ่มนักเรียนให้ได้จำนวนตามความต้องการ

เครื่องมือวัดตัวแปร

ในการวิจัยนี้มีการวัดตัวแปร 6 ประเภท คือ (1) เอกลักษณะแห่งอิโก้ โคลยใช้แบบวัดพัฒนาการของเอกลักษณะแห่งอิโก้ในช่วงที่ 5 ตามทฤษฎีของเฮริคสัน (2) การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา ซึ่งเป็นแบบวัดที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จากทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก โคลยใช้แบบวัดสองฉบับ คือ แบบวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงานและแบบวัดการรับรู้คุณค่าของศาสนา (3) ประสิทธิภาพที่โรงเรียนวัดโคลยใช้แบบวัดสองฉบับ คือ แบบวัดประสิทธิภาพในการทำงาน และแบบวัดลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (4) จิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานพัฒนาการของเอกลักษณะแห่งอิโก้ วัดโคลยใช้แบบวัดสองฉบับ คือ แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในช่วง 1 ถึงช่วง 4 ตามทฤษฎีของเฮริคสัน และแบบวัดสุขภาพจิต (5) การได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางครอบครัว ใช้แบบวัดสองฉบับ คือ แบบวัดการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบวัดการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (6) ลักษณะภูมิหลังทางชีวสังคม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แบบวัดเอกลักษณะแห่งอิโก้ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้นำมาจากแบบวัดของออกซ์ส์และพลัก (Ochse and Plug, 1986) ที่มีค่าความเชื่อมั่นเป็น .81 และได้พัฒนาแบบวัดของฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในช่วงพัฒนาการของเอกลักษณะแห่ง

อีโก้ (ช่วง 5) โดยแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตรฐาน 6
 หน่วย เพื่อวัดการยอมรับของผู้ตอบว่าตนมีความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง มีการประเมินค่าตนในทางบวก
 แสดงว่าในช่วงนี้สามารถปรับตัวได้ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมาตร
 จาก "ไม่จริงเลย" ถึง "จริงที่สุด" 6 หน่วย ควบคู่กันไป มีทั้งหมด 23 ประโยคนำไปให้
 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอย่างละเอียด และปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่พอใจ แล้วจึงไปทดสอบใช้ในกลุ่มตัวอย่าง
 ที่ศึกษา แล้วหาค่าอำนาจจำแนกโดยคำนวณค่า t ของแต่ละข้อความเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนก
 โดยข้อความที่เลือกมานั้นจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 2.00 เท่านั้น มาใช้ในแบบวัดเอกลักษณ์แห่ง
 อีโก้ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นใหม่โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha
 Cronbach, 1970) โดยคำนวณจากคำตอบของผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 480 คน ได้ค่าความ
 เชื่อมั่นเท่ากับ .80

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนของแต่ละข้อดังนี้ ถ้าหาก
 เป็นประโยคทางบวกก็จะได้จาก 1 ถึง 6 คะแนน ตอบว่าไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน และได้คะแนน
 เพิ่มขึ้นจนกระทั่งเมื่อตอบว่าจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน ถ้าหากเป็นประโยคทางลบ ก็จะได้จาก 6 ถึง
 1 คะแนน ตอบว่าไม่จริงเลยจะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงจนกระทั่งเมื่อตอบว่าจริงที่สุดจะได้
 1 คะแนน ตามลำดับ

แบบวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงาน ผู้วิจัยได้นำแบบวัดค่านิยมทางอาชีพของ ผ่องพรรณ
 อยู่ประเสริฐ (Yuprasert, 1976) ปรับเนื้อหาตามทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
 โคลเบอร์ก ประโยคที่ใช้เกี่ยวกับการเห็นประโยชน์ของการทำงานและการใช้เหตุผลเกี่ยวกับงานที่
 เลือกทำที่ตรงกับแต่ละขั้นรวม 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ตั้งแต่การเห็นในระดับต่ำถึงระดับสูง ในขั้นหนึ่ง
 เพื่อหลีกเลี่ยงการโดนลงโทษทางกาย ขั้นสองเพื่อแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของเงินทอง ขั้นสาม
 เพื่อพรรคพวกของตน ทำงานเอาใจผู้อื่น ขั้นสี่เพื่อหน้าที่ตามปทัสถานทางสังคมหรือศาสนา ขั้นห้าเพื่อ
 ความสามารถของตนที่ตนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควร ภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ขั้นหกเพื่อหลัก
 อุดมคติสากลมีมนุษยธรรมและยุติธรรม และไม่ทำงานที่เป็นการทำความชั่วเพราะเกลียดกลัวความชั่ว

ของผู้ตอบ แบบวัดนี้มีได้วัดพฤติกรรมของผู้ตอบ แต่เป็นการวัดการเห็นคุณค่าของการทำงาน
ลักษณะของแบบวัดเป็นประโยคประกอบมาตรฐาน 6 หน่วย รวมเป็น 25 ประโยค แล้วดำเนินการหาค่า
อำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการเช่นเดียวกับแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ได้ค่าความ
เชื่อมั่นเท่ากับ .74

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้มีค่าตอบตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงเห็นด้วย
อย่างยิ่ง ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนของแต่ละข้อดังนี้ ในชั้นที่ 1 ถึง ชั้นที่ 3 เป็นประเด็นคำนิยาม
ภายนอกนั้น ประโยคทางบวกจะได้คะแนน 6 ถึง 1 คะแนน ส่วนประโยคทางลบจะได้คะแนน 1 ถึง
6 คะแนน ส่วนในชั้นที่ 4 ถึง ชั้นที่ 6 เป็นประเด็นภายในนั้น ประโยคทางบวกจะได้คะแนน 1 ถึง 6
คะแนน ส่วนประโยคทางลบจะได้คะแนน 6 ถึง 1 คะแนน

แบบวัดการรับรู้คุณค่าของศาสนา ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อวัดการเห็นคุณค่าของศาสนาของผู้ตอบ
ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ประโยคที่ใช้เกี่ยวกับการเห็นประโยชน์ของศาสนา และการใช้เหตุผล
เกี่ยวกับศาสนาที่เลือกทำที่ตรงกับแต่ละขั้นรวม 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ตั้งแต่การเห็นประโยชน์ของ
ศาสนาในระดับต่ำถึงระดับสูง ในชั้นหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการโดนลงโทษทางกาย ชั้นสองเพื่อแสวงหา
รางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของเงินทอง ชั้นสามแสวงหาพรรคพวก ชั้นสี่เพื่อหน้าที่ความถูกต้องของศาสนา
ชั้นห้าเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควร ภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ชั้นหกเพื่อหลัก
อุดมคติสากลที่มีความยุติธรรมและมนุษยธรรม และไม่กระทำความชั่วเพราะเกลียดกลัวความชั่ว
แบบวัดนี้มีได้วัดพฤติกรรมของผู้ตอบแต่เป็นการวัดการเห็นคุณค่าของศาสนา โดยการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรม ลักษณะของแบบวัดเป็นประโยคประกอบมาตรฐาน 6 หน่วย รวมเป็น 23 ประโยค แล้วดำเนินการ
การหาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีเช่นเดียวกับแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ได้ค่า
ความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้มีค่าตอบตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงไม่เห็นด้วย
 อย่างยิ่ง ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนของแต่ละข้อดังนี้ ในชั้นที่ 1 ถึง ชั้นที่ 3 เป็นประเด็นค่านิยม
 ภายนอกนั้น จะได้คะแนน 1 ถึง 6 คะแนน ส่วนประโยคทางลบจะได้คะแนน 6 ถึง 1 คะแนน ส่วน
 ในชั้นที่ 4 ถึงชั้นที่ 6 เป็นประเด็นค่านิยมภายในนั้น ประโยคทางบวกจะได้คะแนน 6 ถึง 1 คะแนน
 ส่วนประโยคทางลบจะได้คะแนน 6 ถึง 1 คะแนน

แบบวัดประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ตอบรายงานเกี่ยวกับการ
 ฝึกฝนทักษะในการทำงาน เนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียนช่วยให้ทำงานได้ดีขึ้น การทำงานพิเศษนอก
 เวลาเรียน ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ แบบวัดนี้เป็นประโยค
 ประกอบมาตรฐาน 6 หน่วยเช่นเดียวกัน มีทั้งหมด 20 ประโยค แล้วดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกและ
 หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีเช่นเดียวกับแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอ็อก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนของแต่ละข้อดังนี้ ถ้าหาก
 เป็นประโยคทางบวกจะได้จาก 6 ถึง 1 คะแนน เมื่อตอบว่าจริงที่สุดได้ 6 คะแนน คะแนนจะลดลง
 จนกระทั่งตอบว่าไม่จริงเลยได้คะแนน 1 คะแนน ถ้าหากเป็นประโยคทางลบจะได้จาก 1 ถึง 6
 คะแนน เมื่อตอบว่าจริงที่สุดได้ 1 คะแนน คะแนนจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งตอบว่าไม่จริงเลยได้คะแนน 6
 คะแนน

แบบวัดลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ตอบรายงานคุณสมบัติที่
 ต้องการในตัวของผู้เพื่อนในด้านศาสนาก็เกี่ยวกับความประพฤติในด้านการงานเกี่ยวกับการชัณใน
 การเล่าเรียนหรือทำงาน อันเป็นลักษณะในการเลือกคบเพื่อน แบบวัดนี้เป็นประโยคประกอบมาตรฐาน 6
 หน่วยเช่นเดียวกัน มีทั้งหมด 20 ประโยค แล้วดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่น
 ด้วยวิธีเช่นเดียวกับแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอ็อก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนของแต่ละข้อดังนี้ ถ้าหากเป็นประโยคทางบวกจะได้จาก 6 ถึง 1 คะแนน เมื่อตอบว่าจริงที่สุดได้ 6 คะแนน คะแนนจะลดลงจนกระทั่งตอบว่าไม่จริงเลยได้ 1 คะแนนถ้าหากเป็นประโยคทางลบจะได้คะแนนจาก 1 ถึง 6 คะแนน เมื่อตอบว่าจริงที่สุดได้ 1 คะแนน คะแนนจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งตอบว่าไม่จริงเลยได้ 6 คะแนน

แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดของออชส์และปลัก (Ochse and Plug, 1986) ที่มีค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยตั้งแต่ช่วง 1 ถึงช่วง 4 เป็น .70 และได้พัฒนาแบบวัดของฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในช่วง 1 ถึงช่วง 4 ตามทฤษฎีของเอริคสันมาเรียบเรียงใหม่ แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตรฐาน 6 หน่วย เพื่อวัดการยอมรับของผู้ตอบว่าคนมีความรู้สึกในแต่ละช่วงเกี่ยวกับความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ ความเป็นตัวของตัวเอง - ความอับอายและสับสนความคิดริเริ่ม - ความละอาย และ ความขยันทันแข็ง-ความมีปมด้อย จึงมีการประเมินค่าคนในทางบวกและทางลบ แต่ละข้อคำถามประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมาตราประเมินค่าจาก "ไม่จริงเลย" ถึง "จริงที่สุด" 6 หน่วยควบคู่กันไป รวม 23 ข้อ แล้วดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีเช่นเดียวกับแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

เกณฑ์ในการให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อดังนี้ ถ้าหากเป็นประโยคทางบวกก็จะได้จาก 1 ถึง 6 คะแนน เมื่อตอบว่าไม่จริงเลย จะได้ 1 คะแนน และจะได้คะแนนเพิ่มขึ้นตามลำดับจนกระทั่งเมื่อตอบว่าจริงที่สุด จะได้ 6 คะแนน ถ้าหากเป็นประโยคทางลบก็จะได้จาก 6 ถึง 1 คะแนนเมื่อตอบว่าไม่จริงเลยจะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงตามลำดับจนกระทั่งเมื่อตอบว่าจริงที่สุดจะได้ 1 คะแนน

แบบวัดสุขภาพจิต เป็นแบบวัดที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์สร้างขึ้นและใช้ในการวิจัยต่างๆ ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2524) ได้ใช้ในการวิจัยโดยความเชื่อมั่นเป็น ประโยค เพื่อวัดความรู้สึกของผู้ตอบเกี่ยวกับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการทำงานที่เบี่ยงเบนจากปกติ เช่น คื่นคื่นง่าย ตกใจง่าย โกรธง่าย อารมณ์รุนแรงเกินกว่าเหตุ วิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ คิดมาก รู้สึก อึดอัด เป็นต้น สุขภาพจิตในความหมายของความรู้สึกในทางลบของบุคคลนี้แสดงให้เห็นถึงอาการของ การมีสุขภาพจิตเสื่อม โดยที่สาเหตุของการมีอาการเช่นนี้อาจเกิดตั้งแต่บุคคลยังเป็นเด็ก และสะสม เพิ่มขึ้นจนกระทั่งปัจจุบันหรืออาจเกิดจากสาเหตุที่ไม่แจ้งชัด โดยนำแบบวัดสุขภาพจิตนี้มาหาค่า ความเชื่อมั่นใหม่ ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยคำนวณจากคำตอบของผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 480 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 6 ถึง 1 คะแนน ถ้าตอบว่าไม่จริงเลยจะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงมาเป็นลำดับจนกระทั่งถ้าตอบว่า จริงที่สุดจะได้ 1 คะแนน

แบบวัดการได้รับอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เป็นแบบวัดที่ ดวงเดือน พันธมนาวิน และงามตา วรินทร์านนท์ (2532) ได้สร้างขึ้น แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตรา 6 หน่วย มีทั้งหมด 20 ประโยค เพื่อวัดปริมาณการยอมรับของผู้ตอบว่ามารดาของตนมีการประเมินค่าตนในทางบวก หมายถึง การแสดงความรักใคร่ตนอย่างเด่นชัด เปิดโอกาสให้บุตรได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และให้การสนับสนุน ทางอารมณ์กับบุตร โดยแบ่งเป็นประโยคทางบวกและประโยคทางลบ การเลี้ยงดูแบบนี้เป็นการให้ ความรักความอบอุ่นแก่บุตร และทำให้บุตรเห็นความสำคัญของบิดามารดาที่มีต่อตน นำมาหาค่า ความเชื่อมั่นใหม่ ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยคำนวณจากคำตอบของผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 480 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อดังนี้ เมื่อเป็น
ประโยชน์ทางบวกก็จะได้จาก 1 ถึง 6 คะแนน และประโยชน์ทางลบก็จะได้ 6 ถึง 1 คะแนน เมื่อตอบ
ว่าไม่จริงเลยถึงจริงที่สุด

แบบวัดการได้รับอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นแบบวัดที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ
งามตา วินิตานนท์ (2532) สร้างขึ้น มีลักษณะเป็นประโยชน์ประกอบมาตรา 6 หน่วย มีทั้งหมด 20
ข้อ เพื่อวัดปริมาณการยอมรับของนักเรียนว่า บิดามารดาของตนได้อธิบายเหตุผลให้แก่ตนในขณะที่มี
การส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร การปฏิบัติด้วยเหตุผลมากกว่าการทำตามอารมณ์ของ
บิดามารดา ทำให้นักเรียนสามารถทำนายและควบคุมการปฏิบัติของบิดามารดาต่อตนได้บ้างตาม
สมควร นำแบบวัดนี้มาหาค่าความเชื่อมั่นใหม่ ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยคำนวณจากคำตอบ
ของผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 480 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อดังนี้เมื่อเป็น
ประโยชน์ทางบวกก็จะได้จาก 6 ถึง 1 คะแนน และประโยชน์ทางลบก็จะได้ 1 ถึง 6 คะแนน เมื่อตอบ
ว่าจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ตามลำดับ

แบบสอบถามภูมิหลัง ในการวิจัยนี้ได้ขอให้ผู้ตอบรายงานเกี่ยวกับภูมิหลังทางชีวสังคมของ
ตนเอง และรายงานเกี่ยวกับลักษณะบางประการของครอบครัวของตนด้วย แบบสอบถามนี้มีลักษณะให้
ตอบในช่องว่างหรือเลือกคำตอบที่มีอยู่

ลักษณะของผู้ตอบ คือ ชั้นเรียน เพศ ศาสนา ประเภทของโรงเรียน เป็นต้น

ลักษณะของครอบครัวที่สำคัญ คือ ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา
การทำงานของบิดาและมารดา เป็นต้น

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง [Validity] เชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหรือปรับมาใช้ในแบบวัดประสิทธิภาพในการทำงาน แบบวัดลักษณะของเพื่อนที่คบ แบบวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงาน แบบวัดการรับรู้คุณค่าของศาสนา แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และแบบวัดเอกลักษณ์แห่งลัทธิ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเนื้อหาของแบบวัด เพื่อจะได้ครอบคลุมเนื้อหาทุกของแบบวัดแต่ละฉบับ รวมทั้งลงความเห็นว่ายแบบวัดข้อใดมีความหมายในทางบวกหรือทางลบ นำไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ต้องการในการวิจัย

2. การหาอำนาจจำแนก [Discrimination] สำหรับแบบวัดเหล่านี้ เมื่อทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนแล้ว หลังจากนั้นได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ [Item Analysis] ด้วยเทคนิค 27 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ และทดสอบความแตกต่างของคะแนนเป็นรายข้อ โดยใช้สถิติ [t-test] [สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2527:150]

3. การหาค่าความเชื่อมั่น [Reliability] สำหรับแบบวัดเหล่านี้ เมื่อทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนแล้ว หลังจากนั้นได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาความคงที่ภายใน [Internal Consistency] ซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา [α -Coefficient] [Cronbach. 1970]

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยสมัครตัวอย่างได้เรียบร้อยแล้ว จากนั้นก็ได้ติดต่อขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างเป็นทางการ ไปทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียน ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปให้ตอบในห้องเรียน โดยกล่าวชี้แจงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตอบแบบวัดเหล่านี้ เพื่อชั่งใจให้ได้ตอบด้วยความตั้งใจและจริงใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS[®]

(Statistical Package for the Social Sciences) (Nie and others. 1975)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1, 3 และ 4
2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2
3. ทดสอบ Analysis of Treatment Means [Simple Effects] ถ้าพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในสมมติฐานที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณเป็นรายคู่ [Pairwise Comparisons] ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี [Bonferroni]
4. การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน [Pearson Product - Moment Correlation Coefficient] เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 5
5. การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 6

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นนิกายภาคใต้ เป็นการศึกษาภาคสนาม มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ การศึกษาปัจจัยซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในนักเรียนวัยรุ่น การวิจัยนี้ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน คือ ประสบการณ์ทางบ้านในส่วนของกรอบมโนคติในครอบครัวสองวิถี ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนียบสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลประสบการณ์ทางโรงเรียนสองตัวแปร ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและด้านสุดท้ายคือจิตลักษณะสองด้าน ได้แก่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต รวมเป็น 6 ตัวแปร ส่วนตัวแปรตามคือ เอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา มี 3 ตัวแปร นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอิสระชั้นรองไว้ใช้แบ่งกลุ่มย่อยจำนวน 14 ตัวแปร ได้แก่ อายุ เพศ ประเภทของโรงเรียน ศาสนา การทำงานหารายได้ของผู้ตอบ การเคร่งศาสนาของผู้ตอบ การทำงานของผู้ปกครอง การศึกษาของบิดาการประกอบอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ที่อยู่อาศัยของผู้ตอบการทำงานพิเศษของเพื่อน การคบเพื่อนศาสนาเดียวกัน และผู้ให้กรอบมโนคติที่ใกล้ชิดที่สุดเพื่อใช้ตัวแปรอิสระชั้นรองเหล่านี้จำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยจำนวน 31 กลุ่ม เมื่อมิได้นำตัวแปรอิสระชั้นรองเหล่านี้มาใช้เป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ความแปรปรวน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ จะได้กำหนดหัวข้อการนำเสนอตามประเภทของตัวแปรตามสามชนิดเป็นหลักคือ เอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา จะได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ ทั้งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและกลุ่มแยกย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระชั้นรอง นอกจากนี้ยังจะได้ศึกษาความแปรปรวนและความสัมพันธ์ของครอบครัวสองแบบ ประสบการณ์ทางโรงเรียนสองตัวแปรและจิตลักษณะพื้นฐานของนักเรียนสองด้าน

ของผู้ตอบในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อย ฉะนั้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคำนวณสมองกล และโปรแกรมสำเร็จรูป Spss-x (Statistical Package for the Social Sciences number 10) จะต้องใช้ค่าสถิติหลายชนิด คือการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณเป็นชั้น และการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สำหรับการเสนอผลวิเคราะห์ ข้อมูลในบทนี้ แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อใหญ่ คือ

- หนึ่ง ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- สอง เอกลักษณะแห่งอ็อก
- สาม การรับรู้คุณค่าของการทำงาน
- สี่ การรับรู้คุณค่าของศาสนา
- ห้า ความสัมพันธ์ของเอกลักษณะแห่งอ็อกระหว่างการรับรู้คุณค่าของการทำงานและ การรับรู้คุณค่าของศาสนา
- หก ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนที่จะเริ่มเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้เสนอการแจกแจงลักษณะทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่าง เพื่อช่วยให้เข้าใจการแบ่งประเภทของผู้ตอบออกเป็นกลุ่มย่อย และความเกี่ยวข้องของ ลักษณะที่นำมาใช้จัดประเภทกลุ่มย่อยต่างๆ ซึ่งแสดงถึงความเหมาะสมในการวิจัยนี้และเป็นการชี้แนว ทางของการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการตีความผล การวิจัยและกำหนดขอบเขตของการนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไปด้วย

สำหรับการวิจัยนี้ เนื่องจากการเลือกลักษณะของผู้ที่ทำการศึกษางานอย่าง จึงต้องใช้ตัวแปร ประเภทโรงเรียน ศาสนา เพศ และชั้นเรียน รวมเป็น 4 มิติ เป็นตัวจำแนกลักษณะของนักเรียนใน กลุ่มตัวอย่างดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ในลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้ยังมีลักษณะทางชีวสังคมอื่น

ซึ่งมีความสำคัญในการจำแนกกลุ่มและนำมาเป็นตัวแปรอิสระสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนในบางโอกาส มีอีก 11 ตัวแปร ดังนี้คือ

อายุของผู้ตอบ ซึ่งมีจำนวน 480 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 15-21 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 17.06 ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.06 จึงขอแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ นักเรียนอายุ 15-17 ปี มีจำนวน 281 คน และนักเรียนอายุ 18-21 ปี มีจำนวน 199 คน (คิดเป็นร้อยละ 58.5 และ 41.5 ตามลำดับ)

การทำงานหารายได้ของผู้ตอบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม นักเรียนที่รายงานว่าทำงานหารายได้เป็นประจำมีจำนวน 136 คน นักเรียนที่เคยทำงานหารายได้เป็นครั้งคราวมี 166 คน และกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าไม่เคยทำงานเลยมี 173 คน (คิดเป็นร้อยละ 28.3, 34.6 และ 36.0 ตามลำดับ)

การเคร่งศาสนาของผู้ตอบ จัดเป็น 3 กลุ่ม โดยนักเรียนเป็นผู้รายงานว่าตนเคร่งศาสนา มากจำนวน 123 คน เคร่งศาสนาปานกลาง 328 คน และรายงานว่าตนเคร่งศาสนาน้อยมีเพียง 24 คน (คิดเป็นร้อยละ 25.6, 68.3 และ 5.0 ตามลำดับ)

การทำงานของผู้ปกครอง หมายถึงการทำงานของบิดามารดา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ นักเรียนที่บิดาทำงานหารายได้มี 463 คน และมารดาทำงานหารายได้มี 424 คน (คิดเป็นร้อยละ 96.5 และ 88.3 ตามลำดับ)

การศึกษาของบิดา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มบิดาการศึกษาต่ำ ได้แก่ นักเรียนที่บิดาเรียนไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 45 คน กับเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) 166 คน ฉะนั้นบิดาการศึกษาต่ำมีจำนวน 211 คน และกลุ่มบิดาการศึกษาสูงสำหรับการวิจัยนี้ เป็นบิดาที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ (ป.๖) ขึ้นไปจนถึงระดับปริญญา มีจำนวน 269 คน (คิดเป็นร้อยละ 43.8 และ 56.0 ตามลำดับ)

การประกอบอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง แยกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพค้าขาย 132 คน เกษตรกรรม 142 คน และอาชีพรับราชการ 111 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.5, 29.6 และ 23.1 ตามลำดับ)

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจำนวน 244 คน และนักเรียนที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลางมี 200 คน (คิดเป็นร้อยละ 50.8 และ 41.7 ตามลำดับ) ส่วนนักเรียนที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมิได้นำมาศึกษาด้วย เนื่องจากมีจำนวนเพียง 36 คน คิดเป็น 7.4 %

ที่อยู่อาศัยของผู้ตอบ จัดเป็น 2 กลุ่มคือ นักเรียนที่อยู่ร่วมกับบิดามารดา 292 คน อยู่กับบิดา 11 คน อยู่มารดา 37 คน จัดเป็นกลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดาจำนวน 340 คน และกลุ่มนักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดามีจำนวน 132 คน (คิดเป็นร้อยละ 70.8 และ 27.3 ตามลำดับ)

การทำงานพิเศษของเพื่อน แยกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าเพื่อนทำงานพิเศษมาก 84 คน เพื่อนทำงานพิเศษน้อย 331 คน และกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าไม่มีเพื่อนทำงานพิเศษ 62 คน (คิดเป็น ร้อยละ 17.5, 69.0 และ 12.9 ตามลำดับ)

การคบเพื่อนศาสนาเดียวกัน แบ่ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่า ตนคบเพื่อนศาสนาเดียวกันมากมี 327 คน และกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่า ตนคบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อยมี 152 คน (คิดเป็นร้อยละ 68.1 และ 31.7 ตามลำดับ)

ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ใกล้ชิดที่สุด ปรากฏว่ามีเพียงกลุ่มเดียวคือ กลุ่มนักเรียนที่มารดาเป็นผู้ใกล้ชิดเมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีจำนวน 397 คน (คิดเป็นร้อยละ 82.7)

ลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนสองประเภท เป็นการพิจารณาพื้นฐานทางชีวสังคมในกลุ่ม แยกย่อยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างเพียงไร ในโรงเรียนสามัญศึกษากับโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมีจำนวนนักเรียนประเภทละ 240 คน

การศึกษาของบิดาในโรงเรียนอาชีวศึกษา พบว่าบิดาของนักเรียนได้รับการศึกษาคือ เรือนไม่จบและจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ มีร้อยละ 49.6 จบชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ดขึ้นไปจนถึงระดับปริญญาถือว่าการศึกษาระดับสูงของการวิจัยนี้ มีร้อยละ 50.4 ส่วนบิดาของนักเรียนในโรงเรียนสามัญได้รับการ

ศึกษาดำร้อยละ 35.4 และได้รับการศึกษาสูงร้อยละ 61.7 ฉะนั้นบิดาการศึกษาสูงมีจำนวนมากและ การศึกษาของบิดาดำมีจำนวนน้อย ในนักเรียนโรงเรียนสามัญ

การทำงานของบิดาส่วนใหญ่ทำงานหารายได้ถึงร้อยละ 93 และร้อยละ 97.5 ของนักเรียน โรงเรียนอาชีวศึกษาและโรงเรียนสามัญตามลำดับ เช่นเดียวกันกับมารดาที่พบว่าต้องช่วยทำงานหา รายได้ด้วยจำนวนมากถึงร้อยละ 88.4 และ 89.2 ตามลำดับ

อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครองในนักเรียนของโรงเรียนสองประเภทมีอาชีพคล้ายกันและมีจำนวน ใกล้เคียงกันในอาชีพค้าขาย (31.8 % ของโรงเรียนอาชีวศึกษาและ 26.8 % ของโรงเรียนสามัญ ศึกษา) และในอาชีพเกษตรกรรม (33.6 % ของโรงเรียนอาชีวศึกษาและ 29.9 % ของโรงเรียน สามัญศึกษา) แต่บิดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนสามัญมีอาชีพรับราชการมากกว่าบิดาหรือ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 68 คนกับ 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.7 กับ 19.8) ส่วนอาชีพรับจ้างปรากฏว่าโรงเรียนทั้งสองประเภทมีจำนวนเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ 13

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาอยู่ในระดับต่ำ จำนวนมาก กว่าโรงเรียนสามัญศึกษาจำนวน 110 คนกับ 139 คน(คิดเป็น 46.4 % กับ 56.5 % ของโรงเรียน แต่ละประเภท) และในนักเรียนสามัญศึกษามีฐานะปานกลางมากกว่าคือ ร้อยละ 53.6 กับ ร้อยละ 43.4

ที่อยู่อาศัยของนักเรียน พบว่านักเรียนอยู่ร่วมกับบิดาและ/หรือมารดาเป็นจำนวนมากในนักเรียน สองประเภท คือ ร้อยละ 72.2 ในโรงเรียนอาชีวศึกษา และร้อยละ 71.9 ส่วนที่เหลือนักเรียน อาศัยอยู่กับบุคคลอื่น เช่น ญาติ เพื่อน เป็นต้น

การทำงานของนักเรียนพบว่าในโรงเรียนทั้งสองแตกต่างกัน ในโรงเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่รายงานว่า คนทำงานหารายได้เป็นประจำร้อยละ 33.6 ส่วนในโรงเรียนสามัญมีน้อย กว่าคือ ร้อยละ 24.2 นอกจากนี้ยังรายงานว่า ไม่เคยทำงานร้อยละ 39.3 ซึ่งสูงกว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีร้อยละ 33.2 ส่วนนักเรียนที่เคยทำงานเป็นครั้งคราวร้อยละ 33.2 และ ร้อยละ 36.4 ในโรงเรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษาตามลำดับ

การเคร่งศาสนาของผู้ตอบ นักเรียนของโรงเรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษารายงานว่าคนเคร่งศาสนาปานกลางจำนวน 175 คน และ 154 คน (คิดเป็นร้อยละ 73.2 และ 64.4 ของโรงเรียนแต่ละประเภทตามลำดับ) รองลงมาเป็นเคร่งศาสนามากในโรงเรียนสามัญศึกษามากกว่าโรงเรียนอาชีวศึกษามีจำนวน 75 คน กับ 49 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.4 กับ 20.5 ของโรงเรียนแต่ละประเภท) ส่วนนักเรียนที่เคร่งศาสนาน้อยมีเพียง 14 คน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาและ 10 คนในโรงเรียนสามัญศึกษา

การทำงานพิเศษของเพื่อนในนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ส่วนมากรายงานว่า มีเพื่อนทำงานพิเศษน้อยร้อยละ 71.8 (171 คน) และร้อยละ 66.5 (159 คน) ในนักเรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษาตามลำดับ นักเรียนโรงเรียนทั้งสองประเภทต่างรายงานว่า เพื่อนทำงานพิเศษมากและไม่เคยทำงานเลยรองลงมาตามลำดับเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน

การคบเพื่อนศาสนาเดียวกัน นักเรียนทั้งสองประเภทรายงานว่า คนคบเพื่อนศาสนาเดียวกันมากถึงร้อยละ 60.8 (146 คน) ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ส่วนโรงเรียนสามัญศึกษามีจำนวนมากกว่าถึงร้อยละ 75.3 (180 คน) ส่วนโรงเรียนอาชีวศึกษามีนักเรียนรายงานว่าคบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อยมีจำนวนมากกว่า (39 %) นักเรียนโรงเรียนสามัญ (24.7 %)

สรุปลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนสองประเภทที่สำคัญของการวิจัยนี้ ในนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาพบว่า บิดามีการศึกษาต่ำและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมีจำนวนมากกว่านักเรียนสามัญศึกษา นอกจากนี้นักเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาอยู่ในฐานะเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง และบิดาอาชีพรับราชการมากกว่านักเรียนอาชีวศึกษา ในด้านคุณสมบัติของนักเรียนเองนั้น นักเรียนสามัญศึกษารายงานว่า คนมีความเคร่งศาสนามากและคบเพื่อนศาสนาเดียวกันมากมีจำนวนมากกว่านักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งรายงานว่าคนทำงานหารายได้เป็นประจำมากกว่านักเรียนสามัญศึกษา

ลักษณะของนักเรียนจากสองศาสนา เป็นการพิจารณาลักษณะข้อมูลเบื้องต้นที่น่าสนใจของนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามหรือเรียกว่านักเรียนมุสลิม ซึ่งมีจำนวนนักเรียนศาสนาละ 240 คน

บิดาของนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธที่ได้รับการศึกษาค่ำ 84 คน (35.1 %) ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าบิดาของนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามที่มี 127 คน (52.9 %) ส่วนบิดาของนักเรียนพุทธที่มีการศึกษาสูงจึงมีมากกว่าคือ 156 คน (65.1 %) ส่วนบิดาของนักเรียนมุสลิมมีเพียง 113 คน (47.1%)

อาชีพของบิดามีความแตกต่างในอาชีพรับราชการ ปรากฏว่าบิดาของนักเรียนพุทธร้อยละ 38.5 (87 คน) รับราชการ ส่วนบิดาของนักเรียนมุสลิมมีเพียงร้อยละ 9.0 (20 คน) นอกจากนี้บิดาของนักเรียนพุทธประกอบอาชีพเกษตรกรรวม (25.2 %) ค้าขาย (22.1 %) และรับจ้าง (11.9 %) ส่วนบิดาของนักเรียนมุสลิมประกอบอาชีพเกษตรกรรวม (38.3 %) ค้าขาย (36.5%) และอาชีพรับจ้าง (15.8 %) เป็นจำนวนมากกว่านักเรียนพุทธ

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนพุทธที่มีฐานะปานกลาง 117 คน (49.2 %) มากกว่านักเรียนมุสลิมที่มี 82 คน (34.4%) แต่มีฐานะต่ำจำนวนมากถึง 151 คน (63.4 %) ในขณะที่นักเรียนพุทธมี 94 คน (39.5 %)

ที่อยู่อาศัยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มคล้ายกันคือ อยู่ร่วมกับบิดาและหรือมารดา 163 คน (69.9 %) และ 177 คน (74.1 %) ในนักเรียนพุทธและมุสลิมตามลำดับ นอกจากนี้ อยู่กับคนอื่นๆ เป็นจำนวนใกล้เคียงกันในทั้งสองกลุ่ม

การทำงานของนักเรียนพุทธ รายงานว่าไม่เคยทำงานเลยมากที่สุดของกลุ่มนี้คือ ร้อยละ 39.7 (95 คน) ส่วนนักเรียนมุสลิมไม่เคยทำงานเลยร้อยละ 32.8 (95 คน) และรายงานว่าจะทำงานมาก่อนมากที่สุดคือร้อยละ 37.8 (90 คน) แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบว่าทำงานหารายได้เป็นประจำมีจำนวนเท่าๆ กันในนักเรียนพุทธ (28.4 %) และ มุสลิม (29.4 %)

การเคร่งศาสนาของผู้ตอบ นักเรียนพุทธรายงานว่าตนเคร่งศาสนาปานกลางร้อยละ 83.3 (199 คน) มากกว่านักเรียนมุสลิมที่มีจำนวน 130 คน (54.4 %) และตอบว่าตนเคร่งศาสนามากถึงร้อยละ 42.7 (102 คน) ทั้งที่นักเรียนพุทธมีเพียงร้อยละ 9.2 เท่านั้นที่เคร่งศาสนามาก

การทำงานพิเศษของเพื่อน นักเรียนมุสลิมรายงานว่ามีเพื่อนทำงานพิเศษมากกว่านักเรียนพุทธ (21.8 % กับ 13.9 %) และยังรายงานว่าไม่มีเพื่อนทำงานพิเศษเลยใน

นักเรียนพุทธมีมากกว่านักเรียนมุสลิม (16.8 % กับ 9.2 %) แต่ทั้งสองกลุ่มรายงานเท่าๆ กัน จำนวน 165 คน (69 %) ว่ามีเพื่อนเป็นจำนวนน้อยที่ทำงานพิเศษจัดเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด ส่วนเพื่อนไม่เคยทำงานเลขมีร้อยละ 16.8 และ 9.2 ในนักเรียนพุทธและอิสลามตามลำดับ

การคบเพื่อนศาสนาเดียวกันมากในกลุ่มนักเรียนพุทธมีถึงร้อยละ 82.0 (196 คน) ทั้งที่นักเรียนมุสลิมมีร้อยละ 54.2 (130 คน) ที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมากและร้อยละ 45.8 (110 คน) ที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย

สรุป ลักษณะของนักเรียนพุทธและมุสลิมของการวิจัยนี้ นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมีบิดาที่ การศึกษาค่าน้อยกว่านักเรียนมุสลิม ส่วนอาชีพของบิดา นักเรียนพุทธมีอาชีพรับราชการและอาชีพค้า ขาสมากกว่านักเรียนมุสลิม ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว นักเรียนมุสลิมอยู่ใน ฐานะต่ำมากกว่านักเรียนพุทธที่อยู่ฐานะปานกลางมากกว่าด้วย ส่วนลักษณะของนักเรียน พบว่า นักเรียนพุทธรายงานว่าคบเพื่อนที่นับถือศาสนาเดียวกันมากกว่านักเรียนมุสลิม ซึ่งมีความเคร่งครัดใน บทบัญญัติของศาสนาจำนวนมากมีจำนวนมากกว่านักเรียนพุทธ และเกี่ยวกับการทำงานนักเรียนพุทธไม่เคย ทำงานมีมากกว่านักเรียนมุสลิม

ลักษณะของนักเรียนที่แบ่งตามเพศ เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างตาม ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังที่นักเรียนรายงานในกลุ่มเพศชายและเพศหญิงที่มีจำนวนเท่า ๆ กัน กลุ่ม ละ 240 คน หลังจากได้พิจารณาแล้วปรากฏว่าตัวแปรอิสระที่ทรงอิทธิพลในการศึกษาของบิดา การ ทำงานของบิดาและมารดา อาชีพของบิดา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม การอยู่กับบิดามารดาและ การคบเพื่อนที่นับถือศาสนาเดียวกันในกลุ่มเพศหญิงและเพศชายมีความคล้ายคลึงกันจึงไม่ทอกล่าว ุศลเสนอลักษณะที่น่าสนใจบางประเด็นเท่านั้น

การทำงานหารายได้เป็นประจำของนักเรียนชายมากกว่า (36.8 %) นักเรียนหญิง (21.2 %) และนักเรียนชายรายงานว่าเคยทำงานมากกว่า (39.7 %) นักเรียนหญิง (30.0 %) นักเรียนส่วนมากจึงตอบว่าไม่เคยทำงานเลขถึง 48.8 % (117 คน) มากกว่า นักเรียนชายที่มีเพียง 23.6 % (56 คน)

การทำงานพิเศษของเพื่อนในนักเรียนชายรายงานว่าเพื่อนของตนทำงานพิเศษมาก ร้อยละ 25.2 (80 คน) ส่วนนักเรียนหญิงมีเพียงร้อยละ 10.5 (25 คน) แต่นักเรียนหญิงรายงานว่าเพื่อนของตนไม่เคยทำงานเลยมากกว่าถึง 19.7 % ส่วนนักเรียนชายมีเพียง 6.3 % นักเรียนทั้งสองเพศต่างรายงานว่ามีเพื่อนทำงานพิเศษน้อยเป็นจำนวนมากคือ ร้อยละ 69.9 (167 คน) ในเพศชาย และร้อยละ 68.5 (163 คน) ในเพศหญิง

การเคร่งศาสนาของนักเรียนทั้งสองเพศรายงานว่าตนเคร่งศาสนาระดับปานกลางเป็นจำนวนมากที่สุดเป็นจำนวนร้อยละ 61.8 (147 คน) ในเพศชาย น้อยกว่าเพศหญิงที่มีร้อยละ 75.8 (182 คน) รองลงมาเป็นกลุ่มเคร่งศาสนาหมกมิดมีร้อยละ 31.9 ในเพศชาย และร้อยละ 20.0 ในเพศหญิง และกลุ่มเคร่งศาสนาไม่มีเพียงร้อยละ 6.3 และร้อยละ 4.2 ในเพศชายและเพศหญิงตามลำดับ

ส่วนการคบเพื่อนที่นับถือศาสนาเดียวกันมากในนักเรียนชายมีมากกว่า (72.8 %) นักเรียนหญิง (63.6 %) รองลงมาเป็นกลุ่มที่คบเพื่อนนับถือศาสนาเดียวกันน้อยมี 17 % ของนักเรียนชาย และ 36.7 % ของนักเรียนหญิง ฉะนั้นทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงต่างคบเพื่อนที่ศาสนาเดียวกันเป็นจำนวนมากกว่าต่างศาสนากัน

สรุปลักษณะของนักเรียนทั้งสองเพศในการวิจัยนี้ นักเรียนชายรายงานว่าเป็นผู้ทำงานหารายได้เป็นประจำ เป็นผู้เคร่งศาสนาหมกมิด มีการคบเพื่อนศาสนาเดียวกันมากและมีเพื่อนที่ทำงานพิเศษเป็นจำนวนมากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งรายงานว่าตนและเพื่อนไม่เคยทำงานมีจำนวนมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้นักเรียนหญิงยังเป็นผู้ที่เคร่งศาสนาปานกลางและคบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อยมีจำนวนสูงกว่านักเรียนชาย

จากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนวัยรุ่น 480 คน เมื่อพิจารณาตามประเภทของโรงเรียนสามัญศึกษากับอาชีวศึกษา ศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม และเพศของนักเรียนผู้ตอบซึ่งมีอายุเฉลี่ย 17.06 ปี บิดาของนักเรียนมีการศึกษาค่ำมากกว่ามีการศึกษาสูง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาและนักเรียนมุสลิม จะเห็นว่า บิดามีการศึกษาค่ำและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำอีกด้วย การทำงานหารายได้เป็นประจำในกลุ่มนักเรียนชาย นักเรียนอาชีวศึกษาและกลุ่ม

เข้าใจตนเอง ซึ่งเป็นแบบวัดประเภทประโตศประกอบมาตรา 6 หน่วย จำนวน 23 ประโตศ จาก การสอบวัดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวมพบว่าผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 28-124 คะแนน คะแนน เฉลี่ยแห่งอิกี้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 92.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.63

เอกลักษณ์แห่งอิกี้กับประสบการณ์ทางบ้านและจิตลักษณะ

ในส่วนนี้ได้วิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระสามตัวแปร คือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งสาม นี้ใช้แบบวัดเป็นประโตศประกอบมาตรา 6 หน่วย จำนวนแบบวัดละ 20-32 ประโตศ

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิกี้จากกลุ่มรวม ผลปรากฏว่า แปรปรวนไปตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนแยกจากกันอย่าง เชื่อมกันได้ แต่มิได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามแต่ประการใด (ดูตาราง 3) จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละประเภทของผู้ตอบปรากฏว่า นักเรียนที่มีทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มี คะแนนเอกลักษณ์แห่งอิกี้มากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.63) นักเรียนที่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.44) ส่วนนักเรียนที่รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิกี้สูงกว่า (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 99.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 12.44) นักเรียนที่ได้รับความรักสนับสนุนน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 91.75 ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 11.43)

หลังจากนั้นได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิกี้ ด้วยตัวแปรอิสระ ชุดเดียวกันนี้ ในผู้ตอบกลุ่มแยกย่อยอีก 31 กลุ่ม (ดูตาราง 4) พบว่านักเรียนที่รายงานว่าตน เคยทำงานหารายได้เป็นครั้งคราว คะแนนเอกลักษณ์แห่งอิกี้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของ ตัวแปรอิสระสามตัวพร้อมกัน เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในกลุ่มนี้ซึ่งมี 8 ประเภทด้วยวิธีการของบอนเฟอโรนี (Bonferoni) (พจนานุกรม อักษรสุวรรณ 2528 : 116) ผลปรากฏว่านักเรียน 3 ประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ในขณะที่ได้รับการอบรม

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม (ก)	1	15153.55	135.84 ***
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (ข)	1	794.10	7.11**
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ค)	1	258.61	2.31
ก x ข	1	3.47	< 1
ก x ค	1	37.26	< 1
ข x ค	1	14.80	< 1
ก x ข x ค	1	8.44	< 1
ส่วนที่เหลือ	472	111.55	-
รวม	479	159.59	-

*** และ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

รวมทำนายได้ 31.0 %

เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลสูงด้านหนึ่งหรือสองด้าน เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงที่สุดแตกต่างจากนักเรียนในประเภทอื่นๆ ทั้งหมด (อีก 5 ประเภท) (ดูตาราง 1 ภาคผนวก ค)

เมื่อแบ่งกลุ่มตามระดับอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุน้อย (15-17 ปี) และอายุมาก (18 - 21 ปี) พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่างตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับวิธีการของบอนเฟอโรนี สำหรับกลุ่มอายุน้อย

ตาราง 4 ค่าเอฟของภาววิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอ็อก เมื่อพิจารณาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐานและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลร่วมกันในกลุ่มมารวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการ (ก)	รักสันนิษฐาน (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปฏิสัมพันธ์			%
					ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง	3 ทาง	การกำนาศ	
กลุ่มรวม	480	135.84***	7.11***	2.31	<1	<1	<1	31.0
นร.ทำงานทหารชายได้	136	44.10***	1.10	<1	<1	<1	3.75	31.9
นร.เคยทำงานทหารชายได้	168	41.89***	4.66*	2.32	<1	<1	4.08*	36.4
นร.ไม่เคยทำงาน	173	50.16***	3.79	<1	<1	1.18	<1	29.2
อายุ 15-17 ปี	281	74.95***	2.08	2.13	2.47	<1	5.52*	28.4
อายุ 18-21 ปี	199	68.47***	12.94***	<1	1.99	<1	5.18*	40.1
เพื่อนส่าสนาเดียวกันมาก	327	100.62***	6.55*	1.54	<1	<1	<1	31.5
เพื่อนส่าสนาเดียวกันน้อย	152	37.59***	3.08	<1	<1	1.92	1.26	34.8
นร.ชาย	240	73.21***	4.62*	<1	<1	1.09	<1	32.1
นร.หญิง	240	62.02***	4.74*	<1	<1	<1	<1	30.9

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเอฟของภาววิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีทีที เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาตและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกันในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการ (ก)	รักสันนิบาต (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปฏิสัมพันธ์			%
					กxข	กxค	ขxค	
นร.อาชีวศึกษา	240	66.78 ^{***}	14.37 ^{***}	<1	<1	<1	<1	34.1
นร.สามัญศึกษา	240	73.87 ^{***}	1.014	2.34	<1	<1	<1	32.2
บิดาทำงาน	463	136.72 ^{***}	6.67 ^{**}	1.98	<1	<1	<1	32.0
มารดาทำงาน	426	131.26 ^{***}	5.36 [*]	3.53	<1	<1	<1	33.3
บิดาอาชีพค้าขาย	131	50.18 ^{***}	1.35	2.03	<1	<1	<1	41.8
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	38.52 ^{***}	1.67	1.89	<1	<1	2.86	32.0
บิดาอาชีพรับราชการ	111	20.53 ^{***}	1.24	<1	<1	<1	1.121	19.4
บิดาการศึกษาต่ำ	211	75.99 ^{***}	7.59 ^{**}	2.11	<1	<1	<1	40.1
บิดาการศึกษาสูง	269	66.01 ^{***}	3.10	<1	<1	<1	<1	26.9
ฐานะต่ำ	244	72.60 ^{***}	8.62 ^{**}	2.58	1.15	<1	<1	38.2
ฐานะปานกลาง	200	60.08 ^{***}	<1	<1	<1	2.44	<1	26.8

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยของทวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอ็อกซ์ เมื่อพิจารณาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสืบสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกันในกลุ่มมารวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการ (ก)	รักสืบสนุน (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปีสัมพันธ			%
					ปีสัมพันธ 1	ปีสัมพันธ 2	ปีสัมพันธ 3	
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	34	130.50***	10.25***	<1	<1	<1	<1	37.6
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	17.24***	<1	2.64	<1	1.20	2.40	20.3
นร. เครื่องสำอาง	123	27.72***	3.18	<1	<1	<1	<1	32.1
นร. เครื่องสำอางปานกลาง	328	93.16***	3.91*	2.38	<1	<1	<1	31.5
นร. เครื่องสำอางน้อย	24	7.52*	2.65	<1	-	-	-	31.3
คป. เพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	21.25***	2.94	2.14	<1	<1	<1	34.9
คป. เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	109.07***	4.44*	<1	<1	<1	<1	32.0
คป. เพื่อนไม่พิเศษทำงาน	62	12.23***	1.27	4.91*	3.60	1.48	<1	38.4
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	116.86***	5.47*	2.51	<1	<1	<1	31.3
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	81.60***	4.31*	<1	<1	<1	<1	31.8
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	54.75***	7.08	3.45	<1	1.04	<1	34.1

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบค่า มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้น้อยกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทในกลุ่มนี้ (ดูตาราง 2 ภาคผนวก ค) ส่วนกลุ่มอายุมากที่สุดที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูงแต่ใช้เหตุผลสูงหรือค่ามีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นสูงกว่านักเรียนอีก 2 ประเภท ในกลุ่มนี้ และนักเรียนที่ถูกเลี้ยงดูทั้งสองแบบสูงมีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นมากกว่านักเรียนที่รักสนับสนุนสูงแต่ใช้เหตุผลต่ำอย่างมีนัยสำคัญ (ดูตาราง 3 ภาคผนวก ค)

สำหรับกลุ่มย่อยอื่นๆ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกันนี้ ปรากฏว่าคะแนนของเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในทุกกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่มเช่นเดียวกับกลุ่มรวม (ดูตาราง 4) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของภายในแต่ละกลุ่ม พบว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงได้คะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นมากกว่าผู้มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ

นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นแปรปรวนไปตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในบางกลุ่ม ข้อเสนอเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับพบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลที่มีนัยสำคัญ 9 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 4 หมู่ (1) นักเรียนอาชีวศึกษาและนักเรียนที่อายุมาก (18 - 21 ปี) (2) นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาค่า นักเรียนที่มีฐานะต่ำและนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา (3) นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง นักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก และ (4) นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และนักเรียนที่ตนเองเคยทำงานหารายได้บางครั้ง ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 97.7 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 88.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.76 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มนี้ การถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนไม่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้้น

สรุปได้ว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มักมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้้นสูงด้วย และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มักจะเป็นผู้มีเอกลักษณ์

เอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง ส่วนปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสองหรือสามตัวที่ศึกษาไม่เกี่ยวข้องร่วมกัน
อย่างชัดเจนต่อเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากนัก

เอกลักษณ์แห่งอิโก้กับประสบการณ์ที่โรงเรียนและเพศ

ในส่วนนี้จะพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสามตัวที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทาง

โรงเรียน คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศของผู้ตอบ สำหรับ
ตัวแปรอิสระสองตัวแรกใช้แบบวัดเป็นประตอกประกอบมาตรา 6 หน่วย จำนวนแบบวัดละ 20 ข้อโดย
มีตัวแปรตามคือ เอกลักษณ์แห่งอิโก้

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรตามในกลุ่มรวม พบว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้ของ
ผู้ตอบแปรปรวนไปตามประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบแตกต่างกันอย่าง
เด่นชัด แต่ไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามแต่ประการใด (ดูตาราง 5) เมื่อ
พิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากกว่า
(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 95.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.73) ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ
(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.78) ส่วนนักเรียนที่เลือกคบเพื่อน
เหมาะสมมากมีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 95.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 12.24) ผู้ที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 88.41
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.89)

จากนั้นได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้ด้วยตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน
ในผู้ตอบกลุ่มย่อยอีก 29 กลุ่ม พบว่ามีเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่คะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้แปรปรวนตาม
ปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระสองตัวคือ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกันในกลุ่มนักเรียนที่
นับถือศาสนาอิสลาม (ดูตาราง 6) เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ
บอนเฟอโรนี ปรากฏว่านักเรียนหญิงคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้
มากกว่านักเรียนชายและหญิงที่คบเพื่อนเหมาะสมน้อย ส่วนนักเรียนชายที่เลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม
มาก มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากกว่านักเรียนหญิงที่คบเพื่อนเหมาะสมน้อยด้วยในระดับที่เชื่อมั่นได้

(ดูตาราง 4 ในภาคผนวก ค)

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เมื่อพิจารณาตาม
ประสพการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกันในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสพการณ์ในการทำงาน (ก)	1	2030.75	14.25***
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ข)	1	3148.49	22.09***
เพศ (ค)	1	272.43	1.91
ก x ข	1	89.67	<1
ก x ค	1	8.34	<1
ข x ค	1	304.13	2.13
ก x ข x ค	1	19.80	<1
ส่วนที่เหลือ	472	142.50	-
รวม	479	159.73	-

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

รวมทำนายได้ 11.6 %

กลุ่มย่อยที่เอกลักษณ์แห่งอีโก้แปรปรวนตามประสพการณ์ในการทำงานในบางกลุ่ม ขอเสนอผล
เฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่
สำคัญ 7 กลุ่มย่อย อดรวมนเป็น 4 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนอาชีวศึกษา (15-17 ปี) (2) นักเรียนที่
บิดาอาชีพเกษตรกรรมและนักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการ (3) นักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอียิปต์ เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ทำงาน ลักษณะของ
 เพศที่เลือก และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่สำคัญ

กลุ่ม	จำนวนคน	ประสบการณ์	ลักษณะของ	เพศ			ปีสัมพันธ์			%
				(ก)	(ข)	(ค)	ปีสัมพันธ์ 2 ทาง	ปีสัมพันธ์ 3 ทาง	การกำหนด	
กลุ่มรวม	480	14.25***	22.09***	1.91	<1	<1	2.13	<1	11.6	
นร.นับถือศาสนาอิสลาม	240	2.24	6.65*	<1	<1	<1	9.59**	<1	5.7	
นร.นับถือศาสนาพุทธ	240	14.20***	17.17***	<1	<1	<1	1.44	<1	18.3	
อายุ 15-17 ปี	281	20.87***	14.27***	1.99	1.43	1.16	1.98	<1	16.9	
อายุ 18-21 ปี	199	<1	8.34**	<1	<1	<1	<1	2.60	6.4	
ปีทำงาน	463	15.42***	23.40***	2.57	1.05	<1	2.32	<1	12.9	
มารดาทำงาน	424	16.48***	19.40***	4.01*	<1	<1	1.33	<1	13.4	
บิดาอาชีพค้าขาย	132	<1	12.70***	2.28	<1	<1	<1	<1	14.7	
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	4.61*	6.78**	<1	<1	<1	1.66	<1	10.5	
บิดาอาชีพรับราชการ	111	11.31***	2.87	<1	<1	<1	<1	<1	18.1	

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิตาลี เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพที่งาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกพบ และเพศร่วมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่ม	จำนวนคน	ประสิทธิภาพ	ลักษณะของเพื่อน	เพศ	ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง	ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง	% การทำงาน		
	(ก)	(ข)	(ค)	กxค	กxข	กxค			
คนเพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	1.17	<1	<1	2.11	1.84	<1	7.6	
คนเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	15.21	<1	.54	<1	<1	<1	12.7	
คนเพื่อนไม่เคยทำงาน	62	<1	<1	<1	1.40	<1	-	13.9	
เพื่อนศาสนาเด็ชามาก	327	13.89***	7.41**	2.32	<1	<1	<1	10.8	
เพื่อนศาสนาเด็ชน้อย	152	1.44	18.74***	<1	<1	<1	<1	15.6	
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	7.59**	14.82***	<1	<1	3.28	<1	9.8	
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	8.84**	6.25*	<1	<1	2.73	<1	16.7	
มารดาเป็นผู้เลือกคู่อภิเษก	397	15.35***	14.36***	3.47	<1	2.16	<1	12.1	
นร.อาชีวศึกษา	240	3.49	7.74**	3.56	<1	<1	<1	9.6	
นร.สามัญศึกษา	240	12.38	14.69	<1	<1	1.79	2.89	<1	14.6

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเอฟของกาวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์ทั้งอีก เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือก และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่ม	จำนวนคน	ประสพการณ์	ลักษณะของเพื่อน	เพศ	(ค)	(ข)	(ค)	nxข	nxค	nxล	3 ทาง	ปฏีสัมพันธ์	%
บิดาการศึกษาต่ำ	211	3.87 ^{**}	18.45 ^{***}	<1	<1	<1	<1	<1	1.43	<1	<1	14.3	
บิดาการศึกษาสูง	269	11.29 ^{***}	5.29 [*]	1.16	<1	<1	<1	<1	1.13	<1	<1	9.9	
ฐานะต่ำ	244	6.88 ^{**}	12.78 ^{***}	<1	<1	<1	<1	<1	1.44	<1	<1	11.9	
ฐานะปานกลาง	200	5.67 [*]	8.90 ^{**}	<1	1.49	<1	<1	<1	<1	<1	<1	11.3	
นร.ทำงานหารายได้	136	7.09 ^{**}	8.36 ^{**}	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	16.3	
นร.เคยทำงานหารายได้	166	2.21	8.32 ^{**}	<1	1.41	<1	<1	<1	1.63	<1	<1	10.5	
นร.ไม่เคยทำงาน	173	9.87 ^{**}	3.28	3.90	<1	<1	<1	<1	<1	3.47	<1	11.9	
นร.เคร่งศาสนามาก	123	3.69	2.23	2.33	<1	<1	<1	<1	1.08	<1	<1	11.5	
นร.เคร่งศาสนาปานกลาง	328	14.08	16.38	<1	<1	<1	<1	<1	1.47	<1	<1	12.3	
นร.เคร่งศาสนาน้อย	24	2.66	<1	1.03	-	-	-	-	-	-	-	23.3	

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

เป็นประจำและนักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ และ (4) นักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก ในกลุ่มนักเรียนประเภทเหล่านี้ที่รายงานว่ามีประสบการณ์การทำงาน ค่าเฉลี่ยคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีประสบการณ์ในการทำงานค่า (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอาสู่น้อย คะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.93 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.46 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 7 กลุ่มนี้ ประสบการณ์ในการทำงานไม่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้

กลุ่มย่อยที่เอกลักษณ์แห่งอิโก้แปรปรวนตามลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบในบางกลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลที่มีนัยสำคัญ 3 กลุ่มย่อย จัดรวมเป็น 2 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนอาชีวศึกษา และ (2) นักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำและนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นบางครั้ง ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่าตนเองคบเพื่อนที่เหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีลักษณะของเพื่อนที่คบเหมาะสมน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา คะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.68 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.81 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 3 กลุ่มนี้ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบไม่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้

ส่วนตัวแปรอิสระสุดท้ายคือ เพศ ไม่พบว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้แปรปรวนตามเพศอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อยเช่นเดียวกับกลุ่มรวม

ในส่วนนี้สรุปได้ว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากมีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง และนักเรียนที่เลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากจะเป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงด้วย ส่วนความแตกต่างทางเพศไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีเอกลักษณ์แห่งอิโก้เลย ส่วนปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแบบสองตัวแปรยังไม่เด่นชัดพอที่จะมีบทบาทต่อการมีเอกลักษณ์แห่งอิโก้ของนักเรียนกลุ่มนี้

เอกลักษณ์แห่งอ็อกัสกับประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสของนักเรียนวัยรุ่น ในกลุ่มตัวแปรอิสระประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะรวมเป็นสามตัวแปร คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม จะเห็นได้ว่าบางตัวแปรได้เสนอผลไปบ้างแล้ว ในที่นี้จะพิจารณาเพียงปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง และปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่างประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมกับปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่างลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมเท่านั้น นอกนั้นซ้ำกับที่รายงานมาแล้วในการวิเคราะห์ครั้งก่อนๆ จึงไม่ขอกล่าวอีก

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสในกลุ่มรวม ปรากฏว่าไม่พบปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามตัวนี้ในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 5 ภาคผนวก ค)

ต่อมาได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรอิสระชุดนี้ในกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่ม พบว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามอยู่ 1 กลุ่มย่อยพบในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขาย (ดูตาราง 7) เมื่อนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเป็นราชคู่ด้วยวิธีการของบอนเฟอโรนี พบผลที่สำคัญ 4 คู่ โดยมีลักษณะสองตัวแปรที่เหมือนกันแต่ตัวแปรที่สามแตกต่างกัน ดังนี้ (1) นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากถ้ามีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง จะมีเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันแต่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (2) นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย ถ้ามีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง เอกลักษณ์แห่งอ็อกัสสูงกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (3) นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ มีเพื่อนเลือกคบเหมาะสมมาก ถ้ามีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง จะมีเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสสูงกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ และ (4) นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ถ้ามีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีเอกลักษณ์แห่งอ็อกัสสูงกว่านักเรียนที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมน้อย (ดูตาราง 6 ในภาคผนวก ค)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยของภาวะเครียด ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอัตถิ เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน ลักษณะของ
 4
 เพื่อกันเลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่ม นักเรียน	จำนวนคน		ลักษณะของเพื่อน		พัฒนาการ		ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง		ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง		การก้าวนาย
	(ก)	(ข)	(ค)	(ค)	กxข	กxค	ขxค	3 ทาง	การก้าวนาย		
กลุ่มรวม	480	4.79*	10.01**	149.83***	<1	<1	2.02	<1	32.5		
บิดาอาชีพค้าขาย	132	<1	4.08	63.64***	<1	<1	2.20	11.44**	40.6		
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	3.75	<1	43.58***	<1	<1	<1	<1	32.2		
บิดาอาชีพรับราชการ	111	3.93*	5.03*	12.75***	<1	<1	2.36	2.17	26.1		
น.ร.หญิง	240	2.39	8.64**	61.08***	<1	<1	8.21**	1.81	31.9		
น.ร.ชาย	240	3.20	1.72	85.41***	<1	<1	<1	<1	32.0		
น.ร.อาชีวศึกษา	240	1.20	2.41	75.15***	<1	<1	4.71*	<1	30.3		
นร.สามัญศึกษา	240	3.18	9.24**	74.50***	<1	1.02	<1	<1	35.2		
นร.เคศทำงานหารายได้	166	<1	4.98*	63.96***	1.30	<1	4.41	2.92	35.2		
นร.ทำงานหารายได้	136	3.78	3.41	38.05***	<1	<1	<1	<1	35.4		
นร.ไม่เคศทำงาน	173	5.31	<1	47.43***	<1	<1	1.04	<1	30.1		

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้ เมื่อพิจารณาความประสพการณ์ทำงาน ลักษณะของ
 เพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่ม นักเรียน	จำนวนคน	ประสพการณ์ ลักษณะของเพื่อน ⁴			พัฒนาการทาง สังคม			ประสพการณ์ 2 ทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง			%
		(ก)	(ข)	(ค)	(กxข)	(กxค)	(ขxค)	(กxขxค)	(กxคxข)	(ขxคxก)	(กxคxขxก)			
อายุ 15-17 ปี	281	8.12**	9.40**	64.33***	1.05	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	32.2	
อายุ 18-21 ปี	199	<1	2.02	91.74***	<1	1.70	1.97	1.26	1.26	1.26	1.26	1.26	35.9	
บิดาทำงาน	463	4.46*	12.16***	142.13***	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	33.2	
มารดาทำงาน	424	5.52*	9.43**	135.96***	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	34.1	
บิดาการศึกษาต่ำ	211	2.29	5.29*	83.25***	<1	1.55	<1	<1	<1	<1	<1	<1	38.9	
บิดาการศึกษาสูง	269	2.83	3.76	67.32***	<1	<1	3.55	<1	<1	<1	<1	<1	27.8	
ฐานะต่ำ	244	5.40*	3.18	96.06***	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	37.1	
ฐานะปานกลาง	200	<1	5.66*	50.15***	1.14	<1	2.72	<1	<1	<1	<1	<1	29.1	
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	1.31	<1	144.60***	<1	<1	1.41	<1	<1	<1	<1	<1	36.8	
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	5.98*	3.82	15.17***	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	25.8	

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณะหนึ่งตัว เมื่อพิจารณาความประสพการณ์ทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่ม นักเรียน	จำนวนคน	ประสพการณ์ (ก)	ลักษณะของเพื่อน (ข)	พัฒนาการ (ค)	ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง ปฏิสัมพันธ์ ๓ ทาง			%
					กข	กขค	ขค	
นร. เครื่องสำอาง	123	1.66	1.63	39.49***	<1	<1	1.56	32.5
นร. เครื่องสำอางปานกลาง	328	4.95*	5.57*	92.44***	<1	<1	1.68	<1
นร. เครื่องสำอางน้อย	24	2.39	<1	3.16	-	-	-	30.3
คบเพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	<1	1.26	24.98***	<1	<1	1.32	1.09
คบเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	3.48	6.04	102.35***	<1	<1	<1	2.77
คบเพื่อนไม่เคยทำงาน	62	1.87	1.30	15.77**	<1	1.41	<1	<1
นารดาเป็นผู้เลือกคู่วิด	397	3.88*	6.42*	115.46***	<1	<1	3.06	<1
นร. นักร้องประสานพทช	240	5.81*	8.49**	62.28**	<1	<1	2.04	<1
นร. นักร้องประสานอิสลาม	240	<1	2.08	84.86***	<1	<1	<1	1.78
เพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	327	5.16*	2.98	99.87***	<1	<1	<1	<1
เพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	152	<1	9.08**	48.81***	<1	<1	1.29	3.81

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์แบบสองทางพบว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้แปรปรวนตามลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มนักเรียนหญิง นักเรียนอาชีวศึกษา และกลุ่มนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำ แต่กลุ่มประเภทตรงข้ามไม่พบผลเช่นนี้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 4 ประเภทในนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ดังกล่าว พบว่า (1) นักเรียนที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมมากและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงที่สุดมากกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทในกลุ่มเดียวกัน และ (2) นักเรียนที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมน้อยและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงกว่านักเรียนอีก 2 ประเภทคือ นักเรียนที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมน้อยและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ และนักเรียนประเภทที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมมากแต่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (ดูตาราง 7, 8, และ 9 ในภาคผนวก ค)

แม้ว่าจะพบปฏิสัมพันธ์สามทางและสองทาง แต่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมเกี่ยวข้องกับคู่การมีเอกลักษณ์แห่งอิโก้มากที่สุด แต่ถ้าเด็กที่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ขณะเดียวกันมีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากและมีประสบการณ์ในการทำงานสูงก็จะเป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงที่สุด ถ้าหากนักเรียนมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงแต่อีกสองด้านต่ำ เอกลักษณ์แห่งอิโก้จะต่ำซึ่งพบในนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย

ปริมาณการทำนายเอกลักษณ์แห่งอิโก้

ต่อจากนี้จะได้วิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ โดยจัดแบ่งตัวทำนายเป็น 3 ชุด คือ จิตลักษณะ 2 ตัวแปรเป็นชุดที่หนึ่ง ได้แก่ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต ส่วนประสบการณ์ทางโรงเรียนและประสบการณ์ที่บ้าน 4 ด้าน เป็นชุดที่สอง ได้แก่ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบประสบการณ์ในการทำงาน การอบรมเลี้ยงดูแบบวิกสันนิยสนุนและแบบบีซีเหตุผล และตัวทำนายชุดสุดท้ายเป็นผลรวมทั้งหมดจากตัวทำนายชุดที่หนึ่งกับชุดที่สองมีทั้งหมด 6 ตัวแปร เป็นตัวทำนายให้เอกลักษณ์แห่งอิโก้เป็นตัวเกณฑ์ นอกจากนี้เพื่อให้ผลการวิจัยนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงแสดงผลจากการวิเคราะห์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่ม ตามตัวทำนายแต่ละชุดดังนี้

ตาราง 8 เป็นการวิเคราะห์เอกลักษณ์แห่งอีโก้ด้วยตัวทำนาศทั้ง 3 ชุด พบว่าตัวทำนาศชุดที่หนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจของผู้ตอบ คือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต สามารถทำนาศเอกลักษณ์แห่งอีโก้ได้สูงกว่าตัวทำนาศชุดที่สองซึ่งเป็นประสบการณ์ที่โรงเรียนและที่บ้านในนักเรียนทุกกลุ่ม

ในกลุ่มรายนั้น ตัวทำนาศทั้ง 6 ตัวร่วมกันทำนาศได้ 58.4% ตัวทำนาศที่เข้าสู่สมการ ทำนาศเอกลักษณ์แห่งอีโก้ คือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม สุขภาพจิตและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบตามลำดับ ตัวทำนาศชุดที่หนึ่งสามารถทำนาศได้มากกว่าชุดที่สอง (56.8 % กับ 25.3%)

ส่วนในกลุ่มย่อยทั้ง 31กลุ่มนั้นเช่นเดียวกับในกลุ่มรวมที่ตัวทำนาศชุดหนึ่งคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมกับสุขภาพจิตทำนาศเอกลักษณ์แห่งอีโก้ได้สูงกว่าตัวทำนาศชุดที่สองซึ่งมีตัวทำนาศสี่ตัวในทุกกลุ่มย่อย เมื่อใช้ตัวทำนาศรวมกันทั้งสองชุด กลุ่มย่อยที่ได้รับการทำนาศเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงสุดคือ กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนาน้อย ทำนาศได้ 70.4 % รองมาได้แก่กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนามาก ทำนาศได้ 67.9 % ส่วนกลุ่มย่อยที่ทำนาศได้ต่ำที่สุด คือ กลุ่มนักเรียนที่ไม่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา ทำนาศได้เพียง 46.7 %

ข้อสังเกตในส่วนนี้คือนอกจากปริมาณการทำนาศในแต่ละกลุ่มมีปริมาณค่อนข้างสูงแล้วปรากฏว่าลักษณะทางจิตใจของผู้ตอบ ได้แก่ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิตมีบทบาทต่อเอกลักษณ์แห่งอีโก้มากกว่าตัวทำนาศในชุดประสบการณ์ทางโรงเรียนและประสบการณ์ที่บ้านแสดงว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมากและเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม จะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง

การรับรู้คุณค่าของการทำงาน

การวิจัยในส่วนนี้มีความประสงค์ที่จะอธิบายถึงตัวแปรที่อาจเป็นสาเหตุและการทำนาศการรับรู้คุณค่าของการทำงานในนักเรียนวัยรุ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางโรงเรียน

ตาราง 8 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณของเอกลักษณ์แห่งอ็อก ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	จิตลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านและร.ร. 4 ตัวแปร		ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร	
		ร.ร.ทำนาย	ร.ร.ทำนายตัวแปร	ร.ร.ทำนาย	ร.ร.ทำนายตัวแปร	ร.ร.ทำนาย	ร.ร.ทำนาย
กลุ่มรวม	480	56.8	52.8	25.3	17.3	58.4	1, 2, 3
อายุ 15-17 ปี	261	54.5	51.3	30.0	20.7	58.1	1, 2, 3
อายุ 18-21 ปี	199	61.8	56.3	28.6	23.4	62.4	1, 2, 5
นร. ชาย	240	58.6	55.9	22.7	15.5	59.6	1, 2, 3
นร. หญิง	240	54.1	48.3	25.3	17.3	56.5	1, 2, 3
นร. อาชีวศึกษา	240	50.5	48.2	22.4	17.9	52.2	1, 5, 2
นร. ส่วนพิเศษศึกษา	240	63.8	57.7	31.0	24.0	66.9	1, 2, 3
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	59.3	54.4	34.3	26.0	62.3	1, 2, 3
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	54.2	50.7	23.0	17.8	54.9	1, 2, 5
นร. ค่าเป็นผู้นำวิถีชีวิต	397	57.7	54.3	24.4	17.1	58.4	1, 2, 3

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ 5 = การยอมรับตนเองโดยคนรอบข้างบางส่วน
 2 = สุขภาพจิต 4 = ประสิทธิภาพในการทำงาน 6 = การยอมรับตนเองโดยคนรอบข้างทั้งหมด

ตาราง 8 ปริมาณการทํานายและค่าดัชนีของตัวทํานาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอยของผลคูณของเลกติกซ์แห่งอิกซ์ ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มักเรียน	จำนวนักเรียน	จัดลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านและร.ร. 4 ตัวแปร		ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร			
		จัดลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านและร.ร. 4 ตัวแปร		ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร			
		รทํานาย	ตัวทํานาย	รทํานาย	ตัวทํานาย	รทํานาย	ตัวทํานาย		
นร.ทํานายทหารอากาศ	138	63.1	1,2	57.7	27.4	3,6,4	20.9	63.0	1,2
นร.เคอทํานาย	166	55.5	1,2	54.1	31.0	3,5	22.9	57.6	1,3,2
นร.ไม่เคอทํานาย	173	55.1	1,2	47.8	24.7	4,5	19.0	57.1	1,3,4
นร.เคร่งศาสนาปานกลาง	124	68.2	1,2	65.7	30.8	3,5	26.0	67.9	1,2
นร.เคร่งศาสนาปานกลาง	329	52.1	1,2	46.0	27.0	3,6,4,5	14.0	53.7	1,2,3
นร.เคร่งศาสนาน้อย	25	70.4	1,2	55.5	19.9	4	19.9	70.4	1,2
นิคทํานาย	463	57.0	1,2	53.0	27.4	3,5,4,6	19.8	59.0	1,2,3
นารคทํานาย	426	59.3	1,2	54.9	28.5	3,5,4,6	18.4	61.0	1,2,3
อาชีพคทํานาย	131	53.8	1,2	50.5	36.6	4,5	27.0	58.1	1,2,3,4
อาชีพเกษตรกรรม	124	58.0	1,2	56.0	21.5	6,3	14.6	59.3	1,2,4
อาชีพรับราชการ	111	59.1	1,2	51.3	29.0	3,4	21.0	62.0	1,2,3

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะของเพื่อนที่เลือกพบ 5 = การอบรมเลี้ยงดูแบบชักจูงสัมพันธ์
 2 = สุขภาพจิต 4 = ประสบการณ์การทำงาน 6 = การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ตาราง 8 ปริมาณการทำงานและลำดับความสำคัญองตัวทำนอ โดยการวิเคราะห์แบบคอรอสของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	จัดลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านละร.ร. 4 ตัวแปร		ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร		
		รทำนอ	รทำนอตัวแปรก	รทำนอ	รทำนอตัวแปรก	รทำนอ	รทำนอ	
		ตัวทำนอ	ตัวทำนอ	ตัวทำนอ	ตัวทำนอ	ตัวทำนอ	ตัวทำนอ	
ฐานะค่า	245	61.1	60.2	31.0	3,6,5	21.4	64.0	1,5,2,3
ฐานะปานกลาง	199	51.7	45.5	19.1	3,5,4	-	51.7	1,2
บิดาการศึกษาต่ำ	211	60.4	57.1	30.7	5,3	21.0	62.3	1,2,3
บิดาการศึกษาสูง	269	54.5	50.0	22.3	3,5,4	15.1	55.8	1,2,3
อยู่กับตาและ/หรือมารดา	340	61.7	59.2	23.2	3,5,4	16.1	62.6	1,2,3
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	42.0	32.6	33.0	3,5,4	20.4	46.7	1,2,3
เพื่อนทำงานพิเศษมาก	85	44.2	44.2	21.2	6	21.2	49.7	1,6
เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	61.8	57.1	27.0	3,5,4	21.3	62.9	1,2,3
เพื่อนไม่เคสทำงาน	62	46.3	40.4	43.7	6,3	35.8	52.2	1,6,3
เพื่อนส่วนน้อยเพื่อนมาก	326	57.6	52.6	23.8	3,5,4	15.9	58.7	1,2,3
เพื่อนส่วนน้อยเพื่อนน้อย	153	57.2	54.3	30.7	5,3	21.7	59.5	1,2,3

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ 5 = การยอมรับเลือกคบแบบรักสับเปลี่ยน

2 = สุขภาพจิต 4 = ประสิทธิภาพในการทำงาน 6 = การยอมรับเลือกคบแบบใช้เหตุผล

ประสบการณ์ทางบ้านในส่วนของกรอบมเล็องคูลและลักษณะทางจิตใจซึ่งจะกล่าวในรายระเอ็ยคต่อไป

การวิเคราะห์ผลโดยีใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง โดยีใช้ตัวแปรอิสระทีละสามตัวมี 3 ชุด แล้วจึงนำไปวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัวเพื่อหาค่าทำนายการรับรู้คูลของการทำงาน

การรับรู้คูลค่าของการทำงาน หมายถึงการมองเห็นประโยชน์ของการทำงานในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่การเห็นประโยชน์ระดับต่ำถึงระดับสูง ระดับต่ำสุด คือการทำงานเพราะโดนบังคับ ทำงานเพื่อหลบหลีกการโดนลงโทษทางกาย ระดับสอง คือทำงานเพื่อจะได้รับรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของเงินทอง ระดับสาม คือทำงานเพื่อเอาใจผู้คูล ระดับสี่ คือการทำงานให้ตรงตามหน้าที่มีระเบียบตามปัทสนฐานสังคมหรือศาสนา ระดับห้า คือทำงานเพื่อแสดงความสามารถของตนว่าตนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ระดับหก คือการยึดหลักอุดมคติสากล เช่นช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทำเพื่อความยุติธรรมและมนุษยธรรม และจะไม่ทำงานที่เป็นการทำความชั่วเพราะเกลียดกลัวความชั่ว คะแนนการรับรู้คูลค่าของการทำงานวัดได้จากแบบวัดชื่อความเห็นในเรื่องการทำงาน โดยีใช้มาตรวัดแบบประโยชน์ประกอบมาตร 6 หน่วย จำนวน 25 ข้อ จากการสอบวัดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวมพบว่าผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 70 - 145 คะแนน การรับรู้คูลค่าของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 107.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.39

การรับรู้คูลค่าของการทำงานกับประสบการณ์ทางบ้านและจิตลักษณะ

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คูลค่าของการทำงานโดยีพิจารณาตามตัวแปรอิสระทีละสามตัว คือพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม กรอบมเล็องคูลแบบรักสนับสนุนและการอบมเล็องคูลแบบใช้เหตุผล

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คูลค่าของการทำงานในกลุ่มรวมไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามเลย แต่มีความแปรปรวนตามตัวแปรพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการได้รับการอบมเล็องคูลแบบรักสนับสนุนแยกจากกันอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 9) เมื่อพิจารณา

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนและแผนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตาม
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสืบนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม (ก)	1	2758.28	23.38 ^{***}
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสืบนับสนุน (ข)	1	1180.81	10.01 ^{**}
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ค)	1	27.61	<1
ก x ข	1	21.27	<1
ก x ค	1	0.06	<1
ข x ค	1	5.51	<1
ก x ข x ค	1	44.02	<1
ส่วนที่เหลือ	472	117.95	-
รวม	479	130.27	-

*** และ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

รวมทำนายได้ 10.7%

ค่าเฉลี่ยปรากฏว่า นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.97) นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.90) ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสืบนับสนุนมากมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.49) นักเรียนที่ได้รับ

การอบรมเชิงปฏิบัติการสัปดาห์สั้นนอก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.51)

ต่อมาได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานด้วยตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน ในผู้ตอบกลุ่มแยกย่อยอีก 31 กลุ่ม (ดูตาราง 10) ปรากฏว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามตัวแปรในระดับที่เชื่อมั่นได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่บิดการศึกษาค่าและกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าเป็นไม่เคยทำงานหารายได้ เมื่อนำค่าเฉลี่ยของนักเรียนทั้ง 8 ประเภทในแต่ละกลุ่ม ไปเปรียบเทียบกับเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของบอนเฟอโรนี สำหรับกลุ่มนักเรียนที่บิดการศึกษาค่า พบว่ามีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงและได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งสองแบบมากด้วย มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงสุดมากกว่าอีก 7 ประเภท (ดูตาราง 10 ในภาคผนวก ค) ส่วนกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าเป็นไม่เคยทำงานพิเศษไม่ขออภิปรายผลการวิเคราะห์ เนื่องจากจำนวนนักเรียนในบางประเภทมีน้อยเกินไป (ดูตาราง 11 ในภาคผนวก ค) ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไม่พบว่าตัวแปรความแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางในกลุ่มใดเลย

นอกจากนั้นการรับรู้คุณค่าของการทำงานยังแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมเกือบทุกกลุ่ม ในที่นี้ขอเสนอผลเฉพาะกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับไม่พบผลดังกล่าวกลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 5 กลุ่ม โดยรวมเป็น 2 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำ นักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็นบางครั้ง และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และ (2) นักเรียนเคร่งศาสนาปานกลาง และนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก ในกลุ่มนักเรียนประเภทที่รายงานว่ามีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (ตัวอย่าง เช่น ในกลุ่มนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำ คะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.22 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.02) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 5 กลุ่มนี้ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

ตาราง 10 ค่าเอฟของภาววิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันสนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการฯ	รักสันสน (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปฏิสัมพันธ์			%
					2 ทาง	3 ทาง	การทำนาย	
กลุ่มรวม	480	23.38***	10.01**	<1	<1	<1	<1	10.7
บิดาการศึกษาสูง	269	9.53**	5.00	<1	<1	<1	<1	7.7
บิดาการศึกษาต่ำ	211	15.04***	5.15*	1.04	<1	<1	4.06*	15.6
คนเพื่อนทำงานพิเศษมาก	85	3.82	<1	<1	<1	<1	<1	9.0
คนเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	17.61***	9.60**	<1	<1	<1	<1	12.0
คนเพื่อนไม่เคยทำงาน	62	3.65	<1	<1	1.30	1.37	5.54*	10.3
อายุ 15-17 ปี	281	12.74***	7.07**	<1	<1	<1	<1	10.4
อายุ 18-21 ปี	199	10.40***	2.19	<1	<1	1.10	<1	10.5
เพื่อนสามาได้ชวกันมาก	85	18.58***	7.69**	<1	<1	<1	1.56	10.0
เพื่อนสามาได้ชวกันน้อย	330	3.70	1.57	1.88	<1	<1	<1	12.7

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยของภาวะวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานเมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์
เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันสนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการฯ (ก)	รักสันสน (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปฏิสัมพันธ์			๕
					ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง กxข	ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง กxค	การทำนาย การทำนาย	
นร.ชาย	240	10.44 ^{***}	8.12 ^{**}	<1	<1	<1	<1	10.2
นร.หญิง	240	8.99 ^{**}	2.23	<1	<1	<1	<1	9.0
นร.อาชีวศึกษา	240	16.55 ^{***}	3.71	<1	<1	<1	<1	11.0
นร.สามัญศึกษา	240	7.70 ^{**}	5.30	<1	<1	<1	1.46	10.0
บิดาทำงาน	463	21.61 ^{**}	6.41 [*]	<1	<1	<1	<1	10.0
มารดาทำงาน	426	20.97 ^{**}	4.20 [*]	<1	<1	<1	<1	9.8
บิดาอาชีพค้าขาย	131	4.80 [*]	1.20	<1	<1	<1	<1	11.5
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	4.76 [*]	<1	<1	<1	<1	1.93	7.4
บิดาอาชีพรับราชการ	111	5.36 [*]	2.57	1.34	<1	<1	3.23	7.8
ฐานะค่า	245	10.87 ^{***}	5.42 [*]	<1	<1	<1	1.16	12.6
ฐานะปานกลาง	199	11.66 ^{***}	2.16	<1	3.03	<1	<1	8.5

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ในกลุ่มที่ค่อนข้างพบว่าการรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุน ในบางกลุ่ม ข้อเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับพบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 8 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 4 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนอายุน้อย (15 - 17 ปี) นักเรียนชาย และนักเรียนสามัญศึกษา (2) นักเรียนมีฐานะต่ำ และนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือ มารดา (3) นักเรียนที่เพื่อนร่วมงานพิเศษน้อย และ (4) นักเรียนที่เคร่งศาสนามาก และนักเรียนเคร่งศาสนา น้อย ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุนมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของงานสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุนน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอายุน้อย คะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.87 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.69 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 8 กลุ่มนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบสลับสับสนุนไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในกลุ่มย่อยต่างๆ ปรากฏว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมิได้แปรปรวนตามในระดับที่ขอมริบได้แต่ประการใด เช่นเดียวกับผลในกลุ่มรวม

สรุปได้ว่านักเรียนที่รับรู้คุณค่าของการทำงานสูงมักจะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง และนักเรียนที่รายงานว่าได้รับความรักสลับสับสนุนมากจากครอบครัวจะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับความรักสลับสับสนุนน้อย ส่วนผลในปฏิสัมพันธ์แบบสามตัวแปรอิสระทั้งไม่ชัดเจนที่แสดงความเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานได้มากนัก

การรับรู้คุณค่าของการทำงานกับประสบการณ์ที่โรงเรียนและเพศ

ในส่วนนี้จัดกระทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามตัวแปรอิสระพร้อมกันของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานตามตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศของผู้ตอบ สำหรับในกลุ่มรวมทั้งหมดพบว่าการรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทั้งสามแยกจากกันอย่างเด่นชัด แต่มิได้แปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามแต่ประการใด (ดูตาราง 11) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ผลปรากฏว่านักเรียน

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตาม
ประเภทการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศร่วมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสพการณ์การทำงาน (ก)	1	2536.20	22.63 ^{***}
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ข)	1	988.12	8.81 ^{**}
เพศ (ค)	1	2790.87	24.90 ^{***}
ก x ข	1	25.90	<1
ก x ค	1	5.57	<1
ข x ค	1	78.80	<1
ก x ข x ค	1	8.04	<1
ส่วนที่เหลือ	472	112.05	-
รวม	479	129.78	-

*** และ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

รวมทำนายนได้ 14.7%

ที่มีประสพการณ์ในการทำงานสูง มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.54) นักเรียนที่มีประสพการณ์ในการทำงานต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.7 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.48) นักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.91) นักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.09) และนักเรียนหญิงมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

ทำงานมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.96) นักเรียนชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.11)

ต่อมาได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานในกลุ่มย่อย 29 กลุ่ม ปรากฏว่ามีเพียง 1 กลุ่มเท่านั้นที่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกันอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรกรรม (ดูตาราง 12) เมื่อนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของบอนเฟอโรนี พบว่านักเรียนหญิงที่เลือกคบเพื่อนมีลักษณะเหมาะสมมาก มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทที่เหลือในกลุ่มนี้ อย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 12 ในภาคผนวก ค)

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทั้งสามแยกจากกัน เช่นเดียวกับในกลุ่มรวม ตัวแปรอิสระตัวแปรแรกคือ ประสบการณ์ในการทำงานนั้น การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนไปตามตัวแปรนี้อาจชัดเจนในหลายกลุ่มย่อย แต่จะเสนอเฉพาะกลุ่มที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบกับไม่พบผลเช่นนี้ กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 8 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 4 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย และนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรกรรม (2) นักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำ และนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้บางครั้ง (3) นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษมาก และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และ (4) นักเรียนที่เคร่งศาสนามาก และนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางด้วย ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่ามีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีประสบการณ์ทำงานต่ำ (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย คะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 111.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.35 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.68 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 8 กลุ่มนี้ การมีประสบการณ์ในการทำงานไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรับรู้คุณค่าของการทำงาน

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบในหลายกลุ่มย่อย ยกเว้นเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับไม่พบผลดังกล่าว 9 กลุ่ม

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประเภทการดำเนินงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสพการณ์	ลักษณะของเพื่อน ⁴	เพศ			ปฏีสัมพันธ์ ²			ปฏีสัมพันธ์ ³	การกำหนด
				(ก)	(ข)	(ค)	กxข	กxค	ขxค		
ฐานะต่ำ	245	12.72 ^{***}	5.37 [*]	19.33 ^{***}	<1	<1	<1	<1	<1	18.1	
ฐานะปานกลาง	199	6.59 [*]	3.774	4.93 [*]	2.32	<1	<1	<1	<1	10.9	
อยู่กับบิดา และหรือ/มารดา	340	13.59 ^{***}	2.96	26.10 ^{**}	<1	<1	1.02	<1	<1	14.1	
แยกกันอยู่กับบิดา มารดา	132	9.54 ^{**}	8.70 ^{**}	<1	<1	<1	<1	<1	<1	20.7	
นร.ทำงานหารายได้	136	10.60 ^{***}	2.70	1.98	1.25	1.29	<1	<1	<1	16.4	
นร.เคยทำงานหารายได้	166	13.33 ^{***}	1.31	8.51 ^{**}	<1	<1	<1	<1	<1	18.9	
นร.ไม่เคยทำงาน	173	1.10	4.15 [*]	10.96 ^{**}	1.39	<1	1.51	<1	<1	12.2	
นร.เคร่งศาสนามาก	123	7.26 ^{**}	2.93	25.82 ^{**}	<1	<1	<1	2.02	<1	30.8	
นร.เคร่งศาสนาปานกลาง	328	12.45 ^{***}	6.86 ^{**}	4.52 [*]	<1	<1	<1	<1	<1	10.0	
นร.เคร่งศาสนาน้อย	25	<1	<1	<1	-	-	-	-	-	11.3	

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการ
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสบการณ์ (ก)	ลักษณะของเพื่อน (ข)	เพศ (ค)	ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง		%
					กข	กค	ขค	กขค	การทําษา	
คบเพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	5.23*	<1	4.75*	<1	1.52	1.05	1.76		14.2
คบเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	15.89***	9.56**	15.275***	<1	<1	<1	<1	<1	15.7
คบเพื่อนไม่เคตทำงาน	62	1.47	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	9.6
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	23.88***	3.15	23.82***	1.60	<1	<1	1.53		14.8
นร.อาชีวศึกษา	240	11.71***	7.45**	6.36*	<1	1.08	<1	<1	<1	15.0
นร.ส่วนนฤศึกษา	240	11.61***	1.75	19.65***	<1	<1	<1	<1	<1	15.9
เพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	327	15.62***	<1	42.80***	<1	<1	<1	<1	<1	18.0
เพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	153	8.14**	19.69***	<1	<1	<1	<1	<1	<1	21.3
นร.นับถือศาสนาพุทธ	240	15.84***	5.95*	9.89**	<1	<1	<1	<1	<1	18.0
นร.นับถือศาสนาอิสลาม	240	7.174**	5.66*	13.33***	<1	<1	<1	<1	<1	13.2

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

โดยรวมเป็น 3 หน้ ดังนี้ (1) นักเรียนที่มีฐานะต่ำ นักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขาย นักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการ นักเรียนอาชีพศึกษา และนักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา (2) นักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และ (3) นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง และนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่ามีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะต่ำ คะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.08 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.51 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.36 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มนี้ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามเพศมีหลายกลุ่มย่อย ทดเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 10 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 4 หน้ ดังนี้ (1) นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรรม และนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา (2) นักเรียนที่ตนเองเคยทำงานหารายได้บางครั้ง และนักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ (3) นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษมาก นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก และ (4) นักเรียนที่เคร่งศาสนามากและนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง ในกลุ่มนักเรียนหญิงในกลุ่มย่อยเหล่านี้ มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนชาย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย คะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.18 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.04 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 10 กลุ่มนี้ ความแตกต่างทางเพศไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

ส่วนนี้สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงมีบทบาทต่อการรับรู้คุณค่าของการทำงานมาก ลักษณะของการคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมากมักเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

ทำงานสูงด้วย นอกจากนี้นักเรียนหญิงมักจะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่านักเรียนชายคน
 บทบาทของตัวแปรอิสระทั้งสองร่วมกันยังไม่มียกยอผลพอที่จะยืนยันถึงการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

การรับรู้คุณค่าของการทำงานกับประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะ

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทางของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน
 ของนักเรียนวัยรุ่น ในกลุ่มตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะ
 ของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตลักษณะของผู้ตอบ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้คุณค่าของการทำงานจากกลุ่มรวมพบว่าคะแนนการ
 รับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางระหว่างประสบการณ์ในการทำงานกับ
 พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 13) เมื่อนำค่าเฉลี่ยรายคู่ในกลุ่มรวม
 มาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี พบว่านักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ในการทำงานสูง
 และมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่านักเรียนอีก
 3 ประเภท (ดูตาราง 13 ภาคผนวก ค) อย่างไรก็ตามเชื่อมั่นได้นอกจากนี้คะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน
 ได้รับความแปรปรวนตามตัวแปรอิสระทั้งสามอย่างเด่นชัด ซึ่งได้เสนอผลของตัวแปรเหล่านี้ไปแล้วจึง
 ไม่ขอกล่าวซ้ำ ในที่นี้จึงจะรายงานผลของปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง และปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่าง
 ประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม กับปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่าง
 ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมเท่านั้น

หลังจากนั้นได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้คุณค่าของการทำงานด้วยตัวแปรอิสระ
 ชุดเดียวกันในนักเรียนกลุ่มย่อยอื่น ๆ อีก 29 กลุ่ม (ดูตาราง 14) พบว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของ
 การทำงานแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามตัว ในนักเรียนที่รายงานว่าเพื่อนไม่
 เคยทำงานพิเศษ แต่เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างของนักเรียนแต่ละประเภท พบว่าบางประเภทมี
 นักเรียนเพียง 1 คนเท่านั้น จึงไม่ขออภิปรายผล (ดูตาราง 14 ภาคผนวก ค)

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อนิยาม
 ประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและทัศนคติทางอารมณ์เชิงสังคม
 พร้อมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสิทธิภาพในการทำงาน (ก)	1	1375.53	12.31 ^{***}
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ข)	1	1241.36	11.11 ^{***}
ทัศนคติทางอารมณ์เชิงสังคม (ค)	1	2271.82	20.33 ^{***}
ก x ข	1	157.35	1.40
ก x ค	1	753.58	6.74 ^{**}
ข x ค	1	27.59	<1
ก x ข x ค	1	0.01	<1
ส่วนที่เหลือ	472	111.72	-
รวม	479	129.78	-

*** และ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

รวมทำนายได้ 13.9%

ส่วนกลุ่มย่อยที่ไม่พบความแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์แบบสามทางนั้นยังพบว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรแบบสองทางอย่างเชื่อมั่นได้อีก 11 กลุ่มย่อย (ดูตาราง 14) แยกเป็นส่วนที่แปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันในนักเรียน 9 กลุ่มย่อย เมื่อนำค่าเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มไปเปรียบเทียบกับเป็นราชคู่ตัววิถีของบอนเฟอโรนี่ พบว่านักเรียนประเภทที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนอีก 3 ประเภท อย่างเชื่อมั่นได้ใน 8 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรรม ฐานะปานกลาง ฐานะต่ำ ศาสนาอิสลาม อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา คบเพื่อนทำงานพิเศษน้อย คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก และนักเรียนอาชีวศึกษา (ดูตาราง 15 ภาคผนวก ค กลุ่มอื่นซึ่งมีผลเหมือนกับกลุ่มนี้จึงไม่แสดงไว้) ส่วนกลุ่มที่เหลืออีก 1 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำกว่าพนักงานเรียน 2 ประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง แล้วมีประสบการณ์ในการทำงานสูงหรือต่ำ มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนอีก 2 ประเภทที่เหลืออย่างเด่นชัด (ดูตาราง 16 ภาคผนวก ค) ส่วนที่แปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันมี 3 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มนักเรียนอายุน้อย (15-17 ปี) นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางและกลุ่มนักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็นประจำ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นราชคู่ตัววิถีของบอนเฟอโรนี่พบว่า ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อยและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำด้วย มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานต่ำกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทที่เหลือในทั้งสามกลุ่มอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 17, 18, และ 19 ในภาคผนวก ค)

ฉะนั้นประสบการณ์ในการทำงานสูง จึงเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานมาก นักเรียนที่เลือกคบเพื่อนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมมากมักจะรับรู้คุณค่าของการทำงานมากด้วย นอกจากนี้นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานที่สูงด้วย ในส่วนของปฏิสัมพันธ์แบบสองทางพบว่า การมีประสบการณ์ในการทำงานสูงร่วมกับการมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย จะเกี่ยวข้องอย่างเด่นชัดกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงสุด ส่วนปฏิสัมพันธ์แบบอื่นยังไม่พบชัดเจนนัก

ตาราง 14 ค่าเอฟของทราวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์การทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสบการณ์	ลักษณะของเพื่อน	พัฒนาการ	ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง		
					(ก)	(ข)	(ค)	gxข	gxค	gxค 3 ทาง
กลุ่มรวม	480	12.31***	11.11***	20.33***	1.40	6.74**	<1	<1	<1	13.9
คบเพื่อนไม่เคตทำงาน	62	1.40	<1	3.91	<1	1.15	<1	6.79*		13.5
คบเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	7.17**	10.97***	13.75***	<1	6.23*	<1	<1	<1	15.1
คบเพื่อนทำงานพิเศษมาก	85	3.88	<1	3.61	2.43	<1	<1	<1	<1	13.2
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	326	6.66**	2.66	15.24***	1.86	5.00*	<1	<1	<1	11.2
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	153	7.35**	14.51***	3.56	<1	1.73	<1	<1	<1	23.1
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	6.14*	<1	5.65*	<1	9.66**	<1	1.85		10.7
บิดาอาชีพค้าขาย	131	3.08	3.31	4.92	<1	1.45	2.57	<1	<1	16.1
บิดาอาชีพรับราชการ	111	<1	11.68	1.98	<1	1.52	<1	<1	<1	17.0
บิดาการศึกษาต่ำ	211	2.97	2.39	18.87***	1.87	9.88**	3.64	1.57		15.1
บิดาการศึกษาสูง	269	10.10**	9.81**	5.34**	<1	<1	<1	<1	<1	14.7

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่มนักวิจัย	จำนวนคน	ลักษณะของเพื่อนที่พัฒนาการ			ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง			การกำหนด
		(ก)	(ข)	(ค)	กxข	กxค	ขxค	กxขค	การกำหนด		
นร.ทำงานหารายได้	138	9.78**	2.67	3.87	<1	1.76	4.57*	<1	<1	17.7	
นร.เคยทำงานหารายได้	166	9.44**	<1	21.29***	<1	1.67	<1	<1	<1	24.4	
นร.ไม่เคยทำงาน	173	<1	8.16**	1.29	<1	1.65	<1	<1	<1	7.6	
บิดาทำงาน	463	9.25**	14.22***	18.24***	<1	3.79	<1	<1	<1	14.2	
มารดาทำงาน	424	10.78***	12.70***	16.13***	<1	3.13	<1	<1	<1	14.6	
อายุ 15-17 ปี	281	9.63**	7.24**	8.43**	<1	1.94	3.91*	<1	<1	14.0	
อายุ 18-21 ปี	199	3.99*	3.91*	11.46***	<1	2.47	2.41	<1	<1	14.4	
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	12.48***	4.83*	15.28***	1.97	1.68	<1	<1	<1	13.0	
นร.ชาย	240	9.51**	1.45	11.55***	<1	2.57	1.24	<1	<1	12.7	
นร.หญิง	240	6.76**	4.35*	6.23*	<1	3.66	<1	<1	<1	12.3	

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน เมื่อพิจารณาตามประเภทการดำเนินงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสพการณ์ฯ ลักษณะของเพื่อนฯ พัฒนาการฯ	ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง			%
			(ก)	(ข)	(ค)	กxข	กxค	ขxค	
ฐานะปานกลาง	199	2.22	4.50 [*]	7.42 ^{**}	3.04	8.88 ^{**}	<1	<1	11.7
ฐานะต่ำ	245	8.27 ^{**}	6.71 ^{**}	13.91 ^{***}	<1	5.34 [*]	<1	<1	16.4
นร. นักร้องประสานเสียง	240	3.49	6.14 [*]	11.58 ^{***}	<1	5.53 [*]	<1	<1	12.5
นร. นักร้องประสานเสียง	240	9.55 ^{**}	8.16 ^{**}	7.04 ^{**}	<1	<1	<1	<1	17.1
นร. อาชีวศึกษา	240	7.80 ^{**}	6.91 ^{**}	12.48 ^{***}	1.85	4.81 [*]	1.02	<1	10.0
นร. สามีศึกษา	240	5.38 [*]	4.22 [*]	8.02 ^{**}	<1	2.29	<1	<1	11.8
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	6.14 [*]	4.92 [*]	14.38 ^{***}	1.76	5.79 [*]	<1	1.33	11.2
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	6.76 ^{**}	9.05 ^{**}	5.50 [*]	<1	1.8	<1	3.21	23.2
นร. เครื่องสำอางปานกลาง	329	5.77 [*]	6.91 ^{**}	12.93 ^{***}	<1	2.66	4.74 [*]	<1	12.0
นร. เครื่องสำอางมาก	124	4.68 [*]	4.93 [*]	5.89 [*]	<1	<1	2.07	<1	19.9
นร. เครื่องสำอางน้อย	25	<1	<1	<1	-	-	-	-	9.0

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

สรุปในส่วนของการรับรู้คุณค่าของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตใจที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ประสบการณ์ของทางบ้านในให้การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนในส่วนของประสบการณ์ในการทำงานกับลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศที่ต่างกันในแต่ละตัวแปรเหล่านี้ต่างแยกกันมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าของการทำงานทั้งสิ้น

ปริมาณการทํานายการรับรู้คุณค่าของการทำงาน

เมื่อทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณด้วยตัวทำนาย 3 ชุดคือ ชุดที่หนึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจ 2 ตัวทำนายคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต ชุดที่สองเป็นประสบการณ์ทางโรงเรียน ซึ่งมี 2 ตัวแปร มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและประสบการณ์ในการทำงาน กับประสบการณ์ทางบ้านที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ รวมเป็น 4 ตัวทำนายในชุดที่สอง ส่วนชุดที่สามเป็นการรวมชุดตัวทำนายทั้งสองชุดมีทั้งหมด 6 ตัวทำนาย แล้วให้การรับรู้คุณค่าของการทำงานเป็นตัวเกณฑ์ นอกจากนี้ยังแสดงผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่ม

ตาราง 15 เป็นการวิเคราะห์การรับรู้คุณค่าของการทำงานด้วยตัวทำนายทั้ง 3 ชุด สำหรับในกลุ่มรวมพบว่าตัวทำนายชุดที่สองทำนายการรับรู้คุณค่าของการทำงานได้มากกว่าตัวทำนายชุดที่หนึ่ง (18.7 % กับ 13.3 %) ทั้งตัวทำนายทั้ง 6 ตัวนี้ ร่วมกันทำนายได้ 21.3 % โดยมีตัวทำนายที่เข้าสู่สมการทำนาย 3 ตัว คือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และประสบการณ์ในการทำงานเชิงความล่าช้า และอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่รับรู้คุณค่าของการทำงานมากเป็นผู้มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก และมีประสบการณ์ในการทำงานสูง

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อย 31 กลุ่ม ในกลุ่มย่อยนี้ตัวทำนายทั้งสองชุดร่วมกันทำนายการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงสุด คือกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนา มาก ทำนายได้ 29.0% รองลงมาได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่เคยทำงานหารายได้บ้างครั้งทำนายได้ 28.7% ส่วนกลุ่มที่ทำนายได้น้อยที่สุดคือกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะปานกลางทำนายได้เพียง 11.5 %

ตาราง 15 ปริมาณการทํางานและลำดับความสำคัญองตัวทํางาน โดยการวิเคราะห์แบบคณนพหุคูณองการรับรู้คณนค่าองการทํางาน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	จัดลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านละร.ร.4 ตัวแปร		ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร		
		รทํางาน	ตัวทํางาน	รทํางาน	ตัวทํางาน	รทํางาน	ตัวทํางาน	
								รทํางาน
กลุ่มรวม	480	13.3	1	13.3	16.7	3,4,5	21.3	1,3,4
อายุ15-16ปี	281	12.6	1	12.6	21.8	3,4,6	22.6	3,4,1
อายุ18-21ปี	199	14.7	1	14.7	14.4	3,4	21.5	1,4,2
เพศชาย	240	12.9	1	12.9	16.4	4,3,5	19.0	1,4
เพศหญิง	240	11.0	1	11.0	16.6	4,3	19.5	4,1,3
ร.ร.อาชีวศึกษา	240	12.9	1	12.9	20.6	3,4	23.6	3,4,1
ร.ร.สามัญศึกษา	240	13.5	1	13.5	19.2	3,6,4	21.7	1,3,4,6
ทํางานหารายได้	138	15.6	1	15.6	23.6	4	26.4	4,2
เคยทํางาน	166	24.1	1	24.1	19.7	3,4	26.7	1,4
ไม่เคยทํางาน	173	6.1	1	6.1	14.6	3,5	15.1	3,1

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะองเลือกที่เลือกคอบ 5 = การยอมรับเลือกคอบขบกรกับส่วน
 2 = สุขภาพจิต 4 = ประสิทธิภาพองการทํางาน 6 = การยอมรับเลือกคอบใช้เหตุผล

ตาราง 15 ปริมาณการทํางานและลำดับความสำคัญของผู้ทํางาน โดยการวิเคราะห์แบบผลคูณของการรับรู้คุณค่าของการทำงาน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักวิจัย	จำนวนนักวิจัย	จัดลักษณะ 2 ตัวแปร				บ้านและร.ร. 4 ตัวแปร				ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร	
		ชํานาย		ชํานายด้วยตัวแรก		ชํานาย		ชํานายด้วยตัวแรก		ชํานาย	ตัวทํานาย
		1	2	1	2	1	2	1	2		
ส่วนนํา	240	12.5	1	12.5	23.8	3,4	16.8	23.8	3,4	23.8	3,4
คำสนธิสัญญา	240	14.2	1	14.2	15.1	3,6	12.7	20.1	1,3	20.1	1,3
ฐานะค่า	245	15.0	1	15.0	25.8	3,4	20.6	21.1	1,4	21.1	1,4
ฐานะปานกลาง	199	11.5	1	11.5	9.0	5,3	6.8	11.5	1	11.5	1
บิดาทํางาน	463	13.1	1	13.1	19.1	3,4,6	15.2	21.5	4	21.5	4
มารดาทํางาน	462	14.0	1	14.0	18.2	3,4,6	13.3	21.4	1,3,4	21.4	1,3,4
อาชีพค้าขาย	131	15.0	1	15.0	22.0	3,6	19.2	22.8	3,6	22.8	3,6
อาชีพเกษตรกรรม	142	10.9	1	10.9	11.1	4	11.1	18.8	4,1	18.8	4,1
อาชีพรับราชการ	111	16.9	1	16.9	23.0	3	23.0	27.8	3,14,2	27.8	3,14,2
บิดาการศึกษาค่า	211	14.8	1	14.8	18.7	4,5,3	12.9	21.1	1,4	21.1	1,4
บิดาการศึกษาสูง	269	12.4	1	12.4	19.3	3,4	15.9	22.1	3,1,4	22.1	3,1,4

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ 5 = การยอมรับด้วยตนเองกับตัวส่วน
 2 = สุขภาพจิต 4 = ประสิทธิภาพในการทํางาน 6 = การยอมรับด้วยตนเองกับตัวเหตุผล

ตาราง 15 ปริมาณการทำงานและลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณของการรับรู้คุณค่าของการทำงาน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเริ่ม	จำนวนนักเริ่ม	จิตลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านและร. 1.4 ตัวแปร			ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร		
		ตัวทำนาย	ตัวทำนาย	ตัวทำนาย	ตัวทำนาย	ตัวทำนาย	ตัวทำนาย	ตัวทำนาย	
									ตัวทำนาย
เครื่องสำอางมาก	124	22.1	1,2	19.5	22.3	3,6	19.0	29.0	1,4,2
เครื่องสำอางปานกลาง	329	10.4	1	10.4	16.7	4,3,5	11.1	17.9	4,3,1
เครื่องสำอางน้อย	25	0	-	0	20.8	3	20.8	20.8	3
เขื่อนทำงานพิเศษมาก	85	7.9	1	7.9	9.8	4	9.8	15.3	4,1
เขื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	15.1	1	15.1	21.9	3,4,5	16.5	23.9	3,1,4
เขื่อนไม่เคยทำงาน	62	15.5	1	15.5	16.0	3	16.0	23.0	3,1
เขื่อนสำอางเคียวกันมาก	362	13.8	1	13.8	15.8	3,4	12.1	20.2	1,3,4
เขื่อนสำอางน้อย	153	12.1	1	12.1	26.6	3,6,4	18.4	26.6	3,6,4
มารคารักสันนิษฐาน	397	13.2	1	13.2	18.5	4,3,5	13.2	20.7	1,4,3
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	11.7	1	11.7	16.3	3,4,6	12.3	18.4	3,1,4
ไม่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	132	20.8	1,2	16.1	25.7	4,3	21.4	30.1	4,1,3

1 = ปริมาณการทำงานสูงถึงสังคม 3 = ลักษณะของเขื่อนที่เลือกคบ 5 = การยอมรับเลือกคบกับสันนิษฐาน

2 = ส่วนภาพจิต 4 = ประสิทธิภาพในการทำงาน 6 = การยอมรับเลือกคบกับใช้เหตุผล

สำหรับลักษณะของตัวทำนาชในแต่ละชุดพบว่า ในชุดที่หนึ่งตัวแปรพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมเกือบเป็นตัวแปรเพียงตัวเดียวที่เข้าสู่สมการทำนาช ส่วนตัวทำนาชชุดที่สองเป็นตัวแปรของประสบการณ์ทางโรงเรียน คือลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและประสบการณ์ในการทำงานแสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง นักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากและถ้านักเรียนมีประสบการณ์ในการทำงานสูง มักจะเป็นผู้ที่มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงด้วย

การรับรู้คุณค่าของศาสนา

การวิจัยในส่วนนี้มีความประสงค์ที่จะอธิบายและการทำนาชการรับรู้คุณค่าของศาสนาในนักเรียนวัยรุ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางโรงเรียน ประสบการณ์ทางบ้าน และจิตลักษณะ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้การทำโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบใช้ตัวแปรอิสระครั้งละสามตัวแปร มี 3 ชุด แล้วจึงนำไปวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัวเพื่อหาปริมาณการทำนาชการรับรู้คุณค่าของศาสนา

การรับรู้คุณค่าของศาสนา หมายถึง การมองเห็นประโยชน์ของศาสนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่การมองเห็นประโยชน์ระดับต่ำถึงระดับสูง ระดับต่ำสุดคือ การนับถือศาสนาเพราะโดนบังคับ การนับถือศาสนาเพื่อหลบหลีกการโดนลงโทษทางกาย ระดับสองคือ การนับถือศาสนาเพื่อจะได้รับการรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ เงินทอง ระดับสามคือ การนับถือศาสนาเพื่อเอาใจผู้อื่น ระดับสี่คือ การนับถือศาสนาไปตามหน้าที่ เป็นระเบียบตามพิธีฐานทางสังคมหรือหลักศาสนา ระดับห้าคือ การนับถือศาสนาเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควร ภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ระดับหกคือ การยึดหลักอุดมคติสากล เช่น การเห็นว่าศาสนามีส่วนช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ให้เกิดการกระทำเพื่อความยุติธรรมของมนุษยธรรม คณะกรรมการรับรู้คุณค่าของศาสนาวัดได้จากแบบวัดชื่อ ความเห็นในเรื่องศาสนา โดยใช้ประโยชน์ประกอบมาตรา 6 หน่วย จำนวน 23 ข้อ จากการสอบวัดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวมพบว่าผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 57-133 คะแนน การรับรู้คุณค่าของศาสนามีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 108.61 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.08

การรับรู้คุณค่าของศาสนากับประสบการณ์ทางบ้านและจิตลักษณะ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่ละสามตัวคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของการรับรู้คุณค่าของศาสนา โดยใช้ตัวแปรพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มรวมปรากฏว่า คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนามีได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระใด ๆ แต่แปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในระดับเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 16) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงมีคะแนนการรับรู้คุณค่าการรับรู้ของศาสนาของตน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 118.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.54) นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 112.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.36) และนักเรียนที่รายงานว่าได้รับความรักสนับสนุนมากจากครอบครัว มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 118.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.07) ผู้ที่ได้รับความรักสนับสนุนน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 112.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.04)

หลังจากนั้นได้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ในกลุ่มย่อยอีก 31 กลุ่ม โดยใช้ตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน (ดูตาราง 17) พบว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามพร้อมกัน 3 กลุ่ม เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี ในกลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา นักเรียนที่มารดาเป็นผู้ให้การเลี้ยงดูใกล้ชิด และกลุ่มนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก พบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและใช้เหตุผลมาก แล้วยังมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงพร้อมกันมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนมากกว่านักเรียนอีก 7 ประเภทในกลุ่มเดียวกัน และ (2) นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิง

สังคมสูง แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูรักสับสนุนน้อยและใช้เหตุผลน้อย มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของ ศาสนาสูงกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ และได้รับความรักสับสนุนน้อยกับใช้ เหตุผลน้อยด้วย (ดูตาราง 20, 21 และ 22 ในภาคผนวก ค) ในระดับที่เชื่อมั่นได้

ส่วนปฏิสัมพันธ์ของความแปรปรวนแบบสองทางพบในกลุ่มอายุมาก (18-21 ปี) และกลุ่ม นักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็นประจำ สำหรับกลุ่มนักเรียนอายุมาก (18-21 ปี) มีความ

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณา ตาม พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนและ การอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม (ก)	1	2404.28	15.49 ^{***}
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุน (ข)	1	928.23	5.98 [*]
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ค)	1	308.15	1.98
ก x ข	1	0.07	<1
ก x ค	1	100.69	<1
ข x ค	1	95.22	<1
ก x ข x ค	1	314.50	2.02
ส่วนที่เหลือ	471	155.14	-
รวม	478	68.53	-

*** และ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

รวมทำนายได้ 8.6%

ตาราง 17 ค่าเอฟของภาววิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของสาขา เมื่อพิจารณาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบบริกส์บัสสัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสิทธิภาพ (ก)	ลักษณะของพัฒนาการ (ข)	(ค)	ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง	การทำนาย
					กxข	กxค	ขxค		
กลุ่มรวม	480	15.49***	5.98*	1.98	<1	<1	<1	2.02	8.6
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	6.43*	1.72	5.05*	<1	<1	<1	3.87*	7.4
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	4.77*	4.39*	2.16	<1	<1	<1	<1	8.4
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	15.39***	3.24	3.33	<1	<1	<1	4.04*	9.1
อายุ 15-17 ปี	281	8.15**	6.94**	<1	2.09	3.42	1.29	1.06	9.4
อายุ 18-21 ปี	199	4.84*	<1	<1	5.51**	3.35	<1	<1	4.4
นร. ทำงานหารายได้	138	2.71	1.26	2.67	<1	<1	4.31*	<1	9.8
นร. เคยทำงานหารายได้	166	3.10	2.28	<1	<1	<1	1.04	<1	5.7
นร. ไม่เคยทำงาน	173	7.38**	1.04	<1	<1	<1	<1	2.81	7.8
เพื่อนสาขานี้เดียวกันมาก	326	7.30**	3.00	1.84	<1	<1	<1	6.31*	6.1
เพื่อนสาขานี้เดียวกันน้อย	153	4.47*	2.28	<1	<1	1.26	<1	1.72	8.9

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิง
สังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสิทธิภาพ ¹	ลักษณะของเงื่อนไข	พัฒนาการ ⁴			ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง	ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง	%
				(ก)	(ข)	(ค)			
นร.ชาย	240	5.23*	4.62*	<1	<1	<1	<1	<1	5.9
นร.หญิง	240	4.64*	<1	3.48	<1	<1	<1	2.05	7.1
นร.อาชีวศึกษา	240	8.71**	2.69	<1	<1	<1	<1	<1	7.8
นร.สามัญศึกษา	240	4.15*	1.43	1.69	<1	1.24	<1	2.01	5.8
บิดาทำงาน	463	14.00***	3.11	1.3	<1	<1	<1	1.479	6.9
มารดาทำงาน	424	12.10***	2.59	<1	<1	<1	<1	1.68	6.1
บิดาอาชีพค้าขาย	131	10.64***	2.06	<1	2.38	<1	<1	<1	15.6
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	3.0
บิดาอาชีพรับราชการ	111	8.23**	<1	2.59	1.00	<1	<1	<1	14.3
บิดาการศึกษาค่า	211	2.81	4.90*	1.62	<1	2.22	<1	2.13	8.5
บิดาการศึกษาสูง	269	9.57**	1.37	<1	<1	<1	<1	<1	6.3

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 17 ค่าเอฟเฟกต์ของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ลักษณะของเพื่อน พัฒนาการฯ ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง การทำนายน							
		(ก)	(ข)	(ค)	กxข	กxค	ขxค		
ฐานะค่า	245	2.17	1.98	1.68	<1	<1	<1	2.12	5.4
ฐานะปานกลาง	199	9.04**	2.12	<1	1.00	<1	<1	<1	7.6
นร. เครื่องสำอางมาก	124	2.18	4.65*	<1	<1	1.13	<1	2.94	8.7
นร. เครื่องสำอางปานกลาง	329	7.51**	<1	3.18	<1	1.26	2.47	1.05	5.9
นร. เครื่องสำอางน้อย	25	<1	<1	5.76*	-	-	-	-	30.8
คบ. เพื่อนทำงานพิเศษมาก	85	<1	<1	<1	<1	<1	1.57	<1	8.0
คบ. เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	11.58***	4.82*	1.66	<1	<1	<1	2.47	9.7
คบ. เพื่อนไม่เคยทำงาน	62	4.64*	<1	1.88	<1	<1	1.19	<1	16.8
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	16.00*	3.66	3.14	<1	2.64	<1	<1	14.6
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	1.63	3.22	<1	<1	<1	1.63	1.21	4.0

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

แปรปรวนตามความแตกต่างของนักเรียน เมื่อพิจารณาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนร่วมกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี พบว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงและได้รับความรักสนับสนุนมากด้วย มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทที่เหลือ (ดูตาราง 23 ในภาคผนวก ค) ส่วนกลุ่มนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำมีความแปรปรวนตามความแตกต่างของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน หลังจากเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแล้ว ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับความรักสนับสนุนมากและใช้เหตุผลมากมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงของตนกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทในกลุ่มเดีวกันอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 24 ภาคผนวก ค)

นอกจากนี้การรับรู้คุณค่าของศาสนายังแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนแยกจากกันในกลุ่มย่อย สำหรับกลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในบางกลุ่ม ข้อเสนอผลเฉพาะกลุ่มที่นัยสำคัญในขณะกลุ่มย่อยเปรียบเทียบไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลที่มีสำคัญ 9 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 3 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการ นักเรียนที่บิดามีการศึกษาสูงและนักเรียนที่มีฐานะปานกลาง (2) นักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อยและนักเรียนที่เพื่อนไม่เคยทำงานพิเศษ และ (3) นักเรียนนับถือศาสนาพุทธและนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง ในกลุ่มนักเรียนประเภทที่รายงานว่ามีการพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีการพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 114.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.65 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.18) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มนี้พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามการรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในบางกลุ่ม ข้อเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะกลุ่มย่อยเปรียบเทียบไม่

พบผลดังกล่าว กลุ่มข้อที่พบผลที่สำคัญ 6 กลุ่มข้อ 1 โดยรวมเป็น 3 ทุ่มดังนี้ (1) นักเรียนชาย นักเรียนอายุน้อย (15-17 ปี) (2) นักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา และนักเรียนที่บิดามีการศึกษาต่ำ และ(3) นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อยและนักเรียนที่เคร่งศาสนา มาก ในกลุ่มนักเรียนประเภทที่รายงานว่าคุณชอบรมเล็งดูแบบรักสัณัสนุนมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าคุณชอบรมเล็งดูแบบรักสัณัสนุนน้อย (อย่างเช่น กลุ่มนักเรียนอายุน้อย คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาเท่ากับ 111.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.90 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.94 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 6 ทุ่มนี้ การที่คุณชอบรมเล็งดูแบบรักสัณัสนุนไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา

กลุ่มข้อที่การรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามการรายงานว่าได้รับการอบรมเล็งดูแบบใช้เหตุผลในบางกลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มข้อที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มข้อเปรียบเทียบกับพบผลดังกล่าว กลุ่มข้อที่พบผลที่สำคัญ 2 กลุ่มข้อ คือ กลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา และกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนา น้อย นักเรียนประเภทที่รายงานว่าได้รับการ ใช้เล็งดูแบบเหตุผลมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าได้รับการ ใช้เหตุผลน้อย (อย่างเช่นกลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนเท่ากับ 111.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.36 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.07 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้าม 2 ทุ่มนี้ การได้รับการอบรมเล็งดูแบบใช้เหตุผลไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา

ในส่วนนี้สรุปได้ว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงมักจะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงด้วย และนักเรียนที่ได้รับการได้รับความรักสัณัสนุนจากครอบครัวมากมีบทบาทต่อการรับรู้คุณค่าของศาสนาให้สูงขึ้น นอกจากนี้ลักษณะของการมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงแล้วยังได้รับการอบรมเล็งดูทั้งรักสัณัสนุนและใช้เหตุผลสูงพร้อมกันไปด้วย ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนาตนเองสูงที่สุด

การรับรู้คุณค่าของศาสนากับประสบการณ์ทางโรงเรียนและเพศ

ในส่วนนี้จะได้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา ตามตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรคือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศ ของผู้ตอบ สำหรับในกลุ่มรวมผลปรากฏว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาไม่ได้แปรปรวนตาม ปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามพร้อมกันแต่ประการใด แต่แปรปรวนตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศแยกกันอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 18) เมื่อพิจารณา

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตาม ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกันในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสบการณ์ทำงาน (ก)	1	2583.06	16.60 ^{***}
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ข)	1	1800.02	11.56 ^{***}
เพศ (ค)	1	2894.13	18.60 ^{***}
ก x ข	1	160.40	1.03
ก x ค	1	3.09	<1
ข x ค	1	17.48	<1
ก x ข x ค	1	189.50	1.21
ส่วนที่เหลือ	472	155.58	-
รวม	479	177.18	-

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

รวมทำนายได้ 13.0 %

ค่าเฉลี่ยปรากฏว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 111.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.21) นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.60) นักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 111.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.86) นักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 106.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.90) และนักเรียนหญิงมีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 111.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.49) นักเรียนชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.43)

ต่อเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มย่อยทั้ง 29 กลุ่ม ด้วยตัวแปรอิสระชุดเดียวกันนี้ พบว่ามีความแปรปรวนตามความแตกต่างของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกันอย่างมีนัยสำคัญใน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่ามีบิดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด (ดูตาราง 19) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบคนเฟอโรนี ปรากฏว่า (1) หญิงที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงและมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนมากกว่านักเรียนอีก 6 ประเภทที่เหลือ ซึ่งทุกวันนี้นักเรียนหญิงที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงแต่คบเพื่อนที่เหมาะสมน้อย และ (2) นักเรียนชายที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำและมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากหรือเหมาะสมน้อย 2 ประเภท และนักเรียนชายที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงแต่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย รวมเป็นนักเรียน 4 ประเภทนี้ มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนน้อยกว่านักเรียนอีก 4 ประเภทที่เหลือ ในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 25 ในภาคผนวก ค)

นอกจากนี้ยังพบว่า มีความแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการทำงานและเพศจากนักเรียนอีก 1 กลุ่ม คือในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา (ดูตาราง 19) เมื่อนำค่าเฉลี่ยรายคู่ไปเปรียบเทียบกัน พบว่านักเรียนชายที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของสาขา เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ทำงาน
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ			ประสบการณ์ทำงาน				
		(ก)	(ข)	(ค)	ปวช	ปวค	ปวช 3 ทาง		
กลุ่มรวม	-	16.60 ^{***}	11.56 ^{***}	18.60 ^{***}	1.03	<1	<1	1.21	13.0
นร.อาชีวศึกษา	240	7.18 ^{**}	14.15 ^{***}	1.76	<1	4.42 [*]	<1	<1	14.6
นร.สามัญศึกษา	240	8.35 ^{**}	1.45	20.29 ^{***}	<1	2.83	<1	<1	14.4
อายุ 15-17 ปี	281	10.15 ^{**}	7.43 ^{**}	12.11 ^{***}	2.50	<1	<1	<1	13.9
อายุ 18-21 ปี	199	5.36 [*]	5.43 [*]	4.67 [*]	<1	<1	<1	<1	12.0
บิดาทำงาน	463	13.96 ^{***}	12.52 ^{***}	16.68 ^{***}	<1	<1	<1	<1	12.9
มารดาทำงาน	426	13.24 ^{***}	12.67 ^{***}	16.48 ^{***}	<1	<1	<1	<1	13.5
บิดาอาชีพค้าขาย	131	1.59	11.85 ^{***}	4.97 [*]	<1	<1	<1	<1	20.8
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	4.76 [*]	<1	4.59 [*]	<1	1.68	2.25	1.05	8.2
บิดาอาชีพรับราชการ	111	4.47 [*]	3.82	3.34	1.01	1.34	1.25	3.28	16.0

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเอฟของกาวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศร่วมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสพการณ์ ⁴	ลักษณะของเพื่อน ⁴	พัฒนาการ ⁴			ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง	ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง	การดำเนินงาน
				(ก)	(ข)	(ค)			
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	14.32***	7.61**	12.63***	1.63	<1	<1	4.22*	11.9
บิดาการศึกษาต่ำ	211	3.78	11.11**	7.92**	1.25	<1	<1	<1	14.0
บิดาการศึกษาสูง	269	11.54***	3.01	9.47**	<1	<1	<1	1.74	12.5
ฐานะต่ำ	245	6.38*	7.54**	16.41**	<1	<1	<1	<1	15.8
ฐานะปานกลาง	199	4.18*	9.53**	1.90	1.89	<1	<1	<1	12.0
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	13.88***	4.98*	25.79***	<1	<1	<1	3.56	15.3
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	1.83	11.52***	<1	2.52	<1	<1	2.41	13.1
นร.ทำงานหารายได้	138	3.70	2.83	6.82**	<1	<1	<1	<1	15.3
นร.เคยทำงานหารายได้	166	14.21***	1.49	7.53**	<1	<1	<1	<1	19.3
นร.ไม่เคยทำงาน	173	1.84	7.05**	<1	<1	<1	<1	1.43	8.2

***,** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยของภาววิเคราะห้ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้ค้ค่าของศ้าสนา เมื่อนิจารณาความประสพการณ้ทำงาน
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มน้ก เรือน	จำนวนคน	ประสพการณ้ (ก)	ลักษณะของเพื่อน (ข)	(ค)	ปดิสัมพันธ์			%	
					ปดิสัมพันธ์ 1 ทาง	ปดิสัมพันธ์ 2 ทาง	ปดิสัมพันธ์ 3 ทาง		
นร.เคร่งศ้าสนามาก	124	5.91*	6.13*	19.02***	<1	1.66	<1	1.63	29.6
นร.เคร่งศ้าสนาปานกลาง	329	7.99**	3.81	7.97**	<1	<1	<1	<1	8.3
นร.เคร่งศ้าสนาน้อย	25	<1	6.78	4.06	-	-	-	-	37.7
คย.เพื่อนท้าพิเศษมาก	85	8.25**	<1	8.73**	<1	<1	<1	1.68	18.6
คย.เพื่อนท้าพิเศษน้อย	330	7.45**	16.12***	6.79**	<1	<1	<1	<1	12.9
คย.เพื่อนน้เคยท้างาน	62	1.61	1.54	1.57	<1	<1	<1	<1	13.0
คย.เพื่อนศ้าสนาเดี๋ยวก้นมาก	326	10.43***	4.12*	21.16***	<1	<1	<1	1.25	13.9
คย.เพื่อนศ้าสนาเดี๋ยวก้นน้อย	153	6.50*	9.65**	<1	<1	<1	<1	<1	14.8
นร.น้บถ้อศ้าสนาทุกข	240	12.89***	1.03	12.91***	<1	<1	<1	2.27	13.7
นร.น้บถ้อศ้าสนาน้สละม	240	5.97*	8.71**	8.64**	<1	<1	<1	<1	12.7

***, ** และ * มีน้ยส้าคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามล้าดับ

ของตนต่ำกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทอย่างเชื่อมั่นได้(ดูตาราง 26 ภาคผนวก ค)

หลังจากพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแล้ว ยังพบว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศแยกจากกันในกลุ่มย่อยต่าง ๆ อีก เช่นเดียวกับกลุ่มรวม ในที่นี้จะขอล่าวตามลำดับตัวแปร

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามประสบการณ์ในการทำงานในบางกลุ่มย่อย ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลที่สำคัญ 9 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 3 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรกรรม นักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการ นักเรียนที่บิดาการศึกษาสูง และนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา (2) นักเรียนที่ตนเองเคยทำงานหารายได้บางครั้ง นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษมาก และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และ (3) นักเรียนที่เคร่งศาสนามากและนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่ามีความมีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีความมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรกรรม คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 111.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.32 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 106.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.39) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มนี้ การมีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลที่มีนัยสำคัญ 8 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 3 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย และนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ (2) นักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และ (3) นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม นักเรียนที่เคร่งศาสนามาก และนักเรียนที่เคร่งศาสนาน้อย ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่ามีความมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนามี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 111.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.05 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.22 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 8 กลุ่มนี้ ลักษณะของเนื้อหาที่เลือกคบบไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของศาสนาแปรปรวนตามเพศในบางกลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับพบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญมี 12 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 3 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนสามัญศึกษา นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนที่มีฐานะต่ำ และนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา (2) นักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำ นักเรียนที่ตนเองเคยทำงานหารายได้บางครั้งนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษมาก และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และ(3) นักเรียนที่เคร่งศาสนามาก นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางและนักเรียนที่คบบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่เป็นนักเรียนหญิง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงกว่านักเรียนชาย (อย่างเช่น ในกลุ่มนักเรียนสามัญศึกษา คะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 113.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.36 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.57 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 12 กลุ่มนี้ ความแตกต่างทางเพศไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนา

พอสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีภาระสภการมากในการทำงานมาก มักจะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงส่วนนักเรียนที่เลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมากจะเป็นผู้มีการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนสูงด้วย และนักเรียนหญิงมักมีการรับรู้คุณค่าของศาสนา มากกว่านักเรียนชาย แต่ด้านปฏิสัมพันธ์ภายในตัวแปรอิสระทั้งแบบสามตัวและแบบสองตัวพร้อมกัน ไม่มีผลที่ชัดเจนพอที่จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าของศาสนา

การรับรู้คุณค่าของศาสนากับประสบการณ์ที่โรงเรียนและจิตลักษณะ

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาในนักเรียนวัยรุ่น ในกลุ่มตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรคือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตใจของผู้ตอบ

หลังการได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มรวมแล้ว พบว่าคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนไปตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมแยกจากกันอย่างเชื่อมั่นได้ แต่ไม่พบความแปรปรวนตามความแตกต่างของตัวแปรอื่นพร้อมกันเลข (ดูตาราง 27 ในภาคผนวก ค) เนื่องจากตัวแปรอิสระแต่ละตัวเคยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนการรับรู้คุณค่าของศาสนามาแล้ว จึงขอกล่าวเฉพาะปฏิสัมพันธ์ของสามตัวแปรและสองตัวแปรที่ไม่ซ้ำกันเท่านั้น

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มย่อย 31 กลุ่ม ผลปรากฏว่าไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง แต่พบปฏิสัมพันธ์ของสองตัวแปรคือ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันใน 2 กลุ่มย่อย ในกลุ่มนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำและกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา (ดูตาราง 20) หลังจากนั้นนำไปทดสอบค่าเฉลี่ยตัววิถีของบคนเฟลโรนี ปรากฏว่านักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อยและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำตัวสูง มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาของตนต่ำสุดกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม นอกจากนี้ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษายังพบอีกว่านักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อยแต่มีพัฒนาการทางการรับรู้คุณค่าของศาสนาต่ำกว่านักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากในนักเรียนสองประเภทนี้ (ดูตาราง 28 และ 29 ภาคผนวก ค)

จะเห็นว่าการคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมากกับการมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย มีอิทธิพลร่วมกันต่อการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงในเด็กนักเรียนอาชีวศึกษาและนักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็นประจำ นอกจากนี้การมีประสบการณ์ในการทำงานสูงก็มีบทบาทในการรับรู้คุณค่าของศาสนามากด้วย เช่นเดียวกับการมีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าของ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ลักษณะของเพื่อน			พัฒนาการ			ปฏิสัมพันธ์			
		(ก)	(ข)	(ค)	กxข	กxค	ขxค	2 ทาง	3 ทาง	การกำหนด	
กลุ่มรวม	480	9.54**	14.90***	9.59**	1.15	1.31	1.29	<1	1.29	<1	11.4
นร.อาชีวศึกษา	240	5.41*	13.09***	4.99*	<1	1.39	4.00*	<1	4.00*	<1	15.7
นร.สามัญศึกษา	240	4.55*	3.90*	3.36	<1	<1	<1	<1	<1	<1	8.3
นร.ทำงานหารายได้	138	3.18	4.12*	2.08	<1	<1	3.95*	1.44	3.95*	<1	11.6
นร.เคยทำงานหารายได้	166	2.41***	1.71	1.71	<1	<1	<1	<1	<1	<1	16.5
นร.ไม่เคยทำงาน	173	<1	6.42*	5.70*	<1	3.32	<1	<1	<1	<1	11.1
บิดาทำงาน	463	7.24**	15.89***	9.36**	<1	<1	1.30	<1	1.30	<1	11.5
มารดาทำงาน	426	6.68**	16.90***	6.70**	<1	<1	<1	<1	<1	<1	11.6
บิดาอาชีพค้าขาย	131	1.18	8.39**	7.40**	2.59	<1	2.65	<1	2.65	<1	22.2
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	3.94*	1.33	<1	1.51	1.68	1.15	<1	1.15	<1	5.2
บิดาอาชีพรับราชการ	111	<1	8.50**	6.54*	<1	<1	<1	1.34	<1	1.34	18.5

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสพการดี ⁴ ลักษณะของเพื่อน ⁴	พัฒนาการทาง			ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง	ปฏิสัมพันธ์ % การทำงาน		
			(ก)	(ข)	(ค)				
บิดาการศึกษาค่า	211	1.82	11.85***	2.29	2.84	3.82	3.35	<1	11.7
บิดาการศึกษาสูง	269	6.68**	5.80*	6.04*	<1	<1	<1	1.37	11.3
ฐานะค่า	245	4.14*	10.88***	2.10	<1	2.31	2.07	<1	10.7
ฐานะปานกลาง	199	1.59	10.19**	4.29*	2.82	<1	1.09	<1	13.2
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	7.07**	8.64**	5.90*	<1	<1	<1	1.02	10.3
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	1.46	9.11**	1.75	3.25	<1	<1	<1	14.2
นร. เคยทำงาน	166	12.41	1.71	1.71	<1	<1	<1	<1	16.5
นร. ไม่เคยทำงาน	173	<1	6.42*	5.70*	<1	3.32	<1	<1	11.1
นร. เคร่งศาสนามาก	123	3.95*	8.34**	2.22	<1	<1	<1	<1	19.8
นร. เคร่งศาสนาปานกลาง	328	3.80	5.78*	5.21*	<1	<1	1.91	<1	7.6
นร. เคร่งศาสนาน้อย	24	<1	2.48	<1	-	-	-	-	20.5

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามประสิทธิภาพการทำงาน
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสิทธิภาพ	ลักษณะของเพื่อน	พัฒนาการ	ปฏิสัมพันธ์			%
					กxข	กxค	ขxค	
คบเพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	6.31*	<1	<1	<1	<1	1.60	9.6
คบเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	3.37	16.29***	8.37**	<1	1.3	<1	13.3
คบเพื่อนไม่เคสทำงาน	62	1.37	1.22	5.34*	1.37	<1	<1	18.4
เพื่อนศาสนาเคสทำงานมาก	327	5.65*	8.17**	4.74*	1.25	2.67	<1	9.6
เพื่อนศาสนาเคสทำงานน้อย	152	4.80*	7.75**	4.14*	<1	<1	3.50	16.6
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	7.25**	8.79**	11.51**	<1	<1	<1	11.7
นร.ชาย	240	6.91**	4.71*	4.57*	<1	<1	1.69	10.5
นร.หญิง	240	4.96*	4.64*	2.84	1.77	1.44	<1	9.3
นร.นับถือศาสนาพุทธ	240	6.09*	1.66	13.43***	<1	<1	<1	13.9
นร.นับถือศาสนาอิสลาม	240	3.69	10.60***	1.68	<1	3.18	1.6	10.1

***,** และ * มีนัยสำคัญระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ศาสนาสูงและนักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ท่อมจะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนา มากกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ

สรุปในส่วนของ การรับรู้คุณค่าของศาสนาสูง จะเกี่ยวข้องกับ การมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง การได้รับความรักสนับสนุนจากครอบครัวมาก การมีประสบการณ์ในการทำงานสูง และการเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก ซึ่งต่างก็มีบทบาทต่อการรับรู้คุณค่าของศาสนา นอกจากนี้เพศหญิงยังมีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้มากกว่าเพศชาย

ปริมาณการทํานายการรับรู้คุณค่าของศาสนา

ในส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์แบบถดถอยสหคูณโดยจัดแบ่งตัวทำนายเป็น 3 ชุด ชุดที่หนึ่ง จิตลักษณะของผู้ตอบคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิตมีสองตัวแปร ชุดที่สอง ประสบการณ์ทางโรงเรียนและประสบการณ์ทางบ้านอย่างละสองตัวแปร คือ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบกับประสบการณ์ในการทำงาน และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุรวม ตัวแปรชุดที่สองมีสี่ตัวแปร และชุดที่สามเป็นผลการรวมชุดที่หนึ่งกับชุดที่สองมีตัวแปรอยู่ 6 ตัว ให้การรับรู้คุณค่าของศาสนาเป็นตัวเกณฑ์ เพื่อทำให้ผลการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น จึงแสดงผลจากการวิเคราะห์ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่ม

ตาราง 21 เป็นการวิเคราะห์การรับรู้คุณค่าของศาสนาด้วยตัวทำนาย 3 ชุด สำหรับในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยปรากฏว่าตัวทำนายชุดที่สองทำนายการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้มากกว่าชุดที่หนึ่ง ในกลุ่มรวมตัวทำนายทั้ง 6 ตัว ร่วมกันทำนายได้ 15.9 % โดยมีตัวทำนายเพียง 3 ตัวคือ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยอื่นๆ ปรากฏว่ากลุ่มที่ทำนายได้สูงสุด คือ กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนาน้อย ทำนายได้ 39.4 % รองลงมาได้แก่กลุ่มนักเรียนที่เพื่อนไม่เคยทำงาน ทำนายได้ 30.8 % และกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนา มาก ทำนายได้ 30.5 % ส่วนกลุ่มที่ทำนายได้ต่ำ 5.4 % คือกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรรม

ตาราง 21 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณของการรับมูลค่าของสำเนาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	จิตลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านและร.ร. 4 ตัวแปร			ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร	
		ร.ร. นัก	ตัวทำนาย	ร.ร. นัก	ตัวทำนาย	ร.ร. นักตัวแปร	ร.ร. นัก	ตัวทำนาย
กลุ่มรวม	480	7.7	1	14.7	3,6	13.2	15.9	3,1,6
อายุ 15-17 ปี	281	8.6	1	16.8	3,5	14.1	18.1	3,5,1
อายุ 18-21 ปี	199	6.5	1	11.7	3	11.7	11.8	3
นร. ศึกษ	240	7.1	1	10.4	3,5	8.6	11.2	3,1
นร. หญิง	240	6.1	1	15.1	3,6	12.8	15.1	3,6
นร. อาชีวศึกษา	240	8.5	1	16.4	3,4	14.7	17.0	3,1
นร. สำเร็จศึกษา	240	6.8	1	15.2	3,6	11.6	15.2	3,6
นร. นักถือศาสนาพุทธ	240	15.8	1	18.9	3,5,4	11.6	20.8	1,3,6
นร. นักถือศาสนาอิสลาม	240	3.5	1	11.66	3	11.6	11.6	3
นร. ทำงานหารายได้	138	9.5	1	14.0	3	14.0	14.0	3
นร. เคยทำงาน	166	6.0	1	15.1	3	15.1	15.1	3
นร. ไม่เคยทำงาน	173	8.7	1	16.2	3,6	11.3	18.2	3,6,1
นร. เครื่องสำอางมาก	124	14.2	2	25.8	3	25.8	30.5	3,2
นร. เครื่องสำอางปานกลาง	329	5.3	1	8.6	3,6	7.4	9.2	3,1
นร. เครื่องสำอางน้อย	25	0	-	38.6	6	38.6	39.4	6
ฐานะต่ำ	245	5.3	1	18.8	3	18.8	18.8	3
ฐานะปานกลาง	199	10.7	1	11.1	3	11.1	15.5	3,1

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ 5 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐาน
 2 = สุขภาพจิต 4 = ประสบการณ์ในการทำงาน 6 = การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ตาราง 21 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณของการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	จิตลักษณะ 2 ตัวแปร		บ้านและร.ร. 4 ตัวแปร			ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร	
		ร.ร. 1	ตัวทำนาย	ร.ร. 1	ตัวทำนาย	ร.ร. 1	ตัวทำนาย	ตัวทำนาย
บิดาทำงาน	463	7.8	1	15.3	3,6	14.0	15.6	3,1
มารดาทำงาน	426	7.3	1	14.0	3,6	13.0	14.8	3,1
อาชีพค้าขาย	131	17.4	1	30.6	3	30.6	33.6	3,2
อาชีพเกษตรกรรม	142	0	-	5.4	3	5.4	5.4	3
อาชีพรับราชการ	111	18.0	1	21.1	3,5	13.7	26.7	1,5,3
บิดาการศึกษาต่ำ	211	5.9	1	19.6	3,5	16.7	19.6	3,5
บิดาการศึกษาสูง	269	9.2	1	10.3	3	10.3	13.9	3,1
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	7.1	1	16.5	3,6	14.1	16.6	3,6
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	8.0	1	9.9	3	9.9	12.8	3,1
เพื่อนทำงานพิเศษมาก	85	0	-	8.0	4	8.0	8.0	4
เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	8.8	1	17.3	3,6	15.5	17.3	3,6
เพื่อนไม่เคยกทำงาน	62	25.0	1	24.8	3,6	16.7	30.8	1,3
เพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	326	7.3	1	14.6	3,6	12.8	14.6	3,1
เพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	153	0	-	15.3	3	15.3	15.3	3
มารดาเป็นแม่โกลีธิด	397	9.0	1	15.8	3,6,4	11.3	16.6	3,6,1

1 = พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม 3 = ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ 5 = การยอมรับตนเองแบบบริกส์นับส่วน
 2 = สุขภาพจิต 4 = ประสบการณ์ในการทำงาน 6 = การยอมรับตนเองแบบใช้เหตุผล

จะเห็นได้ว่าตัวทำนาคชุดที่หนึ่งคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและตัวทำนาคชุดที่สองคือ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของศาสนาในนักเรียนวัยรุ่นมากกว่า ตัวทำนาคอื่นอีก 4 ตัว แสดงว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงและนักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสม มักจะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและคุณค่าของศาสนา

ถึงแม้ว่าในการวิจัยนี้ได้วิเคราะห์แบบถดถอยของคุณ เพื่อหาปริมาณการทำนาคของตัวทำนาคเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาไปแล้ว แต่เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามนี้ คือไปนี้จึงเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โพรดัคส์ของตัวแปรดังกล่าว โดยจะได้พิจารณาว่าผู้ที่มีลักษณะประเภทหนึ่งในปริมาณสูง จะมีลักษณะประเภทอื่นๆ สูงขึ้นหรือต่ำลงมากน้อยเพียงใด ในตอนแรกจะพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาของผู้ตอบ ซึ่งเป็นนักเรียนในกลุ่มรวมทั้งหมดก่อน แล้วจึงจะพิจารณาผลในกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่ม

ในกลุ่มผู้ตอบทั้งหมด 480 คน ผลปรากฏว่าตัวแปรทั้งสามมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกค่า โดย การรับรู้คุณค่าของการทำงานมีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงที่สุด (ค่าอาร์ .57) รองลงมาคือ ค่าความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน (ค่าอาร์ .35) และค่าความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของศาสนามีค่าต่ำสุด (ค่าอาร์ .27) (ดูตาราง 22)

เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยต่างๆ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่าสูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนามาก (ค่าอาร์ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูง คือ กลุ่มนักเรียนที่รายงาน

ตาราง 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอิโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	เอกลักษณ์		
		งาน	ศาสนา	ศาสนา
กลุ่มรวม	480	.35***	.27***	.57***
อายุน้อย (15-17ปี)	281	.32***	.27***	.58***
อายุมาก (18-21ปี)	199	.42***	.25***	.56***
นร. ชาย	240	.37***	.28***	.55***
นร. หญิง	240	.31***	.22***	.55***
นร. อาชีวศึกษา	240	.34***	.24***	.57***
นร. สามัญศึกษา	240	.37***	.30***	.57***
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	.37***	.37***	.59***
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	.35***	.18**	.61***
นร. ทำงานหารายได้	138	.36***	.32***	.64***
นร. เคยทำงาน	166	.40***	.22**	.55***
นร. ไม่เคยทำงาน	173	.29***	.31***	.54***
นร. เครื่องศาสนามาก	124	.46***	.37***	.67***
นร. เครื่องศาสนาปานกลาง	329	.30***	.21***	.52***
นร. เครื่องศานาน้อย	25	.07	.05	.38
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	.32***	.30***	.56***

** และ *** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอิโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนนักเรียน	เอกลักษณ์		งาน
		งาน	ศาสนา	ศาสนา
ฐานะต่ำ	245	.37 ^{***}	.24 ^{***}	.63 ^{***}
ฐานะปานกลาง	199	.34 ^{***}	.30 ^{***}	.51 ^{***}
บิดาทำงาน	463	.34 ^{***}	.27 ^{***}	.57 ^{***}
มารดาทำงาน	426	.39 ^{***}	.27 ^{***}	.58 ^{***}
บิดาอาชีพค้าขาย	131	.28 ^{***}	.35 ^{***}	.64 ^{***}
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	.31 ^{***}	.08	.54 ^{***}
บิดาอาชีพรับราชการ	111	.45 ^{***}	.37 ^{***}	.50 ^{***}
บิดาการศึกษาต่ำ	211	.40 ^{***}	.28 ^{***}	.57 ^{***}
บิดาการศึกษาสูง	269	.32 ^{***}	.25 ^{***}	.58 ^{***}
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	.34 ^{***}	.26 ^{***}	.58 ^{***}
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	.40 ^{***}	.31 ^{***}	.54 ^{***}
เพื่อนทำงานพิเศษมาก	85	.32 ^{**}	.11	.62 ^{***}
เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	330	.38 ^{***}	.30 ^{***}	.56 ^{***}
เพื่อนไม่เคยทำงาน	62	.34 ^{**}	.40 ^{**}	.51 ^{***}
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	326	.37 ^{***}	.26 ^{***}	.55 ^{***}
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	153	.33 ^{***}	.29 ^{***}	.62 ^{***}

** และ *** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ

ว่าเพื่อนที่คบค่อนั้นไม่เคยทำงานหารายได้เลข (ค่าอาร์ .40) รองลงมา มี 4 กลุ่มเท่ากัน ได้แก่ โรงเรียนสามัญศึกษา นักร้องศาสนาพุทธ นักเรียนเคร่งศาสนา และนักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการ (ค่าอาร์ .37) สำหรับนักเรียนที่พบว่า การรับรู้คุณค่าของการทำงานมีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงสุดคือ กลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าตนเคร่งศาสนา (ค่าอาร์ .67) รองลงมา มี 2 กลุ่มเท่ากัน คือ กลุ่มนักเรียนที่ทำงานหารายได้และนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย (ค่าอาร์ .64)

จึงสรุปจากกลุ่มนักเรียนที่นำมาศึกษาว่าการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงสุด รองลงมาคือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของการทำงานกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้ และเอกลักษณ์แห่งอิโก้มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าของศาสนาต่ำที่สุดในทุกกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม

การวิจัยนั้นนอกจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณและการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรตามเอกลักษณ์แห่งอิโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาตามสมมติฐานแล้ว การวิจัยนี้ยังต้องการที่จะแสดงผลของตัวแปรสุขภาพจิต และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยตัวแปรอิสระต่างๆ ดังจะกล่าวต่อไป

1. สุขภาพจิต หมายถึง สภาพทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล อันประกอบด้วยความกลัวในเรื่องต่างๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ความกลัวใจ ความโกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ขาดสมาธิ อารมณ์แปรปรวนง่ายและกลัวผิด ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเป็นแบบวัดประโยคประกอบด้วยมาตรา 6 หน่วย จำนวน 20 ข้อ ผู้ตอบจะได้คะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 116 คะแนน จากการสอบวัดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวมพบว่าสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.29

การเสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของสุขภาพจิต ขอบแบ่งเป็น 3 ตอนตามชุดของตัวแปรอิสระซึ่งมี 3 ชุด ตามสมมติฐาน ชุดที่หนึ่งประกอบด้วยพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ชุดที่สองประกอบด้วยประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศ และชุดที่สามประกอบด้วยประสบการณ์ในการทำงานลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม

1.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาพจิตตามตัวแปรอิสระชุดที่หนึ่งทีละสามตัว คือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ปรากฏว่าตัวแปรตามคือ สุขภาพจิตแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 23) นอกจากนี้สุขภาพจิตยังแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลแยกกัน อย่างเด่นชัด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนีในปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระคูนี พบว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท มีคะแนนสุขภาพจิตแตกต่างกันเองทั้งสี่ประเภทอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 30 ภาคผนวก ค)

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของสุขภาพจิตในกลุ่มย่อยทั้ง 31 กลุ่ม (ดูตาราง 24) พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในกลุ่มนักเรียนหญิง เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี ปรากฏว่า (1) นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำและได้รับความรักสนับสนุนมากหรือน้อยมี 2 ประเภท มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงทั้ง 2 ประเภท (2) นักเรียนประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำและได้รับความรักสนับสนุนต่ำ มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่านักเรียนประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำแต่ได้รับความรักสนับสนุนมากอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 31 ภาคผนวก ค)

ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการทาง
 อารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลร่วม
 กัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม (ก)	1	10521.58	64.71 ^{***}
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุน (ข)	1	340.49	2.09
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ค)	1	1524.50	9.37 ^{**}
ก x ข	1	152.37	<1
ก x ค	1	682.76	4.19 [*]
ข x ค	1	345.83	2.12
ก x ข x ค	1	82.90	<1
ส่วนที่เหลือ	472	162.58	-
รวม	479	204.30	-

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

รวมทำนาศได้ 20.5 %

ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพบใน
 8 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักเรียนหญิง นักเรียนสามัญศึกษา นักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ นักเรียนที่มารดา
 เป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด นักเรียนที่ฐานะต่ำ นักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา นักเรียนที่คบเพื่อน
 ศาสนาเดียวกันมาก และกลุ่มนักเรียนที่เคยทำงานหารายได้ เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบเป็นราย
 คู่ด้วยวิธีของบอร์เนเฟโรนี พบผลเหมือนกันคือ (1) นักเรียนประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิง

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยของภาวะวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาความถี่ของการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรม
 เลือกลงแบบกับกลุ่มและภาวะอบรมเลือกลงแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการ ทัศนคติส่วนบุคคล			ทัศนคติ 2 ทาง			ทัศนคติ 3 ทาง	%
		(ก)	(ข)	(ค)	กขค	กขค	ขคค		
กลุ่มรวม	480	64.71 ^{***}	2.09	9.37 ^{**}	<1	4.19 [*]	2.12	<1	20.5
นร.ชาย	240	36.35 ^{***}	1.82	3.79	<1	<1	<1	<1	21.8
นร.หญิง	240	28.48 ^{***}	<1	5.92 [*]	3.91 [*]	5.42 [*]	3.00	1.02	19.3
นร.อาชีวศึกษา	240	34.77 ^{***}	4.33 [*]	3.98 [*]	1.32	<1	<1	1.37	24.2
นร.สามัญศึกษา	240	30.85 ^{***}	<1	4.88 [*]	<1	3.93 [*]	2.65	<1	17.7
บิดาการศึกษาต่ำ	211	21.14 ^{***}	5.61 [*]	5.01 [*]	2.47	4.06 [*]	<1	<1	22.7
บิดาการศึกษาสูง	269	43.09 ^{***}	<1	4.74 [*]	<1	<1	3.02	1.47	20.0
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	244	55.92 ^{***}	1.02	4.06 [*]	2.38	4.63 [*]	<1	2.02	29.3
ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง	200	11.23 ^{***}	<1	5.34 [*]	<1	<1	5.68 [*]	1.70	11.7
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	60.70 ^{***}	1.12	8.18 ^{**}	<1	8.62 ^{**}	8.62 ^{**}	<1	24.0
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	7.93 ^{**}	<1	<1	<1	<1	3.91 [*]	<1	11.4

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรม
เลี้ยงดูแบบรักสันนิบาตและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการ (ก)	รักสันนิบาต (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปฏิกิริยา 2 ทาง			ปฏิกิริยา 3 ทาง		
					กxข	กxค	ขxค	3 ทาง	การกำหนด	%
นร. เครื่องสำอาง	123	7.96**	1.55	2.24	<1	3.42	4.25*	<1		16.1
นร. เครื่องสำอางปานกลาง	328	54.41***	<1	7.73**	<1	1.74	<1	1.66		23.5
นร. เครื่องสำอางน้อย	24	<1	<1	<1	-	-	-	-		5.9
นร. ทำงานทหารรายได้	136	18.65***	<1	1.95	2.34	<1	2.12	<1		18.8
นร. เครื่องสำอางทหารรายได้	166	22.47***	2.14	3.66	3.59	4.62*	1.37	<1		25.4
นร. ไม่เคยทำงาน	173	19.75***	<1	4.00*	1.85	<1	<1	1.24		17.2
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	56.69***	1.54	8.52**	<1	4.94*	3.16	<1		20.6
เพื่อนสนิทเดียวกันมาก	327	61.50**	1.84	4.54*	<1	6.57*	<1	<1		22.6
เพื่อนสนิทเดียวกันน้อย	152	10.89***	<1	5.32*	<1	<1	<1	1.57		19.0
อายุ 15 - 17 ปี	281	40.38***	<1	7.86**	<1	1.97	8.15**	<1		19.6
อายุ 18 - 21 ปี	199	21.421***	8.68**	1.39	<1	1.06	1.17	<1		24.6

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 24 ค่าเอฟของทาววิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรม
 และรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติร่วมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	พัฒนาการ (ก)	รักษาสัมพันธ์ (ข)	ใช้เหตุผล (ค)	ปฏิสัมพันธ์			%	
					ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง	3 ทาง	การทำนาย		
บิดาทำงาน	463	64.26***	1.75	8.43**	<1	3.05	1.89	<1	20.9
มารดาทำงาน	424	61.50***	4.41*	4.92*	1.10	1.53	1.39	<1	21.9
บิดาอาชีพค้าขาย	132	25.33***	<1	9.62**	<1	<1	<1	2.71	30.6
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	11.94***	2.64	2.04	<1	1.47	<1	<1	18.6
บิดาอาชีพราชการ	111	17.66***	<1	<1	<1	<1	<1	2.66	15.7
ครอบครัวทำงานพิเศษมาก	84	11.09***	<1	6.63*	<1	3.05	1.89	<1	20.9
ครอบครัวทำงานพิเศษน้อย	331	47.41***	4.18*	1.70	1.10	1.53	1.39	<1	21.9
ครอบครัวไม่เคยทำงาน	62	6.81*	<1	5.85*	<1	<1	<1	2.71	30.6
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	45.25***	<1	3.30	<1	1.47	<1	<1	18.6
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	18.68***	4.52*	6.28*	<1	<1	<1	2.66	15.7

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

สังคมสูงและได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากด้วย มีคะแนนสุขภาพจิตสูงสุดมากกว่านักเรียนอีกสามประเภทอย่างเชื่อมั่นได้ (2) นักเรียนที่ได้คะแนนของตัวแปรอิสระทั้งสองต่ำทั้งคู่มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงแต่ได้รับการใช้เหตุผลน้อยใน 8 กลุ่มย่อยและ (3) นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำแต่ได้รับการใช้เหตุผลมากมีคะแนนสุขภาพจิตมากกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงแต่ได้รับการใช้เหตุผลน้อยในระดับที่เชื่อมั่นได้ใน 5 กลุ่มย่อย (ยกเว้นใน 3 กลุ่มคือ นักเรียนหญิง นักเรียนสามัญศึกษาและนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ) (ดูตาราง 32 ถึง 5 ในภาคผนวก ค ส่วนกลุ่มที่มีค่าเหมือนกันมิได้แสดงไว้)

สำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล พบใน 5 กลุ่มย่อย เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี พบผลเหมือนกันใน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา นักเรียนอายุน้อย 15 - 17 ปี นักเรียนฐานะปานกลางและกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนา คือ (1) นักเรียนประเภทที่ได้รับความรักสนับสนุนและใช้เหตุผลน้อยทั้งสองตัวแปร มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่านักเรียนอีก 3 ประเภท และ (2) นักเรียนประเภทที่ได้รับความรักสนับสนุนมากแต่ใช้เหตุผลน้อย มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่านักเรียนที่ได้รับความรักสนับสนุนน้อยและใช้เหตุผลมากในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 36 ในภาคผนวก ค) ส่วนอีกสองให้ผลเหมือนกัน ส่วนอีกหนึ่งกลุ่มย่อยได้กลุ่มนักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา ปรากฏว่านักเรียนประเภทที่ได้รับความรักสนับสนุนและใช้เหตุผลสูงด้วย มีคะแนนสุขภาพจิตมากกว่าที่สุดว่านักเรียนอีก 3 ประเภทอย่างมีนัยสำคัญ (ดูตาราง 37 ในภาคผนวก ค)

นอกจากปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแล้ว คะแนนของสุขภาพจิตยังแปรปรวนตามตัวแปรอิสระทั้งสามแบบแตกต่างกันในระดับที่เชื่อมั่นได้ สำหรับกลุ่มย่อยที่คะแนนสุขภาพจิตแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพบในทุกกลุ่มย่อย ส่วนกลุ่มย่อยที่สุขภาพจิตแปรปรวนตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนบางกลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 5 กลุ่ม ครอบคลุมเป็น 2 หน้ดังนี้ (1) เรียนอาชีวศึกษา นักเรียนอายุมาก (18 - 21 ปี) (2) นักเรียนที่มารดาทำงาน นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม ในกลุ่มนักเรียนประเภทที่รายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก

มีค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิตค่านักเรียนประเภทเด็วกันที่รายงานว่าถูกรอบรมเลี้ยงดูแบบรัก
 สนิบสนุนน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา คะแนนสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 79.01
 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.76 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
 14.09 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 5 กลุ่มนี้ การอบรม
 เลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุนไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

ส่วนกลุ่มย่อยที่สุขภาพจิตแปรปรวนตามการถูกรอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในบางกลุ่ม ขอเสนอ
 ผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับพบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่
 สำคัญ 9 กลุ่ม โดยรวมเป็น 3 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนหญิง นักเรียนอาชีวน้อย นักเรียนที่อยู่กับบิดา
 และ/หรือมารดา และนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย (2) นักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ นักเรียนที่
 เพื่อนทำงานพิเศษมาก และนักเรียนที่เพื่อนไม่เคยทำงาน และ(3) นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง
 และนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่าถูกรอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 มาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิตค่านักเรียนประเภทเด็วกันที่รายงานว่าถูกรอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
 เหตุผลน้อย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนหญิง คะแนนสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.91 ค่าเบี่ยงเบน
 มาตรฐานเท่ากับ 13.29 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.05 ตาม
 ลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มนี้ การถูกรอบรมเลี้ยงดู
 แบบใช้เหตุผลไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

สรุปได้ว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มักจะมีสุขภาพจิตค่านักเรียนที่มี
 พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุนมากก็จะมีสุขภาพจิต
 ค่านักเรียนที่ได้รับความรักสนิบสนุนน้อยจากครอบครัว และนักเรียนที่ถูกรอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 มากเกี่ยวข้องกับที่มีสุขภาพจิตค่านักเรียนกว่าผู้ที่ได้รับการใช้เหตุผลน้อย ส่วนผลในปฏิสัมพันธ์
 แสดงให้เห็นถึงบทบาทร่วมกันของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกับการถูกรอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
 เหตุผลมาก ต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีของนักเรียนกลุ่มนี้ นอกจากนี้ในบางกลุ่มยังแสดงว่านักเรียนที่ได้รับ
 ความรักสนิบสนุนน้อยและใช้เหตุผลน้อยด้วยมักจะมีสุขภาพจิตค่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
 ทั้งสองแบบนมาก

1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาพจิตตามตัวแปรอิสระชุดที่สองที่ละสามตัวคือ ประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศ ผลปรากฏว่า คะแนนสุขภาพจิตแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ ประสิทธิภาพในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบพร้อมกันอย่างเชื่อมั่นได้ นอกจากนี้สุขภาพจิตยังแปรปรวนตามประสิทธิภาพในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบแยกกันอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 25) เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี ในปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระคู่นี้ปรากฏว่านักเรียนประเภทที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงและมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีคะแนนสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 38 ในภาคผนวก ค)

ต่อมาได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต ในกลุ่มย่อยอีก 29 กลุ่ม (ดูตาราง 26) ปรากฏว่ามีเพียง 1 กลุ่มย่อย ที่มีปฏิสัมพันธ์แบบสามทางของตัวแปรอิสระชุดนี้ ในกลุ่มนักเรียนอายุมาก (18 - 21 ปี) เมื่อนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี พบว่านักเรียนชายที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงหรือต่ำจัดเป็นนักเรียน 2 ประเภทกับอีก 1 ประเภท ซึ่งเป็นนักเรียนหญิงที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง มีคะแนนสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนอีก 5 ประเภทอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 39 ในภาคผนวก ค)

นอกจากปฏิสัมพันธ์แบบสามทางแล้ว คะแนนสุขภาพจิตยังแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่างประสิทธิภาพในการทำงานกับลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบพร้อมกันในระดับที่เชื่อมั่นได้ใน 6 กลุ่มย่อย ผลปรากฏว่านักเรียนประเภทที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงและมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทใน 5 กลุ่มย่อยคือ นักเรียนที่มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด นักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก นักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา นักเรียนที่มารดาทำงานและนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ (ดูตาราง 40 ในภาคผนวก ค ส่วนอีกสี่กลุ่มให้ผลเหมือนกันมิได้แสดงไว้) ส่วนกลุ่มนักเรียนที่มีเพื่อนทำงานพิเศษมาก ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงและมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากหรือเหมาะสมน้อยรวม 2 ประเภทมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำทั้ง 2 ประเภทอย่างเชื่อมั่น

ได้ (ดูตาราง 41 ในภาคผนวก ค)

ตาราง 25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศร่วมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสบการณ์ในการทำงาน (ก)	1	1241.60	6.28 [*]
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ข)	1	884.99	4.47 [*]
เพศ (ค)	1	21.66	<1
ก x ข	1	1081.78	5.47 [*]
ก x ค	1	8.03	<1
ข x ค	1	147.17	<1
ก x ข x ค	1	0.58	<1
ส่วนที่เหลือ	472	197.56	-
รวม	479	204.30	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

รวมทำนายได้ 3.5 %

คะแนนสุขภาพจิตที่แปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบกับเพศร่วมกัน อย่างมีนัยสำคัญใน 2 กลุ่มย่อย เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนีในกลุ่มนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันนั้นออก ปรากฏว่านักเรียนหญิงที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากมีสุขภาพจิตดีมากกว่านักเรียนหญิงที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย (ดู

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยของภาวะวิเคราะห้ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ลักษณะของเพื่อน ⁴			ปฏิสัมพันธ์ ² ทาง			ปฏิสัมพันธ์ ³ %	การทํานาย
		(ก)	(ข)	(ค)	ก ข	ก ค	ข ค		
กลุ่มรวม	480	6.28 [*]	4.47 [*]	<1	5.47 [*]	<1	<1	<1	3.5
อายุ 18-21 ปี	199	<1	4.29 [*]	<1	2.64	1.12	<1	4.46 [*]	4.0
อายุ 15-17 ปี	281	6.31 [*]	1.02	<1	2.80	1.31	<1	2.76	3.5
เพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	327	6.29 ^{**}	2.43	<1	7.25 ^{**}	<1	<1	<1	4.3
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	152	<1	1.60	<1	<1	<1	4.84 [*]	<1	2.2
คบเพื่อนทำงานพิเศษมาก	64	<1	<1	<1	8.41 ^{**}	<1	<1	<1	2.2
คบเพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	10.72 ^{***}	5.14 [*]	<1	1.35	<1	<1	<1	6.3
เพื่อนไม่เคยทำงาน	62	<1	<1	<1	1.08	<1	<1	-	2.2
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	3.25	2.15	<1	3.96 [*]	<1	2.55	<1	2.4
แยกกันอยู่บิดามารดา	132	3.74	2.18	<1	1.28	1.99	<1	3.02	6.6

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน ลักษณะของ
 เพื่อนที่เลือกคบและเพศพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประเภทการฝึก	ลักษณะของเพื่อน	เพศ	ปฏิสัมพันธ์			%	
					(ก)	(ข)	(ค)		
					GxT	GxS	TxS		
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	9.26**	3.50	1.07	3.89*	<1	<1	<1	5.2
มารดาทำงาน	463	8.64**	5.91*	<1	4.01*	<1	<1	<1	5.3
บิดาทำงาน	424	9.15**	3.62	<1	3.66	<1	<1	<1	4.3
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	8.53**	3.21	2.63	6.01*	1.56	<1	2.11	8.8
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	<1	2.09	1.82	2.78	<1	4.92*	1.01	2.0
บิดาอาชีพค้าขาย	132	4.77*	<1	3.39	<1	<1	<1	<1	9.6
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	3.56	1.1	<1	<1	<1	<1	<1	5.59
บิดาอาชีพรับราชการ	111	1.16	1.82	<1	1.18	<1	<1	<1	4.1
บิดาการศึกษาต่ำ	211	<1	6.67**	<1	3.33	<1	1.14	1.52	4.5
บิดาการศึกษาสูง	269	6.95**	<1	1.12	1.87	<1	<1	<1	3.8

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 42 ในภาคผนวก ค) ส่วนในกลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่าหญิงที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีสุขภาพจิตดีมากกว่าเรียนประเภทอื่นอีก 3 ประเภท และนักเรียนหญิงที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย มีสุขภาพจิตดีน้อยกว่านักเรียนอีก 3 ประเภทอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 43 ในภาคผนวก ค)

สำหรับตัวแปรอิสระชุดนี้ นอกจากมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแล้ว คะแนนสุขภาพจิตยังแปรปรวนตามตัวแปรอิสระทั้งสามแบบแยกจากกันอย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนกลุ่มย่อยที่สุขภาพจิตแปรปรวนตามประสบการณ์ในการทำงานในบางกลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 10 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 3 หน้ดังนี้ (1) นักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนสามัญศึกษา นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่บิดาการศึกษาสูง และนักเรียนฐานะปานกลาง (2) นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อยและนักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ และ (3) นักเรียนนับถือศาสนาพุทธ นักเรียนที่เคร่งศาสนามาก และนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่ามีความประสพการณ์ในการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิตดีมากกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีความประสพการณ์ในการทำงานต่ำ (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา คะแนนสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 77.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.77 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.34 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 10 กลุ่มนี้ การมีประสพการณ์ในการทำงานไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

ส่วนกลุ่มย่อยที่สุขภาพจิตแปรปรวนตามลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบในบางกลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 5 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 2 หน้ดังนี้ (1) นักเรียนอายุมาก (18 - 21ปี) และนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ และ (2) นักเรียนที่มารดาทำงาน นักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำ และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้รายงานว่ามีความลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิตดีมากกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่ามีความลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย (อย่างเช่นนักเรียนอายุมาก คะแนนสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

77.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.62 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.23 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 5 กลุ่มนี้ การมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

ส่วนความแตกต่างทางเพศมิได้แปรปรวนตามคะแนนสุขภาพจิตในกลุ่มย่อยใดๆ เช่นเดียวกับในกลุ่มรวม

ผลในส่วนนี้ จะเห็นว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงแล้วยังมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากด้วย ก็จะมีสุขภาพจิตที่ดีที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มักจะมีสุขภาพจิตดีว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ และการเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมากมีเกี่ยวข้องกับกาที่นักเรียนมีสุขภาพจิตดีอีกด้วย ส่วนความแตกต่างทางเพศไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

1.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาพจิตตามตัวแปรอิสระชุดที่สามทีละสามตัว คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ผลปรากฏว่าคะแนนสุขภาพจิตแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่างตัวแปรอิสระ ประสบการณ์ในการทำงานกับลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และคะแนนสุขภาพจิตยังแปรปรวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 44 ในภาคผนวก ค) ซึ่งเป็นผลที่เคยอภิปรายไว้แล้วในหัวข้อ 1.2 ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะผลที่ยังไม่อภิปรายเท่านั้น ในส่วนของปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง และแบบสองทางระหว่างประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมกับลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิตด้วยตัวแปรอิสระชุดเดียวกันนี้ ในกลุ่มย่อยทั้งหมด 31 กลุ่ม พบปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามคือ ประสบการณ์ในการทำงานลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันอย่างเชื่อมั่นได้ ใน 2 กลุ่มย่อย(ดูตาราง 27) กลุ่มนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม ปรากฏว่านักเรียนประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อยและมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ และนักเรียนประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงเช่นกัน มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก และมี

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสอบภาคจิต เมื่อพิจารณาความแปรสปรการด้านการทำงาน ลักษณะของ
 ผู้คนที่เลือกตอบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน		พัฒนาการฯ		ปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง		ปฏิสัมพันธ์ 3 ทาง		F
	(ก)	(ข)	(ค)	(ค)	กxข	กxค	ขxค	การกำหนด	
กลุ่มรวม	480	<1	84.85***	4.73*	1.36	<1	1.13	17.9	
นร.นับถือศาสนาอิสลาม	240	<1	40.28***	1.83	1.70	<1	4.56*	15.4	
นร.นับถือศาสนาพุทธ	240	<1	41.40***	3.80	<1	2.45	<1	21.3	
นร.เคร่งศาสนามาก	123	<1	13.06***	1.03	<1	<1	4.94*	14.7	
นร.เคร่งศาสนาปานกลาง	328	<1	69.88**	2.19	1.41	1.89	<1	20.2	
นร.เคร่งศาสนาน้อย	24	3.79	1.18	<1	-	-	-	17.6	
ค.เพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	<1	16.10	7.07*	<1	2.45	<1	16.6	
ค.เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	2.90	<1	52.75***	1.12	2.09	<1	19.4	
ค.เพื่อนไม่เคสทำงาน	62	<1	11.25***	2.64	3.22	1.78	2.37	16.3	
นร.อาชีวศึกษา	240	1.40	<1	49.17***	4.17*	<1	2.56	19.7	
นร.สามัญศึกษา	240	<1	35.84***	2.24	2.30	<1	<1	16.2	

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของ
 ผู้ที่เลือกคย และขั้นตอนการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน		ประสบการณ์ต่างๆ		ลักษณะเฉพาะ		พัฒนาการ		ปฏิสัมพันธ์			%
	(ก)	(ข)	(ค)	(ด)	กxข	กxค	กxด	2 ทาง	3 ทาง	ปฏิสัมพันธ์		
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	<1	<1	81.40***	4.29*	1.04	1.00	1.90				21.1
แยกกันอยู่กับบิดามารดา	132	2.35	<1	8.36**	<1	<1	<1	<1				12.5
เพื่อนสนิทมาเคียงข้างมาก	327	1.41	<1	69.97***	9.54**	<1	<1	1.73				20.8
เพื่อนสนิทมาเคียงข้างน้อย	152	<1	<1	21.82***	<1	1.52	<1	<1				14.9
บิดาการศึกษาสูง	463	1.21	<1	51.65***	1.00	1.02	5.21*	2.92				18.6
บิดาการศึกษาต่ำ	211	<1	<1	32.42***	2.71	<1	3.74	<1				17.1
บิดาทำงาน	463	2.45	<1	81.63***	3.07	2.12	<1	<1				18.6
มารดาทำงาน	424	3.16	<1	74.94***	3.79	2.02	<1	<1				19.5
บิดาอาชีพค้าขาย	132	4.05*	<1	33.30***	<1	<1	<1	1.51				26.8
บิดาอาชีพเกษตรกรรม	142	3.51	<1	19.17***	<1	2.78	2.23	2.78				16.2
บิดาอาชีพรับราชการ	111	<1	<1	16.40***	<1	<1	2.70	<1				16.3

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของ
 4 เพศที่เลือกพบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	ประสบการณ์ (ก)	ลักษณะเพื่อน (ข)	พัฒนาการ (ค)	ปฏิสัมพันธ์			ปฏิสัมพันธ์ %	
					2 ทาง	3 ทาง	การทำนาย		
ฐานะค่า	244	<1	<1	78.56***	1.99	3.32	1.88	1.47	27.1
ฐานะปานกลาง	200	4.42*	<1	10.71***	1.54	1.36	1.40	<1	10.3
นร.ทำงานหารายได้	136	<1	2.40	17.45***	<1	<1	<1	<1	19.2
นร.เคยทำงานหารายได้	166	<1	<1	39.46***	1.47	<1	<1	<1	21.6
นร.ไม่เคยทำงาน	173	3.84	2.45	27.35***	<1	<1	<1	<1	17.3
นร.ชาย	240	<1	<1	50.41***	2.31	<1	<1	<1	19.2
นร.หญิง	240	1.37	<1	33.00***	1.75	2.12	1.38	<1	16.5
อายุ 15-17 ปี	281	<1	<1	47.00***	2.28	<1	<1	1.23	17.4
อายุ 18 - 21 ปี	199	<1	1.05	36.57***	3.33	<1	2.58	<1	19.0
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	2.21	<1	65.28***	3.99*	<1	<1	2.31	18.3

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการทำงานสูงรวมเป็นนักเรียนสองประเภท มีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำในนักเรียนสี่ประเภทอย่างมีนัยสำคัญ (ดูตาราง 45 ในภาคผนวก ค) และกลุ่มนักเรียนที่ครึ่งสามมาก พบว่านักเรียนประเภทพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย และมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ กับนักเรียนประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากและมีประสบการณ์ในการทำงานสูง รวมเป็นนักเรียน 2 ประเภทที่มีคะแนนสุขภาพจิตดีกว่านักเรียน 2 ประเภทที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำและมีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากหรือเหมาะสมน้อย ในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 46 ในภาคผนวก ค)

สำหรับปฏิสัมพันธ์แบบสองทางพบว่าคะแนนสุขภาพจิตแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันในกลุ่มนักเรียนที่บิดาการศึกษาสูง เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี ปรากฏว่านักเรียนทั้ง 4 ประเภทมีความแตกต่างกันภายในกลุ่มอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 47 ในภาคผนวก ค) ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมิได้แปรปรวนตามคะแนนสุขภาพจิตแต่อย่างใด

สรุป นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มักมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ ส่วนปฏิสัมพันธ์แบบสองทางและสองเฉพาะในส่วนนี้ มิได้แสดงอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อสุขภาพจิต

2. พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม หมายถึง ปริมาณความรู้สึกของผู้ตอบในการปรับตัวในด้านต่างๆ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ ความเป็นตัวของตัวเอง ความอับอายและสงสัย ความคิดริเริ่ม - ความระอ้อ และความขยันขันแข็งความมีปมด้อย ซึ่งตรงกับช่วงพัฒนาการ 4 ช่วง ตามทฤษฎีของเอริคสัน จึงเป็นการประเมินความรู้สึกของผู้ตอบทั้งในกรณีที่ปรับตัวได้และปรับตัวไม่ได้ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดชื่อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองมีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตรา 6 หน่วยจำนวน 23 ข้อ ผู้ตอบจะได้คะแนนอยู่ระหว่าง 33 - 122 คะแนน จากการสอบวัดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวม พบว่าพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

94.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.29

การเสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมตามตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรคือ ประสิทธิภาพในการทำงานลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศ ปรากฏว่า พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมิได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามเลย แต่กลับพบว่า แปรปรวนตามตัวแปรอิสระทั้งสามแบบแยกจากกันอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 28) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย นักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง มีคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 97.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.04) นักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 91.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.65) นักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมากมีคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 97.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.93) นักเรียนที่มีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 90.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.65) และนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 95.96 ค่าเบี่ยงเบนเท่ากับ 10.97) นักเรียนชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 92.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.42)

ต่อจากนั้นได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 29 กลุ่ม ปรากฏว่าพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมิได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามแต่ประการใดเช่นเดียวกับกลุ่มรวมแต่กลับแปรปรวนตามตัวแปรอิสระทีละตัวแยกจากกันอย่างเชื่อมั่นได้

กลุ่มย่อยที่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมแปรปรวนตามประสิทธิภาพในการทำงาน จะขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับพบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลมีที่สำคัญ 6 กลุ่มย่อยโดยรวมเป็น 3 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนอายุน้อย (15 - 17 ปี) (2) นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการและนักเรียนที่บิดาการศึกษาสูง และ (3) นักเรียนที่เพื่อนทำงาน พิเศษน้อยและนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่า มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่า มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ (อย่างเช่นนักเรียนอายุน้อย คะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 98.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.18 และ

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เมื่อพิจารณา
ความประสพการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศร่วมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม (ก)	1	2534.51	22.63 ^{***}
ประสพการณ์ในการทำงาน (ข)	1	2009.69	17.94 ^{***}
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ค)	1	458.48	4.09 [*]
ก x ข	1	40.84	<1
ก x ค	1	.05	<1
ข x ค	1	58.26	<1
ก x ข x ค	1	93.21	<1
ส่วนที่เหลือ	472	111.97	-
รวม	479	127.55	

*** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

รวมรวมได้ 13.2%

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 90.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.83 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภท
ตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 6 กลุ่มนี้ การมีประสพการณ์ในการทำงานไม่เกี่ยวข้องกับ
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม

ส่วนกลุ่มย่อยที่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมแปรปรวนตามลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบในบาง
กลุ่ม ขอเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญในขณะทีกลุ่มย่อยเปรียบเทียบกับไม่พบผลดังกล่าวกลุ่ม
ย่อยที่พบผลที่มีสำคัญ 5 กลุ่มย่อย โดยรวมเป็น 2 หมู่ดังนี้ (1) นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่

บิดาอาชีพเกษตรกรรม และนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ และ (2) นักเรียนที่เคร่งศาสนาและนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษ ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ที่รายงานว่าเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่านักเรียนประเภทเดียวกันที่รายงานว่าเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมน้อย (อย่างเช่นนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย คะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.95 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 90.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.80 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 5 กลุ่มนี้ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบไม่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม

สำหรับกลุ่มย่อยที่พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมแปรปรวนตามเพศในบางกลุ่ม ข้อเสนอผลเฉพาะของกลุ่มย่อยที่มีนัยสำคัญ ในตอนที่กลุ่มย่อยเปรียบเทียบไม่พบผลดังกล่าว กลุ่มย่อยที่พบผลที่สำคัญ 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ในกลุ่มนักเรียนประเภทนี้ นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่านักเรียนชาย (อย่างเช่นในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย คะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 98.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.51 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 91.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.13 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักเรียนประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มทั้ง 2 กลุ่มนี้ ความแตกต่างทางเพศไม่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม

สรุป นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ในการทำงานมากมักจะมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่าผู้ที่มิได้มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ส่วนนักเรียนที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมมาก จะมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่านักเรียนที่คบเพื่อนมีลักษณะเหมาะสมน้อย และนักเรียนหญิงจะมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่านักเรียนชายในวัยเดียวกันนี้

ตาราง 29 ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิง สังคม
เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ใน การทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศพร้อมกัน ใน
กลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	(ก)	(ข)	(ค)	% ทำนาย
กลุ่มรวม	480	22.63 ^{***}	17.94 ^{***}	4.09 [*]	13.2
อายุ 15- 17 ปี	281	29.27 ^{***}	8.52 ^{**}	3.82	17.8
อายุ 18 - 21 ปี	199	<1	9.70 ^{**}	<1	8.7
บิดาทำงาน	483	25.71 ^{***}	16.32 ^{***}	4.97 [*]	14.2
มารดาทำงาน	424	26.75 ^{***}	16.23 ^{***}	5.30 [*]	15.5
บิดาการศึกษาต่ำ	211	2.13	17.03 ^{***}	<1	12.0
บิดาการศึกษาสูง	269	26.48 ^{***}	3.51	3.81	16.0
อาชีพค้าขาย	132	4.76 [*]	9.33 ^{**}	9.42 ^{**}	24.2
อาชีพเกษตรกรรม	142	<1	12.92 ^{***}	<1	11.0
อาชีพรับราชการ	111	20.02 ^{***}	1.37	1.42	22.5
อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	340	17.74 ^{***}	10.43 ^{***}	1.91	12.2
ไม่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา	132	4.43 [*]	6.36 [*]	2.49	15.4
ทำงานหารายได้	136	8.57 ^{**}	7.47 ^{**}	<1	16.9
เลขทำงาน	166	5.11 [*]	8.52 ^{**}	2.40	16.0
ไม่เลขทำงาน	173	8.10 ^{**}	2.00	<1	8.1

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 29 ค่าเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพัฒนาการทางอารมณ์เชิง

สังคม เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และเพศ
พร้อมกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่มนักเรียน	จำนวนคน	(ก)	(ข)	(ค)	% ทำนาช
ฐานะต่ำ	244	5.35 [*]	14.80 ^{** *}	2.37	13.1
ฐานะปานกลาง	200	22.60 ^{***}	4.89 [*]	1.80	18.5
เครื่องศาสนามาก	123	5.61 [*]	3.07	<1	13.0
เครื่องศาสนาปานกลาง	328	22.22 ^{***}	13.47 ^{***}	2.73	15.2
เครื่องศานาน้อย	24	4.99 [*]	1.44	1.52	20.5
เพื่อนทำงานพิเศษมาก	84	3.01	<1	<1	8.6
เพื่อนทำงานพิเศษน้อย	331	30.71 ^{***}	14.82 ^{***}	1.60	17.5
เพื่อนไม่เคยทำงาน	62	<1	4.60 [*]	<1	9.0
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	397	26.57 ^{***}	11.62 ^{***}	6.08 [*]	15.0
ร.ร. อาชีวศึกษา	240	6.84 ^{**}	8.29 ^{**}	5.57 [*]	12.7
ร.ร. สามัญศึกษา	240	19.55 ^{***}	7.63 ^{**}	<1	14.7
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก	327	20.82 ^{***}	8.28 ^{**}	3.53	14.2
คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย	152	3.37	10.91 ^{***}	<1	12.9
นร. นับถือศาสนาพุทธ	240	20.63 ^{***}	11.75 ^{***}	2.15	19.5
นร. นับถือศาสนาอิสลาม	240	4.01 [*]	8.23 ^{**}	1.02	7.9

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

บทที่ 4

การสรุปและอภิปรายผล

ในบทที่ 4 นี้ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 1 และปีที่ 3 ในโรงเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดปัตตานีและยะลา จำนวน 480 คน ตอบแบบสอบถามและแบบวัดชุดต่างๆ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้อาจจัดได้เป็น 5 ประเภทคือ (1) ประสบการณ์ที่บ้าน โดยใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2 วิธี (2) ประสบการณ์ที่โรงเรียนที่เกี่ยวกับการทำงานและเพื่อน 2 ตัวแปร (3) จิตลักษณะของนักเรียนที่ตอบแบบวัดมี 2 ด้าน (4) ตัวแปรตามที่สำคัญ 3 ตัวแปร และ (5) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบมี 14 ตัวแปร ซึ่งใช้เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อยรวมเป็นตัวแปรที่ศึกษาทั้งสิ้น 23 ตัว ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ใน 3 ลักษณะคือ การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มแยกย่อยเป็นการขยายความตามสมมติฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่นอกเหนือจากสมมติฐาน

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้เสนอตามลำดับของตัวแปรตามเป็นหลัก แล้วแยกหัวข้อย่อยตามกลุ่มตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามที่สำคัญในการวิจัยนี้คือ เอกลักษณะแห่งสติ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา ส่วนในบทสรุปและอภิปรายผลนี้ จะได้ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแนวที่แตกต่างจากที่ได้นำเสนอในบทก่อน ทั้งนี้เพื่อจะได้ตีความและอภิปรายผลในแง่มุมต่างๆ ได้ โดยจะมีการสรุปผลและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้เป็นอันดับแรก เพื่อจะได้ทราบว่า ข้อมูลจากการวิจัยนี้ให้การสนับสนุนการทำนายที่กระทำไว้ล่วงหน้ามากน้อยเพียงใด ต่อจากนั้นจะได้สรุปและอภิปรายผลในด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจของการวิจัยในด้านนี้ โดยจะเน้นที่ตัวแปรที่น่าสนใจ และเป็นตัวแปรที่ให้ผลสำคัญในการวิจัยนี้

จากการที่ได้นำผลการวิจัยนี้ไปประสานกับผลการวิจัยอื่นๆ จะทำให้เกิดภาพที่กว้างและละเอียดขึ้น จนสามารถที่จะนำมาใช้ในการเสนอแนะแนวทางการวิจัยต่อไป ตลอดจนที่แนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้และผลการวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวอ ซึ่งจะเป็นหัวข้อสุดท้ายของบทนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

จากการประมวลทฤษฎีและผลการวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศในบทที่ 1 ทำให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำมาใช้เป็นรากฐานในการตั้งสมมติฐานหลักในการวิจัยนี้

สมมติฐานที่ 1 มีเนื้อความว่า "นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น อีกเจ็ดกลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน" สมมติฐานนี้ได้กล่าวถึงจิตลักษณะ 1 ประการของนักเรียนคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และวิธีการอบรมเลี้ยงดู 2 วิธีคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล โดยทำนายว่าตัวแปรอิสระทั้งสามนี้ จะมีบทบาทร่วมกันเกี่ยวข้องกับการมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ฉะนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน จึงต้องใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้แบบสามทางตามระดับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ระดับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและระดับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพร้อมกัน

ในกลุ่มรวม ผลปรากฏว่าเอกลักษณ์แห่งอีโก้มิได้แปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสามพร้อมกัน (ดูตาราง 1) ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่พบอิทธิพลร่วมของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ที่มีต่อเอกลักษณ์แห่งอีโก้แต่อย่างใด แต่ปรากฏในกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่เคยทำงานหารายได้เป็นบางครั้ง (ดูตาราง 2) ที่สนับสนุนสมมติฐานหนึ่งโดยพบว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง แล้วได้รับความรักสนับสนุนสูงและใช้เหตุผลสูงด้วยเป็นนักเรียนที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงสุด ผลวิจัยในส่วนนี้ (กลุ่มย่อยนี้มี 166 คน จาก 480 คน ประมาณ 35 % ของกลุ่มตัวอย่าง) จึงสนับสนุนสมมติฐานหนึ่ง (ดูตาราง 1)

แต่ในกลุ่มรวมนั้นพบอย่างเด่นชัดว่าเอกลักษณ์แห่งอีโก้แปรปรวนไปตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นเอกเทศจากกัน ปริมาณที่เชื่อถือได้และไม่มีอิทธิพลเสริมกัน (ดูตาราง 1) โดยนักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงหรือถูกรูปร่าง

เสียงคูแบบรักสนับสนุนมาก จะมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะตรงกันข้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วนนักเรียนในกลุ่มอายุมาก (18 - 21ปี) และกลุ่มนักเรียนอายุน้อย (15 - 17ปี) ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับความรักสนับสนุนมาก ในขณะที่เด็วกันได้รับการใช้เหตุผลมากเช่นกัน จะเป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงสุด (คูตาราง 2 และ 3 ภาคผนวก ค) ฉะนั้นในกลุ่มเหล่านี้ถึงแม้ว่าสนับสนุนสมมติฐานหนึ่งยังไม่ชัดเจนนัก แต่ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยกลับพบว่าตัวแปรอิสระ คือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ต่างส่งผลทางตรงต่อความแปรปรวนของตัวแปรตามเป็นเอกเทศจากกัน ในทำนองตรงกับที่กล่าวไว้ในสมมติฐาน เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัว (คูตาราง 1 และ 2) ผลส่วนนี้ทำให้เข้าใจได้ว่า พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน อาจเป็นลักษณะที่ทดแทนกันได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนักเรียนวัยรุ่น ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะทั้งสามประการนี้ครบถ้วนแต่อาจมีเพียงประการใดประการหนึ่งอย่างเด่นชัดหรือสองประการอย่างเด่นชัด ก็เพียงพอที่นักเรียนจะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง

เอริกสันได้กล่าวถึงสาเหตุของการมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่น เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวของบุคคลในช่วงที่ผ่านมา บุคคลที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง จะปรับตัวได้ดีจนบรรลุเอกลักษณ์ ส่วนบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้จะมีความสับสนในเอกลักษณ์เนื่องจากมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ คอมาโคลเล็ทและไมเคิล (Caillet and Michael 1983) ได้ศึกษาความต่อเนื่องของทฤษฎีในช่วง 1 ถึงช่วง 6 ในกลุ่มนักศึกษาจำนวน 160 คน ให้ผลสนับสนุนทฤษฎีของเอริกสัน ต่อมาได้มีการศึกษาโดยการทดลอง ในกลุ่มนักเรียนผิวขาวที่มีปัญหาทางพฤติกรรมจำนวน 18 คน อายุระหว่าง 15 - 18 ปี เปรียบเทียบกับนักเรียนวัยเดียวกันที่ไม่มีปัญหาจำนวน 19 คน ปรากฏว่านักเรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมโดยบางครั้งกระทำผิดกฎหมาย มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำกว่านักเรียนปกติ นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังได้กล่าวถึง ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว ที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันในด้านการใช้ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว วัยรุ่นที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมักจะขาดความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากบิดามารดาและอยู่ในครอบครัวที่เข้มงวดมาก จนเด็กเหล่านี้ต้องแยกตนเองออกจากสังคมภายนอก อาจทำให้ขาดพัฒนาการในทักษะ

ทางสังคม และจะทำให้ไม่เข้าใจหรือรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Protinsky, 1988) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาในระดับปริญญาตรีจำนวน 93 คน ที่พบว่าสนับสนุนทฤษฎีของเอริคสัน โดยอาจจะกล่าวได้ว่าระดับของพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่นเกี่ยวข้องกับอิทธิพลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในครอบครัว โดยการมีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัวร่วมกับบิดามารดา ซึ่งจะเกี่ยวกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในบุตร (Anderson and Fleming, 1986) เนื่องจากการได้ปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัว ช่วยให้เกิดประสบการณ์ทำให้เขาสามารถปรับตัวในช่วงวัยรุ่นได้สำเร็จ สำหรับการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชิววิไล 2524) ที่สนับสนุนทฤษฎีของเอริคสันที่ว่า การที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างเพียงพอ จะทำให้บุตรมีความมั่นคงทางอารมณ์และเกิดความรู้สึกมั่นใจในความดีงามในโลกนี้

สรุปผลการวิจัยส่วนนี้ โดยรวมไม่สนับสนุนสมมติฐานหนึ่งที่ตั้งไว้แต่พบในบางส่วน เพราะผลที่สนับสนุนสมมติฐานหนึ่ง พบในผู้ตอบที่รายงานว่าตนเองเคยทำงานหารายได้บ้างครั้ง ซึ่งมีจำนวนเป็น 35 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามเป็นเอกเทศกัน เยาวชนไทยที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงหรือเยาวชนไทยที่ได้รับการรักสนับสนุนจากครอบครัวมากจะต่างไปอย่างหนึ่งก็จะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่สูงไปด้วยกันทั้งสิ้น

สมมติฐานสอง กล่าวว่า "นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย" สมมติฐานสองนี้ได้ทำนายส่วนที่ส่งเสริมกันของประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่นแต่การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในกลุ่มรวมไม่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์แบบสามทางของประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ (ดูตาราง 3)

สำหรับกลุ่มข้อก็ไม่นับปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสองพร้อมกันแต่ประการใด ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานสองอย่างเด่นชัด แต่ผลที่พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย (ดูตาราง 4) ปรากฏว่า ประสิทธิภาพในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบต่างส่งผลทางตรงต่อความแปรปรวนของตัวแปรตามเป็นเอกเทศ นักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงมักจะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง และนักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก จะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย จึงทำให้เข้าใจได้ว่าประสิทธิภาพในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ อาจเป็นสิ่งที่ทดแทนกันได้ในส่วนที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะทั้งสองประการนี้ครบถ้วน แต่อาจมีเพียงประการใดประการหนึ่งอย่างเด่นชัดหรือสองประการอย่างเด่นชัดก็เพียงพอที่นักเรียนจะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้

สำหรับวิจัยในต่างประเทศ การคบเพื่อนวัยรุ่นมักต้องการให้คนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและนั่นคือการคบเพื่อนที่มีลักษณะที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการแสดงออกเป็นสิ่งจำเป็นต่อพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ (Brown and Lohr, 1987) ฉะนั้นลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบจึงเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้

สรุปผลการวิจัยนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานสอง เนื่องจากประสิทธิภาพในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบต่างมีอิทธิพลต่อเอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็นเอกเทศ แสดงว่าเยาวชนไทยภาคใต้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง หรือเยาวชนไทยภาคใต้ที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมมากก็เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงไปด้วยกันทั้งสิ้น

สมมติฐานสาม กล่าวว่า "นักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่นๆ ลึกเจ็ดกลุ่ม" สมมติฐานนี้ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม โดยทำนายว่าตัวแปรอิสระทั้งสามนี้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน ทำให้นักเรียนที่มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ฉะนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน จึงต้องใช้การวิเคราะห์ความ

แปรปรวนสามทางของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงานตามระดับของตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกันแต่ กลับพบว่าตัวแปรทั้งสามตัวนี้ที่ละตัว ส่งผลทางตรงต่อความแปรปรวนของตัวแปรตามเป็นเอกเทศจากกันในการทำงานตรงกับที่กล่าวไว้ในสมมติฐาน (ดูตาราง 11) ผลส่วนนี้ทำให้เข้าใจได้ว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมอาจเป็น ลักษณะที่ทดแทนกันได้ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน และนักเรียนไม่จำเป็นต้องมี ลักษณะทั้งสามประการนี้ครบถ้วน แต่อาจมีเพียงประการใดประการหนึ่งอย่างเด่นชัดหรือสองประการ อย่างเด่นชัดก็เพียงพอที่นักเรียนจะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงได้ ผลการวิเคราะห์อีกส่วนหนึ่งในตารางเดียวกันนี้และรวมถึงผลที่พบในกลุ่มย่อยอีก 8 กลุ่ม (ดูตาราง 12) ให้การสนับสนุนการตีความเช่นนี้ กล่าวคือ ได้พบว่า การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมในปริมาณที่ยอมรับได้ โดยพบในรายละเอียดว่านักเรียนที่รายงานว่าตนมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงและมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง จะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงสุดมากกว่านักเรียนอีกสามประเภทในกลุ่มเดียวกัน สำหรับกลุ่มย่อยหนึ่งพบเฉพาะในกลุ่มนักเรียน 8 กลุ่มย่อยต่อไปนี้ กลุ่มบิดาอาชีพค้าขาย ฐานะปานกลาง ฐานะต่ำ นับถือศาสนาอิสลาม อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา อาชีวศึกษา เพื่อทำงานพิเศษน้อย และกลุ่มที่คบเพื่อนสาวสนาได้เหมือนกันมาก (ดูตาราง 15 และ 16 ภาคผนวก ค) นอกจากนี้การรับรู้คุณค่าของการทำงานยังแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มนักเรียน 3 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มอาชุน้อย (15 - 17 ปี) กลุ่มที่เคร่งศาสนา ปานกลางและกลุ่มที่ทำงานหารายได้เป็นประจำ (ดูตาราง 17 - 19 ภาคผนวก ค) พบผลในรายละเอียดว่านักเรียนที่เลือกคบ เพื่อนที่ลักษณะเหมาะสมน้อยและตนเองมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำด้วย จะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานต่ำที่สุดต่ากว่านักเรียนอีกสามประเภทในกลุ่มเดียวกันในปริมาณที่ยอมรับได้

ในกลุ่มย่อยต่างๆ ปรากฏว่าการรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามตัวแปรอิสระทั้งสามที่ละตัวอย่างเป็นเอกเทศ กลุ่มย่อยที่พบผลนี้ตามประสิทธิภาพในการทำงานที่น่าสนใจปรากฏในกลุ่ม

นักเรียน 6 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มบิดาอาชีพค้าขาย บิดาอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนที่ตนเองทำงานเป็นบางครั้ง นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษมากและกลุ่มนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย ฉะนั้นจะเห็นว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากการรับรู้คุณค่าของการทำงานจึงแปรปรวนตามระดับประสบการณ์ในการทำงานอย่างเด่นชัด ผลในรายละเอียดพบว่าในทุกกลุ่มย่อยที่ประสบการณ์ในการทำงานมีนัยสำคัญ แสดงว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงมักจะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงด้วยอย่างชัดเจนในนักเรียนทุกประเภท

กลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามระดับลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ เฉพาะกลุ่มย่อยที่น่าสนใจมี 7 กลุ่มย่อย เมื่อแบ่งตามลักษณะทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ กลุ่มนักเรียนฐานะค่านักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทำงาน ได้แก่ นักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้และนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และในด้านศาสนาเป็นกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางและนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อยโดยพบในรายละเอียดว่านักเรียนที่เพื่อนมีลักษณะที่เหมาะสมมากเป็นผู้มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานมากกว่านักเรียนที่เพื่อนมีลักษณะที่เหมาะสมน้อย

ส่วนในกลุ่มย่อยที่การรับรู้คุณค่าของการทำงานแปรปรวนตามระดับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เฉพาะกลุ่มย่อยที่น่าสนใจ 10 กลุ่มย่อย เมื่อแบ่งตามลักษณะทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชาย นักเรียนอนุบาล นักเรียนสามัญศึกษา นักเรียนที่มีฐานะค่านักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา ในด้านการทำงานพบในกลุ่มนักเรียนที่ตนเองทำงานหารายได้เป็นประจำกับเป็นบางครั้งและกลุ่มนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย ในด้านศาสนาพบในกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางและนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก โดยพบในรายละเอียดว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง จะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่าผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่าประสบการณ์ในการทำงานที่โรงเรียน ช่วยพัฒนาให้นักเรียนวัยรุ่นชั้นมัธยมปลายมีค่านิยมทางวิชาชีพในทางบวกและมีความตระหนักในค่านิยมทางอาชีพ และช่วยลดพฤติกรรมการมาโรงเรียนสายของนักเรียนตัวก (Baker, 1985) แต่การทำงานของนักเรียนไม่ควรจะทำงานมากเกินไปเพราะจะเกิดความเครียดและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ ควรให้นักเรียนมีเวลาที่จะสร้าง

ความสัมพันธ์แก่เพื่อนที่โรงเรียนด้วย (Ruggiero. 1985) สอดคล้องกับการศึกษาในเรื่อง บุคลิกภาพเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของวัยรุ่น (Grotevant and Cooper. 1986) ซึ่งแสดงให้เห็นความเป็นไปได้ในการสำรวจอาชีพที่เริ่มในครอบครัวแล้วเข้ามาได้รับการฝึกฝนในโรงเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มขึ้น อาจจะมีผลต่อการรับรู้คุณค่าของการทำงานของเขาสืบไปได้

นอกจากนี้การวิจัยในต่างประเทศยังพบว่า ผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงโดยสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ด้านเอกลักษณ์ในช่วง 4 ขณะเข้าสู่ช่วง 5 ได้สำเร็จจนบรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้ จะได้รับคะแนนของการตัดสินใจในอาชีพสูง แสดงว่าผู้บรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความพร้อมที่จะเลือกการประกอบอาชีพแล้วตามที่ตนต้องการ (Weyhing, Bartlett and Howard. 1985) ต่อมาคอลลิน (Dolin. 1986) ได้ประเมินสาเหตุของการเลือกอาชีพในผู้หญิงอายุ 19 - 62 ปีจำนวน 139 คน พบว่าพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ส่งผลโดยตรงต่อการเลือกอาชีพและผู้ที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ มีค่านิยมทางอาชีพด้านภายนอกซึ่งหมายถึงมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานต่ำ จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้

สรุปผลการวิจัยส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานสาม เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ต่างมีผลต่อตัวแปรตามแยกกันเป็นเอกเทศ แสดงว่าวัยรุ่นไทยภาคใต้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงหรือวัยรุ่นไทยภาคใต้ที่มีลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมมาก และหรือวัยรุ่นไทยภาคใต้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงก็เป็นผู้ที่มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงด้วยกันทั้งสิ้น

สมมติฐานสี่ กล่าวว่า " นักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง มีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่นๆ อีกเจ็ดกลุ่ม ที่แบ่งตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน " ได้ทำนายนว่าพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลสามตัวแปรนี้มีบทบาทร่วมกันเกี่ยวข้องกับ การรับรู้คุณค่าของศาสนาของวัยรุ่น ทำให้ให้นักเรียนสองกลุ่มในสมมติฐานนี้มีการรับรู้คุณค่า

ของศาสนาในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ฉะนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน จึงต้องใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้คุณค่าของศาสนาแบบสามทางตามระดับของตัวแปรอิสระทั้งสาม

ในกลุ่มรวมพบว่า การรับรู้คุณค่าของศาสนามีได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ตามระดับของตัวแปรอิสระทั้งสามตัวนี้ แต่ในกลุ่มย่อย ปรากฏว่านักเรียน 3 กลุ่มคือ นักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา (มีจำนวน 340 คน) นักเรียนที่รายงานว่ามารดาเป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูใกล้ชิด (มีจำนวน 397 คน) และนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก (มีจำนวน 326 คน) (ดูตาราง 15) พบในรายละเอียดว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง แล้วได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและให้เหตุผลมากด้วย มีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงสุดสูงกว่านักเรียนอีกเจ็ดประเภท และนักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงแต่ได้รับการเลี้ยงดูทั้งสองแบบน้อย มีคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ และยังได้รับการเลี้ยงดูทั้งสองแบบน้อยด้วย ฉะนั้นผลในสามกลุ่มนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานสี่อย่างชัดเจน

การวิจัยในต่างประเทศพบว่า บุคคลที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงในวัยผู้ใหญ่อายุ 27 - 34 ปี ที่มีความเคร่งศาสนาคริสต์นิกายโรมันแคธอลิกจำนวน 474 คน จะสามารถปรับตัวได้ดี และมีความเครียดน้อย (Sammon, Reznikoff and Geisinger, 1985) สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่เรียนในโรงเรียนที่กลุ่มในสังกัดของศาสนา ซึ่งมักจะให้การอบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางศาสนา พบว่านักเรียนจะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ตกลงใจและการวางจุดประสงค์ของชีวิตสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนปกติ (Tzuricl, 1984) ผลการวิจัยเหล่านี้มีส่วนที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนักเรียนไทยนี้ด้วย

สรุปผลการวิจัยส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานสี่ที่ตั้งไว้ เพราะพบผลที่สนับสนุนสมมติฐานในบางส่วนในผู้ตอบ 3 กลุ่มคือ ผู้ตอบที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา มารดาให้การอบรมเลี้ยงดูใกล้ชิด และผู้ตอบที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันมาก ซึ่งมีจำนวน 70 - 82 % ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับว่าเป็นผู้ตอบส่วนใหญ่ของการวิจัยนี้ ฉะนั้นข้อมูลในส่วนนี้จึงทำให้สมมติฐานสี่ได้รับการสนับสนุน

สมมติฐานห้า มีเนื้อความว่า " เอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน " สมมติฐานข้อนี้ คาดหมายว่านักเรียนที่มีปริมาณ

พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง จะเป็นผู้ที่รับรู้คุณค่าของการทำงานสูงและเป็นผู้มีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงอีกด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ได้ผลว่า เอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการรับรู้คุณค่าของงาน และเอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการรับรู้คุณค่าของศาสนาด้วย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะที่วสังคมและภูมิหลัง (ดูตาราง 20) ในกลุ่มรวมพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานอย่างชัดเจน (ค่าอาร์เท่ากับ .35) ส่วนในกลุ่มย่อยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงมากขึ้นเด่นชัด เช่นในกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนามากมีค่าอาร์เท่ากับ .46 กลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการมีค่าอาร์เท่ากับ .45 และนักเรียนอายุมาก (18 - 21 ปี) มีค่าอาร์เท่ากับ .42 เป็นต้น ผลส่วนนี้จึงสนับสนุนส่วนแรกของสมมติฐานห้าอย่างชัดเจน

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในกลุ่มรวมสัมพันธ์ทางบวกอย่างชัดเจน (ค่าเท่ากับ .27) ส่วนกลุ่มย่อยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงมากขึ้น อย่างเช่น กลุ่มนักเรียนที่เพื่อนไม่เคยทำงาน มีค่าอาร์เท่ากับ .40 ส่วนนักเรียนนับถือศาสนาพุทธ นักเรียนที่เคร่งศาสนามากและนักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากันทั้งสามกลุ่ม คือ .37 ผลส่วนนี้จึงสนับสนุนส่วนที่สองของสมมติฐานห้าอย่างชัดเจน

ส่วนการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาสำหรับการวิจัยนี้ได้ใช้หลักการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กมาเป็นกรอบความคิดมาเชื่อมโยงกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ซึ่งมีผลการวิจัยในต่างประเทศได้มีการวัดระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4 ในวิทยาลัยแห่งหนึ่งจำนวน 134 คน ผลปรากฏว่าผู้มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง เป็นผู้ที่อยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ส่วนพวกที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำนั้นเป็นผู้ที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำหรือกำลังอยู่ระหว่างการเลื่อนระดับ (Podd, 1972) ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศด้วย

สรุปพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์

แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่ามากกว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีค่ามากกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้คุณค่าของศาสนาทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ผลของข้อมูลนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานห้า

สมมติฐานหก ซึ่งเป็นสมมติฐานข้อสุดท้ายของการวิจัยนี้กล่าวว่า " ตัวแปรชุดที่หนึ่งคือ จิตลักษณะพื้นฐานของนักเรียน ประกอบด้วยพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต รวมสองตัวแปร ตัวแปรชุดที่สองมีการได้รับการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวประกอบด้วย การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับประสบการณ์ที่โรงเรียน ประกอบด้วยประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเงื่อนไขที่เลือกคบร่วมกันทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้มากกว่าตัวแปรชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว " จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ด้วยตัวแปร 3 ชุด พบว่าตัวแปรชุดที่สามนี้ทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้มากกว่าตัวแปรชุดใดชุดหนึ่ง เมื่อจัดกระทำด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณเป็นขั้น โดยให้ตัวทำนาย 3 ชุดจากตาราง 6, 13 และ 19 ในบทก่อน สามารถประมวลผลเข้าด้วยกันในตาราง 30 เพื่อสะดวกในการเปรียบเทียบผล ทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระชุดที่สามร่วมกันทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้มากกว่าการให้ตัวทำนายเพียงชุดใดชุดหนึ่ง จึงสนับสนุนสมมติฐานหก

สรุปเมื่อพิจารณาเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของการทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จะเห็นว่าตัวทำนายชุดที่สามซึ่งรวมตัวทำนายในชุดที่หนึ่งและชุดที่สองร่วมกันทำนายตัวแปรตามทั้งสามตัวได้ค่ามากกว่าชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว โดยเฉพาะการทำนายการรับรู้คุณค่าของการทำงานในกลุ่มรวม และการทำนายเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับการรับรู้ของศาสนาในกลุ่มย่อย ฉะนั้นผลของข้อมูลนี้ได้สนับสนุนสมมติฐานหก

สรุปการอภิปรายผลตามสมมติฐานทั้ง 6 ข้อ ได้ว่า ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐาน 3 ข้ออย่างชัดเจน คือสมมติฐานข้อ 4, 5 และ 6 และข้อมูลบางส่วนสนับสนุนสมมติฐานหนึ่ง ส่วนสมมติฐานอีก 2 ข้อ คือ ข้อ 2 และข้อ 3 ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยนี้

ตาราง 30 สรุปลมเปอร์เซ็นต์ของการทำนาถเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและ การรับรู้คุณค่าของศาสนา โดยใช้ตัวทำนาถ 3 ชุด

ตัวแปรตาม	ตัวแปรชุดที่สาม	ตัวแปรชุดที่หนึ่งหรือชุดที่สอง	
	รวม 6 ตัวแปร (%)	ที่มีค่าทำนาถสูงสุด (%)	ความแตกต่าง (%)
ทำนาถเอกลักษณ์แห่งอีโก้			
กลุ่มรวม	(58)	57	1
กลุ่มข้อท	61	57	4
ทำนาถการรับรู้การทำงาน			
กลุ่มรวม	(21)	19	2
กลุ่มข้อท	22	21	1
ทำนาถการรับรู้ศาสนา			
กลุ่มรวม	(16)	15	1
กลุ่มข้อท	18	16	2

บทบาทของประสบการณ์ทางบ้าน

ประสบการณ์ทางบ้านที่สำคัญในการวิจัยนี้หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ในส่วนนี้จะได้นิจารณาการอบรมเลี้ยงดูสองแบบนี้ เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้และการรับรู้คุณค่าของงานและศาสนาของนักเวียรุ่นวัยรุ่นมากเพียงใดในกลุ่มประเภทนี้ พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับความรักสนับสนุนมากจากที่บ้านมักจะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงและมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงด้วย

เอกลักษณ์แห่งอิโก้กับประสบการณ์ที่บ้าน ปรากฏว่าเด็กทั้งสองแบบเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้ ในกลุ่มวัยรุ่นอายุมากและอายุน้อยในกลุ่มตัวอย่างนี้ โดยผู้ที่ได้รับความรักแบบสนับสนุนมากและใช้เหตุผลมากด้วย จะเป็นผู้มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงที่สุดมากกว่าวัยรุ่นอีกสามประเภทในกลุ่มวัยรุ่นอายุมากและมากกว่าวัยรุ่นประเภทที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้ในกลุ่ม นอกจากนี้การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนยังเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้โดยตรง วัยรุ่นที่ได้รับความรักแบบสนับสนุนมากมักจะเป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงด้วย ผลเหล่านี้ปรากฏว่าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างเด่นชัด ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาและในกลุ่มอายุมาก (18 - 21 ปี) และในกลุ่มที่มีการศึกษาค่า กลุ่มฐานะต่ำและกลุ่มที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา

สำหรับการรับรู้คุณค่าลงการทำงาน นักเรียนที่ได้รับการความรักแบบสนับสนุนมากมักจะเป็นผู้ที่การรับรู้คุณค่าของการทำงานสูง ผลเหล่านี้ปรากฏสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างเห็นชัด ในกลุ่มนักเรียนชาย นักเรียนอายุน้อย นักเรียนสามัญศึกษา ในกลุ่มของครอบครัวฐานะต่ำ และเป็นผู้ที่อยู่ร่วมกับบิดาและ/หรือมารดา

กล่าวได้ว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงและรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงด้วย ปรากฏมากในนักเรียน 5 ประเภทต่อไปนี้ คือ กลุ่มนักเรียนชาย นักเรียนอายุน้อย นักเรียนที่บิดามีการศึกษาค่า นักเรียนที่มีฐานะต่ำและนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มักจะปรากฏควบคู่กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากที่สุดผลเกี่ยวข้องกับที่มีจิตลักษณะทั้งสามด้านนี้สูงด้วย ในกลุ่มนักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง ในกลุ่มนักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็นประจำหรือเคยทำงานบางครั้ง ในนักเรียนที่บิดามีการศึกษาค่า ในนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา และในนักเรียนที่มารดาเลี้ยงดูใกล้ชิด

ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบมีความสำคัญต่อจิตลักษณะ 3 ประการของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษา โดยเฉพาะในนักเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะค่อนข้างต่ำ และนักเรียนที่อยู่กับบิดามารดาอย่างใกล้ชิด

บทบาทของประสบการณ์ทางโรงเรียน

ประสบการณ์ทางโรงเรียนของการวิจัยนี้หมายถึง ประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ ซึ่งพบว่าเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนาดังนี้

สำหรับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ปรากฏว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ทางโรงเรียนทั้งสองตัวแปรสูงจะเป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ผลปรากฏเด่นชัดในกลุ่มรวม ส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาที่คบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก เป็นผู้ที่มึจิตลักษณะทั้งสามประการสูงด้วย ส่วนนักเรียนอีกสองกลุ่มย่อยคือ นักเรียนที่เคร่งศาสนาามากและนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางนั้น ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก เป็นผู้ที่รับรู้คุณค่าในการทำงานและทางศาสนาสูงกว่าผู้ที่ไม่มึประสบการณ์ในการทำงานน้อย ส่วนนักเรียนที่มีเพื่อนทำงานเป็นครั้งคราวนั้น ผู้ที่คบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมากเป็นผู้ที่รับรู้คุณค่าในการทำงานและทางศาสนาสูงกว่า ผู้ที่คบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมน้อย

ความแตกต่างของนักเรียนในโรงเรียนสองประเภท

การวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากนักเรียนอาชีวศึกษาและโรงเรียนสามัญศึกษาเป็นจำนวนพอๆ กัน แล้วนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาตามตัวแปรอิสระต่างๆ ในโรงเรียนทั้งสองประเภทแล้วทำให้สามารถพิจารณาเปรียบเทียบผลวิจัยในนักเรียนทั้งสองประเภทได้ด้วย โดยจะกล่าวตามลำดับตัวแปรตามคือ เอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในส่วนที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางบ้านและทางโรงเรียน

เอกลักษณ์แห่งอีโก้พบเฉพาะในนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่ได้รับความรักแบบสนับสนุนมาก จะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับความรักแบบสนับสนุนน้อย นักเรียนอาชีวศึกษาที่เลือกคบเพื่อนเหมาะสมมาก มักจะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่เลือกคบเพื่อน

เหมาะสมน้อย นอกจากนั้นผู้ที่เลือกคบเพื่อนที่เหมาะสมมาก และมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์แห่งอิโก้สูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษาประเภทอื่น แต่ส่วนนักเรียนสาขาสამัญญ์ในตัวแปรต่างๆ ทำนายความแปรปรวนของยุทธศาสตร์แห่งอิโก้ได้สูงถึง 67 % ในขณะที่นักเรียนอาชีวศึกษาทำนายได้เพียง 52 % เท่านั้น

การรับรู้คุณค่าของการทำงาน พบว่านักเรียนโรงเรียนสาขาสามัญญศึกษา ที่ได้รับความรักสนับสนุนมาก มักจะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับความรักสนับสนุนน้อย ส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาที่เลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก ก็จะมีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่านักเรียนที่เลือกคบเพื่อนลักษณะเหมาะสมน้อย และนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานมาก และมีพัฒนาการทางสังคมเชิงสังคมสูง เป็นผู้ที่รับรู้คุณค่าในการทำงานสูงที่สุดด้วย

ส่วนการรับรู้คุณค่าของศาสนา พบเฉพาะนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเท่านั้น ปรากฏว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่รายงานว่าคุณภาพบุคลิกแบบรักสนับสนุนมาก เพื่อนที่เลือกคบมีลักษณะเหมาะสมมาก เป็นนักเรียนอาชีวพิเศษหญิงและมีประสบการณ์ในการทำงานสูง จะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม ส่วนนักเรียนสาขาสามัญญ์นั้น นักเรียนหญิงมีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูงกว่าอย่างชัดเจน

อาจสรุปได้ว่า ตัวแปรต่างๆ ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียนเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของนักเรียนอาชีวศึกษาอย่างชัดเจนกว่าในนักเรียนสาขาสามัญญ์ โดยตัวแปรการคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือ การรายงานว่าคุณภาพบุคลิกแบบรักสนับสนุนส่วนในโรงเรียนสาขาสามัญญ์นั้น ยุทธศาสตร์แห่งอิโก้อาจใช้ค่าของตัวแปรต่างๆ อธิบายได้มากกว่าในนักเรียนอาชีวศึกษาถึง 15 %

ความแตกต่างของนักเรียนนับถือศาสนาพุทธกับนับถือศาสนาอิสลาม

การวิจัยนี้ศึกษาในกลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาต่างกันคือ พุทธและอิสลาม ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางบ้าน ทางโรงเรียน ทางจิตที่เกี่ยวกับพัฒนาการของยุทธศาสตร์แห่งอิโก้

สุขภาพจิตการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา การวิจัยนี้ให้ความสนใจในความแตกต่างของความสัมพันธ์เหล่านี้ บุคคลในสองศาสนาซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้

ด้านพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ พบเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลามว่าวัยรุ่นหญิงที่คบเพื่อนเหมาะสมมาก มักจะมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูงกว่าวัยรุ่นชายและหญิงที่เลือกคบเพื่อนมีความเหมาะสมน้อย

ด้านสุขภาพจิต ผลปรากฏว่าวัยรุ่นที่นับถือศาสนาพุทธที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง จะมีสุขภาพจิตดีกว่าผู้มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำ ส่วนในวัยรุ่นอิสลามนั้น ผู้ที่เลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก มักจะมีสุขภาพจิตดีกว่าผู้ที่เลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมน้อย

ด้านการรับรู้คุณค่าของการทำงาน พบเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลาม ผลปรากฏว่าวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงขณะเดียวกันก็มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย จะมีผลต่อการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูงกว่าวัยรุ่นประเภทอื่นที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

สุดท้ายในด้านการรับรู้คุณค่าของศาสนา พบว่าวัยรุ่นที่นับถือศาสนาพุทธที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมจะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูง พบว่าวัยรุ่นที่นับถือศาสนาพุทธที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง จะมีการรับรู้คุณค่าของศาสนาสูงกว่าผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำส่วนวัยรุ่นอิสลามที่คบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก รายงานว่าถูกรอบรุมเลี้ยงดูแบบรักสนับสุนนมากและแบบใช้เหตุมาก

ด้วย

สรุปจากพิจารณาเปรียบเทียบ ผล ปรากฏว่าตัวแปรทางบ้านและทางโรงเรียนเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะทั้งสามประการของนักเรียนอิสลามมากกว่านักเรียนพุทธ อย่างไรก็ตามตัวทำนายนัยทั้งหลายร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะทั้งสามประการของนักเรียนพุทธ (62 %, 24% และ 21 % ตามลำดับ) ได้มากกว่าของนักเรียนอิสลาม (55 %, 20 % และ 12 % ตามลำดับ)

ความสำคัญของสุขภาพจิต ในการวิจัยนี้ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนเพราะคาดว่าสุขภาพจิตจะเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่นๆ ในการวิจัยครั้งนี้ (1) สุขภาพจิตเกี่ยวข้องกับกรอบมเล็งซึ่งคู่ทั้งสองแบบ

(2) สุขภาพจิตเกี่ยวข้องกับภาวะเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม (3) สุขภาพจิตเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียน ตามทฤษฎีของเอริคสัน และ (4) สุขภาพจิตอาจเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนาด้วย ในส่วนนี้จะได้สรุปและอภิปรายผลตามลำดับข้างบนนี้

(1) สุขภาพจิตกับการถกอบรมเลี้ยงดู ในการวิจัยนี้พบในกลุ่มรวม (ดูตาราง 21) ว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมากที่สุดนั้น เป็นผู้ที่รายงานว่าตนถูกรับเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมากอย่างชัดเจน ส่วนผลในกลุ่มย่อยนั้น พบเหมือนในกลุ่มรวมอยู่ 3 กลุ่มย่อยคือ ในนักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่อายุมาก (18 - 21 ปี) และนักเรียนที่บิดามีการศึกษาคำ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพบผลเช่นในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 5 กลุ่มคือ กลุ่มหญิงล้วน นักเรียนที่อายุน้อย (15 - 17 ปี) นักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง และนักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากในขณะที่เด็กก็ถูกรับเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากด้วย เป็นผู้มีสุขภาพจิตดีสูงที่สุด แตกต่างจากนักเรียนอีก 3 ประเภทในนักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่รายงานว่าได้รับความรักสนับสนุนน้อย และบิดามารดาใช้เหตุผลกับตนน้อยด้วย เป็นผู้มีสุขภาพจิตดีน้อยที่สุด แตกต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบอีก 3 กลุ่ม ผลนี้พบในกลุ่มย่อย 4 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนอายุน้อย นักเรียนที่มีฐานะปานกลาง นักเรียนที่อยู่กับบิดามารดาและนักเรียนที่เคร่งศาสนา

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูกับสุขภาพจิตของเยาวชนนั้น การประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศให้ข้อสรุปว่า เยาวชนที่ปรับตัวได้มากเป็นผู้ที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าเยาวชนที่ปรับตัวได้น้อย (Goldin, 1969) ส่วนในประเทศไทยก็พบหลักฐานว่าการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบคือ แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย (สุพจน์ จักชุกทิพย์ 2521, สุปัญญา เสียงใส 2521, วิกรม กมลสุโกศล 2518 และวินิต เกตธา 2515) แต่การวิจัยของดวงเดือน พันทมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2524) พบผลว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของวัยรุ่น ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของวัยรุ่น

(2) สุขภาพจิตกับการคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม ในกลุ่มรวมพบว่านักเรียนที่คบเพื่อนเหมาะสมมาก มีสุขภาพจิตดีมากกว่านักเรียนที่คบเพื่อนเหมาะสมน้อย ส่วนในกลุ่มย่อยนั้นลักษณะที่เหมาะสมของเพื่อนสำคัญต่อสุขภาพจิตของนักเรียนใน 3 กลุ่มย่อยคือ นักเรียนอายุมาก นักเรียนที่บิดามีการศึกษาค่า และนักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็นประจำ ในด้านการคบเพื่อนนี้สอดคล้องกับสฤษดิ์ จักขุพิภพ (2521) ที่ศึกษาเยาวชนชายในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ในนักเรียนที่พฤติกรรมทำผิดถูกกระทรวงกับนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ผู้ไม่มีประวัติทำผิดมีจำนวนนักเรียนใกล้เคียง พบว่านักเรียนที่ทำความผิดและไม่ทำความผิดที่คบเพื่อนมีลักษณะเหมาะสมมากจะมีสุขภาพจิตดีมากกว่าผู้ที่มีเพื่อนที่เลือกคบเหมาะสมน้อย

(3) สุขภาพจิตตามทฤษฎีของเอริกสัน ในการวิจัยนี้ได้พิจารณาความแปรปรวนของคะแนนสุขภาพจิตของนักเรียนตามระดับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ผลปรากฏดังที่คาดไว้ตามทฤษฎีของเอริกสันว่า ผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมากกว่าผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมต่ำ ผลดังเห็นในกลุ่มรวมนี้ยังปรากฏในกลุ่มย่อยทุกกลุ่มยกเว้นในกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนาน้อย

ในการวิจัยนี้ได้ใช้คะแนนสุขภาพจิต เป็นหนึ่งในหกตัวทำนายคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนักเรียน ผลปรากฏว่าสุขภาพจิตเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นอันดับสองในทุกกลุ่มที่ศึกษา โดยปรากฏในรายละเอียดว่าผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาเท่าไร ก็เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงด้วย ฉะนั้นผลในการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีของเอริกสันที่กล่าวว่า ผู้ที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมจนบรรลุเอกลักษณ์แห่งอีโก้ เป็นผู้ที่ยอมรับตัวได้ดีและมีสุขภาพจิตดี (Erikson, 1968)

(4) สุขภาพจิตกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา ในการวิจัยนี้ไม่พบว่าสุขภาพจิตเข้าสู่สมการทำนายจิตลักษณะทั้งสองตัวดังกล่าว ในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อย ยกเว้นกลุ่มนักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขาย สุขภาพจิตร่วมกับการคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม สามารถทำนายความแปรปรวนของการรับรู้คุณค่าทางศาสนาของนักเรียนกลุ่มนี้ได้ 34 % นอกจากนี้ยังพบว่าสุขภาพจิตร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 2 ตัว สามารถทำนายการรับรู้คุณค่าของการทำงานในนักเรียนที่เคร่งศาสนามากได้ 29 % ด้วย ผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามที่คาดหมายแต่เพียงส่วนน้อย

อย่างไรก็ตาม สรุปได้ว่าสุขภาพจิตมีบทบาทสำคัญในการวิจัยที่สามารถเชื่อมโยง การอบรมเลี้ยงดูและการคบเพื่อน เข้ากับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ โดยเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของบุคคลได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

ความสำคัญของพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในการวิจัยนี้ได้ศึกษาพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของนักเรียนเพราะคาดว่าพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางโรงเรียน ผลที่พบในกลุ่มรวม (ดูตาราง 26) ว่านักเรียนที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงนั้นเป็นผู้รายงานว่าตนมีประสบการณ์ในการทำงานสูง นักเรียนที่เลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก เป็นผู้มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงด้วย ส่วนนักเรียนหญิงก็จะมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูงกว่านักเรียนชายอีกด้วย สนับสนุนทฤษฎีของเอริกสันในแง่ที่ว่า บุคคลในวัยนี้มีปัญหาในการปรับตัวอย่างมาก วัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้ดีสามารถแสวงหาตนเองจะมีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง สามารถที่จะเข้ากับกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจร่วมกันอย่างรวดเร็ว มีความสนใจที่เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การทำงานในอนาคตเนื่องจากมีประสบการณ์ทางสังคม (Erikson, 1968)

กลุ่มที่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มาก ในการวิจัยนี้ได้ใช้ตัวแปรอิสระเป็นตัวแบ่งกลุ่มย่อย พบว่ากลุ่มที่สามารถทำนายพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ได้สูงแตกต่างจากกลุ่มประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับ กลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา นักเรียนที่มีฐานะต่ำ นักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย และนักเรียนที่เคร่งศาสนา น้อย คคยตัวแปรที่ทำนายได้มากที่สุดคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม รองลงมาเป็นสุขภาพจิต

กลุ่มที่การวิจัยนี้สามารถทำนายการรับรู้คุณค่าของการทำงานได้มากแตกต่างจากกลุ่มประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับได้แก่ นักเรียนที่บิดาอาชีพรับราชการ แยกกันอยู่กับบิดามารดา นักเรียนชายและกลุ่มที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย โดยตัวแปรที่ทำนายได้มากที่สุดคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และรองลงมาได้แก่ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ

ส่วนกลุ่มที่การวิจัยนี้สามารถทำนายการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้มากแตกต่างจากกลุ่มประเภทตรงข้ามที่นำมาเปรียบเทียบกับ คือ กลุ่มนักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขาย นักเรียนที่เคร่งศาสนา น้อย นักเรียนชายและนักเรียนที่เพื่อนไม่เคยทำงาน โดยตัวแปรที่ทำนายได้มากที่สุดคือ ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ

สรุปกลุ่มที่พบความสัมพันธ์กับตัวแปรทั้งสามมากได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษน้อย มีฐานะต่ำ นักเรียนชายและนักเรียนที่เคร่งศาสนา น้อย ส่วนตัวทำนายที่สำคัญได้แก่ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมกับสุขภาพจิต และลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามทั้งสาม

กลุ่มที่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ น้อย ในการวิจัยนี้พบว่าบางกลุ่มเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามทั้งสาม น้อย พบว่าเกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระอย่างไม่ชัดเจนในกลุ่มต่อไปนี้เป็นคือ กลุ่มนักเรียนที่บิดามีอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลางและกลุ่มนักเรียนที่เพื่อนทำงานพิเศษมาก เหล่านี้ปรากฏว่าได้ค่าทำนายค่าในเรื่องศาสนา จากการใช้ตัวทำนายทั้ง 6 ตัว

ข้อดีของการวิจัย

1. วิจัยจิตลักษณะที่เกี่ยวกับการทำงานและการนับถือศาสนาได้ครอบคลุมลักษณะของคนดีและคนเลว
2. ใช้การวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา ที่ได้พัฒนามาจนถึงขั้นสูงกว่าในการวิจัยอื่นๆ แม้แต่ในต่างประเทศ
3. ศึกษาทฤษฎีของเอริคสันในหลายแง่มุม มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องถึง 3 ตัวคือ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เลกลักษณะแห่งอีโก้และสุขภาพจิต
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติขั้นสูง จึงได้ภาพรวมที่ละเอียดลึกซึ้ง ทำให้มีประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและประยุกต์

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ ศึกษาการรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในส่วนของจิตลักษณะต่างที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งไม่ไปถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางด้านการทำงานและศาสนา
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มีอายุ 15 - 21 ปี เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จัดว่าเป็นกลุ่มที่มีอายุน้อยและมีประสบการณ์ทางโรงเรียนยังไม่มากพอ จึงไม่สามารถครอบคลุมปรากฏการณ์ของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ได้หมด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไปนี้ ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัยนี้ ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิดอันจะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาทางจิตใจของบุคคลต่อไป

1. เนื่องจากในการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับสูง นักเรียนที่มีฐานะปานกลาง และนักเรียนที่เคร่งศาสนาปานกลาง นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มเหล่านี้ เมื่อนำมาวิจัยในตัวแปรอิสระในชุดประสบการณ์ทางบ้าน ประสบการณ์ทางโรงเรียน และจิตลักษณะ ตลอดจนตัวแปรทางชีวสังคมอื่นๆ ร่วมกันทำนาอปรมาณเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนาของวัยรุ่นตามกลุ่มเหล่านี้ได้น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่แบ่งโดยใช้ตัวแปรเดียวกัน จึงแสดงว่ายังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนาของกลุ่มเหล่านี้อีกมาก และเนื่องจากกลุ่มเหล่านี้มีประมาณ 30% - 70% ของวัยรุ่นที่ศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดใหญ่จึงมีความสำคัญมาก ควรมีการวิจัยปัญหาของวัยรุ่นในกลุ่มลักษณะนี้เป็นพิเศษต่อไป

2. การวิจัยพบว่าตัวแปรอิสระ 6 ตัวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต

สามารถทำนายตัวแปรตามการรับรู้คุณค่าของศาสนาได้ดีที่สุด จึงควรที่จะหาวิธีการวิจัยใหม่ๆ หรือตัวแปรอิสระอื่นเข้ามาศึกษาค้นคว้า เพื่อจะเป็นแนวทางในการเพิ่มความตระหนักทางศาสนาในเยาวชนไทยให้สูงขึ้น

3. การวิจัยนี้มีลักษณะที่ศึกษาตัวแปรทางจิตลักษณะที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนา จึงควรที่จะทำการวิจัยในด้านงานและศาสนาในแง่ของพฤติกรรมของบุคคลด้วย

4. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 15 - 21 ปีเท่านั้น จึงควรทำการวิจัยในเรื่องนี้ ในกลุ่มคนประเภทอื่นที่มีอายุมากกว่านี้ คือเป็นกลุ่มวัยรุ่นผู้ใหญ่หรือมีการศึกษาสูงกว่านี้ทำให้ครอบคลุมปรากฏการณ์ของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ได้หมด

ข้อเสนอแนะประสภคัตให้

1. ควรให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมากแก่นักเรียนทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนที่เคร่งศาสนาน้อย นักเรียนชาย นักเรียนอายุน้อย (15 - 17 ปี) นักเรียนที่บิดามีการศึกษาต่ำ นักเรียนที่มีฐานะต่ำ และนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา

2. ควรส่งเสริมให้นักเรียนคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก โดยเฉพาะนักเรียนอายุเข้าศึกษา นักเรียนที่บิดาอาชีพค้าขาย นักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้เลย นักเรียนที่มีเพื่อนทำงานพิเศษจำนวนน้อย

3. พัฒนาประสบการณ์ในการทำงานในนักเรียนทั้งหมด โดยเฉพาะนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนที่เคร่งศาสนาและปานกลาง นักเรียนที่มีเพื่อนทำงานพิเศษจำนวนน้อยและจำนวนมาก

4. ควรจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เหมาะสมทั้งที่บ้าน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมาก ทางโรงเรียนที่เกี่ยวกับการคบเพื่อนและจัดให้มีประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมของวัยรุ่นไทยภาคใต้

5. ควรพัฒนาการรับรู้คุณค่าของการทำงาน และรับรู้คุณค่าของศาสนาในด้านค่านิยมภายในให้นักเรียนทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนชาย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว หลดคลองตัน. การเปรียบเทียบวุดภาวะทางอาชีพของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มี
ภูมิลำเนาต่างกัน. ปรินิตานันท์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
อัครสาเนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2524.
- _____ . "สถานการณ์และปัญหาการวิจัยพฤติกรรมไทยทางด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์,"
จิตโคกคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ. แนวทางการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2531.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วณิชานนท์ และคณะ. ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียน
วัยรุ่นในครอบครัวที่มีสภาวะเสี่ยง. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแพะ ประจันปัจจนิก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและ
จริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26 สถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- วิกรม กมลสุโขศล. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลและค่านิยมของ
นักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในจังหวัดนครราชสีมา. ปรินิตานันท์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัครสาเนา.
- นิตยา ธรรมพันธ์. ค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนมัธยมของ
รัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี สะลาและนครราชสีมา.
ปรินิตานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
อัครสาเนา.
- หญิงจิต อินทรสุวรรณ. สถิติอนุมาน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชิววัลย์. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. กรุงเทพฯ : ราชงานการวิจัย ฉบับที่ 25 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- วินิจ เกตุธำ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515.
- ศิริพร แก้มนิล. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุและการศึกษาของคนไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- สมบัติ ชิตพงษ์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. เอกสารการสอนวิชาวิจัย 521 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- สุปัทมา เสียงใส. ความวิตกกังวล และวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- สุพจน์ จักขุพันธ์. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติดนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.
- อารี เพ็ชรหุด และคนอื่น ๆ. ลักษณะของสถาบันทางสังคมที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยพุทธและไทยมุสลิมที่จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520.

Achenbach, T.M. Developmental Psychopathology. New York : John Wiley & Sons, 1982.

- Adams, G.R., J.A. Shea and S.A. Fitch. "Toward the Development of an Objective Assessment of Ego Identity Status," Journal of Youth and Adolescence. 8 (2) : 223 - 237; 1979.
- Adams G.R. and S.A. Fitch. "Psychological Environment of University Departments : Effects on College Students Identity Status and Ego Stage Development," Journal of Personality and Social Psychology. 44 (6) : 1266 - 1275; 1983.
- Adams, G.R. and others. "Ego Identity Status, Conformity Behavior and Personality in Late Adolescence," Journal of Personality and Social Psychology. 47 (5) : 1091 - 1141, 1984.
- Allport, G.W. and J.M. Ross. "Personal Religious Orientation and Prejudice," Journal of Personality and Social Psychology. 5 (4) : 432 - 443; 1967.
- Anderson, S.A and W.M. Fleming. "Late Adolescents Identity Formation : Individuation From the Family of Origin," Adolescence. Vol. xxi No. 84 : 785 - 796; Winter 1986.
- Baker, R.P. "A Case Study of the Work Values of Vocational - Cooperative and Non - Cooperative Students in A Selected Alabama High School," Dissertation Abstracts International. 46 (8) : 2275; 1986.
-

- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3 rd. ed.,
New York : Harper and Row, 1970.
- Dolin, B.W. "Ego Development, Sex Role Attitude, Work Value, Career
Salience, and Career Choice : A Causal Model," Dissertation
Abstracts International A. 47 (8) : 2890; 1987.
- Donahue, M.J. "Intrinsic and Extrinsic Religiousness : Review and
Meta - Analysis," Journal of Personality and Social Psychology.
48 (2) : 400 - 419; 1985.
- Erikson, E.H. "Identity and the Life Cycle," Psychological Issues.
1 (1) : 1 - 171; 1959.
- _____. Identity Youth and Crisis. New York : W.W. Norton & Company,
1968.
- _____. Childhood and Society. Triad/Paladin 2nd ed., 1977.
- Gorsuch, R.L. "Psychology of Religion," Annual Review of Psychology.
39 : 201 - 221; 1988.
- Grotevant, H.D. and C.R. Cooper. "Patterns of Interaction in Family
Relationships and the Development of Identity Exploration in
Adolescence," Child Development. 56 (2) : 415 - 428; 1985.

- Grotevant, H.D. and C.R. Cooper. "Exploration as a Predictor of Congruence in Adolescents Career Choices," Journal of Vocational Behavior. 29 : 201 - 215; 1986.
- Hamachek, D.E. "Evaluating Self - Concept. and Ego Development Within Erikson's Psychosocial Framework : A Formulation," Journal of Counseling and Development. 66 : 354; April, 1988.
- Hauser, S.T. and others. "Familial Contexts of Adolescent Ego Development," Child Development. 55 : 195 - 213; 1984.
- Hauser, S.T. and others. "Familial Contexts of Adolescent Ego Development," Child Development. 55 : 195 - 213; 1984.
- Holland, J.L., D.G. Gottfredson and P.G. Power. "Some Diagnostic Scales for Research in Decision Making and Personality : Identity, Information, and Barriers," Journal of Personality and Social Psychology. 39 (6) : 1191 - 1200; 1980.
- Kay, W. Moral Education. London : George Allen & Unwin Ltd., 1975.
- Kohlberg, L. "Moral Stages and Moralization : The Cognitive Developmental Approach," in Lickona (ed.) Moral Development and Behavior : Theory, Research, and Social Issues. New York : Holt, Rinehart and Winson, 1976.

- Kraft, W.A., W.J. Litwin and S.E. Barber. "Religious Orientation and Assertiveness : Relationship to Death Anxiety," The Journal of Social Psychology. 127 (1) : 93 - 95; 1987.
- La Voice. "Ego Identity Formation in Middle Adolescence," Journal of Youth and Adolescence. 5 (4) : 371 - 385; 1976.
- Loewenthal, K. "Factors Affecting Religious Commitment," The Journal of Social Psychology. 126 (1) : 121 - 123; 1986.
- Marcia, J.E. "Development and Validation of Ego - Identity Status," Journal of Personality and Social Psychology. 3 (5) : 551 - 558; 1966.
- Marcia, J.E. and M.L. Friedman. "Ego Identity Status in College Woman," Journal of Personality. 38 (2) : 249 - 263; 1970.
- Miller, A.M. "Ego - Identity States (As Defined by the Crisis of Occupation) and Personality Variables (Adolescence)," Dissertation Abstracts International. 46 (5) : 1715 B, 1986.
- Hoberly, J.C. "The Development and Validation of a Multidimensional Exploration and Commitment Scale for Assessing Ego Identity Development (Adolescence)," Dissertation Abstracts International. 46 (9) : 32 - 41 B; 1986.

- Munro, G. and G.R. Adams. "Ego - Identity Formation in College Students and Working Youth," Developmental Psychology. 13 (5) : 519 - 520; 1977.
- Nie, N.H. and others. SPSS : Statistical Package for the Social Sciences. 2nd ed. New York : McGraw-Hill, 1975.
- Ochse, R. and C. Plug. "Cross - Cultural Investigation of the Validity of Erikson's Theory of Personality Development," Journal of Personality and Social Psychology. 50 (6) : 1240 - 1252; 1986.
- Orlofsky, J.L., J.E. Maria and I.M. Lesser. "Ego Identity Status and the Intimacy Versus Isolation Crisis of Young Adulthood," Journal of Personality and Social Psychology. 27 (2) : 211 - 219; 1973.
- Podd, M.H. "Ego Identity Status and Morality : The Relationship between Two Developmental Constructs," Developmental Psychology. 6 (3) : 497 - 507; 1972.
- Post-Kammer, P. "Intrinsic and Extrinsic Work Values and Career Maturity of 9th - and 11th Grade Boys and Girls," Journal of Counseling and Development 65, April : 420 - 423; 1987.
- Protinsky, H. "Identity Formation : A Comparison of Problem and Nonproblem Adolescents," Adolescence. Vol. xxIII No. 89 : 67 - 72; Spring, 1988.

- Rasmussen, J.E. "Relationship of Ego Identity to Psychosocial Effectiveness," Psychological Reports. 15 : 815 - 825; 1964.
- Rogow, A.M., J.E. Marcia and B.R. Slugoski. "The Relative Importance of Identity Status Interview Components," Journal of Youth and Adolescence. 12 (5) : 387 - 400; 1983.
- Ruggiero, M.G. "Work as an Impetus to Delinquency : an Examination of Theoretical and Empirical Connections. Dissertation Abstracts International. 45 (2) : 728 B; 1985.
- Sammon, S.D., M. Reznikoff and K.F. Geisinger. "Psychosocial Development and Stressful Life Events Among Religious Professionals," Journal of Personality and Social Psychology. 48 (3) : 676 - 687; 1985.
- Slugoski, B.R., Marcia, J.E. and Koopman, R.F. "Cognitive and Social Interactional Characteristics of Ego Identity Status in College Males," Journal of Personality and Social Psychology. 47 (3) : 646 - 661; 1984.
- Snarey, J.R. "Cross - Culture Universality of Social - Moral Development : A Critical Review of Kohlbergian Research," Psychological Bulletin. 2 : 202 - 232; 1985.
- Super, D.E. The Psychology of Careers. New York : Harper and Brothers, 1957.

- Super, D.E. and D.T. Hall. "Career Development : Exploration and Planning," Annual Review of Psychology. 29 : 333 - 372; 1978.
- Tesch, S.A. "Openness to Experience and Development of Adult Identity," Journal of Personality. 55 (4) : 615 - 630; Dec., 1987.
- Tesch, S.A. and S.K. Whitbourne. "Intimacy and Identity Status in Young Adults," Journal of Personality and Social Psychology. 43 : 1041 - 1051; 1982.
- Toder, N.L. and J.E. Marcia. "Ego Identity Status and Response to Conformity Pressure in College Women," Journal of Personality and Social Psychology. 26 (2) : 287 - 294; 1973.
- Tzurriel, D. "Sex Role Typing and Ego Identity in Israeli, Oriental, and Western Adolescents," Journal of Personality and Social Psychology. 46 (2) : 440 - 457; 1984.
- Van Hattis, K. "Intrinsic Religious Orientation : Implications in the Study of Religiosity and Personal Adjustment in the Aged," The Journal of Social Psychology. 126 (5) : 685 - 687; 1986.
- Waterman, A.S. "Identity Development From Adolescence to Adulthood : An Extension of Theory and a Review of Research," Developmental Psychology. 18 (3) : 341 - 358; 1982.

- _____. "Identity Formation : Discovery or Creation?" Journal of Early Adolescence. 4 : 329 - 341; 1984.
- Waterman, A.S. "Identity Status Theory and Erikson's Theory : Communalities and Differences," Developmental Review. 6 : 185 - 208; 1988.
- Waterman, A.S. and S. Archer. "Ego Identity Status and Expressive Writing among High School and College Student," Journal of Youth and Adolescence. 8 (3) : 327 - 341; 1979.
- Wearing, B.M. "The Impact of Changing Patterns of Family Living on Identity Formation in Late Adolescence," Psychological Abstracts. 72 (4) : 1034; 1985.
- Weiss, R.H. "The Relationship Between Ego Identity Status and Moral Reasoning Level and Their Cognitive Correlates in Females," Dissertation Abstracts International. 46 (8) : 2842 B; 1986.
- Weyhing, R.S., W.S. Bartlett and G.S. Howard. "Career Indecision and Identity Development," Psychological Abstracts. 72 (4) : 1034; 1985.
- Yuprasert, P. Work Values : A Comparative Study of American and Thai College Freshmen Studys. Doctor's Thesis. Arizona : University of Arizona, 1976. mimeographed.

ภาคผนวก ก
แบบวัดและแบบสอบถาม

คำชี้แจงเกี่ยวกับการสอบถาม

เรียน นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ข้าพเจ้า นางสาวอุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยพฤติกรรม-ศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอู่ไทย ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้ ในการศึกษาครั้งนี้ นักเรียนเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนของเด็กวัยรุ่นไทยในภาคใต้

ในการตอบแบบสอบถาม โปรดอ่านคำแนะนำในการตอบก่อน แล้วจึงอ่านแบบสอบถามแต่ละข้ออย่างระมัดระวัง ผู้ตอบแต่ละท่านอาจตอบคำถามได้แตกต่างกันไป แล้วแต่ความคิดเห็นและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แบบสอบถามนี้จึงไม่มีข้อใดถูกหรือผิด จึงขอให้ตอบตรงกับความเห็นจริงที่สุด คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อถึงนักเรียนเป็นการส่วนตัว

แบบสอบถามนี้มี 2 ชุด กรุณาตอบให้ครบทุกข้อในแต่ละชุด มิฉะนั้นข้อมูลของนักเรียนจะใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย

ขอขอบคุณอย่างสูง

อุษา ศรีจินดารัตน์

แบบสอบถามชุดที่ 1

เรื่องทั่วไป

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 1

คำถามตอนนี้เป็นแบบให้เลือกตอบลงไปในช่องว่าง _____ หรือขีด (✓) ลงในวงเล็บให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนและครอบครัว

ฉันชื่อ _____

โรงเรียน _____ เวียดนาม _____

เพศ _____ ศาสนา _____ อายุ _____ ปี

บิดา หรือ มารดา ของฉันขณะนี้ :

() ทำงาน

() ไม่ทำงาน

บิดาหรือผู้ปกครองของฉันประกอบอาชีพอะไร _____

บิดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนได้รับการศึกษาสูงสุดระดับชั้น:

() ไม่จบประถมต้น

() จบมัธยมปลายหรือเทียบเท่า

() จบชั้นประถม

() ได้ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา

() จบประถมปลาย

() ได้รับปริญญา

() จบมัธยมต้น

ในปัจจุบันนี้มารดาของฉันท่านทำงานหารายได้หรือไม่ :

- () ทำ () ไม่ทำ

ในครอบครัวของฉันท่านมีรายได้จากด้านต่างๆ รวมทั้งสิ้นประมาณเดือนละ :

- () ต่ำกว่า 2,500 บาท () 7,501 บาท ถึง 10,000 บาท
 () 2,501 บาท ถึง 5,000 บาท () มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป
 () 5,001 บาท ถึง 7,500 บาท

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ข้างบนทั้งหมดมี _____ คน ขณะนั้นอาศัยกับ :

- () บิดามารดา () อยู่กับผู้ใหญ่ที่บิดามารดาฝากฝังไว้
 () บิดาเท่านั้น () เพื่อน
 () มารดาเท่านั้น () อยู่วัดหรือสถานที่ของศาสนา
 () ญาติ พี่น้อง () อยู่ตามลำพัง
 () หอนัก

ขณะนั้น :

- () ทำงานหารายได้เป็นประจำ
 () ทำงานหารายได้เป็นครั้งคราว
 () ไม่เคยทำงานเคย

ฉันท่านเห็นผู้นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด :

- () มาก () น้อย () ปานกลาง

เพื่อนของฉันทำงานพิเศษที่นอกเหนือจากการเรียน :

- เป็นจำนวนมาก ไม่มีเลย เป็นจำนวนน้อย

เพื่อนของฉันนับถือศาสนาเดียวกับฉัน :

- เป็นจำนวนมาก เป็นจำนวนน้อย

เขาวงกตกับประสบการณ์ที่บ้าน

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 2

คำถามชุดนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองต่อนักเรียนเอง ให้นักเรียนตอบโดยนึกถึงผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด

ผู้ที่ใกล้ชิดมากที่สุดคือ () พ่อ () แม่ () คนอื่น (ระบุ) _____

ขอให้นักเรียนตอบข้อข้างล่างทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับท่านผู้

กรวดาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ โดยการขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

ในแต่ละข้อ

1. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. แม่ไม่เคยพูดหยาบถ้อยคำกับฉันเลย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ไม่ว่าแม่จะทำอะไร แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมด้วยเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. แม่ไม่เคยสนใจทุกสิ่งทุกอย่างของฉันเลย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านภูมิใจมากที่มีลูกอย่างตัวฉัน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. แม่ไม่ชอบที่จะให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเลย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. แม่ไม่เคยพูดกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเลย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. แม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลุ้มใจและคลายทุกข์เสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. เป็นการยากที่จะทราบว่าแม่รักฉันมากเพียงใด

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. แม่เห็นว่าฉันดีกว่าลูกของคนอื่นเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. แม่ชอบรับฟังความคิดเห็นของฉันเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. แม่ทำตัวห่างเหินจากฉัน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. ถ้าแม่อยู่บ้าน จะทำให้ฉันทาสเหงาและไม่ไว้ใจเท่า

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. แม่เป็นที่ปรึกษาที่ดีของฉัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. แม่อบรมสั่งสอนเพื่อต้องการให้ฉันเป็นคนดี

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

16. แม่ให้เวลาแก่ฉันน้อยเกินไป

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

17. แม่มักอารมณ์เสียเมื่อฉันเข้าไปใกล้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

18. แม่จะให้กำลังใจเมื่อฉันต้องทำสิ่งที่ยากหรือลำบาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

19. แม่ช่วยเหลือดูแลฉันอย่างเต็มใจ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

20. แม่รักและหวังดีต่อฉันเสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เขาวงกับการปฏิบัติของผู้ปกครอง

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 3

คำถามชุดนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต่อนักเรียนเอง ให้นักเรียนตอบโดยนึกถึงผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด

กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ โดยการขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้เพียงแห่งเดียวเท่านั้นในแต่ละข้อ

1. แม่จะอธิบายเหตุผลเมื่อนั้นทำผิดก่อนลงโทษฉันเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. พ่อแม่จะลงโทษฉันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอารมณ์ของท่าน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. เมื่อพ่อแม่ของฉันอารมณ์เสีย ท่านจะพาลลงโทษฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. พ่อแม่มีมักจะให้โอกาสฉันอธิบายก่อนที่จะดุด่าหรือลงโทษฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. พ่อแม่จะลงโทษฉันมากหรือน้อยตรงกับปริมาณความผิดของฉันเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. ถ้าพ่อแม่รู้ว่าฉันโดนขโมยเข้าใจผิด ท่านจะกล่าวโทษฉันเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. ฉันทราบเสมอว่าเมื่อไรพ่อแม่จะไม่พอใจในการกระทำของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. พ่อแม่มักพยายามทำอารมณ์ให้แจ่มใสเมื่อพูดจากับฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ถ้าฉันทำความดี พ่อแม่ก็จะไม่เพิกเฉยแต่จะชมเชยฉันอย่างเหมาะสมเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. พ่อแม่ของฉันมักไม่ยอมฟังคำอธิบายหรือเหตุผลจากฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. พ่อแม่ของฉันมักอารมณ์เสียโดยขาดเหตุผลเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. เมื่อฉันได้รับสิ่งของต่าง ๆ จากพ่อแม่ท่านมักจะบอกด้วยว่าให้เพราะฉันได้ทำความดีอะไรไว้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. พ่อแม่มีกลองโทษฉันมากเกินไปเหตุ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. บ่อยครั้งที่ฉันโดนพ่อแม่ลงโทษ โดยที่ฉันไม่รู้ตัวว่าได้ทำผิดมาก่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. พ่อแม่มักให้โอกาสฉันทำความดีแก่ตัวเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. พ่อแม่มักตักเตือนฉันในครั้งแรก ๆ ที่ฉันทำผิดโดยไม่ลงโทษ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. พ่อแม่มักพยายามระงับอารมณ์เมื่อกำลังสั่งสอนฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. ฉันสามารถทำให้พ่อแม่ชมเชยฉันได้เสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. พ่อแม่มักจะสนใจฉันเฉพาะเมื่อฉันทำผิด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ฉันมักไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร จึงจะเป็นที่พอใจของพ่อแม่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 4

ให้อ่านประโยคนำให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้ โดยขีดเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้นในแต่ละข้อ เพียงหนึ่งเดียวต่อข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

1. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองเป็นคนค่อนข้างง่าย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองสนใจอะไรไม่ได้นาน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. เวลาทำงานถ้าใครมาส่งสิ่งของดังต่างๆ ข้าพเจ้าจะทำต่อไปไม่ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้ามีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจถ้าต้องตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. ถ้ามีคนมาขัดใจหรือหัวเราะเยาะเล็กน้อย ข้าพเจ้าจะโกรธเองง่าย ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจว่าคุณพ่อ คุณแม่อาจจะไม่รัก

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. เมื่อครูถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะตอบได้ก็ไม่กล้าตอบ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวโดยไม่รู้ว่าจะกลัวอะไรอยู่บ่อย ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ข้าพเจ้าบังคับตนเองไม่ค่อยได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนตกใจง่าย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. เวลาดีใจข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจก็รู้สึกเสียใจมาก

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ข้าพเจ้าไม่ค่อยกล้าทำความรู้จักกับคนซึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดเล่นเลย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณจะทำอะไรผิดเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. ข้าพเจ้ารู้สึกหวาดกลัวอยู่เสมอว่าคุณ คุณแม่ หรือครูจะลงโทษ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดีเลย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. เมื่อตอนกลางคืน ข้าพเจ้ามักนอนไม่ค่อยหลับ เพราะคิดอะไรต่างๆ นานา

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. บางเวลาข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดอยากตะโกนออกมาดังๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนๆ ไม่ใคร่ร่าเริงจะเล่นกับข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าเล่นผิดกติกาบ่อยๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 5

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่า นักเรียนมีคุณลักษณะหรือความคิดเห็นของนักเรียนต่อตนเองดังข้อความนี้หรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้ให้ตรงกับรู้สึกของนักเรียน เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 23 ข้อ

1. ฉันรู้สึกดังเล ที่จะทดลองทำบางอย่างด้วยวิธีการใหม่ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

2. ฉันรู้สึกผิด เมื่อกำลังมีความสุขสนุกสนาน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

3. เมื่อผู้อื่นพิจารณาสิ่งที่ฉันทำ ฉันมักรู้สึกขัดเคืองเพราะคิดว่า เขาคงจะทำได้ดีกว่าฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

4. ฉันมีความมั่นใจ ที่จะดำเนินการตามแผนการที่วางไว้ ให้เกิดผลสำเร็จในที่สุด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

5. หลังจากที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว ฉันมีความรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ผิดพลาดไปแล้ว

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

6. ฉันรู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างขาดหายไปในชีวิตของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

7. เมื่อฉันไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ฉันก็จะบอกให้เขาทราบ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

8. ใคร ๆ คิดว่าฉันเป็นคนขี้เกียจ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

9. ฉันจะไม่ขอโทษใคร เมื่อคิดว่าตัวเองไม่ผิด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

10. ฉันรู้สึกว่าไม่สามารถจะทำในสิ่งที่ฉันอยากจะทำมากในชีวิต

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

11. เมื่อมีผู้อื่นชักชวนให้ฉันทำบางอย่างที่ฉันไม่ต้องการทำ ฉันก็ปฏิเสธไป

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

12. ฉันรู้สึกพอใจมากที่ได้ทำงาน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

13. ฉันรู้สึกว่าประสบความสำเร็จในสิ่งที่ฉันต้องการในชีวิต

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

14. ฉันคิดว่าอนาคตของมนุษยชาติ อาจมีปัญหาที่เลวร้ายได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

15. ฉันใช้ความสามารถของตัวเองอย่างเต็มที่ในการทำสิ่งต่าง ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

16. เมื่อเป็นการยากที่จะทำบางอย่างให้ถูกต้อง ฉันจะยอมแพ้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

17. ฉันรู้สึกเต็มตันไปด้วยความนิยมนิยมชมชอบในเพื่อนมนุษย์

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

18. ฉันคิดว่าปัญหาส่วนใหญ่ในโลกที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

19. ฉันพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำบางสิ่งที่ยาก เพราะกลัวความล้มเหลว

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

20. ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

21. ฉันรู้สึกว่าคนอื่นไม่ไว้วางใจในตัวของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

22. เมื่อฉันลงแข่งขันกับผู้อื่น ฉันพยายามอย่างยิ่งที่จะเอาชนะ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

23. ฉันรู้สึกว่าจะมีความรู้สิ่งที่ไม่ดีที่เป็นข้อบกพร่องในตัวฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

จริงที่สุด

ความเข้าใจตนเอง

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 6

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่า นักเรียนมีคุณลักษณะหรือความเข้าใจตนเองดังข้อความนี้หรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้ ให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 23 ข้อ

1. ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของสังคมที่ฉันอยู่ในปัจจุบัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

2. ฉันเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับความต้องการในชีวิต

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

3. ฉันอยากรู้ว่าฉันเป็นคนประเภทใดกันแน่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

4. ฉันรู้สึกว่าสิ่งที่ฉันทำอยู่นี้ไม่คุ้มค่าสักเท่าไหร่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

5. ฉันได้วางแผนการชีวิตของฉันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

6. ฉันตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตด้วยการใช้เหตุผลของตนเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

7. ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

8. ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

9. ใครๆ มักไม่เห็นด้วยกับฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

10. ฉันมีความรู้สึกไม่แน่ใจว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิดศีลธรรม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

11. ใครๆ มองเห็นฉันในแง่ลบที่แตกต่างจากที่ฉันมองเห็นตนเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

12. ฉันชอบเลียนแบบการกระทำต่างๆ จากเพื่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

13. ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ฉันเป็นคนประเภทที่เป็นอยู่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

14. ฉันรู้สึกว่าคุณเองต้องสร้างทำบางอย่าง เพื่อผลบางประการ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

15. ฉันไม่แน่ใจนักว่า คนอื่นจะรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับตัวฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

16. ฉันรู้ว่าฉันควรจะดำเนินชีวิตของฉันอย่างไร

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

17. ฉันขาดความเชื่อมั่นในการเป็นตัวของตัวเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

18. ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองของฉันได้เปลี่ยนไป

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

19. ผู้อื่นเห็นคุณค่าในตัวฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

20. ฉันรู้จักตนเองว่าฉันเป็นคนอย่างไร

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

21. ฉันรู้สึกว่าสามารถจะเป็นตัวของตัวเองได้มาก เมื่อฉันอยู่ห่างจากผู้ที่รู้จักฉันอย่างดี

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

22. ฉันไม่แน่ใจว่าตัวฉันเองเป็นใคร

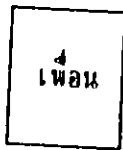
_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

23. ใครๆ ก็เหมือนจะชอบเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด

แบบสอบถามชุดที่ 2

ฉันชื่อ _____ เรียนชั้น _____
โรงเรียน _____

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 1

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าตรงกับลักษณะของเพื่อนสนิทที่นักเรียนคบอยู่หรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้ ให้ตรงกับความเป็นจริงของเพื่อนมากที่สุด โดยขีดเพียงแห่งเดียวเท่านั้นในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

1. เพื่อนของฉันไม่มีความรู้ความเข้าใจในศาสนาที่เขานับถือลุ่ม

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. เพื่อนของฉันได้รับการจัดว่ามีความประพฤติเกเร ไม่ชอบเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่หรือครูอาจารย์

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. เพื่อนของฉันชอบฝ่าฝืนหลักปฏิบัติของศาสนาที่ควรประพฤติ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. เพื่อนของฉันมีกิริยาท่าทางและการพูดจาที่สุภาพเรียบร้อย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. เพื่อนของฉันมีความขยันขันแข็งในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. เพื่อนของฉันชอบทำบุญสร้างกุศล

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. เพื่อนของฉันไม่ใช่ศาสนาของเขาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. เพื่อนของฉันมีความสนใจที่จะทำงานเมื่อว่างจากการเรียน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. เพื่อนของฉันไม่นิยมนำการทำงานเพราะเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ของนักเรียน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. เพื่อนของฉันไม่เคยใช้เวลาว่างเพื่อทำงานพิเศษหรืองานที่จะช่วยเหลือผู้ปกครอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. เพื่อนของฉันจะตกใจเมื่อฉันมีความตั้งใจแล้วเรียนมากขึ้น เมื่อฉันรู้สึกเกือจคว้านในการเรียน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. เพื่อนของฉันปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักการของศาสนา

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

13. เพื่อนของฉันมีความเกียจคร้านในการทำงาน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. เพื่อนของฉันมีความตั้งใจและขยันหมั่นเพียรในการเรียน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. เพื่อนของฉันไม่กระตือรือร้นในการเรียน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

16. เพื่อนของฉันมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

17. เพื่อนของฉันมักฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

18. เพื่อนของฉันเป็นคนดีวัน ไม่เชื่อฟังเหตุผลของครูหรือผู้ใหญ่

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

19. เพื่อนของฉันชอบชักชวนให้ฉันไปเที่ยวเล่นเพื่อหาความบันเทิง แม้จะต้องเสียเวลาเรียนไปก็ยอม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

20. เพื่อนของฉันมีความประพฤติเรียบร้อยอยู่ในโอวาทของบิดามารดา

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

งาน

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 2

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้เกี่ยวกับทำงานอาชีพ ว่านักเรียนมีคุณลักษณะดังข้อความนี้หรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้ ให้ตรงตามความเป็นจริง ของนักเรียนเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

1. เนื้อหาวิชาที่ฉันศึกษาอยู่นี้ ช่วยเพิ่มความรู้สึกที่จะสามารถประกอบอาชีพได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ฉันได้แบ่งเวลาที่เหลือจากการเรียนมาศึกษาการทำงานอาชีพที่ฉันสนใจ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ฉันเคยรับจ้างหรือช่วยทำงานในเวลาว่างจากการเรียน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ฉันได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ในการทำงานบางอย่าง จนสามารถทำงานนี้ให้เป็นอาชีพของตนเองได้ในอนาคต

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. วิชาการต่างๆ ที่ข้าพเจ้าศึกษาในโรงเรียน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพของฉันในอนาคต

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ขณะนั้นได้ฝึกฝนทำงานที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ฉันใช้เวลาว่างในการทำงาน เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันไม่มีเวลาที่จะศึกษาหรือทำความรู้จักการทำงานเพื่อประกอบอาชีพ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. การมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่เรียนหนังสือ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ในอาชีพ ดังนั้นฉันจึงออกหางานพิเศษเพื่อเพิ่มทักษะ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. เมื่อมีเวลาว่าง ฉันจะนำความรู้ที่มีอยู่ นำมาประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งที่ตนเองสนใจ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. วิชาที่ฉันศึกษาอยู่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะฝึกฝนการทำงานอาชีพในอนาคต

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันใช้เวลาว่างไปเที่ยวเล่นเสียจนไม่มีเวลาทำงานอื่นๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ฉันได้ฝึกฝนตนเองอย่างจริงจัง ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ และได้ฝึกหัดเพิ่มเติมเมื่อมีเวลาว่าง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. การศึกษาเล่าเรียนในขณะนี้ ช่วยเพิ่มพูนทักษะในการทำงานของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ฉันไม่เคยรับจ้างหรือช่วยทำงานพิเศษ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. วิชาการศึกษาที่ได้รับจากการศึกษาในโรงเรียนยังไม่มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอาชีพของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียน ฉันต้องการพักผ่อน เที่ยวเล่น โดยไม่สนใจทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกใดๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. ฉันหลีกเลี่ยงการฝึกหัดทำงานที่ได้รับมอบหมาย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนไม่มีความจำเป็นต่ออาชีพที่ฉันต้องการ ฉันจึงไม่สนใจที่จะทำงานพิเศษ

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย

20. ฉันไม่เคยแสวงหาความรู้หรือฝึกหัดทำงานที่จะเป็นอาชีพต่อไปได้

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย

ความเห็นในเรื่องการทำงาน

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 3

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลในการทำงานว่าตรงกับเหตุผล
 ของนักเรียนหรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้ โดยเลือก
 ตามความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียน ขีดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบ 25 ข้อ

1. ฉันเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองอย่างหนึ่งคือ การทำงานของตนไปตามกำลังความสามารถตาม
 วิธีการของสังคม โดยอยู่ในกรอบของกฎหมายบ้านเมือง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

2. ฉันจะยอมทำงานตามที่ผู้ใหญ่แนะนำ แม้จะไม่ตรงกับที่ฉันชอบ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

3. ผลตอบแทนในรูปแบบเงินทอง และวัตถุนั้นสำคัญน้อยกว่าการทำงานอย่างสบายใจ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

4. ฉันเห็นว่าการประกอบอาชีพธุรกิจเป็นการบ่อนทำลายความสงบสุข และผลประโยชน์ของส่วนรวม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

5. ฉันจะเลือกทำงานประเภทที่ฉันเห็นว่าเหมาะสมกับตัวฉันมากกว่าที่จะขอความเห็นชอบของผู้อื่น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

6. ฉันจะพยายามทำงานอย่างดีที่สุด แม้ว่าจะต้องงดการพักผ่อน หรือละเว้นทำกิจกรรมที่ฉันชอบลงบ้าง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

7. งานที่ฉันนอกจากทำคือ งานประเภทที่จะได้ช่วยเหลือส่งเสริมให้บุคคลอื่นได้บรรลุถึง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

8. สถานที่ทำงานเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าเลือกได้ฉันจะทำงานในสถานที่ที่มีความสะดวกสบายทั้งในด้านห้องพักผ่อน ห้องน้ำ ห้องส้วม และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

9. ฉันไม่รู้สึกละอายใจตนเอง ถ้าฉันจะเลือกทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและครอบครัวเป็นสำคัญ

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

10. ฉันจะเลือกทำงานโดยคำนึงว่าจะต้องไม่กราบแดดกรำฝนเป็นสำคัญ

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

11. ฉันจะอดทนต่อความเมื่อยล้าและความอ่อนเพลียทางร่างกายก็เพื่องาน

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

12. ฉันเห็นว่าการทำงานจะต้องมีลูกเล่น เพื่อหลบหลีกกฎหมายบ้าง เช่น การเสียภาษี การให้สินบน เพื่อให้การทำงานดำเนินไปอย่างสะดวก เป็นต้น จะทำให้งานนั้นสำเร็จง่ายขึ้นหรือได้ผลกำไรมากขึ้น

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

13. ฉันเลือกงานอาชีพเอง โดยพิจารณาตามความสามารถ ความถนัดของตนเองและไม่ยอมให้ใครมาเลือกให้

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

14. ฉันจะทำงานอย่างเหมาะสมกับค่าตอบแทนที่จะได้รับเท่านั้น จะไม่ยอมทำงานมากเกินไปกว่าผลตอบแทนที่ได้รับเพราะถือว่าขาดทุน

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

15. ถ้าฉันละเลขหน้าที่การงาน ฉันจะรู้สึกละอายใจตนเองที่บกพร่องในหน้าที่

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

16. ฉันมีความพอใจที่จะทำงานที่จะก่อประโยชน์สูงแก่บุคคลที่เป็นพรศพวกของฉันเท่านั้น

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

17. ฉันจะทำงานอาชีพที่มีโอกาสสร้างความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

18. งานที่ฉันทำควรเป็นงานที่ทำได้ด้วยวิธีการซ้ำๆ จะได้ไม่ต้องคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ให้เปลืองสมองซึ่งจะยิ่งทำให้เหนื่อยมาก

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

19. ฉันจะทำงานที่เห็นว่า เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับสติปัญญาและความสามารถของตนเองมากที่สุด เพื่อที่จะได้รับใช้เพื่อนมนุษย์อย่างเต็มความสามารถ

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

20. ฉันจะเลือกทำงานที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ญาติ พี่น้อง เท่านั้น

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

21. การทำงานอย่างเต็มความสามารถย่อมได้รับความเห็นดีเห็นชอบเป็นเรื่องธรรมดา

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

22. ลาก ชศ สรรเสริญ นั้นก็ดีอยู่ แต่การทุ่มเทจิตใจจนงานสำเร็จด้วยดีนั้นสำคัญกว่า

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

23. ฉันต้องการหาวิธีการที่จะทำงานให้มีรายได้สูง แม้จะต้องหลบหลีกกฎหมายของบ้านเมืองก็ตาม

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

24. จะประกอบอาชีพด้วยความสุจริต เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

25. งานอาชีพที่จะทำให้ฉันมีเวลาพักผ่อนน้อยเป็นสิ่งที่ฉันไม่ปรารถนา

ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

ความเห็นในเรื่องศาสนา

คำแนะนำในการตอบ ตอนที่ 4

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลในการนับถือศาสนาว่าตรงกับเหตุผล
 ของนักเรียนหรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่ขีดไว้โดยเลือกตาม
 ความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียน ขีดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบ 23 ข้อ

1. คนชั่วแม้จะเอาศาสนาเป็นเกราะกำบัง ก็ย่อมหนีผลจากการกระทำของตนไปไม่ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

2. การปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางศาสนา อาจจะทำให้ผู้ปฏิบัติเสียประโยชน์ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

3. การยึดถือศาสนามากเกินไป จะทำให้คนอื่นเห็นว่าเราเป็นคนอ่อนแอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

4. ฉันเห็นว่าคนที่ประพฤติตนตามหลักทางศาสนา ก็เพราะเขาอยากเป็นคนดีในสายตาของผู้อื่น
เพื่อจะได้เป็นคนโปรดของศาสดา

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

5. ฉันรู้สึกละอายใจตนเอง เมื่อได้ทำสิ่งไม่ถูกต้องนำความเดือดร้อนมาสู่ผู้อื่น โดยถือว่าทำบาปตาม
หลักการของศาสนาที่ฉันนับถือ

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

6. ศาสดาในศาสนาที่ฉันนับถือ สามารถควบคุมจิตใจของ เงินทองให้แก่ผู้นับถือศาสนาฉัน

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

7. ฉันเห็นว่าศาสดาของศาสนา ได้วางหลักการของศาสนาให้ผู้นับถืออยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์ทาง
สังคมอย่างถูกต้อง

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

8. ฉันเห็นว่าศาสนาช่วยกล่อมเกลายให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวต่อการทำชั่ว ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อ
สังคมส่วนรวม

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

9. ศาสนาช่วยให้อันเห็นคุณค่าของการทำความดีละเว้นความชั่ว

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

10. ฉันประหลาดใจตามคำสั่งของศาสดาในศาสนา เพราะเห็นคุณค่าอันประเสริฐตามคำสั่งสอนนั้น

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

11. ฉันนับถือศาสนาตามพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย มากกว่าจะเห็นความสำคัญของศาสนาด้วยตนเอง

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

12. ฉันเห็นว่าการฝึมนหลักปฏิบัติหรือข้อห้ามทางศาสนาไม่ส่งผลให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายกับสังคม

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

13. ฉันเห็นว่าคำสั่งสอนทางศาสนา ที่ให้ละเว้นการทำชั่วแม้เป็นการทำชั่วเพียงน้อยนิดเพื่อมิให้เราต้องทำชั่วที่ถึงใหญ่กว่านี้

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

14. ทรัพย์สินสมบัติที่จะได้รับเกิดจากการทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรง มิใช่การขนานจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
_____	_____	_____	_____	_____	_____
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

15. การปฏิบัติตามหลักศาสนา อาจทำให้เสียเปรียบผู้อื่นได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
_____	_____	_____	_____	_____	_____
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

16. ฉันทริศนาในหลักการของศาสนาที่ฉันนับถือในปัจจุบัน^{นี้}อย่างแรงกล้า โดยปราศจากการชักจูงของญาติ พี่น้อง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
_____	_____	_____	_____	_____	_____
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

17. แม้ฉันจะทำชั่ว แต่ศาสนาจะส่งฉันให้รอดปลอดภัยได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
_____	_____	_____	_____	_____	_____
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

18. ฉันเห็นว่าหลักปฏิบัติทางศาสนา จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขความเจริญได้จริง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
_____	_____	_____	_____	_____	_____
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

19. ฉันเห็นว่าศาสนามีหลักการปฏิบัติที่มุ่งหวังให้บุคคลได้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ เพื่อประโยชน์สุขของ
มหาชน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

20. ฉันเห็นว่า การประพฤตินตามหลักการของศาสนา เป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดีของชาติควรปฏิบัติ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

21. ผู้ที่ปฏิบัติตามศาสนาอย่างเคร่งครัด จะได้โชคลาภที่เป็นทรัพย์สินที่ค่าตอบแทนอย่างไม่คาดฝัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

22. ไม่ว่าจะ เป็นข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามทางศาสนา ฉันเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และมีค่ายิ่งนัก

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้างไม่	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างถึง		เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างถึง

23. แม้ว่าศาสนาที่ฉันนับถือนี้ มิได้ให้ผลตอบแทนเป็นสิ่งของในรูปของเงินทองที่มีค่า ฉันก็ยังศรัทธา
 ในหลักการของศาสนาที่สอนให้ทุกคนเป็นคนดี

เห็นด้วย

เห็นด้วย

ค่อนข้าง

ค่อนข้างไม่

ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย

อย่างถึง

เห็นด้วย

เห็นด้วย

อย่างยิ่ง

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือในการศึกษานักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนอาชีวศึกษา	จังหวัด
1. วิทยาลัยเทคนิคยะลา	ยะลา
2. วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี	ปัตตานี
3. วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี	ปัตตานี
โรงเรียนสามัญศึกษา	จังหวัด
1. โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง	ยะลา
2. โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ	ยะลา
3. โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล	ปัตตานี

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียด

ตาราง 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้ จำนวนความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐานและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่เคยทำงานหารายได้เป็นบางครั้ง

กลุ่ม	(212)	(221)	(211)	(122)	(111)	(121)	(112)			
พัฒนาการ รักสันนิษฐาน ใช้เหตุผล รหัส จำนวนคน ค่าเฉลี่ย	83.50	84.42	90.16	91.30	100.09	101.20	103.20			
ค่า น้อย	222	44	81.82	1.68	2.50	8.24	9.48*	18.27*	19.38*	21.38*
ค่า มาก	212	12	83.50	0.92	0.92	6.66	7.80	16.49*	17.70*	19.70*
ค่า น้อย	221	19	84.42	5.74	6.88	5.74	6.88	15.67*	16.78*	18.78*
ค่า มาก	211	19	90.16	1.44	9.93*	11.04*	1.44	9.93*	11.04*	13.04
สูง	น้อย	122	10	91.30	8.79*	9.90*	8.79*	9.90*	11.90*	11.90*
สูง	มาก	111	47	100.09	1.11	3.18	1.11	3.18	3.18	3.18
สูง	น้อย	121	5	101.20	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
สูง	มาก	112	10	103.20	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ จำนวนตามการอบรม
 เลี้ยงดูแบบรักสันนัยสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนอายุ 15-17 ปี

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
รักสันนัยสนุน	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	91.91	93.82	95.21
น้อย	น้อย	22	82	85.62	6.29*	8.20*	9.59*
มาก	น้อย	12	44	91.91		1.91	3.30
น้อย	มาก	21	34	93.82			1.39
มาก	มาก	11	121	95.21			-

ตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ จำนวนตามการอบรม
 เลี้ยงดูแบบรักสันนัยสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนอายุ 18-21 ปี

กลุ่ม					(22)	(12)	(11)
รักสันนัยสนุน	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	88.72	93.33	100.04
น้อย	มาก	21	28	86.14	2.58	7.19*	13.90*
น้อย	น้อย	22	68	88.72		4.61*	11.32*
มาก	น้อย	12	21	93.33			6.71*
มาก	มาก	11	82	100.04			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้ จำแนกตามลักษณะของ
เพื่อนที่เลือกคบและเพศ ในกลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

กลุ่ม					(21)	(11)	(12)
ลักษณะเพื่อนฯ	เพศ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	91.73	91.78	96.77
เหมาะสมน้อย	หญิง	22	37	86.16	4.57	5.62**	10.61*
เหมาะสมน้อย	ชาย	21	55	91.73		0.05	5.04*
เหมาะสมมาก	ชาย	11	65	91.78			4.99*
เหมาะสมมาก	หญิง	12	83	96.77			-

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกลักษณะแห่งอ็อก เมื่อพิจารณาตามประสพการณ์
ทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสพการณ์ทำงาน(ก)	1	520.78	4.79 [*]
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ(ข)	1	1087.31	10.01 ^{**}
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม(ค)	1	16271.16	149.83 ^{***}
ก x ข	1	25.30	<1
ก x ค	1	4.81	<1
ข x ค	1	219.52	2.02
ก x ข x ค	1	75.51	<1
ส่วนที่เหลือ	472	108.59	-
รวม	479	159.73	-

***, ** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณะแห่งอีโก้ จำแนกตามลักษณะของ
เพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนเพศหญิง

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ลักษณะเพื่อนฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	87.58	91.68	101.78
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	56	86.46	1.12	5.22**	15.32**
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	55	87.58		4.10**	14.20**
เหมาะสมน้อย	สูง	21	25	91.68			10.10**
เหมาะสมมาก	สูง	11	104	101.78			-

ตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณะแห่งอีโก้ จำแนกตามลักษณะของ
เพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ลักษณะเพื่อนฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	86.83	95.89	102.03
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	84	86.68	0.15	9.21*	15.35*
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	46	86.83		9.06*	15.20*
เหมาะสมน้อย	สูง	21	37	95.89			6.14*
เหมาะสมมาก	สูง	11	73	102.03			-

*, ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอิโก้ จำแนกตามลักษณะของ
 เพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่ทำงานหารายได้เป็น
 ประจำ

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ลักษณะเพื่อนฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	85.07	92.86	102.24
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	52	83.58	1.49	9.28 [*]	18.66 [*]
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	42	85.07		7.79 [*]	17.17 [*]
เหมาะสมน้อย	สูง	21	22	92.86			9.38 [*]
เหมาะสมมาก	สูง	11	50	102.24			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำนวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรม
 เลี้ยงดูแบบรักสันติสุขและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาการศึกษาค่า

		กลุ่ม													
		(221)	(211)	(121)	(212)	(112)	(122)	(111)							
พัฒนาการฯ	รักสันติสุข	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	104.85	104.96	106.17	107.19	108.08	108.20	113.97			
ค่า	น้อย	น้อย	222	47	102.02	2.83	2.94	4.15	5.17	6.06*	6.18*	11.95*			
ค่า	น้อย	มาก	221	20	104.85		0.11	1.32	2.34	3.23	3.35	9.12*			
ค่า	มาก	มาก	211	27	104.96			1.21	2.23	3.12	3.24	9.01*			
สูง	น้อย	มาก	121	12	106.17				1.02	1.91	2.03	7.80*			
ค่า	น้อย	มาก	212	16	107.19					0.89	1.01	6.78*			
สูง	น้อย	มาก	112	12	108.08						0.12	5.89*			
สูง	น้อย	มาก	122	15	108.20							5.77*			
สูง	มาก	มาก	111	61	113.97										

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการปฏิบัติงาน จำนวนตามพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัมพันธ์และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยทำงานหารายได้

กลุ่ม		(221)	(222)	(122)	(111)	(211)	(112)	(121)			
พัฒนาการฯ รักสัมพันธ์ ใช้เหตุผล รหัส จำนวนคน ค่าเฉลี่ย											
ค่า	มาก	212	4	98.00	2.33	7.69*	9.67*	13.33*	14.50*	15.60*	17.50*
ค่า	น้อย	221	3	100.33		5.36*	9.34*	11.00*	12.17*	13.27*	15.18*
ค่า	น้อย	222	13	105.69			3.98	5.64*	6.81*	7.91*	9.81*
สูง	น้อย	122	6	109.67				0.66	2.83	2.93	5.83*
สูง	มาก	111	21	111.33					1.17	2.27	4.17
ค่า	มาก	211	8	112.50						1.10	3.00
สูง	น้อย	112	5	113.60							1.90
สูง	น้อย	121	2	115.50							-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและเพศ ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพเกษตรกร

กลุ่ม					(21)	(22)	(12)
ลักษณะเพื่อนฯ	เพศ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	105.44	105.64	114.23
เหมาะสมมาก	ชาย	11	42	104.71	0.73	0.93	9.52 ^{**}
เหมาะสมน้อย	ชาย	21	32	105.44		0.20	8.79 ^{**}
เหมาะสมน้อย	หญิง	22	25	105.64			8.59 ^{**}
เหมาะสมมาก	หญิง	12	43	114.23			-

ตาราง 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
ประสบการณ์ทำงานและพัฒนาการทางการมดเชิงสังคม ในกลุ่มรวม

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ประสบการณ์ฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	106.07	106.69	113.64
ต่ำ	ต่ำ	22	157	103.58	2.49	3.11	10.06 ^{**}
สูง	ต่ำ	12	95	106.07		0.62	7.57 ^{**}
ต่ำ	สูง	21	88	106.69			6.95 ^{**}
สูง	สูง	11	140	113.64			-

*, ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

ตาราง 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำนวนตามประเภทการดำเนินงาน ลักษณะของเขตที่เลือก และพัฒนา

การทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มที่มีการเรียนที่เหมือนกันแต่แตกต่างกันเพียง

		กลุ่ม										
		(121)	(112)	(211)	(221)	(212)	(111)	(122)				
ประสิทธิภาพ	ลักษณะของเพื่อน	ค่าเฉลี่ย	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	105.00	106.50	108.79	111.43	113.25	116.55	117.00	
ค่า	เหมาะสมน้อย	ค่า	222	15	103.00	2.00	3.50	5.78	8.43*	10.25*	13.55*	14.00*
สูง	เหมาะสมน้อย	สูง	121	2	105.00	1.50	3.79	6.43	8.25*	11.55*	12.00*	
สูง	เหมาะสมมาก	ค่า	112	8	106.50	2.29	5.07	6.75*	10.05*	10.50*		
ค่า	เหมาะสมมาก	สูง	211	14	108.79	2.64	4.46	7.76*	8.21*			
ค่า	เหมาะสมน้อย	สูง	221	7	111.43	1.82	5.12	5.57				
ค่า	เหมาะสมมาก	ค่า	212	4	113.25	3.30	3.75					
สูง	เหมาะสมมาก	สูง	111	11	116.55	0.45						
สูง	เหมาะสมน้อย	ค่า	122	1	117.00							

* มีนัยสำคัญระดับ .05

หมายเหตุ: ค่าไม่อยู่ในรายละเอียด

ตาราง 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
 ประสบการณ์ทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาอาชีพ
 เกษตรกรรม

กลุ่ม					(22)	(12)	(11)
ประสบการณ์	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย			
					105.42	105.44	115.18
ต่ำ	สูง	21	26	104.42	1.00	1.02	10.76*
ต่ำ	ต่ำ	22	43	105.42		0.02	9.76*
สูง	ต่ำ	12	34	105.44			9.74*
สูง	สูง	11	39	115.18			-

ตาราง 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
 ประสบการณ์ทำงานและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ประสบการณ์	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย			
					103.94	107.37	113.90
ต่ำ	ต่ำ	22	60	103.90	0.04	3.47**	10.00**
สูง	ต่ำ	12	50	103.94		3.43**	9.96**
ต่ำ	สูง	21	38	107.37			6.53**
สูง	สูง	11	63	113.90			-

*, ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนอายุน้อย
15-17 ปี

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ลักษณะของเพื่อนฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	109.36	110.28	112.03
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	86	102.53	6.83 [*]	7.75 [*]	9.50 [*]
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	59	109.36		0.92	2.67
เหมาะสมน้อย	สูง	21	43	110.28			1.75
เหมาะสมมาก	สูง	11	93	112.03			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่รายงาน
ว่าตนเคร่งศาสนาปานกลาง

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
ลักษณะของเพื่อนฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	109.24	110.62	111.99
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	63	103.84	0.04	6.78*	8.15*
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	110	109.24		1.38	2.75
เหมาะสมน้อย	สูง	21	52	110.62			1.37
เหมาะสมมาก	สูง	11	104	111.99			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการทำงาน จำแนกตาม
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่ทำงานหา
รายได้เป็นประจำ

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
ลักษณะของเพื่อน	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	109.07	110.20	110.91
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	45	100.76	8.31 [*]	9.44 [*]	10.15 [*]
เหมาะสมน้อย	สูง	21	28	109.07		1.13	1.84
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	20	110.20			0.71
เหมาะสมมาก	สูง	11	45	110.91			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการศึกษา จำนวนความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรม
เลี้ยงดูแบบรักสันถรมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดาและ/หรือมารดา

กลุ่ม	(212)	(121)	(112)	(211)	(221)	(122)	(111)			
พัฒนาการฯ รักสันถรม ^๑ ใช้เหตุผล รหัส จำนวนคน ค่าเฉลี่ย	106.66	107.06	107.15	108.55	109.12	109.38	114.60			
ค่า น้อย	222	81	104.01	2.65	3.05	3.14	4.54	5.11	5.37*	10.59*
ค่า มาก	212	29	106.66	0.34	0.49	1.89	2.46	2.72	2.72	7.94*
สูง น้อย	121	18	107.06	0.09	1.49	2.06	2.32	2.32	2.32	7.54*
สูง มาก	112	20	107.15	1.40	1.97	2.23	2.23	2.23	2.23	7.45*
ค่า มาก	211	38	108.55	0.57	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83	6.05*
ค่า น้อย	221	26	109.12	0.26	0.26	0.26	0.26	0.26	0.26	5.48*
สูง น้อย	122	32	109.38	5.22*	5.22*	5.22*	5.22*	5.22*	5.22*	5.22*
สูง มาก	111	95	114.60	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของการศึกษา จำนวนความถี่ของการทางอารมณ์เชิงสังคม การยอมรับ
 ทัศนียภาพและการยอมรับแหล่งข้อมูลแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด

กลุ่ม	(212)	(211)	(212)	(221)	(112)	(122)	(111)			
พัฒนาการฯ ทัศนียภาพ ใช้เหตุผล รหัส จำนวนคน ค่าเฉลี่ย	106.52	106.98	107.00	107.19	108.52	109.24	115.47			
ค่า น้อย	222	90	104.07	2.45	2.91	2.93	3.12	4.45	5.45*	9.40*
ค่า มาก	212	33	106.52	0.46	0.48	0.67	2.00	2.72	8.95*	
ค่า มาก	211	52	106.98	0.02	0.21	1.54	2.36	8.49*		
สูง น้อย	121	21	107.00	0.19	1.52	2.24	8.47*			
ค่า น้อย	221	32	107.19	1.33	1.05	8.28*				
สูง มาก	112	25	108.52	0.72	6.95*					
สูง น้อย	122	34	109.24	6.23*						
สูง มาก	111	109	115.47	-						

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของสาขาวิชา จำนวนความพึงณาการทางอารมณ์เชิงสังคม การอบรม
 ฝึกอบรมกับทัศนคติส่วนบุคคลและองค์ประกอบที่ใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนคนเคเรียนสาขาวิชาเดียวกันมาก

กลุ่ม	(121)	(211)	(112)	(212)	(221)	(112)	(111)				
ต้นทางการ ทัศนคติส่วนบุคคล ใช้เหตุผล รหัส จำนวนคน ค่าเฉลี่ย	105.26	107.44	107.45	107.55	108.04	110.57	113.57				
ค่า	น้อย	222	66	102.98	2.28	4.46	4.47	4.57	5.24	7.59*	10.59*
สูง	น้อย	มาก	121	19	105.26	2.16	2.17	2.27	2.78	5.31	8.31*
ค่า	มาก	มาก	211	52	107.44	0.01	0.11	0.11	0.60	3.13	6.13*
สูง	น้อย	น้อย	112	20	107.45	0.10	0.10	0.10	0.59	3.12	6.12*
ค่า	มาก	น้อย	212	31	107.55	0.49	0.49	0.49	3.02	6.02*	
ค่า	น้อย	มาก	221	28	108.04	2.53	2.53	2.53	5.53*		
สูง	มาก	น้อย	112	23	110.57	3.00	3.00	3.00			
สูง	มาก	มาก	111	88	113.57	-	-	-			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าทางศาสนา จำแนกตาม
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุชน ในกลุ่มนักเรียน
อายุมาก(18-21) ปี

กลุ่ม					(22)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	รักสันนุชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	106.23	106.80	112.38
ต่ำ	มาก	21	36	104.61	1.62	2.19	7.77 [*]
ต่ำ	น้อย	22	71	106.23		0.57	6.15 [*]
สูง	น้อย	12	25	106.80			5.58 [*]
สูง	มาก	11	66	112.38			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา จำนวนตามการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบวิกส์นับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่ทำงาน
 ทหารยศได้เป็นประจำ

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
วิกส์นับสนุน	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	103.13	103.14	111.78
น้อย	น้อย	22	18	101.39	1.74	1.75	10.39 [*]
น้อย	มาก	21	16	103.13		0.01	8.65 [*]
มาก	น้อย	12	43	103.14			8.64 [*]
มาก	มาก	11	59	111.78			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา จำนวนตามประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อน
เลือกคบ และเพศ ในกลุ่มนักเรียนที่มารดาเป็นผู้ถือหลัก-การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

	กลุ่ม	(222)	(211)	(121)	(111)	(212)	(122)	(112)				
ประสบการณ์	ลักษณะของเพื่อน	เพศ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	105.23	105.42	106.62	111.41	112.10	114.48	117.73
ค่า	เหมาะสมน้อย	ชาย	221	76	102.29	2.94	3.13	4.33	9.12*	9.81*	12.19*	15.44*
ค่า	เหมาะสมน้อย	หญิง	222	53	105.23		0.19	1.39	6.18*	6.87*	9.25*	12.50*
ค่า	เหมาะสมมาก	ชาย	211	26	105.42		1.20	5.99*	6.68*	9.06*	12.31*	
สูง	เหมาะสมน้อย	ชาย	121	39	106.62			4.79*	5.48*	8.86*	11.11*	
สูง	เหมาะสมมาก	ชาย	111	54	111.41			0.69	3.07	6.32*		
ค่า	เหมาะสมมาก	หญิง	212	52	112.10			2.38	5.63*			
สูง	เหมาะสมมาก	หญิง	112	81	114.48			3.25				
สูง	เหมาะสมน้อย	หญิง	122	15	117.73			-				

* มีนัยสำคัญระดับ .05

ตาราง 26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา จำแนกตาม
 ประสบการณ์ทำงานและเพศ ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา

กลุ่ม					(22)	(11)	(12)
ประสบการณ์	เพศ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	107.17	110.10	111.14
ต่ำ	ชาย	21	51	99.90	7.27 [*]	10.20 [*]	11.24 [*]
ต่ำ	หญิง	22	60	107.17		2.93	3.97
สูง	ชาย	11	69	110.10			1.04
สูง	หญิง	12	59	111.14			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา เมื่อพิจารณาตามประเภทการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประเภทการทำงาน(ก)	1	1508.11	9.54**
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ(ข)	1	2354.14	14.90***
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม(ค)	1	1516.23	9.59**
ก x ข	1	181.77	1.15
ก x ค	1	207.261	1.31
ข x ค	1	203.74	1.29
ก x ข x ค	1	112.78	<1
ส่วนที่เหลือ	472	157.98	-
รวม	479	177.18	-

*** และ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ

ตาราง 28 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา จำแนกตาม
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่ทำงาน
หารายได้เป็นประจำ

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)	
ลักษณะของเพื่อนฯ		พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	107.93	110.60	110.95
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	45	100.18	7.75 ^{**}	10.42 [*]	10.77 ^{**}	
เหมาะสมน้อย	สูง	21	28	107.93		2.67	2.02	
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	45	110.60			0.45	
เหมาะสมมาก	สูง	11	20	110.95			-	

ตาราง 29 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้คุณค่าของศาสนา จำแนกตามลักษณะ
ของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม นักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)	
ลักษณะของเพื่อนฯ		พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	107.86	111.04	112.27
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	84	101.10	6.76 ^{**}	9.94 ^{**}	11.17 ^{**}	
เหมาะสมน้อย	สูง	21	36	107.86		3.18 ^{**}	4.41 ^{**}	
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	46	111.04			1.23	
เหมาะสมมาก	สูง	11	73	112.27			-	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 30 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มรวม

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	71.21	76.15	83.33
ต่ำ	น้อย	22	150	68.01	3.20 [*]	8.14 [*]	15.32 [*]
ต่ำ	มาก	21	102	71.21		4.94 [*]	12.12 [*]
สูง	น้อย	12	65	76.15			7.18 [*]
สูง	มาก	11	163	83.33			-

ตาราง 31 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ในกลุ่มนักเรียนหญิง

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	รักสนับสนุน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	72.87	79.39	81.06
ต่ำ	น้อย	22	66	67.45	5.42 [*]	11.94 [*]	13.61 [*]
ต่ำ	มาก	21	45	72.87		6.52 [*]	8.19 [*]
สูง	น้อย	12	33	79.39			1.67
สูง	มาก	11	96	81.06			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 32 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนเพศหญิง

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	71.54	75.17	82.67
ต่ำ	น้อย	22	63	68.21	3.33	6.96 [*]	14.46 [*]
ต่ำ	มาก	21	48	71.54		3.63	11.13 [*]
สูง	น้อย	12	35	75.17			7.50 [*]
สูง	มาก	11	94	82.67			-

ตาราง 33 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนสามัญศึกษา

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	70.86	75.97	83.53
ต่ำ	น้อย	22	72	69.44	1.42	6.53 [*]	14.09 [*]
ต่ำ	มาก	21	50	70.86		5.11	12.67 [*]
สูง	น้อย	12	32	75.97			7.56 [*]
สูง	มาก	11	86	83.53			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 34 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาการศึกษาต่ำ

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	72.15	74.78	84.18
ต่ำ	น้อย	22	63	68.60	3.55	6.18 [*]	15.58 [*]
ต่ำ	มาก	21	47	72.15		2.63	12.03 [*]
สูง	น้อย	12	27	74.78			9.40 [*]
สูง	มาก	11	73	84.18			-

ตาราง 35 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามความพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
พัฒนาการฯ	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	70.73	75.76	83.41
ต่ำ	น้อย	22	123	67.86	2.81	8.02 [*]	15.64 [*]
ต่ำ	มาก	21	84	70.67		5.21 [*]	12.83 [*]
สูง	น้อย	12	59	75.88			7.62 [*]
สูง	มาก	11	131	83.50			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 36 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบ
รักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่อยู่กับบิดาและ/หรือมารดา

กลุ่ม					(12)	(21)	(11)
รักสนับสนุน	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	74.63	77.77	79.13
น้อย	น้อย	22	113	67.83	6.80**	9.94**	11.30**
มาก	น้อย	12	49	74.63		3.14	4.50**
น้อย	มาก	21	44	77.77			1.36
มาก	มาก	11	134	79.13			-

ตาราง 37 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบ
รักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มนักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา

กลุ่ม					(21)	(22)	(11)
รักสนับสนุน	ใช้เหตุผล	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	71.76	73.29	80.26
มาก	น้อย	12	15	71.67	0.09	1.62	8.59*
น้อย	มาก	21	17	71.76		1.53	8.50*
น้อย	น้อย	22	35	73.29			6.97*
มาก	มาก	11	65	80.26			-

*, ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 .01

ตาราง 38 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามประสบการณ์
ทำงาน และลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ ในกลุ่มรวม

กลุ่ม					(22)	(21)	(11)
ประสบการณ์	ลักษณะของเพื่อน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	72.75	72.97	79.15
สูง	เหมาะสมน้อย	12	68	72.57	0.81	0.20	6.58 [*]
ต่ำ	เหมาะสมน้อย	22	152	72.75		0.22	6.40 [*]
ต่ำ	เหมาะสมมาก	21	93	72.97			6.18 [*]
สูง	เหมาะสมมาก	11	167	79.15			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 39 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามประเภทการทำงานลักษณะของเพื่อนที่เลือกพบ และเพศร่วมกัน ในกลุ่มนักเรียนอายุ 18 - 21 ปี

กลุ่ม		(212)	(121)	(221)	(122)	(111)	(211)	(112)				
ประเภทการจำแนก ลักษณะของเพื่อน		เพศ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	70.61	72.16	72.78	73.04	75.89	77.54	81.58
ค่า	เหมาะสมน้อย	หญิง	222	9	66.89	3.72	5.27	5.89	6.15	9.00*	10.65*	14.69*
ค่า	เหมาะสมมาก	หญิง	212	18	70.61		1.55	2.17	2.43	5.28	6.93	10.97*
สูง	เหมาะสมน้อย	ชาย	121	19	72.16			0.62	0.88	3.73	5.38	9.42*
ค่า	เหมาะสมน้อย	ชาย	221	40	72.78				0.26	3.11	4.76	8.60*
สูง	เหมาะสมน้อย	หญิง	122	24	73.04					2.85	4.50	8.54*
สูง	เหมาะสมมาก	ชาย	111	36	75.89						1.65	5.69
ค่า	เหมาะสมมาก	ชาย	211	13	77.54							4.04
สูง	เหมาะสมมาก	หญิง	112	40	81.58							-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 40 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามประเภทการทำงาน และลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ ในกลุ่มนักเรียนที่มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
ประเภทการทำงาน	ลักษณะของเพื่อน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	72.51	72.91	79.68
ต่ำ	เหมาะสมน้อย	22	129	71.91	0.60	1.00	7.77*
ต่ำ	เหมาะสมมาก	21	78	72.51		0.40	7.17*
สูง	เหมาะสมน้อย	12	55	72.91			6.77*
สูง	เหมาะสมมาก	11	135	79.68			-

ตาราง 41 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามประเภทการทำงาน และลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ ในกลุ่มนักเรียนที่มีเพื่อนทำงานพิเศษมาก

กลุ่ม					(21)	(12)	(11)
ประเภทการทำงาน	ลักษณะของเพื่อน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	64.92	73.23	76.81
ต่ำ	เหมาะสมน้อย	22	9	64.67	0.25	8.56*	12.14*
ต่ำ	เหมาะสมมาก	21	13	64.92		8.31*	11.89*
สูง	เหมาะสมน้อย	12	30	73.23			3.58
สูง	เหมาะสมมาก	11	32	76.81			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 42 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามลักษณะของเพื่อน
ที่เลือกคบ และเพศ ในกลุ่มนักเรียนที่คบเพื่อนศาสนาเดียวกันน้อย

กลุ่ม		(11)	(21)	(12)
ลักษณะของเพื่อนฯ	เพศ	ร้อยละ	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย
		70.15		
เหมาะสมน้อย	หญิง	22	34	67.74
		2.41		3.97
				7.48 [*]
เหมาะสมมาก	ชาย	11	26	70.15
				0.56
				5.07
เหมาะสมน้อย	ชาย	21	38	71.71
				3.51
เหมาะสมมาก	หญิง	12	54	75.22
				-

ตาราง 43 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามลักษณะของเพื่อน
ที่เลือกคบ และเพศ ในกลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

กลุ่ม		(21)	(11)	(12)
ลักษณะของเพื่อนฯ	เพศ	ร้อยละ	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย
		91.73		
เหมาะสมน้อย	หญิง	22	37	86.16
		5.57 [*]		5.62 [*]
				10.61 [*]
เหมาะสมน้อย	ชาย	21	55	91.73
				0.05
				5.04 [*]
เหมาะสมมาก	ชาย	11	65	91.78
				4.99 [*]
เหมาะสมมาก	หญิง	12	83	96.77
				-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 44 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาตามประสพการณ์
ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบและพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน
ในกลุ่มรวม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอฟ	ค่าเอฟ
ประสพการณ์ในการทำงาน(ก)	1	244.39	1.46
ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ(ข)	1	26.02	<1
พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม(ค)	1	14142.78	84.85 ^{***}
ก x ข	1	789.28	4.73 [*]
ก x ค	1	227.47	1.36
ข x ค	1	52.28	<1
ก x ข x ค	1	189.72	1.13
ส่วนที่เหลือ	472	166.67	-
รวม	479	204.30	-

*** และ * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และ .05 ตามลำดับ

รวมทำนายได้ 17.9%

ตาราง 45 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามประเภทการทำงานลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ และพัฒนาการเชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาสามปี

กลุ่ม		(112)	(222)	(212)	(121)	(211)	(111)	(221)				
ประเภทวิชา	ลักษณะของเพื่อน	พัฒนาการ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	67.95	68.57	70.78	74.90	75.15	82.05	83.00
สูง	เหมาะสมน้อย	ค่า	112	16	67.56	0.39	1.01	3.12	7.34	7.59	14.49 ^{**}	15.44 ^{**}
สูง	เหมาะสมมาก	ค่า	112	37	67.95	0.62	2.73	8.95	7.20	14.10 [*]	15.05 [*]	
ค่า	เหมาะสมน้อย	ค่า	222	46	68.57	2.11	6.33	6.58	13.48 [*]	14.43 [*]		
ค่า	เหมาะสมมาก	ค่า	212	28	70.68	4.22	4.47	11.37 [*]	12.32 [*]			
สูง	เหมาะสมน้อย	สูง	121	10	74.90	0.25	7.15	8.10 [*]				
ค่า	เหมาะสมมาก	สูง	211	26	75.15	6.90	7.85					
ค่า	เหมาะสมมาก	สูง	111	57	82.05	0.95						
ค่า	เหมาะสมน้อย	สูง	221	20	83.00							

** , * มีนัยสำคัญที่ระดับ .01, .05 ตามลำดับ

ตาราง 46 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อนักจิตวิทยาตามประสบการณ์ทำงานลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ

และทัศนคติทางอารมณ์เชิงสังคมพร้อมกัน ในกลุ่มนักเรียนเคร่งศาสนา

		กลุ่ม									
		(221)	(211)	(112)	(121)	(212)	(111)	(122)			
ค่า	เหมาะสมน้อย	222	22	66.36	4.89	6.74	7.242	7.78	11.64*	16.80*	17.09*
ค่า	เหมาะสมมาก	212	12	71.25	0.75	2.35	2.89	6.75	11.91*	12.20*	
สูง	เหมาะสมมาก	112	20	73.10	0.50	1.04	4.90	10.06	10.35		
สูง	เหมาะสมน้อย	121	5	73.60	0.54	4.40	9.56	9.85			
ค่า	เหมาะสมมาก	211	14	74.14	3.86	9.02	9.31				
สูง	เหมาะสมน้อย	122	3	78.00	5.16	5.45					
สูง	เหมาะสมมาก	111	37	83.16	0.29						
ค่า	เหมาะสมน้อย	221	11	83.45							

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 47 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาพจิต เมื่อจำแนกตามลักษณะของเพื่อน
ที่เลือกคบ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม ในกลุ่มนักเรียนที่บิดาการศึกษาสูง

กลุ่ม					(22)	(21)	(11)
ลักษณะของเพื่อนฯ	พัฒนาการฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	70.41	77.92	83.01
เหมาะสมมาก	ต่ำ	12	55	65.93	4.48*	11.99*	17.08*
เหมาะสมน้อย	ต่ำ	22	87	70.41		7.51*	12.60*
เหมาะสมน้อย	สูง	21	50	77.92			5.09*
เหมาะสมมาก	สูง	11	77	83.01			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวอุษา ชื่อสกุล ศรีจินดาวัฒน์

เกิดวันที่ 22 เดือนเมษายน พุทธศักราช 2504

สถานที่เกิด อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 7/220 ซอยโชคชัย 4 ถนนลาดพร้าว เขตบางกะปิ
กรุงเทพฯ 10230

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2521 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) จากโรงเรียนสตรียะลา

พ.ศ. 2523 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) สาขาวิทย์-คณิต จากโรงเรียนสมถวิล ราชดำริ

พ.ศ. 2527 วท.บ. (ภูมิศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2533 วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งโลกที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน
และการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้

บทคัดย่อ

ของ

อุษา ศรีจินดาวัฒน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยนฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

กุมภาพันธ์ 2533

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้" นี้มีจุดประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางครอบครัวและจิตลักษณะ กับเอกลักษณ์แห่งอิโก้และการรับรู้คุณค่าของศาสนา ประการที่สอง มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางโรงเรียนและจิตลักษณะ กับเอกลักษณ์แห่งอิโก้และการรับรู้คุณค่าของการทำงาน ประการที่สาม มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอิโก้กับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา ในนักเรียนประเภทต่าง และประการสุดท้าย มุ่งหาตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งอิโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา จากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางครอบครัว ประสบการณ์ทางโรงเรียนและจิตลักษณะบางประการของนักเรียน

✕ ในการวิจัยภาคสนามนี้ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชายหญิงที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เรียนอยู่ชั้น ม.4 และชั้น ม.6 และในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เรียนอยู่ชั้น ปวช.1 และชั้นปวช.3 ในจังหวัดปัตตานีและยะลา ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 - 21 ปี (อายุเฉลี่ยเท่ากับ 17.06 ปี) จำนวนนักเรียนทั้งหมด 480 คน โดยขอความร่วมมือจากโรงเรียนทั้งสองประเภทได้แล้ว จึงทำการสุ่มชั้นเรียนแล้วขอให้นักเรียนในชั้นนั้นๆ ตอบแบบวัดและแบบสอบถามพร้อมกันในชั้นเรียน ข้อความในแบบสอบถามซึ่งพิมพ์รวมเล่มมีลักษณะเป็นประโยคที่มีมาตรวัด 6 หน่วย ประกอบด้วยแบบวัดประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสุขภาพจิตห้าแบบวัดนี้มีจำนวนข้อคำถามแบบวัดละ 20 ข้อ แบบวัดพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เอกลักษณ์แห่งอิโก้ และการรับรู้คุณค่าของการศาสนาสามแบบวัดนี้มีจำนวนข้อคำถามแบบวัดละ 23 ข้อ ส่วนแบบวัดการรับรู้คุณค่าของการทำงานมีจำนวนข้อคำถาม 25 ข้อ และสุดท้ายเป็นแบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัว มีลักษณะทั้งให้เติมข้อความในช่องว่างและเลือกตอบ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ได้แบ่งตัวแปรที่ศึกษาเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ จำนวน 14 ตัวแปรใช้เป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มที่สองคือ ตัวแปรประสบการณ์ทางบ้านมี 2 ตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลใช้เป็นตัวแปรอิสระ กลุ่มที่สามคือ ตัวแปรประสบการณ์ทางโรงเรียนมี 2 ตัว ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะของเพื่อนที่เลือกคบเป็นตัวแปรอิสระเช่นกัน กลุ่มที่สี่คือ ตัวแปรลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 2 ตัว ได้แก่ พัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและสุขภาพจิต ใช้เป็นทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิเคราะห์ทางสถิติต่างๆ ตัวแปรในกลุ่มที่ห้าคือ เอกลักษณะแห่งอีโก้ การรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา ใช้เป็นตัวแปรตามอย่างเดี่ยว ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้ตัวแปรอิสระที่ละ 2 และ 3 ตัว การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์แบบถดถอยหาคoefficient เดบไวส์ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ 6 ข้อ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากสมมติฐานทางการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ด้วย

ในการวิจัยนี้มีสมมติฐาน 6 ข้อ ผลการวิจัยนี้ให้การสนับสนุนสมมติฐานอย่างชัดเจน 3 ข้อและให้การสนับสนุนบางส่วนของสมมติฐานอีก 1 ข้อ โดยมีผลสำคัญดังต่อไปนี้

ในการวิจัยนี้ได้พบว่าผู้ที่มียกฐานะแห่งอีโก้สูง จะเป็นผู้ที่มีการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมสูง มีสุขภาพจิตดีและคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก ตัวแปรทั้งสามนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณะแห่งอีโก้ในกลุ่มรวมได้ 58 % และทำนากสูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่เคร่งศาสนาอื่น (70%)

ผู้ที่รับรู้คุณค่าของการทำงานสูง เป็นผู้ที่มีการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมสูง คบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก และมีประสบการณ์ในการทำงานมาก ตัวแปรทั้งสามนี้ร่วมกันทำนายการรับรู้คุณค่าของการทำงานได้ 21 % ในกลุ่มรวมและ 30 % ในกลุ่มนักเรียนที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา

ผู้ที่รับรู้คุณค่าของศาสนาสูง เป็นผู้ที่คบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมมาก มีพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมสูง และถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ตัวแปรทั้งสามนี้ร่วมกันทำนายการรับรู้คุณค่าของศาสนาในกลุ่มรวมได้ 16 % และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเพียงตัวเดียวที่เข้าสู่สมการทำนายได้ถึง 39 % ในนักเรียนที่เคร่งศาสนาอื่น

(31)

ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง ก็เป็นผู้ที่มีการรับรู้คุณค่าของการทำงานสูง และมีการรับรู้
คุณค่าของศาสนาสูงด้วยอย่างชัดเจนในนักเรียนทุกประเภท

การวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมที่สะสมมาตั้งแต่เด็ก
การเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบสนุนและแบบใช้เหตุผล การมี
ประสบการณ์ในการทำงาน และการมีสุขภาพจิตดี ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญ
ของชาติต่อไป

EGO IDENTITY DEVELOPMENT RELATING TO WORK VALUE AND
RELIGIOUS ORIENTATION IN SOUTHERN THAI ADOLESCENTS.

AN ABSTRACT

BY

USA SRIJINDARAT

Presented in Partial Fulfillment of the requirements
for Master of Science Degree in Behavioral Science

February 1990

Abstract

The present study investigated the psychological and social correlated of work value and religious orientation of southern Thai adolescents. There were four research objectives. First, to examine the relationships among child-rearing practices, psychological traits and ego identity development as well as religious orientation. Secondly, to explore the relationships among school experience, psychological traits and work value. Thirdly, to study the relationships among ego identity development, work value and religious orientation. Finally, to compare the predictive power of three groups of factors on ego identity development, work value and religious orientation.

In this field study, the research sample consisted of 480 male and female, Buddhist and Islamic adolescents in two class-levels in senior highschools (Mathayomsuksa 4 and 6) and two comparable class-levels in technical or vocational schools (Firstandthirdyears vocational certificate) for the total of 6 institutes in Pattani and Yala, whose ages ranged from 15 to 21 years. (average age was 17.06 years) These adolescents were asked to respond to a set of questionnaires when they were assembled in their own classroom. Each questionnaire booklet consisted of parts. The first part consisted of 5 measures each of which were 20 six-choice items, assesing the levels of perception of love-orientation typed and reasoning-oriented type of child-rearing practices, closedfriend's characteristics, workexperienceof the

adolescents and mental health status. Other four sets of questionnaires were 23 to 25 six-choice items, measuring adolescents' socio-emotional development, ego identity development, work value and religious orientation. The last set of the questionnaires was employed to measure various background characteristics of the respondents.

For the purpose of data analyses, the measured variables were divided into 5 groups. The first group consisted of 14 background variables. The second group consisted of 2 types of child-rearing practices. The third group consisted of 2 indices of school experience. The fourth group were two psychological traits of the adolescents. The fifth group consisted of ego identity development, work value and religious orientation. The variables in the first, the second and the third groups were employed as independent variables. However, the variables in the fourth group were on different occasions used as the independent and dependent variables, and the variables in the fifth group were used as dependent variables in the statistical analyses. Six hypotheses were tested in this study by carrying out the Analysis of Variance (2 and 3 way Factorial designs), Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient and the stepwise Multiple Regression Analysis on various parts of the data.

Three out of six hypotheses were strongly supported as well as some parts of one hypothesis. Four major findings are reported as follows: First, it was found that the adolescents with highly developed ego identity were the ones who possessed high socio-emotional level of

development, good mental health and had friends with favorable characteristics. These three predictors could account for 58 % of the variance in ego identity scores of the total sample and 70 % in the adolescents who were less religious.

Secondly, the adolescents who showed high intrinsic work values were the ones who were high on the socio-emotional development, had friends with favorable characteristics and had high work experience. These three variables together could account for 21 % of variance of the work value scores in the total sample and 30 % in the students who lived separately from their parents.

Thirdly, religious orientation were highly positive related to friends with favorable characteristics, socio-emotional development and reasoning oriented practice level of the adolescents. These three variables were able to predict religious orientation and the coefficient of determination in less religious adolescents was 39 %

Finally, the results showed that there was a significantly positive correlation between ego identity development and work value, and between ego identity development and religious orientation in all of types of the southern Thai adolescents.

The research results in this study have shown that the quality of friends, child-rearing practices, work experience, mental health and the socio-emotional development are highly important for human resource development in Thailand.